Salam

Ex Libris Alexandri

[illegible]

ditan
am p
partic
ginis
pta.
sum t
Chris
S
vel e
praete
dam
ad co
venda
onem
S
Chris
tain
citys
nem
praete
labe
lis:
Esqu
ab o

ditandi materiam, quæ lib: 6. & 7. etiam particularem ætatis tuæ instructionem, particulariaq́ue Congregationum B. Virginis Exercitia lib: decimo toto descripta. Quibus si ritè vtaris, abunde eruditum te inuenies, ad omnem perfectionem Christianam consectandam.

Sin in statu vel Ecclesiastico degis, vel etiam Religioso: habes tu quoque, præter communia illa, quæ diximus, quædam maximè propria vocationis tuæ, siue ad consolationem tuam in Domino quærendam, siue ad necessariam informationem, de quibus lib: octauo toto.

Si denique communi in statu Laico Christiano verſaris: habes & tu tam multa in communibus, quæ diximus, Exercitijs pietatis, quam ad omnem deuotionem exercendam requirere possis: siue ad præteritam vitam ab omni peccatorum labe perpurgandam serio te applicare ve lis; (quam ad rem liber maximè ... vsque cap: 10. seruiet) siue ad futu... ab omni macula noua præseru...

(qua de re caput 10. citatum) siue deniq. ad omnem Christianam, pro conditione tua perfectionem sectandam. Qua de re reliqui libri omnes, præter octauum, decimumq;.

Accipe igitur isthæc, quisquis es Candide Lector, & vtere, vt ita glorificetur in omnibus nobis Deus: & in te, inquam, dum eum corde syncero atque integro ex Thesauro isto nostro, tibi oblato, colere conabere: & in nobis, qui eam tibi occasionem animo promptissimo, ac tui profectus studiosissimo damus. Datum Cracouiæ, Men: Febr: 1607.

THESAVRI PRECVM AC VARIARVM EXERCITATIONVM SPIRITVALIVM

EX

probatis authoribus collecti:

LIBER PRIMVS.

DE ORATIONE

In genere varijsq; eius commodis speciebus partibus conditionibusq; ad eam requisitis.

CAPVT I.

QVAE PIVM CHRISTIANVM ad orandum excitare debeant.

1.

Scripturæ Sacræ multiplex exhortatio.

INter omnia Euangelij præcepta, vel Consilia, nullum est aliud, ad quod toties, ac tot repetitis verbis, tantoq; affectu adhortatur Apostolos suos Christus, atq; ad orandum: nimirum tanquam ad rem permagni

momenti, & in qua versatur cardo tranquillæ, & veræ Christianæ vitæ, atq; adeò totius salutis nostræ. Sed quando longum esset omnes Scripturæ sententias, in quibus exigitur, vt oremus, sigillatim recensere, suffecerit vel vna; & quidem ea, quæ est apud *Lucam capite 18.* vbi Dominus adducta parabola de Iudice iniquo & vidua, docet Discipulos suos, quòd oportet semper orare, & non deficere. Quem secutus Apostolus, discipulus videlicet Magistrũ, iubet *sine intermissione orare. 1. Thes. 5.*

3. *Summa nostra necessitas.*

Nã cũ tota vita nostra omnib' horis exposita iñumeris sit penè afflictionib', periculis, aduersitaitb', ac tẽtationibus: cũq; nobis quotidie pugna instituẽda sit cũ infestis, crudelibus ac coniuratis hostibus, nempe, Mundo, Carne, & nequissimis Dæmonibus, qui nos semper circumstant, nosq; à dextra & læua, à fronte pariter, & à tergo oppugnãt, ac mille artibus & imposturis seducere, & in exitium pertrahere moliuntur, (qui sumus nostrapte natura in vitia nimium procliues, adeoq; ad resistendum imbecilles,) opus est iugi ad Dominum oratione, vt nos respicere, iuuare, tueri, ac in omnibus dirigere, & docere dignetur.

Quid enim possumus sine auxilio Dei

aut quomodo ille auxiliabitur nō inuocatus? Inuocatus autem quid denegare poterit? qui toties iubet orare, & recte orantibus promittit exauditionem, *Petite* (inquit) Matth. 7. & Luc. 11. *& dabitur vobis: quærite, & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim, qui petit, accipit, & qui quærit, inuenit, & pulsanti aperietur.*

3.

EXEMPLVM CHRISTI, *& Sanctorum.*

IAM ad orandum nos apertè incitant exempla Christi, & Sanctorum omnium. Nam Christus Dominus, cuius omnis actio, nostra instructio est, quamuis solus absq; vllo neuo innocens fuerit, tamē vt exemplum nobis in se præberet aſsiduè, & efficaciter precandi, frequentiſsimè ad orandum ſeceſsit, pernoctando etiam in oratione, teste Luca. *Luc. 6.*

Quid autem commemorem Sanctos Dei, qui nobis propositi sunt in exempla rerum agendarum? His enim ſolemne erat, cùm in terris vitam agerent, vt in omni neceſsitate ad Orationem, velut ad vnicum ſolatium, remedium, & aſylum confugerent, quiduis ſperantes ſe precando poſſe impetrare. Nam ſi quid

auſpicari vellent, quod ſalutare, ac fauſtum eſſe cuperent, in oratione auſpicabantur, quò Deus cœptis eorum aſpiraret. Si rebus neceſſarijs indigerent, vel in negocijs arduis, & perplexis, ſapiētia, iudicio, & ingenio opus eſſet; ea oratione à Deo impetrabant. Si faciendum opus (quod ſine gratia, & inuocatione Domini, nequit ſuccedere) Oratione impetrabant ſucceſſum, incrementum, & benedictionem. Si periculum adeundum; ſi raperentur ad carceres, ad ſupplicia, ad mortem, Oratione impetrabāt Spiritum fortem, & imperterritum. Si diutiùs perſeuerandum in aduerſis; Oratione obtinebant cōſtantiam, & patientiam, imò liberationem frequenter, & ſalutem. Porrò ſi Deum peccatis populi offenſum, iraſci animaduerterent, & proinde fore timerent, ne iuſto iudicio manus Domini ſeuiret in populum, Oratione iuſtam iram Dei auertebant, Dominumq; placabant.

Breuiter, in difficilibus periculis, in magnis, & grauibus tentationibus, atq; in omni, vt dixi, neceſsitate, ad Orationem, veluti ad ſacram anchoram feſtinabant: & quò maior eſſet aduerſitas, eò vehementius Oratione inſiſtebant. Lege Sanctorū vitas, vel ab Aloyſio Lipomano, Epiſcopo Veronenſi, collectas, vel à Laurentio Surio Carthuſiano.

4. ORATIONIS DIGNITAS, *& magnus olim in Ecclesia orandi feruor.*

QVID verò aliud est Oratio, quàm familiare colloquium cum Deo? Summæ autem dignitatis est, hominem qui puluis, & cinis est, cum Deo colloqui, atq; ad ipsum quouis loco, ac tempore liberum habere aditum, illiq; omnes angustias animi tutò exponere atq; aperire posse.

Certe comedere bibere, somnum capere & eiusmodi humanæ vitæ obire munia, nobis est cum brutis animantibus commune. Loqui verò, disputare, cōferre de rebus varijs, res publicas & priuatas administrare, cæteraq; id genus rationis officia gerere, & exequi, nobis est cum malis, cum infidelibus & paganis affine. Orare verò Deum, cum illo colloqui, & sermocinari, non modo nos supra bestias & paganos, ac quoscunq; mortales homines, ad ipsam Angelorum celsitudinem extollit: Sed ad ipsius quoq; Dei maiestatem & præsentiam eleuat.

Proinde nihil præstantius, nihil homini Christiano vtilius, quàm precari Deum, quo nimirum exercitio olim creuit, propagata,

collecta, & constabilita est Ecclesia Sancta, & religio Christiana. Id quod & acta Apostolorũ *Act. 2. Colos. 4. 1. Thes. 5.* & Paulinæ Epistolæ liquidò demonstrant. Erat enim tunc, si vnquam aliâs, seculum prorsus aureum, dum calente adhuc sanguine Christi, Christianismus quotidie latiùs vigebat, florebat, diffundebatur, dum populus etiam Laicus, totus addictus Deo, semper versabatur in laudibus Diuinis, & Gratiarum actione, assiduè, videlicet, & quidem cum alacritate, & deuotione spiritus, orando, & obsecrando Deum, idq; domi, & foris, adeoq; inter epulas, & inter opera manuũ. Vidisses tunc artificem in officina operantem se, suamq; salutem precando Deo commendare. Idem factitabat arator ad stiuam, Nauclerus ad clauum. Nauita ad remũ, Fossor ad glebam, Textor ad stamen, Vxor ad colum, Seruus deniq; ad heri negocia amandatus. vsq; adeò omnia perstrepebãt laudibus Diuinis.

5.

ORATIONIS VIRTVS, *breui tabella explicata.*

Oratio

Oratio
- Purgat animam à peccatis.
- Pœnã peccatis debitã submouet.
- Præteritas negligentias sarcit:
- Diuinam gratiam impetrat.
- Prauas concupiscentias extinguit.
- Passiones animi domat.
- Tentationes superat.
- Hostes prosternit.
- Calamitates lenit.
- Mœrorem pellit.
- Lætitiam infundit.
- Pacem conciliat.
- Hominem Deo coniungit.
- Coniunctum Deo, ad æternam gloriam subleuat.

Hæc ferè Lud. Blosi. Cap. 17. Canonis vitæ spiritualis.

6.

TESTIMONIA SCRIPTVRæ de Orationis efficacia.

Oratoĩne
- Elias Propheta trium annor um & sex mensium sterilitatem: Pluuiam rursus, & fertiliatem à Deo obtinuit. 3 Reg. 17.
- Moyses vicit Amalechitas. Exo. 17

Oratione.

Samuel vicit Philistæos. 1. Reg. 7.
Daniel inter Leones exultat. Daniel. 6.
Tres pueri in fornace tripudiant. Daniel. 3.
Ionas è vẽtre Ceti liberatur Ionę 2
Ezechias è graui morbo conualescit. 1. Reg. 20.
Anna sterilis fit fęcũda, 1. Reg. 1.
Ecclesiæ, soluuntur vincula Petri. Actor. 12.
Visum cæcis, Gressum claudis, Sanitatem ægrotis, Mortuos vitæ. Discipuli Christi restituerunt.
Publicanus Euangelicus peccatorum veniam impetrat. Luc 18.
In cruce distentus Latro Paradiso donatur. Luc. 23
Moriens in cælum suscipitur B. Stephanus. Act. 7.

CAPVT II.

De speciebus Orationis

ET PRIMVM De Oratione Vocali.

ORATIO autem eſt duplex: vocalis & mẽtalis ſimul, & mentalis ſola. Quæ enim oratio solò motu labiorum, citra mentis in Deum eleuationem fit: non oratio, sed quædã potiùs Dei irriſio. Propriũ orationis eſt, mẽtem humanam in Deum eleuare, illique coniungere. Deus eſt ſpiritus. qui ergo eum adorant, & cum eo agunt, mente & ſpiritu, non voce tantũ, & labiorum motu id agere debent.

Triplex genus Orationis Vocalis.

Vocalis autem oratio triplex dici poteſt.

Prima eſt, quæ fit ab rudibus, & ignaris eorum quæ voce dicunt; vt quando Latinæ linguæ ignari recitant 7. Pſalmos Latinè, aut B. Virginis officium, aliaſq; eiuſmodi preces. Tales Deum orant, grataque illi eſt eorum oratio, quia (quod neceſſariò ſupponimus) mentem habent in Deum eleuatam, mente Deum cogitant, cum eo agere ſe ſciunt, etſi nec verba, nec ſenſum ipſum orationis, & precationis quam faciunt, intelligant. Satis illis eſt, quòd quæ recitant, bona ſint & ſana, à ſcripturis, à SS. Patribus, ab Eccleſia approbata; quæ à Deo intelligi, & cognoſci non dubitant.

Secunda oratio eſt, in qua & verba intelliguntur, & ipſe eorũ ſenſus; ſed curſim ea fit,

nusquam inhærente mente, vt consolation aliqua pascatur; & si quæ consolatio ex vna sententia percipitur, in progressu statim extinguitur. Hæc oratio bona est, & superiore in qua nec verba, nec sensus percipitur, melior & perfectior, magis scilicet mentem afficiens, minus orantē fatigans. Ea passim à Christianis vsurpatur, & laicis & sacerdotibus, siue cùm Litanias, aut septem Psalmos, aut Rosarium, aut officium beatæ Virginis, aut maius ab Ecclesia propositum recitant.

Tertia oratio est, quando inter orandum nō modò verba, & sensus ipse cursim percipiuntur, sed in singulis uerbis, & sententiis, quæ spiritualem aliquam considerationem continent, mens inhæret, eas expendit, & quasi gustat & regustat, non soiicita vlterius progredi, sed libenter cupiens ibi consistere, vbi accommodatum sibi pabulum inuenit, sic recitare licet orationem Dominicam, Psalmum Miserere, & quascunque alias preces, psalmos, cātica, in singulis vocibus nonnihil inhærendo, expendendoque quid spiritualis ibi mellis, & solatij, doctrinæve insit.

Hoc orationis genus comparari potest pluuiæ puluerulentæ, quæ minutis guttis decidit & densis, ac proinde à terra paulatim imbibitur, & ad viscera eius penetrat, eáque benè irrigat,

rigat, & fœcundat. Quia enim talis oratio in consideratione affectuque vnius alteriusve rei manet, aliquid post se menti impressum relinquit, quo reficiatur, & pascatur; & vt ita dicamus, irrigetur, & impinguetur. Duplex autem illud orationis genus, simile est imbri, siue pluuiæ maximis guttis cum impetu decidenti: quæ superficiem tantùm terræ madefacit, ipsam verò non irrigat. Antequàm enim à terra imbibatur, ad demissiorem locum defluit. Vocalis enim ea oratio exteriùs, & sensibiliter tantùm afficit orantem; & quia continuò altera alteri succedit, nullus solidus affectus manet, in quo mens hærere & exultare possit. Tertium ergo istud vocalis orationis genus, quod meditationis species quędam est, & planè meditatio, si sola mente fiat, meritò, & sæpè vsurpandum est ab veris Christianis, & iis omnibus, qui (vt habet Psalmista) *gustare, & videre, volunt quàm suauis sit Dominus.*

QVÆ IVVARE POSSINT orationem vocalem vt fructuosa, & Deo grata sit.

CVM primùm orationis vocalis genus, superuacaneum sit, ni mens optima aliqua cogitatione de Deo eiusque bñeficiis & amoribus occupetur; occupatam autem soleat Deus sæpè afficere, & solatio aliquo recreare: Cũ etiam secundum Orationis genus percurrendo tantùm, & verba, & sententias obseruet, ac propterea facilè euanescat eius gustus: Cùm deniquè in vtroq; genere mẽs facilè fatigetur, & huc illuc dissipetur, vel quod non intelligit quæ dicat; vel si intelligit, non ex se ea, sed ex aliorum dictis, & orationibus promat (etsi recitando sua quasi facit, & à se quodammodò profecta, Deo offerat & proponat) propterea curandum est seriò, & diligenter, vt mens in Deum benè conuersa, & intenta sit, in eoque defixa, pabulum sibi cõueniens habeat. Quod vt facilius assequi homo posit, hæc illi obseruanda erunt.

Primùm, ante orationem præparandus est animus. In eo autem hæc præparatio sita videtur, vt sibi persuadeat is, qui orationem facere instituit, agere se velle cum Deo, eum compellare, infirmitates suas illi exponere, opem eius implorare, &c. Oportere itaque in tantæ maiestatis conspectu, & præsentia animo esse præsentissimo, menteque in Deum

attentiſsima. Atq; hæc perſuaſio, & propoſitũ ſubinde in decurſu orationis reperi, & ſubijci mẽti debet.

2. Danda eſt opera, vt ſenſus, viſus potiſsimùm, & auditus benè comprimantur, & abſtrahantur ab omnibus non neceſſariis. Quocircà demiſsis oculis, vel clauſis ex parte, vel certè ijs in crucem aliquam, vel imaginem, vel locum certum defixis, non huc illuc effuſis, ac circumſpicientibus orandum eſt.

3. Inferenda vis eſt aliqua imaginationi, cohibendaq́ue à rerum non vtilium cogitatione. Eſt enim imaginatio equi inſtar indomiti, huc illuc perpetuò diſcurrentis, niſi fræno aliquo coerceatur, & alicui rei certæ, velut pabulo adhæreat. Ad eius itaq́ue leuitatem, & impetum comprimendũ, quando quis legit Officium B. Virginis imaginari debet conſtitutum ſe apud B. Virginem eiusq́; Filium; eam itaq́; repræſentare ſibi debet ante mentis oculos, certò apud ſe ſtatuens eã oranti adeſſe, etiamſi minùs externis oculis videatur. Sicut cæcus aliquis perſuadet ſibi adeſſe eum quocum agit, & loquitur, etiam ſi eùm non videat. Item Sacerdotes, aut beneficiati quando Dominicæ diei, vel feriarum legunt officium, proponere ſibi poſſunt Deum Patrem in ſolio excelſo ſedentem, circumſtantibus Angelis,

& Sanctis. Diebus verò festis, eius Sancti qui colitur, præsentiam, quasi illi coniuncti sint, & cum eo Deum laudent & admirentur. In auditione rei sacræ, percurrere licet mysteria, quæ in eo repræsentantur. In recitatione Rosarij, mysteria conuenit expendere, in iis mẽtem defigere, & quasi animo proficisci per ea loca in quibus facta sunt, aut certè præsentem se iis dum fierent, fuisse, esseque modò, dum eadem recolit memoria. Idem de cæteris precationibus esto iudicium:

4. Dum orationes vocales recitantur, expedit eas subinde aspergere, & quasi condire propria aliqua mentis collocutione, vt & ipsa ex se Deum compellat, ac per se, sine adminiculo alterius, cum ipso agat, & loquatur; quod fieri potest, parùm aspirando ad Deum, petendo peccatorum suorum veniam, illi se, suaq: commendando, &c.

5. Cauendum, ne istæ orationes ex libris recitatæ, ab idiotis potissimùm & ignaris eius idiomatis, in quo leguntur, nimiùm producantur, ac loco solatij, & spiritualis gaudij fastidium adferant, fatigentque orantem potiùs, quàm excitent. Siquidem semper curandum est, Vt (quod ait scriptura) melior sit finis orationis, quàm principium: hoc est, vt magis incalescamus Dei amore, & virtutis de-

ſiderio ſub orationis exitum, quàm in illius exordio.

Poſtremò danda omnis opera, vt ad finem vſque deducatur omnis oratio. Solet enim diabolus efficere, vel conari certè, vt interrũpam⁹ orationem, ac imperfectam relinquamus quo nimirùm & perſeuerantiæ in orando fructu, & cæteris orationis effectibus careamus; noſtrãq; Deus orationem reijciat, tanquàm mancam, & imperfectam, ac proptereà ſe indignam, qui perfectiſsimus eſt.

CAPVT III.

DE ORATIONE MENTALI. Orationis mentalis præſtantia & deſcriptio.

MENtalis Oratio, eſt, quæ ſola mente fit abſq; exteriori vocis ſono; quando nimirùm mens hominis ſine externa voce, quæ internuncius illi eſt, & interpres quidam, per ſe cum diuina mente & ſpiritu agit, & quaſi familiariter, ſermocinatur, illique coniungitur. Meditari igitur eſt mente in Deum itare; eſt pium mentis affectum in Deum dirigere; eſt aſcẽdere animo de terrenis ad cœleſtia; eſt res

ſupernas mente inquirere; eſt animæ deſiderium ad inuiſibilia extendere. Quapropter duabus alis nititur Meditatio, Intellectus, & voluntatis operatione. Intellectus enim res, quæ ſumuntur meditandæ, expendit, obſeruat, cognoſcit, inter ſe confert ac ſimul atque ſatis eas vidit & excuſsit voluntati proponit, eas vt optet & amet, earumque viſione excitetur & inflammetur in Deum. Quocircà orationis mentalis finis non eſt mẽte diſcurrere, conceptus pulchros eruere, res benè capere & cognoſcere (quæ operationes ſunt Intellectus) ſed affici iis cognitis, eas amare, velle, deſiderare, quæ voluntatis operationes ſunt. Vnde Propheta regius: *In Meditatione mea exardeſcet ignis*; hoc eſt, feruor quidam, & animi promptitudo, ac celeritas exſuſcitabitur, ea vt fugiam, quæ obſunt; amem verò, & complectar, quæ proſunt; vt deſiderem æterna, inuiſibilia cæleſtia; negligam verò temporalia, uiſibilia, & terrena.

Genus hoc orationis vt nobiliſſimùm, Deoque gratiſsimum, à ſanctis Patribus fuit olim omnium maximè vſurpatum, qui noctes ſæpè diebus coniungebant, de cœleſtibus rebus meditando, cùm non poſſent ſatiari præ magnitudine diuinæ voluptatis, quam perſentiebant in diuinarũ rerũ cõmentationibus. Sed &

expe-

experiebantur quotidiè magis, quàm potens esset & efficax ista oratio, nō ad recolenda modò Dei beneficia sed & quæuis à Deo impetranda. Sic Isaac Patriarcha egrediebatur foras ad meditationem inclinata iam die. Sic Moyses 40. dies & noctes in monte cum Deo fuit. Sic Anna mater Samuelis loquebatur in corde suo cum Deo, filium impetrare volens, tantumque labia mouebantur, & vox penitùs non audiebatur, ait Scriptura. Sic Prophetæ; Sic Ioannes in solicidine; sic Christus in deserto & montibus; sic Apostoli noctibus sæpè integris; sic veteres illi Anachoretæ, monachi, Eremitæ, sic BB. Augustinus, Benedictus, Dominicus, Thomas, & quicunque sanctitate fuerunt, & recondita Dei cognitione, gustuque cœlestium rerum admirabiles; sic B. Virgo conseruabat omnia verba hæc, Ait B. Lucas, Luc. 2. conferens in corde suo; hoc est, de auditis visisque apud se meditabatur.

QVÆ PARTES Quis vsus & praxis mentalis Orationis.

CVM mentalis oratio tantæ sit præstantiæ & & vtilitatis, ex re esse videtur, quis eius sit vsus, quæq; illius partes, paucis explicetur.

1. Pars est lectio. Antequam enim quis ad meditandum accedit, legere debet, & inspicere ea, de quibus instituenda est meditatio: aut certè meditationis materiam sibi proponere, antequam ad eam aggrediatur. Materia verò ad meditationem accommoda sunt primùm omnia verba diuinæ Scripturæ. & præsertim Euangeliorum, Epistolarum Canonicarum, & Psalmorum. Deinde vita, & Passio Domini nostri, Diuæ Virginis, & Sanctorum, res gestæ. Ad hæc mysteria Creationis, Redemptionis nostræ; Dei beneficia omnia, & quatuor Nouissima, quorum omnium fructuosissima est consideratio. Postremò virtutes omnes & vitia; illarum enim pulchritudo & vtilitas, horum verò deformitas, & incommoda fructu maximo expendi possunt, & debent.

2. Pars est præparatio, de qua in oratione vocali diximus. Quibus adijciendum in meditatione, vt petat homo intellectum suum illuminari, & voluntatem accendi ad ea verè cognoscenda & consectanda, quæ menti Deus suggesserit, quæque ipse homo, Dei gratia iuuante, conceperit. Et hæc quidem præparatio, vocari solet Oratio præparatoria.

3. Pars est ipsa meditatio, vt nimirùm homo seclusa omni varietate, & distractione cogitationum, ad ipsa meditationis puncta accedat,

circa

circa ea mente discurrens, ea discutiens, expendens, videns quasi & palpans. Tum verò iis expensis, & visis, voluntatem mouere debet & inflammare ad ea vel admiranda, vel amanda, vel optanda & complectenda, & ad gratias de iis agendas; vel certè ad ea vitanda penitùs & declinanda. Quòd si in primo puncto aut secundo affici mentem, recrearique animum sentiat, non sit solicitus ad secundũ, tertiumue punctum pergere, sed in eo, quantum satis est, immoretur. Meditationem excipit sæpè, aut comitatur Contemplatio, quando nimirùm mens res ita cognoscit & intelligit, ita iis afficitur & gaudet, vt eas quasi videre, & in iis Deum ipsum complecti tenereque videatur. Vnde profluunt derepente animi exclamationes, admirationes, gratiarum actiones, suspiria, gemitus, aliaque id genus commotæ, & inflammatæ in Deum mentis symbola & affectus.

4. Pars est ipsa petitio seu postulatio, quæ interiori aliquo mentis colloquio perficitur. Quando enim res ipsa satis expensa est, tunc quid à Deo petendum sit, satis euidenter suggerit, & demonstrat. Vnde Colloquium illud ex ipsa meditatione pendet, & sequitur. Peti autem in vniuersum possunt maius lumen, maiorque Dei & nostri cognitio. Tum verò

peccatorum remiſsio, infirmitatis curatio, cõcupiſcentiæ diminutio, imperfectionum omnium condonatio. Poſtremò denique virtutum conſeruatio & incrementum, eorumque omnium, quæ nos Deo cariores & beatiores efficere poſſunt, conſecutio. Atque hæc de meditatione breuibus. Quam ea plena ſit ſuauitatis, quantus fructus ex ea redundet, vſus ipſe & experientia docebunt magis, quàm quæuis humanæ rationes & verba.

DE ADIVMENTIS AD RECTE MEDITANDUM IDONEIS.

PRIMVM eſt Locus idoneus, id eſt, ab omni ſtrepitu remotus, iuuat etiam, ſi ſit obſcurus.

2. Tempus certum & ſtabile, quod citra iuſtam cauſam non immutetur. Horæ autem aptiſsimæ ad meditandum ſunt matutinæ ante inchoata ſtudia, vel alia negotia. Conuenit autem in meditatione expendi integram horam, vel certe mediam.

3. Situs corporis modeſtus & deuotus, vt genibus flexis. Quod ſi diu non potes, pedibus inſiſtas, ita tamen vt ad genu flexionem paulo poſt redeas. Conuenit aliquando ad exẽplum Chriſti, maxime ſi magnus aliquis motus in-

surgat, prono corpore ad breue tempus meditari. Deniq; is situs vsurpandus est, qui plus iuuet attentionem & deuotionem.

4. Vt si quo in puncto senseris te spirituali sensu vehementi' moueri, non illico transilias ad aliud, sed in eo noñihillimmoreris, donec gustui satisfeceris. Et si ante percursa tria meditationis puncta, hora elabatur, non sis solicitus ad cætera progredi: poteris n. id facere sequenti vice, repetitis breuiter iis, in quibus gustum spiritualẽ sensisti. Imò sæpè utile est, vnam eandemq; meditationem, variato tantum Colloquio repetere.

5. Quia vis meditationis potius in exercitatione affectus, quã intellectus posita est, scire debes hunc affectum ordinariè debere esse leuem, quia diutius continuari potest, & capiti pectoriuè noxius non est. Quem diuina gratia adiutus facile excitabis sedula consideratione personarum S. Trinitatis, Christi, B. Virginis, & circumstantiarum, non verbis, sed cordis affectu dulciter eos alloquendo. Quo affectu Angeli diuinæ maiestatis conspectu suspensi continenter canunt. *Sanctus, Sanctus, Sanctus.*

6. Si autem Deus aliquando immitat tibi vehementiorem affectum, v. c. vt prorumpãt lacrymæ humiliter eum admitte, & quamdiu

Deus dederit, cõtinua. Sed hic diuturnus esse non debet, maximè si sponte à te concitatus sit, ne lædatur caput. Prodest autem plurimũ hic affectus in quibusdam casibus. 1. si confessionem generalem de tota vita, vel de toto anno facturus, optares te excitare ad contritionẽ veram & perfectam, quam Theologi dicunt valere ad expiandam omnem culpam & pœnam. 2. si quando graui tentatione contra fidem, castitatem, vel vocationem pulsabere. 3. quando aduerteres te in studio pietatis vel vocationis tuæ omnino refrixisse. 4. si quando aggrediendum esset opus magnum ad Dei gloriam, multis difficultatibus implicitum.

7. Quod si contingat te inter meditandum omni gustu, solatioq; destitui, non ideò animum despondeas. Si enim tua culpa id acciderit quia imparatus in meditationem irruisti, humilia te, culpam agnoscendo & breui sequetur serenitas. Si verò non tua culpa, cogita permissum à Deo, vel vt discéres gustum illum, non studio nostro parari, sed dono Dei obtineri, vel vt Deus probaret, an ex puro Dei amore sanctum hoc opus, & non consolationis tuæ causa, exerceres. Itaque tempore desolationis dic. Ego non incepi hanc meditationẽ meã ꝓpter meũ solatiũ, sed ex mero amore Dei; quare eandẽ ex eodẽ amore ꝑficiam.

8. Si verò multis agiteris distractionibus, nec ideo abrumpe Meditationem: sed cogita, si obrepant te inuito, nullum admitti peccatũ. Tantùm vbi aduerteris te distrahi, resiste illis, licet sæpius redeant. Neque enim minus grata erit ob hunc laborem meditatio tua, quam si cum deuotionis sensu eam perfecisses. Prodest etiam in hac pugna prosilire ad colloquia, & submisse agnoscere te tuis viribus nihil posse. vel etiam grauiter te accusare, tanquam mortalium ignauissimum, qui non possis etiam ad breue tempus cum Deo loqui, & ilico senties auxilium diuinum.

9. Denique non parum ad fructuosam meditationem instituendàm valet, si Deum in omnibus actionibus tuis, vt verè est, cogites præsentem. si crebro per diem iaculatorias vsurpes orationes, si libellos spirituales libenter lectites, si crebro ad sacrã mensam confessione facta accedas, si familiaritate piorum. vtare, si sensus externos, ac imprimis linguam coerceas, si caritatis & pœnitentiæ exercitia diligas, si bona proposita in meditatione facta opere compleas.

CAP-

CAPVT IV.

Ad orationem quæ necessaria.

1.

FIDES

ORAtio, Vt vtilis sit, & efficax, ante omnia fieri debet in vera fide, vt nimirùm certò credamus Deum Patrem audire nostras Orationes, ac perspectam habere nostram necessitatem, Ipsum deniq; posse, & velle nobis donare, quod iuxta voluntatem ipsius petitur, vt cum Propheta Dauid verè dicere possimus, *Psal. 24. Oculi mei semper ad Dominum: quonia ipse euellet de laqueo pedes meos.* Fide enim opus esse, inter multa Scripturæ sacræ testimonia, vel hoc vno luculenter satis ostendit B. Iacobus, Cap: 1. *Si quis* (inquit) *vestrum indiget, sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei. Postulet autem in fidè, nihil hæsitans. Qui enim hæsitat, similis est fluctui maris, qui à vento mouetur, & circumfertur. Non ergo existimet homo ille, quòd accipiat*

aliquid à Domino. Q. d. Qui hæsitat, ideò nihil accipit, quia non est animo constanti, firmo, & tranquillo, quò fit, vt gratia cœlestis haud possit illi se insinuare. quemadmodùm vnda maris, quando vento mouetur, ac circumfertur, non facile formam vllam recipit.

2.

SPES.

PRæter Fidem, qua credimus Deum posse, & velle prestare, quod iuxta ipsius voluntatem petitur, opus est etiam spe, ac fiducia, qua certò, quod petimus, expectemus, quaq; promissam Dei gratiam, quodammodò nobis vendicemus. Qui cùm omnipotens sit, præstare potest, quod promisit: & cùm verax sit, quod promisit, præstat. Promisit verò se preces nostras exauditurum, Matthæi 7. *Petite, & dabitur vobis.* Marc. 11. *Omnia, quæcunq; orantes petitis, credite, quia accipietis.* Luc. 11 *Omnis, qui petit, accipit.* Ioan. 16. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.*

De quibus verbis, & si grande est nefas dubitare, nimirùm à Christo, qui est ipsa æterna Veritas, pronunciatis, videas tamen non pau-

cos, qui in ſpem certam, ſuas à Deo preces exaudiri, aſſurgere non queant. Id quod ipſis hinc euenit, quòd nón ex animo auertant ſe à peccato, vnde viuens in animo peccandi affectus, velut nubes, obſiſtit, ne ad Deum oratio eorum trāſeat. Confirmat hæc Propheta Regius, *Iniquitatem* (inquit Pſalm. 65.) *ſi aſpexi in corde meo, nō xaudiet Dominus.* Et Eſaias cap. 1. *Cùm extenderitis manus veſtras auertam oculos meos: cùm multiplicaueritis orationem, non exaudiam. Manus enim veſtræ, ſanguine,* (id ē, craſſis peccatis) *plenæ ſunt*, Ioan: 9. *Scimus, quia peccatores Deus non exaudit.* Peccatores intellige, q ex animo nō dolent, quòd Deum offenderint: qui vitam ſuam corrigere nolunt, ſed in peccatis obſtinati perſeuerant. Ceterùm qui agnoſcunt, in quibus ſunt malis & cupiunt ab his liberari, idq; toto pectore Deum orant, adeò non repelluntur à Deo, vt ſuauiſsimè etiam inuitentur. *Venite* (inquit) *ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Matth. 11. Et apud Prophetam, Eſaiam, Cap. 55. *Omnes, ſitientes venite ad aquas, & qui non*

betis argentum(hoc est vlla merita bonę vitę) *properate, venite, & emite absq; argẽto.* Qui locus declarat, quàm sit ipsius Dei parata voluntas ad exaudiendum, & recipiendum in gratiam peccatorem, iam toto corde resipiscẽtem. Quem pusillanimis quilibet, vt hinc fiduciam concipiat, debet sibi proponere.

3.

CHARITAS.

ORATIO, vt cœlos penetret, inflammari quoque debet ardore Charitatis. Nam vt omnia opera bona; citra charitatis donum tepent, atq; adeò in speciem tantùm fiunt: ita maximè frigeſcit Oratio, nisi alis geminæ Charitatis, & Dei & proximi, subuehatur.

Charitas erga Deum requirit, vt mandata eius obseruemus, quemadmodùm id Christus ipse docet, Ioan. 14. *qui habet* (inquit) *mandata mea, & seruat ea, ille est; qui diligit me.* Et 1. Ioan. 3 *Charißimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quicquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mãdata eius custodimus, & ea, quæ sunt placita, coram eo facimus.*

AdCharitatem verò ergà proximum primo pertinet, vt acceptam ab eo iniuriam libentes, ac faciles condonemus, monẽte uos ita Christo Domino: Marci 11. *Cùm stabitis ad orandum, dimittite, si quid habetis aduersus aliquem, vt & Pater vester, qui in cœlis est, dimittat vobis peccata vestra. Quòd si vos non dimiseritis, nec Pater vester, qui in cœlis est, dimittet vobis peccata vestra.* Ad hæc, vt proximorum incommodis indolentes, pro ipsis non secus, ac pro nobis solliciti, suppliceſq; Deũ obsecrem⁹. Iac. 5. *Orate ꝑ inuicẽ, vt saluemini.* Et 1. Tim. 2. *Obsecro primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, &c.* Breuiter, huc spectat, vt misericordiæ operibus, tum corporalibus, tum spiritualibus iugiter insistamus. Matth. 5. *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Et ad Tobiã vox Angeli est, Ca. 12 *Bona est oratio, cũ Ieiunio & Eleemosyna &c.* Quæ duo tanquam indiuulsos comites orationi adiunctos, in Sacris literis passim reperimus: vnde & inefficax (vt rectissimè

dictum

dictum est à B. Cypriano (*petitio est, cum precatur Deum sterilis oratio.*

4.

SCOPVS ORANTIS.

EOrum quæ à Deo petuntur, duplex omnino ratio est. Nam quædam ad Dei gloriam seu honorem & nostram salutem promouendam pertinent, cuiusmodi sunt, Virtutes, Fides, Spes, Charitas, Gratia, Peccatorum remissio, & cætera id genus quæ confidenter citra vllam exceptionẽ à Deo expetenda sunt 1. Ioan. 5. *Hæc est fiducia, quam habemus ad Deum, quia quodcunq; petierimus secundùm voluntatem eius, audit nos.* Alia vero adiaphora sunt, seu indifferentia, vt diuitiæ, honores, dignitates, sanitas, pax, aeris temperies, & similia corporis, vitæque præsentis commoda, quæ sub hac conditione appeti debent, quatenus Dei gloriæ, nostræque aut proximorum saluti conducunt, seruiũtq;. Alioqui enim meritò nobis respondebitur, quod Zebedæi filijs adhuc carnalib', Mat. 20. *Nescitis quid petatis.* Aut illud Iac. Apost. Cap. 4. *Petitis, & non accipitis, eò quòd malè petatis, vt in concupiscentijs vestris*

insumatis. Cùm igitur huiusmodi aliquid petimus, quod, an Deo placeat, ignoramus, hoc, vel simili modo oremus oportet: *Domine, si mihi, quod peto, non conducit, fiat in omnibus tua sancta Voluntas.*

5.

HVMILITAS CORPORIS.

LVculenter nos docent Scripturæ sacræ testimonia externum illum corporis gestũ, ac habitum in orando, supplicandoque Deo adhiberi solitum, Deo cùm primis (si absit hypocrisis) haberi gratum: nobis verò, vt exaudiamur, apprimè vtilem, ac penè necessarium.

Salomõ Rex Israeliticæ gẽtis inclytissimus, in dedicatione templi, fixis in terra genibus, extensisque ad cœlum manibus, orasse legitur. 3. Reg. 8.

Moyses item eiusdem populi Dux, & Imperator, Exod. 17. pugnante populo, manus in altum ad lassitudinem usq; sustulit.

Propheta Daniel. Cap. 9. *Posui* (inquit) *faciem ad Dominum Deum meum rogare, & deprecari, in ieiuniis, sacco, cinere.*

Sic Niniuitæ ieiunarunt: induti sunt saccis à maiore vsq; ad minorem. Ion. 3. Rex ipse de solio suo descendens, abiecto vestimento, indutus fuit sacco, sedensque in cinere, clamauit ad Dominum, qui misertus est eius.

Apostol⁹ Paulus, *Flecto*, (ait ad Ephes: 3.) *genua mea ad Patrem Domini nostri Iesu Christi.* B. Iacobo Apostolo, testantur Abdias, Chrysostomus, Eusebius, & alij, genua, ob orandi studium & asiduitatem, in morem camelorum occaluisse.

Publicanus Euangelicus apud Lucã, Cap. 18. à longè stat, pectus tundit, nec ad cœlum oculos audet tollere. Iam & Christus Dominus, cuius omnis actio, nostra est instructio, nunc subleuatis in cælum oculis, nunc in terram procidens, orasse legitur. Placent igitur Deo piæ huiusmodi cæremoniæ, quæ citra hypocrisin, ex animi vel humilitate, vel pietate proficiscuntur.

De quibus quidem vt paulò etiam pleniorem demus informationem, breuiter etiam ea quæ sequuntur annotanda putamus.

D. Augustinus lib. de cura pro mortuis habenda, dicit, orantes de membris sui corporis facere quod supplicantibus congruit; cum genua figunt, cum manus extendunt, cum

solo prosternuntur, & si quid aliud visibiliter faciunt. Tametsi enim his indicijs Deus non indigeat, vt hominis animum videat, ista tamen multum valere ad hominem excitãdum. Esseq; nidicia internæ compositionis animi.. Nam licet Deus sit Spiritus qui externis rebus non mouetur: nos tamen, quia sumus homines vestiti corpore, omnem illi debemus cultũ, nõ mentẽ tantũ, sed etiam corpore; vt corporis cultus interno cultui mẽtis respondeat.

Itaque genua flectimus exemplo Salomonis & Christi, & in terra prostrati iacemus (Luc. 22.) tanquam rei mortis, Deo, quem superiorem nostrum & Dominum agnoscimus reuerentiam summam & subiectionem exhibentes.

2. Stando cum publicano (Luc. 18.) oram⁹ duabus de causis, 1. vt significemus nos iam cum Christo à morte peccati resurrexisse. Vnde à Paschate ad Pentecosten apud Veteres (Tertul. de coro. mil.) Stationes erant, & Dominicis diebus per annum, quibus stationibus prȩmittebatur ieiunium Sabbathinum, & quadragesimæ. Quia tunc cum fiducia coram Deo stamus quando pœnitentiæ opera, peccatorum remissionem attulerunt. 2. vt nos paratos declaremus ad ea præstanda, quæ præcipiuntur. Sic statur ad Euangelium, &

cantica ex Euangelijs desumpta, vt sunt Benedictus, & Magnificat, & Nunc dimittis: tum quia per verbum Euangelij, qui peccatis prostrati iacebamus, erecti sumus, tum vt promptos nos declaremus, ad obtemperandum diuinis iussis.

3. Oculi in cælũ eleuantur, vt cogitationem nostram in cælis versari declaremus.

4. Subinde oculi demittuntur, ad significãdum diuinæ seueritatis timorem, & internũ pudorem, ex turpitudine peccatorum conceptum.

5. Manus attolluntur, partim vt cor significetur habendum ad Dominum: partim vt ait B. Chrys, hom, 79. ad pop. Antioch. quia dona quæ petimus è cœlo sunt expectanda.

6. Iunguntur manus, vt animus declaretur esse collectus nec diuersis cogitationibus distractus.

7. Tunditur pectus, tum vt peccata detestemur, tanquam pœnas de nobis exigentes; tum vt cor lapideum tunsionibus emollescat.

8. Qui manus in modum crucis extendunt significant se cum Christo crucifixos, cuius crucem & passionem repræsentant. Hoc modo fere se componunt Sacerdotes in sacro Missæ officio, in quo Christi patientis gerunt personam.

6.

HVMILITAS SPIRITVS.

OPortet etiam, vt in humili spiritu orem*, vt videlicet mentis nostræ impuritatem agnoscentes, nos in oculis Dei verè miseros, pauperes, ac nudos esse fateamur, nec in fortitudine, viribus, aut diuitiarum multitudine gloriemur. Huiusmodi enim humilium oratio semper placuit Deo: vnde & scriptura hāc Spiritus humilitatem multis testimonijs commendat. Ecclesi. 35. *Oratio humiliātis se, nubes penetrat.* Esai. 66, *Ad quē respiciā, nisi ad pauperculum, & contritū corde?* Psalm. 39. *Iuxta est Dominus ijs, qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit.* Psalm. 50. *Cor contritum, & humiliatum, Deus, non despicies,* Psalm. 101. *Respexit in orationem humilium, & nō spreuit preces eorum.*

Exauditionis igitur spem, non in nostræ innocentiæ, aut bonæ operationis reponamus fiducia (cùm nemo sit innocens, qui iustificari queat in conspectu Domini) sed propriam agnoscamus indigentiam, & imbecillitatem. & humiliter confitentes peccata nostra,

Dei

Dei bonitatem, & misericordiam implorem?: memores, Pharisæum sua bona iactantem, reprobatum, Publicanum verò agnoscentem & proferentem delicta, & Dei misericordiam flebili voce implorantem, iustificatum descẽdisse de templo.

7.

FERVOR SPIRITVS.

IAM præter superiora omnia, vel in primis opus est in orando Deum, feruore spiritus, vt nimirum ea, quæ petimus, attento animo, magno cordis affectu, ardentiq; feruore, ac voto petamus. Non enim exaudit Deus preces frigidas, segnes, & oscitantes, quæq; summis duntaxat labijs admurmurantur. Affectus est, piumque animi votum ac desiderium, quod Deum mouet, ac flectit, non vocis clamor, prolixa loquacitas, aut inanis ille labiorum strepitus.

Nam cùm Deus spiritus sit, spirituali cultu, ardentique cordis affectu, ac desiderio, & in veritate, citrà omnem fucum, hypocrisin, aut laudis humanæ respectum, adorari à nobis, ac coli debet. Atq; hoc illud est, quod Christus Matth. 6 iubet, orare Patrem in abdito cubiculo, occlusis foribus, hoc scilicet à nobis exigens, vt oraturi, inutiles omnes co-

gitationes, quæ Orationis quietem interturbant, & nos ab attentione, mentisque in ipsum Deum eleuatione impediunt, omni studio & diligentia excludentes, ad solum Deum respiciamus, neminemq; , nisi nos ac Deum, peccata nostra, & Dei bonitatem consideremus.

Id porrò futurum est, si exemplo Publicani attendamus Magnitudinem, Potentiam, ac Maiestatem eius, quem alloquimur, tum in quibus ipsi versemur malis: quæ simul iuncta, ad humilitatem nos erudiunt, mentē congregant, phantasmata pellunt, Deum flectunt, orantemque reddunt exaudibilem. Rectè igitur monet Hebreus ille sapiens. Ecclesiast. 18. *Ante orationem præpara animam tuam, & noli esse quasi homo, qui tentat Deū.*

8.

ORANDI ASSIDVITAS.

VT iam, quod petimus, à Patre cœlesti obtineamus, opus est animi constantia, & orandi assiduitate. Diffidentiæ enim proximum est, cùm quod semel aut iterum petimus, non accipientes, mox velut delassati, aut desides, ab Orationis instantia resilimus. Vnde Seruator noster Christus, Luc. 18. vt ad

hanc

hanc asſiduitatem nos prouocaret, iubet nos ſemper orare, & non deficere. Et hunc ſecutus B. Paulus, 1. Theſſ. 5. *ſine intermiſſione* (inquit) *orate*. Et alibi Col. 4. *Orationi inſtate, vigilantes in ea, in gratiarũ actione*, vt nimirum orationis improbitate obtineatur, quod meritum non valebat: ad exemplũ illius viduæ apud Lucam, Cap. 18. quæ iudicis duritiam, nec Deum, nec hominem verentis, tamen Orationis inſtantia, & quadam veluti importunitate deuicit. Quin & ipſius Chriſti exemplum, hanc perſeuerantiam vel maximè commendat, quem prolixiùs oraſſe, ac interdum in oratione pernoctaſſe, teſtatur Luc. Cap. 6. Eius igitur doctrinam & exemplum ſequentes, perſeueremus oportet in petendo. Si non primò, ſecundò, nec item tertiò præſtetur; quod petimus, non licet deſiſtere. Qui enim dixit: Matthæi. 7. & Luc. 2. *Petite, & dabitur vobis*. omninò dabit, quod promiſit, ſi vt accipiamus, expediat. Si verò illud non expedit, dabit aliud, quod cõducat, & expediat. Quamobrem dilationem Domini patienter ferentes, voluntati eius nos totos permittamus, nec tempus certum, nec auxilij modum illi præſcribamus.

Nã & protrahit interdum Deus vota noſtra.

I. Vt probet & exerceat fidem, patientiam, longanimitatem, & perseuerantiam postulãtium, quibus probatis vtiliùs posteà tribuat, & magnificentiùs coronet.

II. Ne apud imperitiam nostram, ac inconsiderantiam vilescat, quod leui opera sit impetratũ, sed vt munus diù desideratum, & quasi emptum carè, tum magnifaciamus, tum cautiùs conseruemus.

III. Sepenumerò Deus differt, quæ petimus, dare, non quia velit nos præterire, sed vt cũctatione donandi, asſiduitatem orandi perpetuam doceat. Sic enim & liberorum amantes patres in liberos negligentes se gerunt, quos ad lusus pueriles currentes, sæpè magnis promissis apud se retinent.

Qui explicatiorem huius totius argumenti tractationem requirit, consulat eos, qui ex diuinis literis naturam & conditiones veræ orationis diligenter sunt persecuti: in quibus sunt B. Cyprianus concione 6. de Oratione Dominica, Ioannes Chrysostomus libris duobus de orando Deum, B. Basilius de institutione Monastica, Laurentius Iustinianus, cùm alibi, tum libro de ligno vitæ, & libro de perfectionis gradibus. Sed præ cæteris.

LEGE OBSECRO, QVÆ D. Chryſoſtom. habet, Homilia. LXXIX. ad populum Antiochenū, de Oratione.

Opus eſt, ait, *nos & menſam petentes, & deſiſtentes, Deo gratias agere. Ad hoc enim paratus, nunquam in ebrietatem decidet, aut inſolentiam, nunq̄m crapula diſrumpetur: ſed Orationis expectationem pro freno ſenſibus habens impoſitam, cum debita modeſtia ex omnibus appoſitis ſumet, & multa quidem animam, plena verò benedictione corpus implebit.* Et paulò poſt: *Ne nos excuſemus dicentes, quòd non ſit facilè quempiam orare, ſecularibus negotijs implicitum, prope ſe domum non inuenientem oratoriam. Nam vbicunq; ſis, potes altare tuum conſtituere. Nihil enim locus prohibet, nec impedit tempus, Licet & forum petentem, & ambulantē per ſe, prolixas facere orationes. Licet*

& in officina sedentem, & suentem pelles, animam Domino dedicare. Licet & seruo, & ementi, & ascendenti, & descendenti, & astanti coquo, cùm ad Ecclesiam ire non poterit, orationem facere prolixam, & solertem.

Idem Libro 1. de Orando Deum.

QVemadmodùm corpus hoc nostrum, si non adsit anima, profectò mortuum est, ac fœtidũ: sic anima, nisi seipsam incitet ad orandum, mortua est ac misera, & grauiter olens. Quin insuper, quòd oporteat quauis morte tristius existimare, si quis deprecatione priuetur, pulchrè nos docet Daniel Dan. 6. *ille Propheta magnus, qui maluerit emori, quàm triduo duntaxat arceri ab orãdo. Nec enim hoc ab eo exigebat Rex Persarum, vt impietatem admitteret: tantùm illud obseruabat, si quis intrà triduum quicquam petere deprehenderetur ab vllo Deorum, aut hominum, præterquam ab ipso. Sed*

Propheta ne tantillum quidem temporis sustinuit ab orando cessare. Itaq; cùm videro quempiam non amantem orandi studium, nec huius rei feruida, vehementiq́; cura teneri: continuò mihi palam est eum nihil egregiæ dotis in animo possidere. Rursus, vbi quem conspexero, insatiabiliter adhærentem cultui Diuino, idq́; in summis damnis numerantem, si non continenter orauerit: coniecto talem, omnis virtutis firmum esse meditatorem, ac DEI templum. Et paulò post: *Arbitror itaq́; cunctis esse manifestum, quòd simpliciter impoßibile sit, absq́; pcationis præsidio cùm virtute degere, cumq́; hac huius vitæ cursum peragere. Etenim, qui fiat, vt quis virtutem exerceat nisi cõtinenter adeat, & supplex accidat ei qui virtutem omnem suppeditat, ac largitur hominibus? &c.*

ATTENTIO IN ORATIONE.

ORanti Deum necessaria est attentio ad orationem, ne mens huc illucq́ue vagetur,

est autem attentio triplex. Prima ad verba: vt ea rectè efferantur: secunda ad significationem, vt homo intelligat ea quæ profert: tertia ad Deum, qui oratur; & rem ipsam, quæ petitur. Atque hæc postrema est præstantissima, quæ & doctis simul & indoctis conuenit, Deoque est acceptior. vt pote cum quo cor hominis coniungitur. Hæc enim attentio haberi potest ab illiteratis, dum Latinè orant, tametsi verbum nullum orationis intelligant; quia sufficit vt Deus intelligat, qui oratur, vtque ad eum mens & desideria ferantur.

Porrò in oratione tribus de causis homine vagari contingit. 1. Sponte sua, dum cogitationes externas accersit, aut aduenientes sciens atque aduertens admittit, in iisque heret. Quo in genere etiam sunt illi, qui opus aliquod orando præstant, quod peculiarem mentis attentionem requirit: veluti est scribere, legere, rationes subducere, &c. Alia opera externa, quæ attentionem peculiarem non requirunt, non impediunt orationem: vt sarcire, ambulare, secare, &c.

Hoc porrò primum diuagationis genus ex se naturaq; sua est peccatum mortale, propter voluntariam atque deliberatam irreuerentiam. Tametsi enim ad orationes, quas sponte profers, non obligeris: ad hoc tamen teneris,

Vt non nisi reuerenter cum Deo agas, sicuti qui non tenetur conuenire aut alloqui Regem: tenetur tamen conueniens Regem honestè se gerere, non exprimens, manu scabiem, non vngues scindens, non alia id genus inhonesta agens. Vnde qui hoc genere euagationis sacris diebus Missæ officium audit, vel preces horarias, ad quas obligatur, recitat; nullo pacto satisfacit præcepto Ecclesiæ.

2. Negligentia sua irrepunt, & inhærent homini externæ cogitationes, qua in re est peccatum veniale, tanto sanè grauius quanto negligentia est maior. Veluti in illis, qui externos sermones miscent precibus suis.

3. Homini inuito alienæ cogitationes incidunt: quas cum primùm sentit, dolet atque repellit: in quibus nullum omninò ineſt peccatum, quippe quæ à sola dæmonis arte, vel humana fragilitate proficiſcuntur. Et hæ distractiones quantumuis suauitatem orationis impediant; non tamen vel meritum, vel fructum, qui est, impetrare quod postulatur.

REMEDIA DENIQ; CONtra huiusmodi distractiones in oratione esse possunt quæ sequuntur.

QVamuis enim homini in rebus huius vitę occupato difficile sit, omnes prorsus mētis euagationes in oratione deuitare: possunt tamen remedia quædam poni, quibus molestia hæc nonnihil diminuatur.

Primum est, vt cor atque animum suum rebus nullis huius mundi apponat, sed ijs vtatur, vt peregrinus rebus diuersorij, in quo vna nocte versatur: iuxta B. Paulum: 1. Cor. 7. *Reliquum est, vt qui habent vxores tanquam non habentes sint; & qui emunt, tanquam non possidentes, & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur.*

2. Nunquam comittere, vt interdiu animus nimium dissipetur. etiam in occupationibus externis quibuscunque. Ad quod iuuabit primò, obseruare pauca illa, quæ de modo vespere incumbendi, & mane surgendi inferius dicemus. 2. omnia sua agere, tanquam in diuino cōspectu, ob oculos habēdo Deū, Act. 17. qui in scripturis dicitur non abesse procul ab vnoquòq; nostrûm. Ita Dauid de se dicebat: *Oculi mei semper ad Dominum.* Psal 24.

3. In promptu habere breues oratiunculas, quas subinde interdiu, etiam in maximis occupationibus, ad Deum eiaculetur, cuiusmodi esse posset versiculus vnus ali-

cuis Pſalmi, aut petitio vna Dñicæ orationis.

4. Interdiu frequentius animum ad ſe reuocare, ab eoq́ue factorum rationem exigere, maximè poſt graues, & diuturnas occupationes, confabulationes, aliaq; negotia, quæ diſtrahere vehementer ſolent.

5. Vt oraturus diligenter ſe ad orationem præparet, cogitetq́ue ſeriò id agere, atque ex animo, non autem ex conſuetudine, aut tanquã rem non magnòpere curandam.

6. Vt ante orationem petat ex corde à Deo gratiam attentionis; rogetq́ue Angelum cuſtodem, vt dæmonis tentationes & diſtractiones impediat. Poſt orationem verò negligentiarum veniam petat, & roget Deum, vt orationem licet frigidam & multis vanitatibus ſupermixtam, deterſis maculis, ad thronum ſuum admittat, eiq́ue effectum largiatur ſalutarem. Hinc enim frequenter vagamur, quia diſtractiones aut non conamur aduertere, aut nihili facimus, ſicque crebra euagatione habitus vitioſus inducitur, qui poſtea vix magno labore depelli poreſt.

7. Conſuetudinem aſſumere, certis locis orationis, animum colligẽdi: veluti poſt quamlibet decadem Roſarij, & poſt finem Pſalmi. Cui' rei vt recorderis, iuuabit ad verſũ, *Gloria Patri & Filio, &c.* ad finem orationis,

onis, *Per Dominum nostrum, &c.* similesque precatiunculas, reuerentiam, corporis aut capitis inclinatione, vel manuum coniunctione, aut alio externo gestu exhibere, talique motione reuocandi animi meminisse.

CAPVT V.

DE MODO STABILIENDI cordis, & cum spirituali fructu vacandi orationi vocali, his qui quod orant intelligunt, accommodato.

ORatio, quæ non solùm voce, sed & mente ad Deum effunditur requirit præparationem animi, antequam in choëtur; attentionẽ, in ipso decursu orationis; & instaurationẽ defectuum, post eius finem.

De præparatione.

IN præparatione primum est, cor abstrahere, quo ad eius fieri potest, ab omnibus curis, scrupulis, perturbationibus, & phantasijs inutilibus, & illud colligere ad vacandum omnino Deo, cætera omnia diuinæ prouidentiæ cõmittendo. nec alia in re mentẽ occupãdo.

Secundum est, considerare, ad quem, & qua de causa, qui orat, accedat. Aperiendo ergo fidei oculos, animaduertat se in conspectu immensæ Maiestatis & sanctitatis constitutũ, in medio innumerabiliũ Angelorum & sanctorum, (quorum officium, laudandi & orandi Deum, licet indignus, est subiturus) vt cultum exhibeat, ac omne bonum sibi ac proximis impetret, considerando Deum (quod & in ipsa oratione sæpe fieri oportet) tanquã patrem & redemptorem nostrum amantissimum, optimum, sapientissimum, misericordissimum, & qui semper, & vbique præsens est, & videt ac penetrat vniuersa. Sic commotus aliquo sancto affectu inchoare studeat orationem.

Tertium est, cordis mundiciam & bene orãdi gratiam petere, & ad honorem ac beneplacitum Dei, nostram proximorumque vtilitatem, sacrificium orationis simul cum meritis Iesu Christi & sanctorum (& eius præsertim, de quo meminit eo die Ecclesia) dirigere.

De attentione in ipso decursu Psalmodiæ.

Attentio ad verba quamuis non sit potissima; tamen (in his quidem, qui intelligũt quod orant) vtilis est & ad sensum Psalmorum, & reliquorum, quæ dicuntur, accom-

modanda

modanda; vt referantur omnia ad pium erga Deum affectum.

Tria ergo exigit hæc attentio. Primum est, cum reuerentia magna assistendo Deo accommodare se ad verba Psalmi: si laudat, laudare: si gemit, gemere: si minatur, timere: si iubet, paratum se ad obediendum præbere. Et vt adulatores, id quod in corde non habent; foris tamen præseferunt: ita nos in corde sentire conemur, quod ore proferimus, dilectionē erga Deum & Dei amicos, honorem eius exoptando, inimicis eius indignando, eius perfectiones extollendo, miseriam, peccata & infirmitates nostras ostendendo, in ipso spem nostram collocando, ad eius obsequium nos offerendo; amando quod amat, detestando quod detestatur.

Secundum est, adiungere in animo nostro aliqua verba vel cogitationes ad verba orationis, quam dicimus, vt affectum excitent, & exerceant: vel amoris, vt cum occurrit, *Deus*, addendo, pientissimus, amantissimus: vel reuerentiæ, vt Altissimus, Sanctissimus: vel humilitatis, vt cum dicitur, *mihi*, addendo, Misero peccatori, &c. Interdum non solùm cogitatio sed affectus etiam adiungitur: qualis est, si agitur de beatitudine, suspirare illius desiderio: si de damnatione vel peccatis; gemere,

quod in tali ſtatu vel ipſe fuerit, vel certè proximi eius: ſi de virtute; deſiderare imitationem.

Tertium eſt, renouare attentionem, ex conſuetudine initio Horarum & Pſalmorum, & quandocunq; ſe diſtractum animaduertit: atque excitare affectum honoris Dei, in fine cuiuſq; Pſalmi, cùm dicitur, *Gloria Patri, &c.* & confidentiam in Chriſtum in orationibus, cum dicitur, *Per Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtũ &c.*

De his quæ iuuant ad hãc attentionẽ.

AD hanc attentionem iuuat: Primò, expoſitionem vidiſſe Pſalmorum, non tam variam, quàm ad affectus excitandos & exercendos accommodatam.

Secundò, obſeruare quis loquatur, an Deus an Eccleſia, an quiuis fidelis, an pœnitens, an aſpirans ad perfectionem.

Tertiò, obſeruare, cui affectui ſeruiat Pſalmus, & quia ſæpe variantur & miſcentur idipſum notare.

Quartò, ad horum praxim (quia in libro precatorio omnia ſcribi non expediret) argumentum certè in principio cuiuſque Pſalmi & verbum aliquod ad declarationem faciens, in ipſo contextu attingi poteſt. Perſona verò

Quæ loquitur, & eius affectus, tam in principio, quàm in decursu (cum variatur) in margine notari etiam posset.

De affectibus Psalmorum.

QVia in affectibus Psalmorum præcipuus est Psalmodiæ fructus, siue quis priuatim, siue in choro; siue sub missa, siue alta voce oret: idcirco breuiter percurremus omnes, atque ad duodecim reuocabimus.

Tres existunt ex laude Dei.

Primus est dilectio, cùm prædicatur Dei bonitas: quo reducitur actio gratiarum, pro acceptis beneficijs.

Secundus est admiratio, cùm agitur de sapientia, maiestate, & potentia Dei.

Tertius est congratulatio, cum narratur aliquid bene gestum à Deo, & successus, aliquis felix.

Tres ex memoria boni nostri.

Primus, desiderium, quo afficimur ad absens bonum nostrum, & proximorum, & id petimus siue de liberatione à malis, siue de consecutione bonorum agatur. Huc reducitur exhortatio proximorum & instructio.

Secundus est, confidentia in Dei auxilio, tam de huiusmodi malis euitandis quàm de bonis consequendis.

Tertius est, gaudium de ijsdem malis euitatis, & bonis adeptis.

Tres ex nostræ miseriæ commemoratione.

Primus, timor, cùm agitur de malis futuris im minentibus, tam nostris, quàm proximorum.

Secundus, dolor, cùm agitur de præteritis & præsentibus.

Tertius erit humilitas, cùm agnoscimus infirmitates & defectus nostros.

Tres ex reprehensione malè agentium.

Primus, Zelus vindictæ, contra iniurias & damna illata.

Secundus, Indignatio aduersus nequitiam: quò reducitur conquestio.

Tertius monet malè agentes, vt resipiscant. ex his affectibus aliquando aliqui miscentur, vt congratulatio & gaudium, desiderium & confidentia, dilectio & confidentia, &c.

Omnes autem Psalmi & Scripturæ, ad huiusmodi affectus trahi possunt.

De instauratione.

POST absolutam orationem huiusmodi, vt instauretur imperfectio, & defectus, q in ea nobis acciderũt, tria obseruare cõuenit.

Primùm veniam humiliter petere distractionis, tepiditatis & aliorum defectuum admissorum.

2. Cũ magna cupiditate Deũ honorandi, & ei placendi, augere exiguum opus, & suppliciter obsecrare, vt orationem nostram ad ipsius honorem oblatam, Christi & totius Ecclesiæ meritis subnixam, admittere, omnemq; eius imperfectionem clementer supplere dignetur.

3. Cum magna spe, & fiducia per eundem Christum Iesum & sanctos eius à diuina bonitate petere, vt valorem & efficacitatem oblatæ orationi tribuat, ad nostram proximorumque (eorum potissimùm quibus magis obstricti sumus) salutem constituendam.

CAPVT VI.

DE PROCESSIONIBVS ITEMQ; statis temporibus precum horariarum.

PROCESSIONES.

ANtiquus est ille in Ecclesia orandi modus, quo in processionibus clerus & populus precatur Deum. In quibus præfertur crux Christi, quia videtur educi exercitus sub cru-

cis vexillo militans: tum sequitur Clerus, cuius ordo vt est Deo coniunctior, vtpote per quē ad alios spiritualia dona deriuantur, ita debet sanctitate vitæ cæteris prælucere. In hoc ordine vero præcedunt iuniores: seniores autem & digniores sequuntur: quia in Ecclesia officium superiorum non in externo honore, sed in labore & ministerio consistit, vt iuxta verbū Christi, Matth. 20. *Qui voluerit maior fieri, sit minister.* Luc. 22. & præcessor sit ministrator. Post Sacerdotes & præsules statim subsequitur sæcularis magistratus, tāquam Ecclesiæ rerumque sacrarum defensor, qui coniunctus esse debet cum ordine Ecclesiastico, vt fidem propugnet, Pastores Ecclesiæ iuuet, atque in omnibus rebus honorem Dei solius quærat. Precedit autem reliquos ciues, vt sicut dignitate ita & moribus vitaque præluceat, doctorque sit aliorum. At vero inter vtrosque DOMINVS IN MEDIO POPVLI SVI: vt duos condat in semetipso, in vnum nouum hominem faciens pacem inter Deum & sanctam plebem, Ephes. 2.

Iste modus orādi in Ecclesia antiquissimus, variis de causis seruatur. 1. Vt sciamus, fidem publice ꝓfitēdā esse: quia *Corde creditur ad iustitiā, ore autē confessio fit ad salutem.* Rom. 10.

2. Ne pudeat nos publicè bene agere, sed ita luceat lux nostra coram hominibus, vt videant opera nostra bona, & glorificent patrem nostrum, qui in cœlis est. Matth. 5. Admonemus igitur, & excitamus hac publica oratione omnes ad orandum Dominum, pro suis totiusq; Reipub. necessitatibus.

3. Declaramus nos credere, Deum nullis locorum angustijs contineri, sed vbiq; ab omnibus adorandum esse, non ab hominibus tantùm, sed ab vniuersa creatura, quam cum Propheta Dauide varijs Psalmis ad laudandum communem Dominum prouocamus.

4. Protestamur nos Christum Dominum & ducem crucifixum sequi, paratos ad omnem ipsius voluntatem, tanquam fideles milites, sub vexilo crucis.

5. Precamur Dominum, vt in loca singula domosq; nostras ingrediens, gratiam suam illis largiatur. Ecclesiæ precibus motus, quæ locis illis funduntur.

6. Celebramus memoriam variorum discursuum & processionum Christi Domini pro salute nostra susceptarum, qualis fuit in die Palmarum, quando in vrbem Hierosolymitanam cum maxima pompa fuit inuectus: & in die ascēnsionis suæ in cælos, quando discipulos in montē eduxit, & videntibus illis est subleuatus in cælum.

Ex his

Ex his facile videre est, quanta reuerentia sit in supplicationibus procedendum, sine fabulis, sine cursitatione, sine vlla vanitate, aut mentis oculorumque euagatione, sed animo collecto, atq; ad Deum eleuato, Deum precãdo pro necessitatibus Ecclesiæ, ꝑ tota Repub. in qua versamur; pro peccatoribus, qui malitia sua excæcati, iram Dei non cessant prouocare.

Orandum est autem & postulandum, per Christi labores, quos multis itineribus pro nobis sustinuit; per merita sanctorum, quorum sacras reliquias aut imagines circumferimus; per Dei misericordiam, qui hanc Rempub. ad fidem perduxit & in Catholica religione conseruauit.

Stata tempora precum horariarum.

Ecclesia Dei diuersas interdiu & noctu horas obseruat, quibus ad Deum preces fundit, in memoriam & gratiarum actionem singularium quorundam beneficiorum, quæ tẽporibus illis accepit. Nam præter mysteria passionis, quæ singulis horis acciderunt; alia etiam collata sunt beneficia peculiaria, in quorum memoriam illis horis preces dicuntur.

Nocte celebratur memoria natiuitatis Domini precibus matutinis: quibus adiunguntur laudes: quia Christus in aurora victor ab inferis resurrexit. Eodem noctis tempore captus est Dominus, ductus ad Annam & Caipham, multaque in ædibus horum pontificũ vsq, ad ortum solis perpessus.

Exorto sole, hoc est, hora diei prima, traditus est Dominus in manus gentium; à Pontificibus ad Pilatum adductus ad crucifigendum.

Eodem tempore Ioan. 21. post resurrectionẽ prouidit Ecclesiæ de summo Pastore Vicario suo, cui oues suas, id est, vniuersam Ecclesiam regendam commisit. Quod benefi cium quàm sit eximium, facilè perspicietur, si con. sideretur, ab hoc capite pendere Ecclesiæ vnitatem; eique promissam esse fidei constantiam, datamq; amplisimam potestatem ad salutem Christianorum. Matth. 6. Luc. 21.

Hora tertia, post solis exortum, varijs modis pro nobis illusus est Dominus, flagellatus, coronatus, populo propositus, ab eoque ad crucem postulatus. Eodem tempore missus est Spiritus Sanctus Apostolis, Act. 2. Cuius beneficij magnitudo ex eo apparet, quod in eius memoriam solemnis festiuitas Pentecostes sit instituta. Vnde merito hac hora inuo-

cat Ecclesia auxilium Spiritus Sancti hymno Ambrosiano: *Nunc sancte nobis spiritus, Vnũ patri cum filio dignare promptus ingeri, nostro refusus pectori.*

Hora sexta in meridie Christus Dominus, perforatis manibus pedibusq; est sublatus in crucem. Eadem hora recolitur gentium ad fidem Christi conuersio. Quia sub meridiem Christus Samaritanam gentilem fœminam ad fidem adduxit. Ioan. 4. & filium Reguli gentilis à febri liberauit: B. Paulum doctorem gentium conuertit. Actor. 9. B. Petrum visione ad Cornelium Centurionem ethnicum misit. Act. 10. Denique in cruce exaltatus, teste D. Ioanne Damasceno. Lib. 4. orth. fid. cap. 13. facie ad occidentem conuersa, Ecclesiam gentium respexit.

Hora nona, quæ tertia est post meridiem, Christus consummatis omnibus, in cruce ꝓ salute nostra Spiritum emisit, & statim ad inferos descendens, diabolum, ne in nos sæuiret, ligauit, viresque eius fregit, ne nobis obesset.

Hora verspertina, sole ad occasum declinãte, Christi latus est à milite perforatum, vnde sanguis & aqua profluxit: & paulo pòst sacrum corpus de cruce depositum, est sepulturę

mandatum. Eodem tempore, Christus, post resurrectionem discipulis potestatem dedit remittendi peccata. Ioan. 20. Vnde hac hora celebratur memoria Ecclesiæ productæ ex latere Christi, & remissionis peccatorum in Ecclesia relictæ.

Sub noctis initium, Christus in vltima cœna discipulis, eorum pedibus lotis, sacrum suum corpus & sanguinem sub speciebus panis & vini reliquit, Missæque sacrificium instituit. Eodem tempore putatur in vtero virginis incarnatus, humanam naturam assumpsisse. Fit etiam hac hora peculiaris memoria dolorum B. Virginis Mariæ; quæ inspectam Christi filij sui passionem, domum reuersa, seriò secum magnoque dolore reuoluebat,

CAPVT VII.

DE DEVOTIONE,

Quid sit deuotio?

Ex vsu, frequentiq; exercitio orationis & vocalis, & mentalis, de quibus hactenus egimus, nascitur deuotio, quæ aliud nihil est, quam actio quædam voluntatis vltrò se offerentis (quod ipsum dououendi verbum indi-

cat) ad seruitutem Dei, tanquam vltimi finis sui. Ab hac oblatione proficiscitur vt D. Thomas 1. 2. q. 83 art. 2. ratiocinatur, promptitudo quædam ipsius illius voluntatis ad alacriter complectendum, & hilariter exequendum quicquid cognoscit pertinere ad seruitutem Dei. Hæc autem prompta voluntas oritur, vt diximus, vt ex ardenti precationis studio, ex meditatione de Deo, beneficijs in nos collatis; quæ actiones sanctæ, deuotionis sunt causæ, & quia causæ, nomen etiam deuotionis illis sæpe attribuitur, vt nimirùm quis deuotus dicatur, quando orat, meditaturque libenter, & feruidè. Quia etiam ex illa promptitudine voluntatis in Dei obsequium, & ex feruida oratione, & meditatione, sæpè emergit dulcedo quædã, quã degustat animus, cùm desiderio incenditur benè viuẽdi, placẽdi Deo, aggrediendi aliquod opus ad illius obsequium pertinens, fit vt ea dulcedo, vulgi vsu vocetur deuotio, cum non propriè sit deuotio, sed deuotionis effectus fructusque, quem communicare subinde & sæpè ijs solet Deus, qui expediti & prompti sunt ad illi obsequendũ, & ex animo famulandum.

Pueris & adolescentibus maximè conuenit deuotio, & qui illius sint effectus.

DVplex consideratio maximè deuotionem procreat & accendit. Prior est, quòd Deus sit auctor, & parens vitæ nostræ; cui autem potiùs reddenda vita sit, quàm ei, qui eam dedit? Altera priore etiam grauior, quod ipse Deus sit finis, & vltimum, æternumque bonũ nostrum, pro quo fine, & bono à nobis perdito restituendo, dedit nobis filium suum vnigenitum, qui pro nobis & sanguinem, & vitam suam exposuit, vt non dubitemus illi nostram deuouere, & pro eius gloria exponere. Hic ergo iam apparet in quo perfecta cernatur deuotio; vt nimirùm homo tanto amôri vicem rependat, atque illi vitam ac se totum, quantus quantus est, deuoueat, qui pro ipso se totum, vitamque suam antè tradidit & deuouit.

Hanc sui deuotionem tametsi omnis sexus, omnis conditio, omnis ætas Deo debeat, præcipuè tamen adolescentes debent. Non enim solùm deuouenda est vita, sed quam primùm etiam, & in ipsis initijs deuouenda. Ipse quidem Deus ita eam postulat vt à qui-

buſdam dicari ſibi voluerit, antequam naſcerentur, quod D. Ioanni Baptiſtæ, Hieremiæ, Samueli & aliis accidit. Ab alijs, ab ipſis incunabulis, quod D. Nicolao, & nonnullis contigit, Ab alijs ipſa pueritia, quod D. Thomæ Aquinati, B. Gregorio magno S. Benedicto, Paulo primo Eremitæ, Ludouico regi, Dominico, Edmundo, Remigio, & ſexcentis alijs cōtigit, qui à prima pueritia pietatis ſtudioſiſsimi, & planè dedicati Deo fuerunt. Iſti ſunt pueri & adoleſcentes à quibus Deus cor petit: iſti ſunt paruuli, quos vult ad ſe venire Chriſtꝰ, & à nemine prohiberi. Iſti ſunt puſilli, quibus ſcandalum à quoquam dari vetat.

Iſti ſunt, de quibus Propheta; Thren. 3. Bonum eſt viro cum portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua. Quinimò eorum adoleſcentium multos ſibi ſacros in tenera ſæpè ætate ab hoc mundo eripit, ne fortè ſuccedente ætate à Deo deficiant. Raptus enim eſt, ait de quodam Scriptura, ne malitia mutaret intellectum eius.

Deuotionis autem huius effectus, ſunt ad mirabilis erga Dei, B. Virginis & Sanctorum cultum affectus; diligens accuratumque audiendæ ſæpè rei ſacræ, & verbi Dei ſtudium; diligens ſui cuſtodia; erga omnem virtutem ſtudium ingens; mirifica erga res ſacras pro-

pensio; in obeundis Sacramentis vigil semper & excitatus animus; in oratione, reque omni ad Dei gloriam pertinente interior quidam sensus & affectio; singulare quoddam desiderium perfectionis suæ, promouendæque in se & proximis suis omnibus, religionis, pietatis, & amoris Dei; denique zelus ardens honoris Dei defendendi; & iuuandarum animarũ; in qb' omnibus & singulis exercitijs, vir deuotus eam subinde haurit voluptatem, vt æternam quasi felicitatem, cœliq; delicias prægustare videatur. Claudat hunc locum precatio suauissima, quam à Deo edocta sancta quædam virgo tradidit, ab quouis deuoto adolescente meritò quotidiè vsurpanda.

Adoro te, sancta Trinitas Deus meus: gratias ago pro custodia, prouidentia, & bonitate tua, & omnibus beneficijs tuis, quibus cœlũ, terram, maria, & omnia, quæ in eis sunt, in tempore, & in æternitate imples. Offero tibi animam meam cum omnibus viribus suis; dignare hanc oblationem accipere Deus meus. Offero tibi cor meum in cor, & in amorẽ vnigeniti filij tui, vt tibi semper seruiat, te amet, te reuereatur. Offero tibi voluntatem meam; fac de me quod tibi placet: ne relinquas me Domine in me, vt sim totus in te. Laudo te, & gratias ago tibi pro infinitis bene-

ficijs in me collatis, & in gratiarum actione rogo beatam Virginem Mariam, omnes spiritus cœlestes, omnes beatas animas, vt mecum tibi gratias agant, suauissime Domine mi. Impetrent mihi misericordiam tuam pro omnibus peccatis meis, & pro omnibus creaturis, quas ego tuæ diuinæ maiestati commendo, & à me ipso repudio, conformans me per omnia voluntati tuæ. Domine mi, tolle à me quicquid tibi displicet in me, & da mihi quidqd tibi placet: dirige & posside me secundùm beneplacitum tuum, Amen.

CAPVT VIII.

Deliberatio de statu vitæ, quando & quomodo instituenda.

HIS quæ diximus de oratione vocali & mentali, & de deuotione, meritò subijciemus deliberationem status, in quo quisque reliquam vitam decurrere velit. Maximoperè enim conducit adolescentibus maturè, aut certè non nimium tardè constituere secum quo in genere ac statu velint totum vitæ tempus transigere ac denique mortem Christianam obire. In primis igitur adolescens existimare debet, in hac electione, cardinem totius vitæ, atque omnium actionum, ipsiusque æternæ

vitæ verti. Deinde verò persuadere sibi debet inquirendam, atq; intelligendam Dei voluntatem, num in hoc, aut illo statu velit Deus salutis nostræ negotium nos agere. Perspicuũ enim est non omnes à Deo ad vnum, idemque vitæ genus vocari. Tertiò denique hæc deliberatio non leui & præpropero, sed maturo consilio, neque tamen nimis tardo suscipienda est.

Triplex autem via est; siue triplex status in quo ad Deum perducimur. Sunt semitæ arctæ & angustæ; sunt latæ & spaciosæ; sunt & mediæ. Arcta est semita, paupertatis, castitatis, & obedientiæ professio. Lata & spatiosa, quæ diuinis mandatis constat, hisque absoluitur. media ex his mixta, quæ nec mandatis contenta est, nec consilijs omnibus inhæret, sed quædam amplectitur, & quædam non Quosdam ad arctam capessendam semitam diuina lux inuitat, quosdam ad latam, quibusdam vt in media sese teneant, monstrat. Sed fit iam nescio quibus modis, vt quos monstrante luce, quæ cœlitùs menti infunditur, arctam religionis capessere oportebat, latam, coniugij scilicet, ingrediantur; & quos in lata consistere, mediã, cælibẽ nimirùm in seculo inuadant inuertanturq́, omnia; vnde in seculo naufragium patiantur, qui in religione naue inco-

lumi portum tenuissent, & in religione submergantur, qui in seculo enatassent, & in mixta via, quæ est cælibum, siue Ecclesiasticorũ, siue secularium, pereant, qui in lata, vel arcta emersissent. Quocirca pro ratione harum viarum trium, tres dabimus admonitiones dignissimas quæ expendantur.

Triplex admonitio, singulis vitæ statibus seruiens.

PRima est. Omni cura & diligentia obseruandum est, quo Deus, eiusque inspiratio & lux nos impellant. Id autem obseruabimus, & cognoscemus sine dubio, si frequenti Sacramentorum vsu Dei nutum & voluntatem explorauerimus, parati ad id omninò sequi, quod suggesserit. Dicendum itaq; frequenter cum Samuele; Loquere Domine, quia audit seruus tuus. Et cum Dauide; Paratum cor meum Deus, paratum cor meum; & cum Sapiente; Emitte Domine sapientiam de sede magnitudinis tuæ, vt mecum sit, & mecum laboret, vt sciam quid acceptum sit coram te omni tempore. Paratus sum, Domine, in omnem euentum & voluntem tuam vis me in terra mea consistere, vt inter, notos seruiam tibi? Paratum cor meum. Vis vt de

terra, de cognatione, de domo Patris exeam, atque apud ignotos agam? Paratum cor meum ad omnem nutum tuum, ad læta & tristia, ad suauia & aspera. Vis vt semel abdicatis omnibus, in religiosa paupertate, obedientiaque tibi seruiam, idque in hoc loco, apud hos vel illos aggrediar? da ostensionem, da significationem voluntatis tuæ; nihil moror; nec patriam, nec cognatos, nec magna quæ me manent. Si quid aliud iubes, vt vel cœlibem in sæculo vitam, vel honestum coniugium subeã, da ostensionẽ, bñeplacitũ tuũ indica.

2. Admonitio. Quia Deus regit omnia sapienter & ex consilio, ac per secũdas ferè causas, vt noua edere miracula non debeat; ideò vna cum frequenti hac numinis diuini exploratione, consulendi sunt viri prudentes, sani, & integri, confessarij potissimùm, qui pernouerunt & vires & facultatem nostram; alijque doctrina & pietate præstantes, qui citra proprium vllum commodum, citra affectum nos iuuent, benè consulant, dirigant, & Dei volũtatem edicant. Atque hoc ita necessarium est, vt si negligatur, nunquam benè res possit succedere. Non vult enim Deus proprio niti nos iudicio, sed suo; quod edicere solet & ostendere per Sacerdotum, bonorumque virorum sententiam & consilium.

Propte-

Propterea Tobias Tob. 4. monebat filiũ, vt à ſapiente conſiliũ perquireret. Et ſapiens. *Fili mi, ait, ſine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis.* Si ſine conſilio faciendum nihil eſt; quæ temeritas fuerit, & ſtupiditas, ne dicam, arrogantia, & amentia, ſine prudentium, & ſapientium Virorum conſilio ſtatum vitæ aliquem arripere?

Tertia admonitio eſt, vt quicunque deligere ſibi vitæ genus aliquod conſtituit, ſingulos ſtatus ſibi ob oculos ponat, & quæ in ijs propoſita, ac ferè obuia ſint pericula, diſpiciat. Quid enim prodeſt homini, ait Saluator, ſi totum mundum lucretur, animę verò ſuæ detrimentum patiatur? Subijciat ergo oculis ſuis vitam aulicam, militarem; mercatorum, item. Iuriſperitorum, & medicorum ſtatum; ſingulorum horum vitæ generum difficultates, diſcrimina examinet; proprias etiam vires ingenij, ſcientiæ, iudicij expendat; quid ferre recuſent, quid valeant humeri, ne cùm temerè ſuſceperit, ferre non poſsit, & tam grauibus deinceps peccatis & periculis obruatur

Quòd ſi deliberatio ſit de ſtatu Eccleſiaſtico ſeculari, cum onere procurationis reddituũ, aut cura animarum, res eſt, vt S. Bernardus ait, Angelicis humeris formidanda. Nemo aſſumat ſibi honorem, monet Apoſtolus, niſi qui

vocatur à Deo, tanquam Aaron. Propterea huius tantæ rei electio postulat multas ad Deum preces, multa pietatis opera, consilia sapientium, maturam deliberationem. Denique ad hoc vitæ genus per vim potius trahi oportet, quàm vltrò, cum æterna pernicie, ad id per ambitionem contẽdere.

Cauendum maximè ijs omnibus, qui Ecclesiasticum statum capessunt, ne mundi, vel commoditatum terrę huius causa, illotis quasi manibus, ad sacerdotia, & beneficia, statumque eum prouolent, nisi iacto fundamento tam ardui status, turpiter posteà in mille vitia prolabi, ac demùm ad infernum corruere velint præcipites. Neque enim Ecclesiastica vita nisi propter Ecclesiam, Deumque deligenda est.

Si de religiosa vita est deliberatio, non ad amicitias & cognationes, non ad res humanas eiusmodi, sed ad Dei instinctum, & motum, ad hanc potius, quàm ad aliam trahentis disciplinam, & vitam respiciat: deinde ad propensiones, inclinationesque maiores naturæ suæ & ingenij; postremò illud vitæ religiosæ genus, illud cœnobium, locumque religiosum ducat alijs præferendum, in quo viget magis virtutis ardor, & spiritus primæ institutionis, & obseruatio

religi-

religiosarum legum, siue antiquum sit institutum illud vitæ, siue nouum.

Conclusio tractatus de status generisq; vitæ deliberatione.

NEmo dicat: Quotusquisq; est hominum qui vitam sibi aliquam delecturus hæc dispiciat & obseruet? In promptu siquidem responsio. Quanti sunt, qui in eo statu quem sibi, sine hac cautione & consideratione delegerunt, exitum felicem sortiantur:, Docet quotidiana experientia multorum, qui quòd nulla habita vel Dei vel salutis suæ cura, ad coniugia, ad Ecclesias, ad Canonicatus, ad animarũ ministeriũ, ad religiosa instituta, puolârũt, in grauissima sæpè salutis suę discrimina incurrerũt. Deinde, qs nõ videat de eo maturè & seriò deliberandũ & statuendum esse, qđ in omnem vitam retinendum est? Propterea Tobias prudenter ad filium; Tob. 4. Fili mi, inquit, pete à Deo, vt vias tuas dirigat, & consilia tua in ipso permaneant. Peccant proinde ij, qui suam vocationem sine timore Dei corrupto affectu, quod carnis impetum, mundiq; sequantur iudicium leuiter auspicantur. Huc enim spectat Christi Domini præceptum, vt

non ſecundariò, ſed primum, ac purè quærant regnum Dei, ac iuſticiam eius, ſi nempè proſperum ſucceſſum, & exitum in ſua vocatione conſequi cupiunt.

Oratio pro loco, ac ſalutari vitæ ſtatu.

O Domine Deus æterne, qui cuncta gubernas, diſponis, & moderaris, inuoco paternam pietatem tuam, & peto, vt locum, ac ſtatum talem mihi prouideas, vbi congruenter ad tuam gloriam, & ad meam ſalutem tibi valeam famulari. Per Dominum noſtrum, &c.

LIBER SECVNDVS.

De Quotidianis Orationum ac Pietatis Exercitijs.

CAPVT I.

EXERCITIVM VESPERTINVM.

Modus vespere ritè incumbendi.

SICVT nocturna quies corporis valetudini vel prodest, vel officit: ita ad diurnā animi compositionem magni refert, quomodo vespere incumbens, nocte quiescens, manè euigilans, atque ex lecto consurgens te habeas. Et quia matutina animi collectio, fere ex vespertino tempore pendere solet, ideò de isto priori loco dicetur.

Primùm igitur ad hominis vitam rectè formandam vehementer iuuat, vt quoad eius fieri potest, certum sit tempus, & constans vespere incumbendi, & item manè surgendi: inter quæ duo tempora non multò amplius, quā septē circiter horarū spaciū intercedat,

Nec verò vllo pacto tuum te fore existimabis, si antè, quàm incumbas, aliquo doloris sensu vitia, & negligentias illius diei expiare neglexeris, aut preces ad Deum tutorem tui amantissimum fundere omiseris. Quare primò omnium, tibi ab anima tua transactæ diei ratio repetenda est, per Examen conscientiæ, quod his quinque punctis continetur.

Examinis conscientiæ puncta quinque.

I. Age Deo gratias pro omnibus beneficijs, potissimum verò eodem illo die acceptis.

II. Pete à Deo gratiam, vt veram peccatorũ, transacto die commissorum, cognitionem & detestationem obtinere possis.

III. Exige à conscientia rationem, de admissis præsenti die peccatis, totius diei horas singulas, à manè in vesperam, percurrendo.

IV. Humiliter pete à Deo veniam admissorũ peccatorum.

V. Seriò propone in posterum, cum Dei gratia, vitæ emendationem, maximè in illis peccatis, in quæ sæpiùs, aut grauiùs eo die lapsus fueris.

Potes autẽ examẽ hoc cõsciẽtiæ, huic, aut simili p̃cationis formulæ includere.

O Piiss-

O Piissime humani generis Parens, Deus æterne, immortales ago tibi gratias, pro collatis mihi indignissimo beneficijs.

Tu enim Pater benignissime, vt aliquando cœlestis illius patriæ compos esse possim, præter innumera alia beneficia (nimirum, quòd ad imaginem tuam me creasti: quod tua similitudine decorasti: quòd immensis laboribus & doloribus, ex inferni faucibus eripuisti: quòd vitam æternam, si præceptis tuis morem gessero, largiri paratus es) & præter Angeli tui boni custodiam, etiam præceptores procurasti, qui in honesta, atq; ingenua educatione, & liberali institutione, nos vera tui cognitione ac timore, sanctaq; fide Catholica imbuerent.

Accedat hodie ad tantum cumulum & illud quotidianum beneficium, vt quicquid hac die cogitando, loquẽdo vel operãdo peccaui, per passionem, & mortem tuã digneris mihi homini peccatori clementer indulgere.

Hîc examina conscientiam tuam, discurrendo per singulas Diei horas.

DEINDE DIC.

DA Pater benignissime, vt ab ijs omnibus vitijs tuo sanguine expiatus, tuis donis & gratijs; non ad nominis tui probrum, & meam perniciem, sed ad gloriam tuam, meamq; & proximorum salutem, semper vti studeam. Obsecro dona mihi poscenti veniam delictorum: promitto, maiori diligentia, vitæque emendatione, commissa, & neglecta compensare. Atque oro, vt si hac nocte, hinc me discedere velis, clementer, pro tua misericordia, mecum agas: sin verò diutiùs vitam meam prorogare cogitas, gratiam largiaris, sobriè, iustè, & piè viuendi in hoc seculo.

DEINDE MANIBVS *iunctis ante pectus, dic sequentes Orationes.*

IN nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.

Benedicta sit sancta, & indiuidua Trinitas, nunc, & semper, & per infinita seculorum secula. Pater noster. Aue Maria. Credo.

COnfiteor Deo Omnipotenti, B. Mariæ semper Virgini, B. Michaeli Archangelo, B. Ioanni Baptistæ, SS. Apostolis Petro & Pau-

lo. B, N. & omnibus Sanctis, quia peccaui nimis cogitatione verbo & opere, mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideò precor B. Mariam ſemper Virginem, B. Michaelem Archangelum, B. Ioannem Baptiſtam, SS. Apoſtolos Petrum & Paulum, B. N. & omnes Sanctos, orare pro me ad Dominum Deum noſtrum.

Miſereatur noſtri omnipotens Deus; & dimiſsis omnibus peccatis noſtris, perducat nos in vitam æternam.

Indulgentiam abſolutionem, & remiſsionem omnium peccatorum noſtrorum tribuat nobis omnipotens & miſericors Dominus. Am.

SAlue Regina, mater miſericordiæ: vita, dulcedo, & ſpes noſtra ſalue. Ad te clamamus exules filij Euæ. Ad te, ſuſpiramus gementes & flentes in hac lacrymarum valle; Eia ergo aduocata noſtra, illos tuos miſericordes oculos ad nos conuerte. Et Ieſum benedictum fructum ventris tui nobis poſt hoc exilium oſtēde. O clemens, ô pia, ô dulcis Virgo Maria.

Ora pro nobis S. Dei genitrix,

Vt digni efficiamur promiſsionibus Chriſti.

OREMVS.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui glorioſæ Virginis matris Mariæ corpus & animam

vt dignum filij tui habitaculum effici mereretur, Spiritu Sancto, cooperante præparasti: da vt cuius commemoratione lætamur, eius pia intercessione ab instantibus malis, & à morte perpetua liberemur. Per eundem C. D. N. Amen.

Himnus D. Ambros.

TE lucis ante terminum,
Rerum creator poscimus
Vt solita clementia
Sis præsul ad custodiam.
Procul recedant somnia,
Et noctium phantasmata:
Hostemque nostrum comprime,
Ne polluantur corpora.
Præsta pater omnipotens
Per Iesum Christum Dominum:
Qui tecum in perpetuum,
Regnat cum sancto Spiritu, Amen.

Salua nos Domine vigilantes, custodi nos dormientes; vt vigilemus cum Christo; & requiescamus in Pace.

℣. Custodi nos Domine, vt pupillam oculi.
℟. Sub vmbra alarum tuarum protege nos.
Dignare Domine nocte ista: sine peccato nos custodire.

Miserere nostri Domine: miserere nostri.

Fiat misericordia tua Domine super nos: quemadmodùm sperauimus in te.

Domine exaudi orationem meam: & clamor meus ad te veniat.

ORATIO.

VIsita quæsumus Domine habitationem istam, & omnes insidias inimici ab ea longè repelle. Angeli tui sancti habitent in ea, qui nos in pace custodiant, & benedictio tua sit super nos semper. Per Christum Dominũ nostrum, Amen.

O Domine Iesu dulcissime,
Iesu Rex amantissime.
Tu mecum quæso maneas,
Hac nocte mecum dormias.
Vt corpus Somnum capiat,
Et nunquam cor obdormiat,
Præsentem absens videat,
Et malum omne caueat.
Me Angelus custodiat,
Et crucis signo muniat,
Hinc Sathan procul fugiat,
Et Iesus solus maneat.
Quos amo tecum colligas,
In lecto cordis foueas,

Nec me nec ipſos deſeras.
Sed benedicens protegas.
Et in æuum cuſtodias. Amen.

Maria mater gratiæ,
Mater miſericordiæ
Tu nos ab hoſte protege,
Et hora mortis ſuſcipe. Amen.

Angele Dei, qui cuſtos es mei,
Me tibi commiſſum pietate ſuperna,
Hac nocte illumina, cuſtodi, rege & guberna.
(Amen.

Deinde aſperge te ac lectum tuum aqua benedicta, dicens.

Huius aquæ tactus, ꝓpulſet dęmonis actus.

Quid agendum dum lectum ingredieris.

TAndem facto ſigno crucis, lectum ingredere dicens;

In nomine D. N. Ieſu Chriſti, crucifixi, cubitum eo. Ille me benedicat, regat, cuſtodiat, & in vitam perducat æternam. Amen.

Cuſtodi me Domine vt pupillam oculi, ſub vmbra alarum tuarum protege me.

In manus tuas Dñe coměndo ſpiritum meum, redemiſti me Dñe Deus veritatis.

In pace in idipsum dormiam & requiescā.

In hęc verba indormias & requiescas in nomine Domini.

Danda autem est opera, vt finitis orationibus, & conscientiæ examine, seruetur animus benè collectus cum Deo, ideòque vitādæ sunt fabulæ, cogitationes externæ, tractationes negociorum, & quicquid cum Deo coniunctionem impedire solet.

CAPVT II.

Exercitium Matutinum.

MODVS MANE PIE SVRGENDI.

Dum primùm euigilamus.

VBI primùm euigilaueris, vel nocte, vel manè, cauendum summoperè est, ne primitias cogitationum tuarum alius præter Deum habeat. Solet enim Diabolus primis diei cogitationibus vehementer insidiari: tum propter singularem superbiam suam, vt primitias diei ipse à te habeat, tum quod sciat, ab illis ferè reliquam diei constitutionem in homine pendere. Nam qualis quisque manè est, talis est frequenter reliquo die.

Prima igitur cogitatio nocturna, vel matutina, sit gratiarum actionis ad Deum, B. Virginem, Angelum custodem, cæterosque sanctos Patronos tuos, quorum te curæ, & fidei ea nocte commisisti: quòd te conseruârint, tibi adfuerint, Dæmonem fugauerint: oraque humiliter, vt toto die, non te deserant, sed in actionibus omnibus iuuent, Si tempus surgendi necdum aduenerit, occupa mentem cogitatione sancta, aut oratione. Caueas autem, ne externæ cogitationes irrepant, maximè verò turpes, aut de negotijs, aut occupationibus futuris, quantumuis sub specie magnæ vtilitatis, sese insinuent, aut ingerant.

Dic igitur aut recogita apud te aliquid eorum quæ sequuntur.

Benedicta sit Sancta & indiuidua Trinitas, nunc & semper, & per infinita sæcula sæculorum. Confitebimur ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Benedic anima mea dominum, & noli obliuisci omnes retributiones eius.

Deus Deus meus, ad te de luce vigilo. Sitiuit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea.

Nonne Deo ter optimo maximo conditori, Redemptori, ac Conseruatori meo, subiecta erit anima mea? ab ipso enim salutare meum. &c.

Dum

Dum surgimus.

Hora surgendi illico surge factoque signo crucis cogita nouo te obstringi beneficio, ad persoluendas Deo præpotenti gratias, qui continuas pro salute & incolumitate tua agit excubias. Magnopere verò caueas, ne fabulas vllas tractes, aut quicquam ante orationem admittas, quòd mentem distrahere possit, & futuræ orationi impedimentum præbere.

Dic igitur vt sequitur.

In nomine Patris & filij & Spiritus S. Amen. In nomine Domini N. I. C. surgo, qui me redemit suo sanguine precioso, ille me benedicat, ✠ regat, ✠ custodiat, ✠ & ad vitam perducat æternam, Amen.

Angele Dei, qui custos es mei, me tibi commissum pietate superna, hoc die illumina, custodi, rege, & guberna Amen.

Poteris etiam ruminare, ea quæ paulò ante diximus, vel his similia.

Dum vestimur.

Ruminare iterum poteris, & petere à Christo, vt abiectis operibus tenebrarum, induaris arma lucis & iustitiæ quo resistere possis omni tentationi diaboli.

Optimùm etiam fuerit interim vſurpatam ab antiquis patribus breuem dæmonis abrenunciationem vſurpare.

! Abrenuncio tibi Sathana adhæreo tibi Domine Ieſu Chriſte.

Ieſus Nazarenus Rex Iudæorum titulus triumphalis defendat nos ab omnibus malis.

Sancte Deus, Sancte fortis, Sancte & imortalis, miſerere nobis.

Item ſi tantùm temporis ſuperſit non abs re fuerit; recitare etiam ſymbolum Apoſtolorum, tanquam fidei noſtræ contra Diabolum, & omnes magiſtros tenebrarum proteſtationem.

Poſt veſtitum.

HInc compoſitus ad orationem dices quæ ſequuntur, niſi fortè alium habeas orandi modum tibi conuenientiorem.

Pater noſter. Aue Maria, Credo. Confiteor Deo omnipotenti &c. vt ſupra.

Dignare Domine die iſto, ſine peccato nos cuſtodire.

Miſerere noſtri Domine: miſerere noſtri.

Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos: quemadmodùm ſperauimus in te.

Domine exaudi orationem meam: & clamor meus ad te veniat.

DOmine Deus omnipotens, qui ad principium huius diei nos peruenire fecisti: tua nos hodie salua virtute, vt in hac die ad nullũ declinemus peccatum, sed semper ad tuam iustitiam faciendam, nostra procedãt eloquia, dirigantur cogitationes, & opera. Per Christũ Dominum nostrum, Amen.

DIrigere, & sanctificare, regere, & gubernare dignare, Domine Deus, Rex cœli & terrę, hodie corda, & corpora nostra, sensus, & sermones, & actus nostros in lege tua, & in operibus mandatorum tuorum: vt hîc, & in æternum te auxiliante, salui, & liberi esse mereamur. Saluator mundi. Qui viuis & regnas in secula, Amen.

ALIÆ ORATIONES MANE dicendæ, si tantum ocij supersit.

Ad Deum Patrem, pro custodia nocturna gratiarum actio.

GRAtias ago clementiæ tuæ, omnipotens sempiterne Deus, fons bonorum omniũ, quod me indignum hac nocte conseruasti & ad præsentis diei principium incolumem perduxisti. Tuam Maiestatem reuerenter pro me salutent, Beati spiritus, & sancti omnes,

tuumque gloriosum nomen ob collata tua in me infinita beneficia celebrent. Sed & omnes te creaturæ pro nobis collaudent vt quouis momento temporis, & in secula benedicaris, Amen.

Ad Iesum Christum Redemptorem pro gratia rectè diem auspicandi.

DOmine Iesu Christe custodi me precor hodierna die ab omni peccato & concede gratiam ad laudem tuam, omnia feliciter auspicandi & absoluendi.

Commendo tibi sanctam Ecclesiam tuam ac totius mundi populum cum Catholicis omnibus, viuis ac defunctis.

Commendo meos parentes, fratres ac sorores, benefactores, amicos & alios pro quibus precari debeo.

His omnibus peto tuam gratiam, perfectionem assiduam & vitã dari æternam, Miserere mei Dñe ac omnium peccatorum.

Imploratio gratiæ S. Spiritus.

IMple me Spiritu tuo Missericordissime Deus vt nihil cogitem, loquar, vel agam hoc die, nisi quod tibi sit acceptum & cedat ad nominis tui gloriã, & ad animæ meæ vel proximorũ salutem.

Spiritus Sancte Deus illumina me in tenebris, in afflictionibus consolare, in Tentationibus opitulare, in virtutibus promoue, aduersus vitia defende.

Ad SS. Virginem Deiparam.

GLoriosa Dei mater & Regina cæli; patrona mea singularis, commendo me hodie maternæ pietati tuæ, vt ad filij tui gloriam, & salutem meam, proximique commodum, omnia quæ facturus sum, ritæ instituantur, atq; absoluantur.

In omni tribulatione & angustia nostra, Succurre nobis pijssima Virgo Maria.

Ad S. Angelum custodem.

OBsecro te angelice Spiritus, custos ac tutor meus fidelis ut in via Pacis prosperitatis & salutis, te duce hodie dirigar, atque ab omni spiritu malo grauiq; tẽtatione defendar. Peto etiam te fauente præsidium dari, vt secũdum Dei voluntatem, vitia fugiam & virtutes Christianas exerceam, quoad nostum comũni Domino, in cælesti patria assistam ac seruiam. Amen.

Ad obtinendã cæleste Benedictionẽ.

DIuina Maiestas & vna Deitas, Pater Filius & Spiritus Sanctus, ab omni mortali pec-

peccato & scandalo, ab hostibus visibilibus & inuisibilibus, à subitanea mala & æterna morte, à periculis corporis & animæ nos liberet, & Catholicos omnes vbiq; locorum in vera fide & obedientia sancta custodiat.

Dominus nos, benedicat &c. vt supra,

Puncta Matutini Exercitij quinque.

DEniq; in his quinq; quæ sequuntur, putes potissimùm esse animum breuiter exercendum, pro fœlici auspicio totius diei.

1. Vt gratias agas Domino Deo, sanctissimæ matri Virgini, Angelo custodi, & omnibus Sãctis, quibus te commendare, solitus es, de nocte citra noxiam animæ & corporis transacta. Quod si qua forte noxa admissa foret, ex animo roges veniam, proponasq; emendationem. Dic igitur, si multa meditari nescias hæc ipsa verba: Gratias ago Domino Deo meo, Sanctissimæ Matri Virgini, Angelo custodi, & omnibus Sanctis patronis meis de nocte hac citra noxiam animæ & corporis feliciter transacta, Quod si qua admissa est, rogo ex animo veniam, proponoq; emendationem.

2. In gratiarum actionem offeras te totum diuinæ bonitati, cogitationes & actus, sermones & studia, & totius diei occupationes & negotia vt de te tuisque omnibus, secundum

suum beneplacitum statuat, vitam tuam ad sui nominis gloriam dirigat bonis suggestionibus intellectum illustret, feruore charitatis affectum ad se moueat, sensúsque sermones & actus tuos ad animæ tuæ salutem cōponat. Dic igitur hæc ipsa verba. In gratiarum actionem offero me Domine totum &c. vt de me meisq; statuas, &c. illustres &c. moueas &c.

3. Roges Dominum, vt hodierno die, ab omni peccato te custodiat, ne cogitatione, verbo, vel opere aut omissione diuinam eius Maiestatem vllo pacto offendas. Dic igitur. Rogo domine vt &c. me custodias & ne &c. offendam.

4. Proponas firmiter, quod cum diuino auxilio hodie, peccata omnia vitare, ac maximé consueta tua ad quæ propensior es, deponere contraque actiones & studia tua, ad diuinam gloriam referre velis, deniq; in virtutibus te exercere, ne dies hic sine bono opere transeat. Quam ad rem non parum proderit, meminisse illius Christi: *Thesaurizate vobis thesauros in cælis.* Matth. 6. Meminisse item id fieri singulis bonorum operum cuiusuis generis actionibus. Meminisse quanto olim solatio sit futurum vbi tandem aperto gazophylacio tuo coram Deo, inuenturus sis omnia simul collecta, quæcunq; singulis diebus totius

vitæ tuæ eo bona congesseris? Quanta enim inde merces speranda.

5. Consultum præterea fuerit, quo tota inde dies melius tibi decurrat, vt omnes diei horas obiter percurras & quid toto die boni facturus sis vel alioqui legitime negotiaturus generatim tecum supputes, ac Deo offeras.

Nota ad extremum nos hic de ijs potissimũ loqui, qui longius meditandi, vel tempus nõ habent, vel commoditatem. Nam qui ea habent nil possunt præstare vtilius tempore matutino quam vt præterea, aliquam sibi vel horulam, vel certò horæ partem pijs meditationibus faciendis designent. De modo meditandi egimus supra lib. 1. cap. 3. De multiplici meditandi materia, infra agemus lib. 7. &c.

CAPVT III.

EXERCITIVM DIVRNVM.

Quid subinde per diem reuocari in memoriam debeat.

QVo sit homo per diem magis sibi præsens, meliusq; actiones suas moderetur in rem est reuocare subinde in memoriam, quæ benè mane proposuit. Erit enim id taciti monito-

tis loco, quo circumspecte omnia sua exequatur, Illud verò etiam in primis vtile est vt bene viuendi propositum etiam explicite frequenter apud sese renouet.

2. Expedit vehementer, vt antequam negocium aliquod aggrediamur, vel quopiam eamus, paucis apud nos expēdamus, quæ occurrere possint discrimina, & occasiones peccati Vt contra ea nos muniamus & armemus.

3. Frequentissime per diem conuenit animū suum ad Deum, tanquam, vbiq; præsentem, breui aliqua ceu eiaculatoria oratione conuertere vt illum vbiq; nobis adesse cognoscamus.

Orationes eiaculatoriæ

Orationes autem eiaculatoriæ sunt breues aliquæ, & feruidę mentis in Deum eleuationes, seu preces; quas ex intimo cordis affectu, ceu iacula quædam, & sagitas in Deum homo mittit, quibus penetret, & quasi sauciet, sibique aperiat amantissimum illius cor & pectus benignissimum. Incredibile est, quam eiusmodi orationes, & Deo acceptæ sint, & hominem accēdant in Deum. Eas propterea sancti viri sæpè vsurparunt, vt videre est in Dauide & B. Augustino (cæteros vt in præsentia omittamus:) ideòque partim ex psalmis, partim ex B. Augustini Confessionum libris

pauculas eiusmodi preces adferemus, quas Sodales sensim & commendare memoriæ, & vsurpare, & quando volent, de ijs meditari poterunt.

Eiaculatoriæ Orationes ex Psalmis.

Psam. 8. DOmine, Dominus noster, quàm admirabile est nomen tuum in vniuersa terra.

17. Diligam te, Domine fortitudo mea; Dominus firmamentum meum, & refugium meum.

31. Anima mea tibi (Domine) viuet & semen meum seruiet tibi.

30. Quàm magna multitudo dulcedinis tuę, Domine, quam abscondisti timentibus te.

34. Dic animæ meæ, Dñe, salus tua ego sũ.

41. Quemadmodũ desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?

56. Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.

72. Quam bonus, Israel, Deus his qui recto sunt corde.

Ibid. Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.
Ibid. Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam.
82. Quàm dilecta tabernacula tua Domine Deus virtutum; concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.
Ibid. Beati qui habitant in domo tua Domine; in secula seculorum laudabunt te.
Ibid. Melior est dies vna in atrijs tuis super milia,
102. Benedic anima mea Dominum, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius.
115. O Domine, quia ego seruus tuus, ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ. (Ecclesiæ, scilicet, & Mariæ.)
118. Fiat Domine cor meum immaculatum, vt non confundar.

Totus integer hic Psalmus 118. plenus est eiusmodi eiaculatorijs precibus.

131. Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?
Ibid. Adhæreat lingua mea faucibus meis: si non meminero tui Syon.
38. Proba me Deus, & scito cor meum, interroga me, & cognosce semitas meas. Et

vide, si via iniquitatis in me est. & deduc me in via æterna.
142, Notam fac mihi viam, Domine, in qua ambulem, quia ad te leuaui animam meam.
144. Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis.
146. Magnus Dominus, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus.

Eiaculatoriæ orationes ex B. Augustini Confessionum libris.

Ex lib. 1. cap. 1. Fecisti nos Domine ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.

Cap. 5. Quis mihi dabit, Domine, vt venias in cor meum, & inebries illud, vt obliuiscar mala mea, & vnum bonum meum amplectar te.

Quid tibi sum ego, vt amari te iubeas à me; & nisi faciam, irascaris mihi, & mineris ingentes miserias? Paruane est ipsa miseria, si non amem te.

Noli abscondere à me faciem tuam, Domine; moriar, vt eam videam.

Angusta est domus animæ meæ, quo venias ad eam, dilatetur à te ruinosa ē refice eam,

Ex lib.

Ex libr. 3. cap. 11. O bone Deus omnipotens, qui ſic curas vnumquemque noſtrum, tanquam ſolum cures, & ſic omnes, tanquam ſingulos.

Ex lib. 4. c. 1. Quid ego ſum mihi, Domine, ſine te, niſi dux in præceps?

Aut quid ſum, cùm mihi benè eſt, niſi ſugens lac tuum, aut fruens te cibo, qui nõ corrumpitur,

Cap. 9. Te nemo, bone Deus, amittit, niſi qui dimittit. Et qui dimittit; quo it, aut quo fugit, niſi à te placato ad te iratum?

Cap. 16. O Domine Deus noſter, in velamento alarum tuarum ſperamus, protege nos, & porta nos; quoniam firmitas noſtra quando tu es, tunc eſt firmitas; cùm autem noſtra eſt, infirmitas eſt.

Lib. 5. c. 1. Laudet te, Domine, anima mea, vt amet te, & confiteatur tibi miſerationes tuas, & laudet te.

Lib. 6. c. 7. Taceat laudes tuas, Domine, qui miſerationes tuas non conſiderat, quæ tibi de medullis meis confitentur.

Cap. 16. Væ animæ audaci, quæ ſperauit ſi à te receſsiſſet, aliquid ſe melius habituram, verſa, & reuerſa in tergum, & in latera, & in ventrem, & dura ſunt omnia, & tu ſolus, Domine requies.

Lib. 7. c. 6. O æterna veritas. & vera caritas, & cara æternitas, tu es Deus meus, tibi ſuſpiro, die, ac nocte.

Cap. 11. 22. Mihi adhærere tibi, Domine, bonũ eſt; quia ſi nõ manſero in te, nec in me potero.

Lib. 8. c. 3. Hei mihi, quàm excelſus es, Domine in excelſis, & quàm profundus es in profundis? & nũquã recedis & vix redimus ad te.

Lib. 10. cap. 1. Cognoſcam te, cognitor meus, cognoſcam te, ſicut & à te cognitus ſum. Virtus animæ meæ intra in eam, & coapta tibi, vt habeas, & poſsideas ſine macula, & ruga?

Cap. 6. Domine amo te, percuſsiſti cor meum verbo tuo, & amaui te. Sed & cœlum, & terra, & omnia quæ in eis ſunt, ecce vndique mihi dicunt, vt amem te, nec ceſſant dicere omnibus, ita vt ſint inexcuſabiles.

Cap. 27. Serò te amaui, pulchritudo tam antiqua, & tam noua, ſerò te amaui. Ecce tu intus eras, & ego foris. Mecum eras, & tecum non eram.

Cap. 29. Vocaſti me Domine, & clamaſti, & rupiſti ſurditatem meam.

Coruſcaſti, ſplẽduiſti, & fugaſti cęcitatẽ meã, flagraſti, & duxi ſpiritũ, & exarſi in pacẽ tuã.

Tota ſpes mea Dñe nõ niſi in magna valde miſericordia tua. Da quod iubes, & iube quod vis.

Minus

Minus te amat Domine, qui tecum aliquid amat, quod propter te non amat.

O amator, qui ſemper ardes, & nunquam extingueris, caritas Deus meus, accende me. Continentiam iubes? Da quod iubes, & iube quod vis.

Lib. 11, cap. 14. Ecce Domine, cœlum & terra clamant quòd facta ſint, Tu Domine, feciſti ea, qui pulcher es, pulchra ſunt enim; qui bonus es, bona ſunt enĩ; qui es, ſunt enim: Sed nec ita pulchra ſunt. nec bona ſunt, nec ita ſunt, ſicut tu conditor eorũ, cui cõparata, nec pulchra ſunt, nec bona ſunt. nec ſunt.

Cap. 31. O quàm excelſus es, Domine. & humiles corde, ſunt domus tua.

Tu enim erigis eliſos, & non cadunt, quorum fortitudo tu es.

Lib. 12. cap. 15. Tu Deus diligenti te quantũ præcipis, oſtendis ei, te & ſufficit ei & ideo nõ declinat à te, nec à ſe.

Lib. 13. c, 1. Non eguiſti me, Domine, nec ego bonũ tale ſum, quo tu adiuueris; Non ſic te colo, quaſi terram, vt ſis incultus, ſi te non colam: ſed ſeruio tibi, & colo te, vt de te mihi benè ſit, à quo mihi eſt, vt ſim cui benè ſit.

Scio Dñe qa malè mihi eſt. præter te, nõ ſolũ extra me, ſed in meipſo; & omnis mihi copia, quæ Deus meus non eſt, egeſtas eſt mihi.

CAPVT IV.

QVOTIES INTERDIV ET quando orandum:

Ac quomodo temporibus & occasionibus diuersis

NON hic loquimur de statis orationum horis, quando pro cuiusuis vel officio vel deuotione, longius & ex professo huic pietatis Exercitio incumbendum venit, sed de ijs occasionibus, quæ passim die tota occurrentes, propriam aliquam nouam nobis offerunt precandi materiam licet breuem.

Orandum igitur esse, ante quascunq; operas & actiones sancti Patres docuerunt. *Egredientes de hospitio,* (ait D. Hieronim. ad Eustoch. de custod. Virg.) *armet oratio, regredientibus de platea, oratio occurrat antequàm sessio, nec prius corpusculum requiescat, quã anima pascatur. Ad omnẽ actũ omnẽ incessum, manꝰ pingat crucẽ.*

I.

Orandum in egreßione domus.

In egres-

IN egreſsione ergo domus, ſigno crucis facto, dici poſſunt ſequentes verſiculi, ex pſalmis deprompti.

Deduc me Domine in via tua, vt ingrediar in veritate tua: lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum. Pſalm. 87.

Vias tuas Domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me. Pſalm. 24.

Greſſus meus dirige ſecundum eloquium tuum: vt non dominetur mei omnis iniuſtitia. Pſalm. 118.

2.

Orandum in ingreſſu templi.

DVm cœmeterium tranſis dic: Requiem æternam dona eis Domine, & lux perpetua luceat eis.

In ingreſſu Eccleſiæ dices: Domine in multitudine miſericordię tuæ introibo in domum tuam, adorabo ad templum ſanctum tuum, & confitebor nomini tuo.

In aſperſione aquæ luſtralis: Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor, lauabis me &c. Vel;

Huius aquæ tactus propulſet Dæmonis actus, &c.

Tum IESVS crucifixus, qui in naui adorandus templum ingreſsis proponitur, demiſ-

ſis poplitibus, & capite, erit ſalutādus & adorandus, ſequenti oratione.

Adoramus te Domine IESV Chriſte & benedicimus tibi, quia per crucem tuam redemiſti mundum.

Tum ſumma reuerentia & demiſsione adorari debet venerabile Sacramentum ſequēti oratione.

Aue verum corpus, natum ex Maria Virgine;
Vere paſſum im̄olatum, in cruce pro homine.
Cuius latus perforatum, verè fluxit ſanguine.
Eſto nobis prægustatum, mortis in examine,
O clemens, ô pie IESV fili Mariæ, miſerere noſtri, Amen.

Vel dici poſſunt verſiculi:

Tantum ergo Sacramentum veneremur cernui, &c.

Genitori genitoque laus, & iubilatio, Salus, honor, &c.

§.

Orandū ante quācunq; actionem.

Ante quamcunque actionem, animi potiſſimùm, & ingenij dici poteſt:

Emitte Domine ſapientiam de ſede magnitudinis tuæ, vt mecum ſit, & mecum laboret, vt ſciam quid acceptum ſit coram te omni tempore.

Oremus.

Tua nos, quæsumus Domine, gratia semper præueniat, & sequatur, ac studijs nostris, bonisque operibus iugiter præstet esse intentos. Per Christũ Dominum nostrũ, Amẽ. Vel;

Actiones nostras quæsumus Domine aspirando præueni, & adiuuando prosequere, vt cuncta nostra oratio & operatio, à te semper incipiat & per te cæpta finiatur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Finito verò labore quouis sic ora: Tibi laus & gloria æterne Deus, quod gratia tua duce, hunc absolui laborem, quem tibi gratum esse concede, Per Christum D. N. Amẽ.

4.

Orandũ ad cuiusuis horæ pulsum

Pia admodùm est Leodiensis populi consuetudo, vt audita quauis hora, aperto capite, Crucis signo se muniant, quod signum comitari posset hæc oratio, vel alia aliqua similis.

Omnipotens faustam donet mortalibus horam.

Nos cũ prole pia, bñedicat Virgo Maria: vel,

María mater gratiæ, Mater misericordiæ, Tu nos ab hoste protege; In hora mortis suscipe, Amen.

Quæ oratiuncula subinde per diem vsurpāda est à bonis omnibus.

5.

Orandum ante cibum & potum.

Orandum quoque ante cibum & potum. Bipartito, ait B. Basilius, Serm. 1. de instit. monachorum. diuidenda meridiana oratio est, ita videlicet, vt vna pars cibum precedat, altera subsequatur. Potest autē nobis bipartita ea oratio esse bñedictio mēsæ āte cibū, & gratiarū actio post cibū. Nūquā n. citra orationē sumēda illa corporis refectio ē. Id docēt & cōfirmāt B. Ambrosius, Lib. 3. de virginib. & S. Chrisost, Lib. 1. de orando Deo. Qui etiam populum Antiochenum compellans, homil. 99. Opus, inquit, est nos & mensam petentes; & desistentes, Deo gratias agere. Ad hoc enim paratus nunquam in ebrietatem decidet, aut insolētiam, nunquā crapula disrumpetur, &c. B. verò Hieron. Epist. ad Eustoch (vt omittamus cæteros Patres) nec cibi, ait, sumantur, nisi oratione præmissa; nec recedatur de mensa, nisi referatur creatori gratia.

Ecclesiastici habent orationes sibi præscriptas in Romano Breuiario ante & post refectionem dicendas.

Laici verò, & seculares accommodare se

possunt ad patriæ consuetudinem; ita tamen, vt semper & præmittatur, & postponatur Oratio Dominica, quia in ea, petimus panem quotidianum, non tantùm eum vt accipiamus, sed etiam vt acceptus nobis prosit, ac non officiat.

Deniq; si alia hic non suppetat formula orandi seruetur sequens.

Ante Mensam.

Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tẽpore opportuno, Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.

Oremus.

Benedic Domine nos, & hæc dona, quæ de tua largitate sumus sumpturi. Per Christum Dominum nostrum. Amen. Kirie eleison, Christe eleison, Kirie eleison. Pater noster.

Post Mensam.

Benedicamus Domino, Deo gratias. Agimus tibi gratias Omnipotens Deus, pro vniuersis beneficijs tuis, qui viuis & regnas in sæcula sæculorum. Amen. Kirie eleison, Christe eleison, Kirie eleison. Pater noster. &c. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo.

Sit nomen Domini Benedictum, Ex hoc nunc & vsq; in seculum.

Retribuere dignare Domine omnibus nobis bona facientibus, propter nomen tuum, vitam æternam. Amen.

Et fidelium animæ, per misericordiam Dei requiescãt in pace. Amen.

6.

Orandum in quacunque dæmonis, aut carnis tentatione.

Oratione quoq; necessariò opus est in quacunque tentatione. Tunc ergo aliqui ex sequentibus versiculis dici possunt cum impressione signi S. Crucis.

Deus in adiutorium meum intende: Domine, &c

Esto mihi in Deum protectorem, & in locum refugij, vt saluum me facias.

In te Domine speraui, non confundar in æternum.

Adiutorium nostrum in nomine, &c.

Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi; doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.

Pone me Dñe iuxta te, & cuiusuis manus pugnet cõtra me. Cor mũdũ crea &c. Ne proijcias me à facie tua &c, Redde mihi lætitiã. &c.

Adſit nobis, quæſumus Domine, virtus Spiritus ſancti, quæ & corda noſtra clementer expurget, & ab omnibus tueatur aduerſis, per Christum Dominum noſtrum, Amen.

Omnipotens, & mitiſsime Deus, reſpice propitius preces noſtras, & libera corda noſtra de malarum tentationibus cogitationum, vt S. Spiritus dignum fieri habitaculum mereamur. Per Chriſtum Dominum, Amen.

Dulce tuũ noſtro ſcribas in pectore nomẽ,
Namq; tuo conſtat nomine noſtra ſalus.
Illi triſte nihil cadit vnquam, mitis Ieſu,
Qui volet vſq; tui nominis eſſe memor,

Maria mater gratiæ, mater miſericordiæ, tu nos ab hoſte protege, in hora mortis ſuſcipe, Amen,

7.

Orandum ante, & poſt S. officium, preces horarias, &c.

Quia monet ſapiens; Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo qui tentat Deum, meritò dicendas ante, & poſt recitationem Officij orationes proponimus.

Ante ergo recitari poteſt Eccleſiæ oratio: Actiones noſtras, &c. vt ſupra, vel ſequens:

Orationes ante officium.

Aperi Domine os meum, ad benedicendū nomen sanctum tuum; munda quoque cor meum ab omnibus vanis, peruersis, & alienis cogitationibus: Intellectum illumina, affectum inflamma, vt digne, attentè, & deuotè hoc officium recitare valeam, & exaudiri merear ante conspectum diuinæ maiestatis tuæ Per Christum, &c. vel;

Domine IESV Christe, ego humiliter pro tuo honore obedire, & tibi fideliter seruire, teque purè laudare in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua tu Patrem orasti, & laudasti in terris, cupio: adiuua me igitur gratia tua, quia sine te nihil possum.

Orationes post officium.

Post recitatum autem Officiū; legi solet;

Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi,

Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, & veritas Domini manet in æternum.

Glora Patri, &c. Sicut erat, &c.

Tunc subijci potest altera ex sequentibus orationibus.

Bone IESV, propitius esto mihi peccatori: ego tepidum, & distractum seruitium meum

commendo mellifluo cordi tuo emendandū, & perficiendum, tibiq; ipsum offero ad salutem omnium, in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua tu Patrem orasti, & laudasti in terris. Responde quæso, satisfac & supple pro me plenissimè, Amen. vel

Suscipe clementissime Deus precibus & meritis beatæ Mariæ, semper virginis, & omnium Sanctorum, & Sanctarum, officium seruitutis nostræ; & si quid dignum laude egimus, propitius respice; & quod negligenter actum est, clementer ignosce. Qui in Trinitate perfecta viuis, & regnas Deus per omnia secula seculorum, Amen.

8.

Orandum ad pulsum matutinum, meridianum, vespertinum.

Nec omittenda est ea oratio, quæ manè, meridie, & vesperi solet fieri ad pulsum qui ijs temporibus dari consueuit· Salutatur autem ijs temporibus beata Virgo Maria, vt per eximia beneficia ijs horis collata, quibus illa adfuit, misericordiam nobis impetrare dignetur à filio. Nam pulsu matutino, renouatur memoria Resurrectionis Christi, qui rediuiuus ex inferis statim sanctissimæ matri apparuit. Pulsus meridianus datur in recordationem

Paſsionis Chriſti, cui Virgo præſens interfuit. Veſpertinus autem in memoriam Incarnationis Chriſti in vtero virginis: ſiue id poſtremum myſterium manè completum ſit, ſiue meridie, ſiue veſperi: non incongruè tamen veſperi eiuſce memoria proponitur, quod ſub totius mundi veſperam nouiſsimis & poſtremis conditi orbis temporibus, in vltimo ſeculo & promiſſum olim & completum poſteà fuerit. Singulis autem hiſce temporibus in memoriam horum trium myſteriorum recitentur terni ſequentes verſiculi, adiuncta ſingulis ſalutatione Angelica.

Angelus Domini nunciauit Mariæ, & concepit de Spiritu ſancto. Aue Maria. Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum. Aue Maria.

Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Aue Maria.

Manè verò hiſce verſiculis, & ſalutationi Angelicæ ſubijci poteſt ſequens oratio, in memoriam reſurrectionis Dominicæ.

Domine IESV Chriſte, qui rediuiuus ex mortuis, diem illum expectatiſsimum, quem fecit Dominus, mortalibus reuexiſti: fac nos a morte peccatorum excitatos, in nouitate vitæ ambulare, vt in reſurrectione illa nouiſsima, tecum omnes manifeſtemur in gloria,

Qui viuis & regnas in ſecula ſeculorum, Am̃.
Meridie verò.

Chriſtus factus eſt pro nobis obediens vſque ad mortem, mortem autem Crucis.

RESpice quæſumus, Domine, ſuper hanc familiam tuam, pro qua Dominus noſter IESVS Chriſtus non dubitauit manibus tradi nocentium, & Crucis ſubire tormentum: Qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſecula ſeculorũ, Am̃.

Veſperi autem.

Gratiam tuam, quæſumus Domine, mentibus noſtris infunde, vt qui Angelo nunciante Chriſti filij tui Incarnationem cognouimus, per Paſsionem eius & Crucem ad Reſurrectionis gloriam perducamur Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Sunt tamen, qui ſingulis illis horis: manè inquam, meridiè & veſperi; tribus illis verſiculis, & triplici Salutationi Angelicæ ſubijciant iam dictam orationem, Gratiam tuã, &c. Nec incongruè, cùm in ea Collecta mentio fiat & Incarnationis: & Paſsionis, & Reſurrectionis, quæ tria ſunt myſteria, quorum meminiſſe tribus hiſce horis debemus.

9. *Orandũ particulariter ante ſtudia inchoanda.*

Studia aggressurus, easdem orationes dices quas superius ante quamcunq; actionem dicendas posuimus. vel dic sequentes.

Oratio D. Thomæ Aquinatis ante studia.

CReator ineffabilis. Domine meus, & Deus meus, qui de thesauris tuæ sapientiæ, nouem Angelorum choros condidisti, & eos super cœlum Empyreum miro ordine collocasti, atq; elegantissimè partes vniuersi distribuisti: tu inquam, qui verus fons luminis, & sapientiæ diceris, atq; supereminens principiũ, infundere, digneris super intellectus mei tenebras, tuæ radium charitatis, duplices à me remouens tenebras, peccatum, scilicet & ignorantiam, in qua natus sum. Tu qui linguas infantium facis disertas, linguam meam erudias, atq; in labijs meis gratiam tuæ benedictionis infundas.

Da mihi intelligendi acumen, retinendi capacitatem, interpretandi subtilitatem, addiscendi facilitatem, & loquendi gratiam copiosam: ingressum dirigas, egressum compleas. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

Aliæ

ALIÆ ORATIONES ANTE studia dicendæ.

Die Dominico.

IN nomine Patris, & filij, & Spiritus Sancti, Amen.

Benedictus sit Deus Pater, vnigenitusq; Dei Filius, Sanctus quoq; Spiritus quia fecit nob s cum misericordiam suam.

☞ Clementissime Pater, infunde nobis per meritum Christi Filij tui, Spiritus sancti gratiam, qua intellectus noster liberalibus disciplinis plenius illustretur, quas in Diuinum tuum honorem aliquando, & spiritualem nostram vtilitatem conuertere possimus. Qui viuis & regnas Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Die Lunæ.

IN nomine Patris, & Filij, &c.

☞ O Sapientia, quæ ex ore altissimi prodijsti, attingens à fine vsque ad finem fortiter, suauiterque omnia disponens, veni ad docendum nos viam prudentiæ.

Verbum patris æternum, & sapientiæ fons effusissime, Domine Iesu Christe, docilitatem

mentibus nostris: & intelligentiæ lumen infũde, vt feliciter nobis cedant hæc literarum studia, quibus adiuti, ad clariorem, æternæ veritatis tuæ agnitionem, & perfectum bonitatis tuæ amorem peruenire possimus. Qui viuis & regnas Deus in secula seculorum, Amen.

Die Martis.

IN nomine Patris, & Filij, &c.

Veni, Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende.

☞ Deus cui omne cor patet, & omnis voluntas loquitur, & quem nullum latet secretum: purifica per infusionem sancti spiritus cogitationes cordis nostri, vt te perfectè diligere, & dignè laudare, omniaque nostra Studia semper ad tuam gloriam referre valeamus. Qui viuis & regnas De⁹ in secula seculorũ, A.

Die Mercurij.

IN nomine Patris, & Filij, &c.

O quàm gloriosum est regnum, in quo cũ Christo gaudent omnes Sancti: amicti stolis albis sequuntur agnum quocunque ierit laudantes Deum & dicentes: Benedictio, & claritas, & sapientia. & gratiarũ actio, honor, virtus, & fortitudo Deo nostro in secula seculorũ. Am.

Omnes

☞ Omnes Sancti tui, quæſumus Domine, nos vbique adiuuent, vt dum eorum merita recolimus, patrocinia ſentiamus.

Sancta Maria, & omnes Sancti intercedant pro nobis ad Dominum, vt nos mereamur ab eo in ſtudijs noſtris iuuari, & ſaluari. Qui viuit, & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Die Iouis.

IN nomine Patris, & Filij, &c.

O Sacrum conuiuium, in quo Chriſtus ſumitur, recolitur memoria paſſionis eius, mẽs impletur gratia, & futuræ gloriæ nobis pignus datur.

O quàm ſuauis eſt Domine Spiritus tuus, qui vt dulcedinem tuam in filios demonſtrares, panè ſuauiſsimo de cœlo præſtito, eſurientes reples bonis, faſtidioſos diuites dimittis inanes.

☞ Tua nos Domine quæſumus gratia ſemper præueniat & ſequatur, ac ſtudijs noſtris, bonisque operibus iugiter præſtet eſſe intentos per Chriſtum Dominum noſtrum Amen.

Die Veneris.

IN nomine Patris, & Filij, &c.

Humiliauit ſemetipſum Dominus noſter IESVS Chriſtus vſque ad mortem, mortem

autē crucis, ꝓpter ꝙ & De' exaltauit illum, & donauit illi nomē, ꝙ est super omne nomē.

☞ Domine Iesu Christe, qui pro mundi redemptione, vt qui in tenebris erat illuminaretur, mortem in crucis patibulo sustinuisti, illam quæsumus lucem in animas nostras, corporaque infunde. per quam ad æternam lucem, & te veram sapientiam peruenire mereamur, Qui viuis & regnas Deus in secula seculorum, Amen.

Die Sabbati.

IN Nomine Patris, & Filij; &c.

Sub tuum præsidium confugimus, sancta Dei genitrix, nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus nostris, sed à periculis cunctis libera nos semper, Virgo gloriosa, & benedicta Domina nostra.

☞ Omnipotens sempiterne Deus, qui curam de omnibus in te confidentibus semper habes, præsta quæsumus, vt per intercessionē Beatissimæ Virginis Mariæ, Matris vnigeniti Filij tui, Domini nostri Iesu Christi, tuam in nostris Studijs, & omnibus necessitatibus, gratiam sentiamus. Per eundem Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum qui tecū viuit, & regnat, in vnitatate Spiritus Sācti, Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

CAPVT V.

MODI VARII VARIA ALIA exexcitia spiritualia rite peragendi, seu quotidiè, seu quando occasio detur.

OPeræ precium videtur hic simul pro directione singulorum dierum, quasi in compendio proponere, vnde hoc libello nostro omnis generis. Exercitia Spiritualia, ac Methodi aptæ, ad ea rite peragenda sumi poſsint: vt qui vel quotidie, vel certe frequenter in ijs se exercere cupiunt, ad manum habeant, vnde paruo negotio faciles modos eorum inueniant.

Methodus rite meditandi.

SVnt igitur, qui quotidie sese pijs aliquibus meditationibus exercere cupiunt. 1. Methodum rite meditandi inuenient supra lib. 1. cap. 3. Materiam verò copiosam omnis generis meditationum infra lib. 7. &c.

Methodus rite missam audiendi.

SVnt qui quotidie, vel officio debent, vel ex deuotione solēt interesse Sacro sancto Missę

ſacrificio. 1. Methodum rite audiendi ſacri inuenient. lib. 3. ſequente, toto.

Methodus rite confitendi ac pænitendi.

SVnt qui frequenter vt puta octauo quoq; die confitentur. Hi inuenient Methodum rite confitendi lib. 4. toto, & quantum ad examẽ conſcientiæ attinet, & quantum ad dolorẽ de peccatis, & quantum ad ipſam confeſsionem ac conſequentem vitæ emendationem.

Methodus rite communicandi.

SVnt qui quotidie communicant (vt Sacerdotes quotidie communicantes) vel certè frequenter. 1. Methodum ritè communicandi inuenient infra lib 5. toto.

Methodus rite orandi, officium precum horariarum.

SVnt q vel ex obligatione, vel, ex deuotione, quotidie officium diurnum precum horariarum Deo perſoluunt 1. modum rite orandi vocaliter inuenient lib. 1. ſuperiore, partim cap. 2. vbi docetur quæ iuuare poſsint orationem vocalem, vt fructuoſe fiat, partim cap. 4. vbi de Attentione orationis agitur, ac varia remedia deinceps contra mentis euagationem aſsignantur.

Methodus rite audiendi Verbum Dei.

SVnt qui frequentes amant exhortationes concionesue, puta Dominicis omnibus, & Festis; imò alij etiam frequentius in Congregationum piarum conuentibus. Ii Methodū rite atque vtiliter audiendi verba Dei, sequentem poterunt obseruare.

Quia per prædicationem verbi diuini, vniuersus orbis fidem Christi accepit, certissimum est in verbo Dei magnam inesse vim, ad animos commouendos, si nullus obex objiciatur. Rom. 1. *Virtus enim Dei est, in salutem omni credenti.* Sed sicut liquores pro cōditione vasis suscipiuntur & retinentur; nam si vas sit sordidum, minus purum erit vinum quod infunditur; si capax sit, plus vini recipiet; si plenum rimarum, aut non probè obturatum, effluet vinum, vel vis vini deperibit: ita pro conditione auditoris frequenter sese habet verbum Dei, quod percipitur.

Modus igitur cum vtilitate audiendi concionem erit iste.

1. Vt ad templum vel locum prædicādi veniens non ita te habeas, atq; accedens ad rem prophanam, sed tanquam auditurus Deum ipsum per suum ministrū tibi loquentem.

2. Ingressus in templum, Deum ante omnia preceris pro peccatorum remissione, vt vasculum ad suscipiendum diuini verbi liquorem purgetur. Deinde roges tibi aperiri aures cordis vt audias; & oculos mentis, vt videas; tibique accommodes ea quæ dicuntur.

3. Firmo proposito status perficere, quæcunque tibi ea concione intelliges dicta.

4. Animo collecto atque præsenti concionatorem audias, non vt sua, sed vt Dei verba promentem. Proinde neque eloquentiam; neque actionem, neque artificium humanæ Rhetoricæ vel considera, vel admirare: sed totus in eo esto, vt spiritū haurias verbi diuini. Ita autem perueniant verba Dei ad intellectū, vt simul affectum moueant. Hoc enim differt concio à lectione sacra, quòd ista intellectum potissimùm instruat, illa vero ad commouēdos affectus præcipuè referatur. Cauendum est porrò auditori diligenter, ne illa quæ audit, ad alium vllum, quàm ad seipsum referat. Hoc enim non esset audire sibi concionem, sed potiùs lectionem, aut humanam admonitionem alteri referendam.

5. Concione peracta, si statim exeas templo, ad fabulasque tete conuertas, effluet quicquid instillatum fuerat. Proinde vtilissimum erit, si eodem in loco, quantum fieri potest, nonni-

hil in oratione subsistas, & auditi verbi præcipua capita, ea maximè quæ tibi conueniunt, repetas; modumque consideres illa perficiendi. Neque hac repetitione contentus, quotidiè de auditis cogites atque in praxin redigas: quæ facienda intellexisti & proposuisti. Non *enim auditores legis iusti sunt apud Deū, sed factores legis iustificabuntur.* Rom. 2.

Methodus bonæ lectionis libellorum spiritualium.

SVnt qui quotidiè lectioni spiritualium libellorum operam suam dant, vel certè frequenter, & festis maximè, Dominicisq; diebus. 1. Methodum rite ista faciendi & obseruationes sequentes attendent.

Librorum sacrorum, piorumq; lectio Dominicis prǽsertim, festisq; diebus vsurpanda est. Si enim externis occupationibus, ac negotijs, chartisque vel forensibus, vel domesticis, aut studijs prophanis integras hebdomadas damus, meritò, dies festos Deo, & saluti animæ nostrę dicatos, pijs studiis auditioni verbi Dei, & sacræ lectioni tribuere debemus. Nolumus hoc loco ingentes vtilitates, quæ eiusmodi sacrorum librorum lectionem consequuntur exponere, satis enim multi multa hac de re

ſcripſerunt, & quotidiana ipſa experientia pl ſatis id confirmat.

Danda autem in primis eſt opera quo quam vtiliſsima inſtituatur lectio tota 1. vt non multa ſimul legantur, aut obiter percurrantur.

2. Vt quæ lecta fuerint & notata, ad nos ipſos accommodemus, & ad ſalutem noſtram referamus.

3. Vna diſpiciendum eſt, qua ratione ſuis temporibus ea quoque poſsimus in aliorum vtilitates conuertere.

4. Prodeſt non mediocriter, vt in aliquibus egregiјs ſententiјs hæreamus diutiùs, & q̃ lecta fuerint, expendamus, & ruminemus ea, vt oblectent magis. & benè comparato ſtomacho gratiora accidant.

Plus ſemper in lectione inquirendum, quòd mores noſtros ad virtutem inſtruat, quã quòd intellectum acuat ad diſputandum, vel linguã expoliat ad eloquendum.

5. Lectionem debet præcedere & ſubſequi, immò nonnunquàm comitari & interrumpere oratio, vt nimirum non tantùm erudiatur intellectus per lectionem, ſed & inflammetur affectus per orationem.

LIBER TERTIVS.

DE SACROSANCTO MISSÆ SACRIFICIO,
Et Exercitijs sub eodem.

CAPVT I.

Multiplex vtilitas Sacros: Sacrificij huius.

Quàm merito quotidie Sacerdotes celebrent.

QVAM Sacerdotibus vel quotidiè, vel sæpe certè Missam celebrare conueniat, sequẽs B. Bonauẽturæ sentẽtia demõstrat. (*tract. de præpar. ad Missam*) *Sic enim ille Sacerdos non legitimè impeditus celebrare omittens, quantum in eo est, priuat Sanctam Trinitatem laude & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, iustos subsidio & gratia, in Purgatorio existẽtes refrigerio, Ecclesiã*

Spirituali Christi benefico seipsum medicina & remedio. Sic ille.

Quam merito pij omnes quotidie Missæ Sacrificio intersint.

CHristus Dominus in vltima cœna sacrificium Missæ Ecclesiæ suæ instituit, vt fideles munus aliquod haberent, quod Deo Patri offerre & dare pro varijs beneficijs ac donis possent. Quia enim varia quotidiè dona à Patre cœlesti accipimus; & ex nobis nihil nisi peccata rependimus, placuit Christo, nobis hoc sui corporis sacrificium relinquere, quod in gratiarum actionem pro donis, atque in satisfactionem pro peccatis Deo redderemus. Qua ex re faciliè colligere licet, quāta sit Missæ sacrificij vtilitas, quo nimirum impetratur & applicatur quicquid nobis passione, sanguine & morte sua Christus acquisiuit. Atque vt ex multis pauca referantur.

1. Missæ sacrificio non solùm aguntur, sed etiam referuntur gratiæ Deo pro beneficijs ab ipsius bonitate acceptis. Cùm ergo quotidiè innumera bona ab eo habeamus, æquum est, vt quotidiè gratias, pro donis illius diei, quas possumus maximas referamus. Si enim is, qui pauperi in eleemosinam dat exiguam stipem, ingratitudinem & rusticitatem eius accusaret,

quia quantam posset gratiam non haberet: ita meritò ingratitudinis apud Deum accersitur, qui hoc genus gratiarũ illi quotidiè, cùm potest, non refert, quod Deo maximè placere nouit.

2. Remittũtur venialia peccata, quibus quotidie Deus offenditur.

3. Impetratur gratia ad mortalia peccata cum dolore confitenda, & in posterum vitanda. Si ergo infinitis venialibus peccatis quotidiè animam nostram aspergimus, in multaque pericula singulis momentis incidimus, mortalibus peccatis Deum offendendi: optimè nobis cõsulemus, si sacro Missæ officio quotidie aduersus pericula omnia nos muniamus, & à peccatis purgemus.

4. Datur gratia rectè viuendi, confertur auxilium viuis omnibus atque defunctis. Quia sacrificium est efficacissima oratio, propter Christum instar mortui præsentem, ad quæuis tum nobis tum alijs impetranda.

5. Solet Dominus etiam in temporalibus rebus illi magis fauere quem videt ante omnia spiritualium rerum & diuini honoris curam gerere. Non enim facilè patitur Deus, vt is temporalium rerum damna sustineat, qui ipsius honoris est inprimis studiosus.

6. Sicut parenti gratum est, si summo manè,

ante omnia a filio visatur & salutetur: ita mirificè placet Christo, vt quotidiè in sacro Missæ officio eum videas, salutes. adores:

7. Sicut in vetere lege (Num. 21.) aspectus serpētis ænei sanitatē adferebat vulneratis, & in nouo testamento (Act. 5.) vmbra petri curabat ægrotos: ita dubium non est, quin Christi corpus, dum in Missæ sacrificio quotidiè deuotè conspicitur, magnam vim ad sanandā animam habeat.

8. In sacro missæ officio, non solùm offertur Deo Patri à Sacerdote, & à præsentibus cum Sacerdote Christi Domini corpus & sanguis, in verum sacrificiū pro sua salute; sed quotquot adsunt, digneque se parant, spiritualiter corpore Domini reficiuntur per os Sacerdotis. Tanta enim virtus est istius sacrificij, vt quicunq; præsentes intentionem suam cum Sacerdotis intentione coniungunt, & sacrificij esse participes cupiunt, simul cum Sacerdote de sacrificio manducent, cibique spiritualis fructum percipiant, non secus ac membra corporis, ad quæ per os cibus transmittitur. Æquum est enim, vt qui Dominicæ mensæ in spiritu cum Sacerdote ministrat, in spiritu etiam cum Sacerdote pascatur. Sicut namq; conueniens non esset, vt is qui mensæ Regis ministrasset, famelicus sine omni cibo dimitteretur: ita

non est existimandum, sine spirituali refectione relinqui eum, qui Missæ sacrificio adest, vt par est. Quin potiùs, sicut in sumptuoso conuiuio, nemo ex familia fame laborat: ita in mensa hac Christi, vbi paratur cœna magna, nemo est præsentium, qui non aliquid accipiat, dum modo os cordis ministranti, & porrigenti manui Christi non claudat. Et sicut in cella vinaria nouis vinis repleta, solus aër odore infectus inebriat: ita in loco, vbi sacrificium offertur, tanta est gratiæ copia, vt non solùm ex eo dæmones pellat (ad quod D. Augustinus Lib. 22. de Ciuit. Dei cap. 8. aliquādo in domo vexata à malo spiritu, sacrificium offerri iussit) sed etiam præsentes consolatione perfundat, vt meritò cum Dauide Psal. 83. clament: *Altaria tua Domine virtutum, Rex meus & Deus meus.* Atque ideo semper pij libenter quotidiano sacrificio adesse solent: sicut de matre sua refert. D. Augustin. Lib. 19. Confess. cap. 13. & Clerici ad hoc præcepto Concilij primi Toletani tenentur. Canon. 5.

CAPVT II.

EXPLICATIO MYSTERIOrum Sacrificij Missæ.

QVID SIT MISSA?

MIssæ Sacrificium, est repræsentatio sacrificij, à Christo Iesu in cruce peracti: in qua idem Christus (qui solus seipsum obtulit in ara crucis, per veram sanguinis effusionem, & mortem) hîc per Sacerdotem, tanquam ministrum, seipsum offert Deo Patri, sine sanguinis effusione, & vera morte, sed per vtriusque repræsentationem. Ideoq; Sacerdos personam gerit Christi patientis, & tota Missæ actio similitudinem habet cum Christi passione.

DE SACRIS VESTIBVS Sacerdotalibus.

SEX sunt, quibus Sacerdos in Sacrificio induitur. *Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, Casula*: quæ duplicē habent significationem, alteram ad Christi personam, alteram ad conditionem Sacerdotis.

Quod ad Christi personā attinet, *Amictus*, qui caput tegit, significat velamen, faciei Domini impositum. *Alba*, vestem illam, qua ab Herode spretus, & illusus exijt. *Cingulum*, *Manipulus*, & *Stola*, varia vincula, quibus Christum ligarūt diuersi Iudices, Iudæi, & gentiles; Pontifices, & prophani, partim in horto, partim ad columnam, partim in varijs itineribus. Sinistra manus gestat *Manipulum*: quia ex intima dilectione cordis (quod in sinistra parte est hominis) Christus ista omnia pertulit. *Casula*, significat purpureum indumentum datum Christo in domo Pilati. *Tonsura*, tametsi non sit vestis, significat tamen Christi spineam coronam.

Ad mores verò Sacerdotis hæc referuntur, vt Sacerdos intelligat qualem se debeat exhibere, in tāti Sacrificij administratione. *Amictus* quo caput velat, significat cogitationem rerū cœlestium, æterneque salutis, qua protectus, de nulla re externa cogitet. Ideoque illum imponens sibi dicit: *Impone Domine capiti meo galeam salutis, ad expugnandos Diabolicos incursus*: omnes scilicet tentationes, & importunas cogitationes.

Alba, significat internam iustitiam & externum operum candorem, quo sacerdos totus debet esse contectus. Latitudo, & longitudo, significat bonorum operum copiã. *Cingulũ*, quod Albam clauat, est castitas, & puritas in omni Sacerdotis actione, vt nihil carnale, sensuale, aut quouis modo impurũ sese imiſceat. *Manipulus*, in brachio sinistro, est pœnitentia, quæ non timore seruili, sed vero amore filiali est peragenda. *Stola*, significat magnũ desiderium coniunctionis cum Deo: quàm coniunctionem per peccatum primorum parentũ amisimus. Ac proinde crux stola formatur in pectore, vt si necdum per gloriam Christo coniungi possumus, saltem nunquã ex corde nostro recedat passionis eius memoria. *Casula*, significat perfectam obedientiam, quę consistit in charitate Dei, & proximi. Hæc virtus,, quia est nobilissima, sed difficilima, idcirco ex nobilissimo panno casula conficitur, intexta cruce, quàm cũ Christo gestemus. *Tonsura*, duo significat: Primò, vt Sacerdos res istas perituras pro nihilo ducat, ijsque non adhæreat, sed Dominum habens pro parte, seu portione suæ hæreditatis, cœlestia sola desideret. Secundò vt tanquam Regem sese agnoscens, passionibus omnibus suis dominetur.

DE IPSA MISSÆ actione.

Missæ cæremoniæ multa significāt: nos tamen contenti erimus hac breui explicatione, qua omnes ad Dominicam passionem referuntur.

Sacerdos ante pedes Altaris demissa inclinatione peccata sua confitens, repræsentat Christum in horto (assumptis totius humani generis peccatis, vt pro ijs satis faceret) Deum Patrem orantem.

Quæ ad dextrum Altaris cornu aguntur (vbi prophetiæ legi solent) significant ea, quæ in domibus Iudæorum nempè, Pontificum Annæ, & Caiphæ perpessus est Dominus. Locus Euangelij ad Aquilonem vnde venit omne malum, refert prætorium Pilati Gentilis, aliorumque Ethnicorum conatus, à quibus passus est Christus. Nam Lucifer, seu Diabolus, qui volebat ad Aquilonem trāsferre sedem suam, & esse similis altissimo, præcipuè ab Ethnicis colebatur.

Hostia sacra, dum eleuatur, significat Christum in cruce sublatum: sicut calix cum Dominico sanguine, sanguinem, qui de cruce ex vulneribus dimanauit.

Crux, sæpius super hostiam, vel ante, vel post consecrationem, formata, varios, & occultos dolores Christi tam in arbore crucis, quàm in ipsa crucis gestatione, ac crucifixione.

Oratio Dominica, quæ septem petitionibus constat, septem verba, quæ ad nostram salutē in cruce locutus est Dominus.

Fractio hostiæ in duas partes, separationem animæ à corpore: quæ anima ad inferos descēdit, sicut pars vna in patenam deponitur. Atq; vt ab altera, quæ adhuc digitis super calicem tenetur, particula vna exigua tollitur, quæ in calicem inijcitur: ita post mortem est Domino latus apertum, vnde ex intimo corde sanguis ad reliquum sanguinem in terram defluxit. Deponitur verò pars altera in patenam. quia Christi corpus de cruce depositum est.

Et quia per Domini mortem, data est illi omnis potestas in cælo, & in terra, & pax inter Deum, & homines composita: hinc est, quòd Sacerdos, qui toto Canone huc vsq; agit cum Deo Patre, statim post hostiæ fractionem alloquitur Christum, pacem ab eo petens toti Ecclesiæ, quàm nobis sua passione commeruit.

Sumptio Sacramenti, significat sepulturam. Nos enim, qui terra sumus, gestare in nobis debemus Dominicum corpus, vt illud Posteà

per mutatos nostros mores in nobis resurgat, dum aliam vitam, viuendique rationem, in omnibus viribus corporis & animi, assumimus.

Liber ad dextrum cornu rursum defertur: quia mortuo Domino, nec dum quieuerunt Iudæi, sed partim petitis custodibus sepulchri à Pilato, ijsque corruptis, partim Christianorum persecutione, Christi gloriam obscurare conati sunt.

In fine Sacerdos redit ad aquilonem, Euangelij lectione ibi finem impositurus Missæ officio: quia relictis Iudæis translata est prædicatio, gratiaque Euanglij ad Gentes.

CAPVT III.

MODVS AVDIENDI SAcrificium Missæ.

TOtum Missæ officium in tres partes diuiditur in præparationem, Oblationem, & Cōmunionem. Proinde qui Sacrificio adest, hęc tria præstabit.

Primo cum Sacerdote, aut Sacerdotis ministro, deuotè pronunciabit confessionem, accipietque generalem absolutionem. Ea enim dimittuntur peccata leuia, si animus ad deuo-

tionē excitetur. Deinde *q latinè intelligit, intētus sit ijs, q̄ à Sacerdote alta voce leguntur, vt fructū sibi ex auditu verbi Diuini decerpat, q verò minus capax ē eorū, q̄ à Sacerdote leguntur*, aliquarū piarū precū, uel Rosarij B. Virginis lectione, aut si malit, Pia de Christi vita meditatione sese parabit, mentemque colliget, idq; vsque ad finem Euangelij, seu Offertorium.

Secundò, ab eo loco, vsq; ad *Agnus Dei*, offeret hoc Sacrificium Deo Patri cum Sacerdote, primò quidem aliquid cogitans de Christi passione, crucifixione, sanguinis effusione, & morte, quæ in hoc Sacirficio repræsentantur. Nam Christus, licèt totus sit sub vtralibet specie viuus, & verus Deus, & homo: tamen specie panis candidi, & insensibilis videtur habere formam mortui & sanguis in calice sub specie vini, quasi effusus consideratur. Deinde verò offeret Christum passum, & mortuum pro se, omnibusque, pro quibus orare tenetur. Rogabit autem Deum Patrem, vt hanc filij sui mortem & passionem suscipere dignetur, in satisfactionem omnium peccatorum suorum: atque propter illam, dare illi gratiam rectè viuendi, in studijs, virtutibusq; proficiendi: & omnia sua prosperare ad Diui-

ni nominis gloriam, suamque salutem. Deinde parentibus, consanguineis, præceptoribus, alijsque sibi commendatis, impetrabit eadem, singulorumque necessitates exponet. Memor quoque erit fidelium defunctorum, patriæ suæ, totiusq; Ecclesiæ Dei.

Tertio ab agnus Dei, vsque ad vltimas orationes Sacri, præparabit sese ad spiritualem communionem: Primò Deum rogans, vt plena remissione peccatorum, dignetur cubiculum cordis à sordibus purgare: deinde petens, vt idem cubiculum velit auleis, atque tapetibus variarum virtutum ornare; tertio, quanta fieri potest humilitate, orans, vt per os sacerdotis (cui celebranti intentione coniunctus est) in animam eius transeat, eum visitet, iuuet, vitia deleat, infirma corroboret, & ab eo nunquam recedat.

POSSVNT VERO OMNIA, quæ præstanda sunt ab ijs, q cũ fructu S.S. Missæ Sacrificio adesse cupiunt, commodissimè, & breuissimè ad hæc tria capita reduci.

I. Ab initio Missæ ad Eleuationem vsque, exercenda est Fides: vitam innocentissimam Christi Saluatoris, & sacrosanctam ipsius immola-

molationem memoria repetendo.
II. Post eleuationem, exercenda est Spes, per orationem petendo, vt nos sibi coniungere per amorem, & imitationem crucis dignetur: vt faciat nos Sacrificij sui participes.
III. Exercetur Charitas in fine Missæ, summas agendo gratias, pro tantis gratijs, & charitate nobis exhibita. Et hoc ordine subsequẽtes orationes sunt dispositæ.

CAPVT IV.

ORATIONES TEMPORE *Sacri fundendæ.*

Oratio ante Sacrum.

REdemptor humani generis, Christe Iesu, tot, tantisque à te sumus aucti promeritis, tantisque post assumptam carnem beneficijs cumulati: vt prorsus de tuo erga nos amore, addubitare non possim. Hoc attestatur, tuæ vitæ, ac mortis, religiosissima, & cum omni æternitate adæquanda memoria. Hoc prædicant ista quæ tu extare volebas in humanum genus, monimenta Diuini amoris sempiterna. Passus es, Saluator clementissime, mortem ignominiosissimam, vitam propter

me duxisti contemptissimam, nec vllis liberalitatis finibus, hæc tanta beneuolentia arceri potuit: sed vilitatem tuam, abiectionem, ignominiam, omnibus omnium seculorum mortalibus notam esse, atque testatam voluisti. Immò verò, vt tuo beneficio, homo gratus & pius, in maximi beneficij memoria, esse posit, acerbissimam tuam mortem, & luctuosissimi funeris exequias quotidie de integro præcipis celebrari. Concede obsecro mihi tuam gratiam: ne ociosus sanctissimæ Oblationi tuæ assistam: sed vt meritam tibi Deo immortali gratiam, iustis honoribus persoluã, Concute terrenas animæ meæ cogitationes, & contere duritiem cordis mei, tantorum commemoratione beneficorum.

DVM SACERDOS FACIT confessionem.

SAnctissime, & pijssime Iesu, splendor ipse æternæ gloriæ, non indigneris, quæso, mihi seruo tuo, quòd te aduentantem, puro, sancto, & immaculato non accipiam hospitio: sed ecce, in ipso ad tanta mysteria ingressu, inuito ad labes animæ purgandas: paralyticum, quẽ suum scelus, de sanitate, ac mente deturbauit, offero pristinæ saluti restituendum: animam

meam, misera ægritudine afflictam, ostendo.

Pudet me, Domine, deformitatis, inopiæ, & vilitatis meæ, & hoc cui conquerar, mi Iesu, nisi tibi ipsi, qui misericordissimus es medicus animarum. Ignosce mihi, omnium concupiscentiarum maculis notatissimo. Agnosco & confiteor, castissimam vitam à te mihi donatam, omni dedecore esse inquinatam. Quapropter obsecro, vt quicquid vanitas cogitationum, verborum leuitas, ac operum prauitas, maculis aspersit: tu pretioso tuo sanguine eluere, ac tuo supplicio expiare digneris.

Da mihi omnia merita omnes virtutes, omnes iustitias, omnem deniq; decorem vitæ, passionis, ac mortis tuæ. Largire mihi, quoque omnia promerita ac virtutes Beatissimæ Virginis Mariæ, omnium Sanctorum tuorum, & præcipuè, quorũ hodie festiuitas in Regno tuo celebratur.

IN PRIMA MISSÆ PARTE ab Introitu ad offertorium, Vitam Christi (quæ varijs cæremonijs à Sacerdote repræsentatur) hac recoles.

Oratione.

Aman-

AMantiſsime humani generis Saluator, Chriſte Ieſu, mundi creator, ac redemptor: vtinam ita mihi pietas eſſet in referendis gratijs iucunda, ſicut tibi mea ſalus chara fuit, cum miſerabilis noſtræ, tum damnationis, tum calamitatis, miſericordia captus, de regalibus ſedibus, de mellifluo corde Patris, intra regionis miſeræ fines deſcendiſti, & hanc à natura communem lucem accepiſti.

O Ieſu amantiſsime, quantoperè nos ab initio dilexiſti: Procreaſti nos, & hoc ſpiritu vitali donaſti: & cùm prorſus ab omni tutore orbati, nullius fidem implorare potuiſſemus, ſalutem hominum in tua eſſe tutela voluiſti. Ac ne finis, aut exitus aliquis tuæ erga nos beneuolentiæ reperiretur, maximis vinculis propinquitatis, & affinitatis, hominibus coniungi, & hominum agnatione, ac gente teneri es dignatus: adeoque pauper effectus es noſtræque miſeriæ ita guſtaſti amaritudinem, vt ipſo natiuitatis tuæ tempore, nec tantillum rei haberes hæreditariæ, vbi puerilia tua membra, hoſpitio accipi poſsint.

Vix dum in lucem ſuſceptus eras, & adhuc inter caſtiſsima Matris tuæ brachia iacebas, necdum cuiquam verbū dixeras: cum crudeles homines vitam, quàm à Parente ſanctiſsima acceperas, adimere quærebant. Et cùm trigin-

ta ferè annos ſub Matris obedientia latens, in hominum ignoratione verſatus fuiſſes, in profluente Iordanis aqua ablutus, atque in ſumma illa famis, & ſolitudinis patientia, ab hoſte es laceſsitus.

Ieſu dulciſsime, hoc modo noſtram es redemptionem exorſus: ita ſalutem noſtram es operatus: his pœnis atque ærumnis infantiam tuam conſecraſti: his calamitatibus vitam expoſuiſti, & vſque ad conſumptionem tui ipſius, in laboribus, & aduerſitatibus, in vigilijs & lachrymis, in orationibus, & prędicationibus, in fame, & ſiti, in frigore & æſtu, in itineribus, & perſequutionibus, temetipſum pro nobis afflixiſti. Hæ fuerunt, amantiſsime Ieſu, diuitiæ illæ, hæ merces, quibus viles nos homunciones comparaſti: tanti nos faciens, vt amore noſtri, vitam tuam non modò in pœnas & opprobria, ſed in extremum etiam diſcrimen vltrò offerens.

Adoro igitur te, Saluator noſter: benedico te, & gratias ago tibi, pro innocentia tua ſingulari, pro vita tua, & viuendi integritate ſanctiſsima, pro doctrina ſaluberrima, pro peregrinatione laborioſiſsima, pro diſcipulorum vocatione, pro beneficiorum erogatione, atque pro inæſtimabili dilectione.

Et per hæc omnia, ardentiſsimam charitatem

tem tuam obſecro, vt me viliſsimum, perfidia peccatorum à te diſtractum, in tuam gratiam reducas, & me innocentia ac miſericordia tua, à libidinum impetu, & ſcelerum labe vindicare non deſinas: ſeruum perpetuò fidelem, me tibi efficias, regas tuque ſolus me amantiſsime, ſecundùm tuum beneplacitum, perpetuò poſsideas, Amen.

AB OFFERTORIO AD ELEuationem, conſidera Chriſtum appropinquantem, vt ſatisfaciat pro peccatis noſtris vt nos reconciliet Deo Patri, & mereatur nobis omnia bona præſentia, & futura: & prorumpe in hæc, aut ſimilia verba.

VErè pius, verè miſericors es, IESV clementiſsime. Quis enim hoc attentâſſet niſi tu offerri voluiſſes? Nam cùm nihil precioſius, nihil amabilius, & charius te ipſo habuiſſemus: quis in te, pro peccatis & ſceleribus noſtris, animaduertere præſumpſiſſet? Sola noſtræ calamitatis miſericordia te cepit: ſola charitas te induxit, vt cùm propter paupertatem, & miſeriam noſtram, ſoluendo non eſſemus, & ab omni prorſus auxilio deſtituere-

mur ipse precium factus, debitum nostrę præuaricationis, sanguine tuo preciosissimo persolueres: : nostram salutem, quàm vitam tuã, chariorem duceres.

Quid enim tu vnquam commisisti? Quod scelus tuùm? Quæ noxa tua? Quæ causa mortis? Ego, ego sum tui plaga doloris, tuæ culpa occisionis. O mirabilis dignatio. Peccat iniquus, & punitur iustus: offendit impius, & damnatur pius. Quid Rex meus, & Deus meus: quid retribuam tibi pro omnibus, quę tribuisti mihi? Ecce quicquid optimum, charissimum, preciosissimum habemus, nimirum teipsum, tibi iterum atque iterum offerre volumus. Veni ergo, & de altissimo gloriæ tuæ solio descende. Ecce proferimus tibi Deo rerum omnium Creatori, & Saluatori, primitias ex tuis creaturis, & donis, panem & vinũ aqua mixtum, in carnem & sanguinem tuum mox consecranda.

Digneris, summe Deus, hanc oblationem, placatus pro cuncto populo tuo, quem acquisiuisti sanguine tuo, accipere. Et quoniam, benignissime Iesu, quanta nos benouolentia complectaris ãtequam vinculis & verberibus, atque omni supplicio excruciatus necareris, satis declarâsti (cùm inter varia laudis & honoris preconia, quibus te asello insidentem,

plebs

plebs cum ramis arborum occurens, excepit, vrbis imo magis animarum exitium & perniciem deflens, vim lachrymarum profudisti) Oro obsecroque, hãc tuam charitatem, tuasq; lachrymas obtestans: da mihi, pari lætitia, te Christum in Sacramento præsentem excipere: & ita ad complectendum te Seruatorem procedere per sancta desideria: sicut plebs illa deuota, in die palmarum tibi obuiam prodijt.

Da etiam, nos ipsos, nostraque omnia, pro tanto beneficio aspernari & contemnere: sicut illi vestimenta ante conspectum tuum sternẽtes, abiecerunt in via, & dixerunt, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth; pleni sunt cœli, & terra gloria tua, Hosanna in excelsis. Benedictus, qui venit in nomine Domini.

POST PRÆFATIONEM Oratio,

SVmme Sacerdos, & verè Pontifex, IESV Christe, tibi humani generis redemptori pro salute inprimis mea, supplico vt quoniam me ab initio in tua fide, & potestate posuisti, nullam partem, neque animi, neque corporis vacuam tua tutela relinquas, & omnem infestissimum hostium impetum à me propulses. Oro etiam, Domine pro vniuersa sancta Ec-

clesia Catholica, pro omnibus Christianorũ. Rectoribus, pro Episcopo præsertim, & Rege nostro, pro Religiosis, atque secularibus, cunctisque in te credentibus, qui tuo amori suum studium consecrarunt,

Præsta Domine, Rex æterne, tibi Deo dicatis continentiam, virginibus castitatem, coniugatis sanctimoniam, pœnitentibus indulgentiam, viduis,& orphanis tutelam, pauperibus auxilium, peregrinantibus reditum, lugẽtibus consolationem: optimis vt in bonitate semper consistant, bonis & mediocribus, vt meliores fiant, praue agentibus & delinquentibus, vt cito se ad meliorem frugem recipiant.

Obtestor te, Saluator dulcissime, per orationes Patriarcharum, per merita Prophetarum, per suffragia Apostolorum, per constantiam Martyrum, per fidem confessorum, per castitatem Virginum, & per intercessionem omnium Sanctorum, qui tibi ab omni æternitate placuerunt: per te Iesum, qui agnum Paschalem, agnus ipse, iam iam pro nobis immolandus, cum discipulis comedisti: corpus tuum & sanguinem sub specie panis & vini sumenda eisdem tradidisti: id ipsumque à nobis in tuæ dilectionis, nostræ redemptionis memoriam fieri præcipiens instituisti,

Oro te, bone Iesu ignosce omnibus iniquitatibus meis, & quicquid negligētiæ, quicquid delicti, circa hoc tremendum Eucharistiæ Sacramentum admisi, id deleas charitate, qua te nobis donasti. Accende cor meum, flagrantissimo huius diuinissimi Sacramenti amore, & desiderio.

AD ELEVATIONEM CORporis, & Sanguinis Domini nostri IESV Christi, S. Thomæ Oratio.

Adoro te supplex, latens Deitas:
 Quæ sub his figuris verè latitas.
Tibi se cor meum totum subijcit:
 Quia te contemplans totum deficit.
Visus, gustus, tactus, in te fallitur:
 Sed auditu solo in te creditur.
Credo, quicquid dixit Dei Filius:
 Verbo veritatis nihil verius.
In cruce latebat sola Deitas:
 Sed hîc latet simul & humanitas.
Ambo tamen credens, atque confitens:
 Peto, quod petiuit latro pœnitens.
Plagas sicut Thomas, non intueor:
 Deum tamen meum te confiteor.
Fac me tibi semper magis credere:
 In te spem habere, te diligere.

O memorale mortis Domini:
  Panis verus, vitam præstans homini.
Presta meæ menti de te viuere:
  Teque illi semper dulce sapere.
Pie Pelicane, Iesu Domine:
  Me im̃undum munda tuo sanguine.
Cuius vna stilla, saluum facere.
  Totum mundum potest omni scelere.
IESV, quem velatum nunc aspicio:
  Quando fiet istud, quod iam sitio?
Vt te reuelata cernens facie:
  Visu sim beatus tuæ gloriæ? Amen.

ORATIO, QVA REPRÆSENTAT homo Patri Paßionem Filij, post Eleuationem.

Ex Meditationibus Diui Augustini.

ASpice Pie Pater, pijssimum Filium, pro me tam impia passum. Respice clementissime Rex, quis patitur: & reminiscere benign', pro quo patitur. Nonne hic est, mi Domine, innocens ille: quem vt seruum redimeres, filium tradidisti: Nunquid non auctor vitæ hic est: qui vt ouis ad occisionem ductus, tibiq; vsque ad mortem obediens factus, atrocissimæ non

timuit necis genus subire; Rocole, totius salutis dispensator, quia hic est ille, quem etsi ex tua virtute genuisti, meæ tamen infirmitatis participem fieri voluisti. Verè hæc est tua Deitas, quæ meam induit naturam: crucis ascendit patibulum, & in assumpta carne, triste tulit supplicium.

Reduc, Domine Deus meus, oculos tuæ Maiestatis super opus ineffabililis pietatis. Intuere dulcem natum toto corpore extensum. Cerne manus innoxias, pio manantes sanguine: & remitte placatus scelera, quæ patrârunt manus meæ. Considera inerme latus, crudeli perfossum cuspide: & renoua me sacro fonte, quem inde credo fluxisse. Vide immaculata vestigia, quæ non steterũt in via peccatorum, sed semper ambulauerunt in lege tua, diris infixa clauis: & perfice gressus meos in semitis tuis, & fac me odio habere benignus omnes vias iniquitatis. Viam iniquitatis amoue à me, & fac me propitius, viam veritatis eligere.

Oro te, Rex sanctorum, per hunc Sanctum Sanctorum, per hunc Redemptorẽ mei, fac me currere viam mandatorum tuorum: vt ei valeam Spiritu vniri, qui mea non horruit carne vestiri. Nunquid non attendis, pie Pater, adolescentis filii charissimi caput, niuea ceruice

defle-

deflexa, preciosissimâ resolutum in mortem? Aspice mitissime conditor, dilectæ sobolis humanitatem, & miserere super infirmi plasmatis debilitatem. Candet nudum pectus, rubet cruentum latus, tensa arent viscera, decora languent lumina, Regia pallent ora, procera rigent brachia, crura pendent marmorea, rigat terebratos pedes beati sanguinis vnda, Specta, gloriose genitor, gratissimæ prolis lacera membra: & memorare benignus, quæ in ea est substantia. Conspicare Dei hominis pœnam: & relaxa conditi hominis miseriam, Vide redemptoris supplicium: & redempti dimitte delictum.

Hic est Domine mi, quem propter peccata populi tui percussisti, licèt ipse sit dilectus, in quo tibi bene complacuisti. Hic est ille innocens, in quo dolus non est inuentus, & tamen inter iniquos deputatus est. Te igitur oro, patere per hunc filium tuum exorari. Memento etiam quæso, Pater sanctissime, omnium credentium, qui Christiane, & piè lucis hanc vsuram reddiderunt. Memento N. N. ne in iudicio cum eis contendas, nec à sinistris eos statuas, sed eos tecum in sempiternam requiem suscipias, vbi te S. S. Trinitatem cum omnibus electis videât, & celebrent. *Pater N. A. M. Agnus Dei qui tol. &c.*

INFRA

INFRA COMMVNIONEM, *pro consequendis Eucharistiæ fructibus.*

O Sacrum, ô excellens conuiuium, in quo Christus sumitur: Christi corpus olim infantiæ vagitibus afflictum, iuuentutis sudoribus vexatum, ieiunijs maceratum, itineribus fessum, affectum flagris, cum mortuis deputatum, denique in dextra Patris omnipotentis collocatum proponitur. O Iesu, ô Christe benedicte, sis in ęternum benedictus: qui in eminentissimo gloriæ tuæ solio, atque in Sacerdotis manibus idem vis contineri, & meæ animæ cibus fieri non dedignaris.

Obsecro Domine, vt quam olim in naturę communis fragilitate, ab hostibus teterrimis in crucem sublatus, salutem acquisiuisti, hodie per hūc sacratissimum cibū animæ, redditam ac restitutam accipere possimus. Medere, ô Iesu, quotidianis conscientiæ meæ vulneribus. Noli, ô benignissime Samaritane, seruum tuum misera ægritudine afflictum, debilitatumque, in præteritis relinquere: Ecce ego ille idem, quem olim incolumitate donasti, nondum prorsus propter frequentes cum latronibus conflictus, ægrimonia leuatus: nec

vnquam pristinæ restituar sanitati, nisi priùs tuo sanguine expiatus fuero. Rogo, vt in communi nostro dolore, pietati, ac indulgentiæ tuæ seruias, Concede, ad meam hodie seruire salutem, & Patris tui placationem, quod pro omnium redemptione dignatus es impendere.

Amor qui te traxit è cœlo vt perditum Adã redimeres, ipse te commoueat: vt me eiusdem peccati socium, per hoc Sacrosanctum Sacrificium à perpetua scelerum seruitute liberes. Refice vires meas, satia me, & exple hoc pane vitæ viuo, & vero: extingue in me omnem famem carnalium, & secularium desideriorum.

Redemptor mei, expelle à me Spiritum superbiæ, & concede propitius thesaurum humilitatis tuæ. Saluator mei, da mihi solidam fidem, spem congruam, charitatem continuam. Rector mei, auerte à me, vanitatem, mentis inconstantiam, oris obscenitatem, oculorum elationem, ventris intemperantiam, opprobria proximorum, scelera detractionum, inanis gloriæ appetitum. Reseca in me, factor mei, temeritatem iniquam, pertinaciam, inquietudinem, somnolentiam, mentis stuporem, linguæ effrenationem.

Deus meus, misericordia mea, orò te, da

mihi misericordiæ opera, pietatis studia: da mihi bonos imitari, malos cauere: virtutes amplecti, vitia extirpare. Da, quod iubes, Domine, & iube, quod vis. Dilata os animæ meæ, vt te panem Angelorum, panem cœlestẽ capere possit: vt possim adolescere in virum perfectum, & occurrere in ætatem plenitudinis tuæ: ac post hanc vitã, pleno & dilatato ore, desiderabilissimæ Diuinitatis tuæ suauitate perfrui merear.

POST COMMVNIONEM.

Psalm. 102.

Benedic anima mea Dño: & omnia quæ intra me sunt, nomini Sancto eius.

Benedic anima mea Domino: & noli obliuisci omnes retributiones eius.

Qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas.

Qui redimit de interiu vitam tuam: qui coronat te in misericordia & miserationibus.

Qui replet in bonis desiderium tuum: renouabitur vt aquilæ iuuentus mea.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Ad finem Sacri.

DOmine Iesu Christi, qui ascendens in cœlum, omnium animos auocasti ad cœlestia & nobis maximam spem illa consequendi dedisti: ecce & nunc viua hostia missus es, & oblatus pro nobis Patri. Cogita quæso de nobis, & benedic animis nostris: vt non ad captandam vitæ huius vanissimam iucunditatem, sed ad Regni perennis beatitudinem consectandam eamus, & ad cœlestia desideranda, & quærenda, Corpore reuertamur ad nostra, mente verò tibi vni omnium conditori consociati, nunquam à te diuelli nos, ac distrahi patiamur. Denique præsta, vt cum viuis & defunctis, extremo iudicij die, in illa bonorum multitudine, læti sub aspectum tuum venire possimus. Qui viuis & regnas Deus, p omnia secula seculorum,

AMEN.

LIBER QVARTVS.

DE METHODO RITE CONfitendi ac Pœnitendi, vitamq; emendandi.

CAPVT I.

QVID SIT POENITENTIÆ Sacramentum, quanta eius necessitas, quæ partes

POENITENTIA est Sacramentum à Christo institutum, in quo, ministerio Sacerdotum, remittuntur peccata actualia, & soluuntur omnia vincula ad culpam pertinentia, quibus hominis conscientia quodammodò fuit ligata: remittitur quoque pœna æterna, & pars pœnę temporalis, vel etiam tota secundùm dispositionem pœnitentis. Vnde colligi potest, quanta sit huius Sacramenti necessitas, quippe quod, vti Concilium Tridentinum decreuit, non minus necessarium est ad salutem eorum, qui post baptismum in peccatum mortale inciderunt quàm sit necessarius baptismus ad salutem eorum, qui nondum sunt regenerati. Quocirca etsi pœnitentiæ radices primo adspectu vi-

deantur duræ, & amaræ, tamen propter maxima quæ ex ea homo habet præsidia, fructus eius sunt dulcissimi; & suauissimi. Vt propterea meritò debeat omnis Christianus, cui sua salus cordi est, quàm primùm animaduertit se aliquod peccatum graue, & mortale incurrisse, sine mora accurrere ad hunc diuinæ misericordiæ fontem. Nam cùm quatuor mala sint & damna, quæ animæ inferantur à peccato mortali, ijs singulariter occurrit, & medetur sola pœnitentia.

Primum malum est; Quotiescunque homo est in peccato mortali, & denuò idem committit, illud etsi easdem circumstantias habeat, priore tamen efficitur grauius, & consequẽter tertium est grauius secundo, & quartum tertio, & sic dein ceps. Causa huius rei est, quòd quo Deus plus temporis concedit peccatori ad conuersionem, hoc magis crescit eius ingratitudo, diuino bñeficio abutentis, & quotidiè Deum nouis peccatis offendentis.

Secundum malum est: quod dũ homo vnũ peccatum commisit, viam parat ad facilè committendum alterum: nam vt dicit beatus Gregorius; tanta est peccati grauitas, vt si non corrigatur subitò, suo pondere hominem trahat ad committendum aliud, & hoc ad tertium, & sic deinceps.

Tertium est; quòd homo existens in peccato mortali, iacturam facit omnium bonorum operum suorum: nihil enim prosunt ad promerendam vitam æternam. Quare nec eleemosynæ, nec orationes, nec ieiunia, nec Indulgentiæ, nec Martyrium ipsum pro Christo susceptum illi prosunt, si eum peccatorum suorum non pœnitet; prosunt verò tantùm ad obtinenda bona temporalia, & ꝓ dispositione ad pœnitentiam impetranda,

Quartum malum est, quod peccatum magis, magisque paulatim diuinæ misericordiæ portam occludat; vt tandem vix spem relinquat veniæ à Deo obtinendæ. Quod enim refugium superesse potest homini in peccatis perseueranti, nisi paululum spei ꝙ forte Deus eius miserebitur? Iam, quò diutius persistit in peccato, eò magis discedit à misericordia diuina, & propius accedit ad diuinam iustitiam, prouocando magis magisque Dei iram, vt vindictam sumat de peccatis.

Denique sicut videmus in rebus externis euenire, quò diutius macula aliqua panno inhæret, hoc difficiliùs posteà tollitur: similiter quo homo rariùs pectit & purgat capillos, hoc magis implicantur, & sordibus replentur: sic quo anima longiùs differt se expurgare per confessionem, eò difficiliùs posteà se expurgat, &

 ob mul-

ob multitudinem peccatorum magis intricat, tantaque anxietate obruitur. vt ne à docto quidem Confessario extricari possit. Ac, quod amplius est: gignit ac nutrit in se vermem Conscientiæ, quem etsi in hac vita non sentit, tamen in hora mortis crudeliter mordentem sentiet; & multò amplius in futuro seculo; vbi vermis iste nunquam moritur, nec ignis, qui eum combusturus est extinguitur.

Pœnitentiæ partes.

NIhil videtur explicandum hîc exactiùs de partibus Pœnitentiæ, quæ tres sunt, Contritio, Confessio, & satisfactio, planè necessariæ ad perfectionem huius Sacramenti tam necessarij ad salutem. Passim enim extant & teruntur vtiliter Christianorum manibus libri, qui de his copiosè tractent

Hoc tantùm in præsentia; quòd ad veram cōtritionem pertineat, vt peccator doleat, & detestetur peccatum commissum, quatenus est offensa Dei super omnia amati, coniungatque cum hoc dolore, & detestatione firmum propositum mutandi vitam, & in futurum nunquam peccandi. Sicut eñ Deus, qui est summum bonum, debet amari super omnia; sic peccatum, in quo Deum offendimus, quia est

summum

ſummum malum, debet odio haberi ſuper omnia,

Ad confeſsionem verò, vt ſit valida, pertinet primò, vt ſit integra; hoc eſt vt omnia mortalia ſecundum ſpeciem, & numerum Sacerdoti manifeſtētur: ſecūdo, vt fidelis, id ē, vera & ſyncera: tertiò vt diligēs, hoc eſt, vt eam p̄cedat accurata cōſcientię diſcuſio: quartò, vt obediēs; vt ſcilicet pœnitens habeat propoſitū faciendi quicquid ei Confeſſarius iniunxerit.

Ad ſatisfactionem denique ſpectat; vt Deo pro peccatis admiſsis homo ſatisfaciat; quod niſi fecerit integrè in hoc mundo, neceſſario illi faciendum erit in Purgatorio, cuius pœnę, ſui magnitudine, (teſte B. Auguſtino) excedūt omnia tormenta, quæ ſancti Martyres paſsi ſunt in hac vita. Omnes autem ſatisfactiones reducuntur ad tria genera: Ad ieiunium, aliaſque aſperitates corporis, ad eleëmoſynam, & Orationem. Atque hæc generatim, & breuiter.

CAPVT II.

EXCITAMENTA AD DILIgentem & frequentem peccatorum confeßionem.

Frequentis Confeßionis Vtilitates eximiæ.

QVanta Sacramenti huius frequentatio cõmoda animis adferat, quisque in seipso plus experiri potest, quàm sermo posſit explicare. Aliquot tamen vtilitates recensebimus.

1. Qui sæpè confitetur, magis securus est, propter recẽtẽ memoriam, se integram & legitimam facturum Confessionem.

2, Magis redditur cautus in euitandis peccatis, & faciliùs resurgit; si verò aliquãdo labitur, fortiùs pugnat, & tentationi resistit.

3. Qui sæpè confitetur, magna luce illustratur, non modò ad cognoscenda peccata, sed radices etiam ipsorum, quæ sunt malæ inclinationes, & affectiones.

4. Maiorem vi Sacramenti consequitur gratiam, & quo plus crescit in gratia, eò magis se disponit ad accipiendam maiorem gratiam in confessionibus sequentibus.

5. Non solùm assequitur remisſionem peccatorum, sed etiam magna ex parte, impetrat relaxationem pœnarum ipsis debitarum tum propter pœnam doloris, & pudoris, qui est in sui accusatione, tum propter ipsius Sacramenti gratiam.

6. Frequentatio huius Sacramenti magnum lumen, & adiumentum adfert ijs, qui delibe-rant de eligendo vitæ statu, in quo faciliùs ser-uari possint.

7. Qui sæpè confitetur, nec sæpè, nec grauiter solet tentari à Dæmone. Frequenti enim sui apertione potestas, & virtus proditoris diaboli concidit.

8. Cùm hora mortis incerta sit, & frequentes ac subiti illius casus, qui sæpè confitetur, semper quasi ad eam paratus est.

9. Frequentatio Confessionis, generat magnam securitatem conscientiæ, magnam suæ salutis certitudinem, ac propterea gaudium in animo magnum & quietem, consolationemq; in morte admirabilem.

Vtilitates Confeßionis generalis, & quæ ad eam benè instituendam sint adiumenta.

Expedit vehementer, vnica semel Confessione, omnia totius vitæ crimina coram Sacerdote exponere. Vtilitates capit homo ex hac re varias: Primùm, si quid alias (quod in prima ætate plerumque accidit) vel ignorantia, vel negligentia, Confessioni defuit, id hac ratione supplebitur. Deinde renoua-

tur, & augetur dolor, cùm omnia ſimul peccata cernuntur, quo dolore coniuncto cum Chriſti meritis, pœna temporaria, quæ culpis etiam per Confeſsionem expiatis, reliqua erat, aut omninò tollitur, aut multis partibus minuitur. Accedit quod hac ratione excitetur ab integro in nobis amor Dei; cum ſub vno aſpectu tantam videmus peccatorum vim, quibus diuina bonitas, cùm grauiſsimè læſa eſſet, tamen tanti temporis patientia malitiam noſtram pertulit. Denique ſic decreto facto de vitæ commutatione, initium capitur recens, tanto melius in poſterum collocandi temporis, quantò peius ſuperiori ætate nos collocaſſe intelligimus.

1. Adiumenta autẽ ad Generalem Confeſsionem cum fructu, conſolatione, & facilitate inſtituendam ſunt: vt inprimis cum tuo Confeſſario de ea conferas, ac iudicium, & mentem inquiras; qui, te benè cognito, facilè iudicare & ſuggerere poterit, num è ſalute tua ſit, eam vt inſtituas. Aliquibus enim generalis confeſsio permittenda non eſt, ſed prohibenda. 2. ad eam confeſsionem compares te oportet vna ad mininum, alterave hebdomada; vt quotidiè nimirum, aliquid temporis vel matutini, vel veſpertini huic peccatorum omnium diſcuſsioni tribuas; breui ali-

qua oratione, aut meditatione excitans te ad contritionem, & dolorem paccatorum tuorũ. 3. Vt facilè memoriâ repetere poſsis anteactæ vitæ errata, debes expendere domos ſingulas, in quibus vel in pueritia, vel in adoleſcentia, vel ætate maiore habitaſti; ſocios, quibuſcum agere vel domi, vel foris ſolitus fuiſti; quæ loca ſubinde cum illis adieris, quæ feceris, dixeris, &c. Item quæ ſtudia tractaueris, quæ negotia obieris, quibus occupationibus deditus fueris.

4. Operæprecium eſt in ſchedam referas, ea quæ expenſa, & obſeruata fuerint (ne excidant memoria) & pridie quàm inſtituenda ſit generalis Confeſsio, non ſine doloris ſenſu ſemel atque iterum legas; vt ea coram Sacerdote citra chartam (ſi poſsis) explices. Poteris enĩ ſic maiori douotione, contritioneq; illa confiteri. 5. Non abs re fuerit, ſi toto eo tempore, quo te ad eam confeſsionem comparas, operibus aliquibus caritatis, miſericordiæ in pauperes, pœnitentiæ & animaduerſionis in te ipſum, ſolito diligentius, feruentiusque diuinam implores miſericordiam, quo te libẽtiùs, & promptiùs in ſuam gratiam recipiat, ac maioribus donis & chariſmatis donet.

Inſtitutâ autem generali Confeſsione, danda erit tibi in primis opera, vt iam initium

des cõsuetudini nunquàm deinceps intermittendæ, quotidiè, minimum semel, in tuam descendendi conscientiam, vesperi præsertim; curesque ne semel exclusis peccatis reditus pateat. Præterea ijs adiumentis vteris, & remedijs ad vitæ emendationem, quæ sequenti parte adferentur.

Est autem nonnullis pia admodum, & vtilissima consuetudo, quotannis semel peccatorum omnium annuam Confessionem faciendi, tum ob causas iam dictas, tum vt inspiciant, quos illo anno in virtutibus progressus fecerint; quo certè facto non obscurè declarunt, quãtæ ipsis curæ sit propriæ animæ salus ac perfectio. Sicut enim bonus paterfamiliâs quotannis semel rationes omnes datorum, atque acceptorum colligit, vt statum norit rerum suarum; ita Christianus, qui ad negotiandum virtutes est constitutus, præclarè agit, si quolibet anno videat, quantam ad virtutes accessionem fecerit, quæ vitia deposuerit, quas imperfectiones reliquerit; & quantum fieri potest hunc annum cum præcedenti conferens, si aliquid spiritualis lucri obseruat, Deo gratias referat; si verò detrimentum negligentia sua sit passus, ex animo doleat, stimulosque sibi ad fortius currendum addat.

Argumenta popularia ad commendandam frequentem confeßionem per similitudines.

QVI confeſsionem peccatorum ſuorum diu differt, exponit ſe magno periculo grauiſſimæ pænæ poſt mortem ſufferendæ, ſi ſubito, (quod fieri ſubinde ſolet) eum mori contingeret. Qui autem ſæpè confitetur, ab eo periculo eſt liber. Sicut ergo ſi Rex cui multi ciues multa deberēt, ingreſſus ciuitatem, omnibus offeret debitorum remiſsionem qui ad eū accederent chirographum petiturus, quamdiù in ea ciuitate ageret: poſt diſceſſum tamen nulla ſperata condonatione, ſed ad vltimum vſque denarium cogenda, ſolutione? nemo eſſet; qui non ſtatim ad impetrandum gratis chirographum accurreret, maximè quando incertum eſſe intelligeret tempus diſceſſus Regis? & is magis feſtinaret, qui grauiore debito premeretur: Ita peccator in hac vita imprudenter & ſtultè agit, ſi non accurrat ad Chriſtum per pœnitentiæ Sacramentum, vt dimiſſionis chirographum accipiat, iuxta Prophetam: Quærite Dominum, dū inueniri poteſt; inuocate eum, dum propè eſt. Et quia quotidie noua debita contrahimus ſæpè etiā petendū

est nouum solutionis chirographum, quàm diu nobiscum est Dominus.

2. Qui rarò confitetur, significat se parui facere Deum, cuius iram non metuit; & pluris facere hominem, quem non patitur sibi esse infensum. Is enim apertè declarat, se illum, quem quotidiè offendit; & de quo placando rarò aut nunquam cogitat, nihili ducere.

3. Homo quotidiè, aut sæpiùs in hebdomada, verrit cubiculum suum, ne locus sit immundus, in quo ipse versatur. Atqui anima nostra est templum Spiritus sancti: proinde frequenter purganda, in tanti hospitis reuerentiam.

4. Ingratum esset parenti, si filius vestem maximi precij atque laboris defœdaret, & non continuò leuissimos etiam puluisculos discuteret. Atqui anima nostra est res nobilissima, precioso Christi sanguine lota. Vnde non immeritò displicet illi, quòd tam socordes in ea conseruanda simus, & non statim, atque peccatum irrepserit, per confessionem illud tollamus.

5. Sicut cubiculum, quod multis quotidiè patet, si rarò verratur, multis magnisque sordibus impletur, quæ semel atque iterum verrendo non statim omnes tolluntur, ita conscientia quotidiè peccans & rarò per con-

fessionem se purgans, vna confessione vix bene purgari potest; quia per eam tantum maiora eijciuntur, minorum autem nulla aut exigua habetur ratio. Fieri enim non potest, vt eorum omnium recordemur, quæ tanto ab hinc tempore commissa sunt.

6. Crebra confessione faciliùs venit homo in notitiam sui ipsius, Sicut enim pauimentum raro versum, puluere respersum minùs videtur: ita peccator, qui pluribus peccatis est subditus, minorem sui notitiam habet.

7. Sicut in panno mundo facilius conspicitur macula etiam leuis: ita in conscientia per crebram confessionem mundata, & candida, facillimè percipiuntur leuissima peccata: quæque alij nihili ducunt, illi meritò magnifaciunt, qui conscentia sunt puriore. Ac proinde frequenter est confitendum, vt maior habeatur notitia peccatorum.

8. Nunquam in Sacramento pœnitentiæ sine gratia peccatum dimittitur. Quo ergo sæpiùs hoc Sacramentum frequentatur, eò plus gratiæ colligitur: sicut pauper, qui sæpius eleemosinam petit, maiorem stipem cogit.

9. Sicut qui graui onere, quod humeris sustinebat, leuatus est; expeditus, & lætus incedit, ita per crebram confessionē, qua à peccatis li-

beramur, datur conſcientiæ ſerenitas, pax cordis, lætitia animi, promptiq́ue reddimur, ad currendum in via mandatorum Dei.

10. Sicut parens, qui uidet filium hoc vnicè cauere, ne eum offendat, non poteſt non illi charitatem & fauorem exhibere: ita qui totus eſt in eo, ne quid in conſcientia ſit aut hæreat, quod oculis diuinæ maieſtatis diſpliceat, poteſt ſibi magna fiducia à Deo quiduis polliceri.

11. Sicut araneus vitat cubicula diuitum, quæ ſæpè purgantur, quod in eis ſuę telę detergantur & ipſi periculum immineat, ne pedibus conteratur: Ita Diabolus, dum videt tentationes ſuas frequenti confeſsione diſsipari, & caput ſuum calcari, fugit eos qui crebra confeſsione conſcientias purgant.

12. Sicut infirmo aut valetudinario vtilis eſt frequens præſentia Medici, qui præſcribat, quibus vtendum ſit, & à quibus abſtinendum: ita qui frequenter exponit in confeſsione conſcientiam ſuam Sacerdoti, accipit ſalutaria conſilia, quibus ſe in actionibus ſuis iuuet, & quotidiana vitia deponat.

13. Sicut, qui illota facie aut manibus prandium cum aliquo ſumit, aut cum alijs verſatur, abominationi aut tædio eſt illis, quibuſcū agit: ita qui illota conſcientia, & impura ani-

ma incedit, ingratus eſt Deo, ciuibuſque cœleſtibus.

4. Sicut coma, quæ non frequenter pectitur, vermes nutrit in capite, & vſque adeò implicatur, vt difficulter explicari poſsit: Ita anima rarò per confeſsionem purgata, multis ſordibus repletur, & vermem conſcientiæ nutrit: qui tametſi in hac vita ſubinde non ſentiatur, vehementiſsime tamen punget in hora mortis, & in futuro ſeculo, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Ac præterea, eiuſmodi conſcientia frequenter tot peccatis & tricis eſt implicata, vt & hominem ipſum vehementer anxium reddat, & ſæpè ab ipſis etiam doctis viris vix extricari aut componi poſsit.

5. Sicut induſia, mappæ menſarum, aliaq́; eiuſmodi, quæ ſunt in vſu quotidiano, frequenter mutantur atque lauantur, & niſi purgarentur, fœtore & ſordibus diſſoluerentur: Ita anima, qua Chriſtus quotidiè ad ſua miniſteria vti deſiderat, frequenter eſt abluenda. Niſi enim purgetur, multitudine ſordium & peccatorum, in æternam perditionem diſſoluetur.

CAPVT III.

IMPEDIMENTA CONfeßionis,

Quatuor quæ abducere solent peccatorem à cofeßionis Sacramento, & contra ea remedia.

1. Pudor & verecundia admissorum peccatorum. Huic contra opponere oportet Dei scientiam, ea omnia cognoscentis (Confessarius enim illius locum tenet) & futuram in die iudicij eorum omnium, nisi per Confessionem deleantur, notitiam & confusionem.
2. Timor & horror pœnitentiæ : Contra quē ob oculos constituere Oportet Christi Martyrumque cruciatus, & gehennæ tormenta & supplicia.
3. Metus incurrendæ alicuius infamię ex eorum confessione, & temporalis damni, si quid restituendum iubeatur. Contra hunc obijcere oportet æternam ignominiam, & bonorum æternorum exitium, ruinamque certissimam.
4. Diffidētia & desperatio alicui' peccati vitādi, & cōtrarię virtutis adipiscedę, vt castitatis &c.

tis &c. Contra hanc diffidentiam timoremq́; nocturnum, apponenda est deliberatio alacris non amplius peccandi; gratia item quæ ad id præstandum in Sacramento confertur? subsidia orationesq́ue confessarij, Angeli custodis, patroniq́ue sui tutella & præsidium.

Certi casus quibus Confeßio sit inualida ac nulla, ideòq́; iteranda.

1. Quando siue verecundia, siue malitia omittitur mortale aliquod peccatum.

2. Qvando inter confitendum mendacium dicitur in materia peccati mortalis, & quando constat & scitur esse mortale.

3. Quādo obliuioni traditur peccatum mortale, eo quod defuerit diligentia necessaria ad sui præparationem.

4. Quando deest propositum & voluntas relinquendi peccati mortalis vel occasionis, certæ aut valde probabilis illius incurrendi.

5. Quando quis vinculo Excommunicationis hæret implicitus, neque ante eius procuratur absolutio

6. Quando pœnitens momenti alicuius res habens, deligit sibi confessarium ignorantem, ac malè peritum, versatumq́ue in casibus conscientiæ.

CAPVT IV.

De præparatione ad salutarem confeßionem, necessaria.

Quæ ad recte confitendum pertinent, quædam ante confessionem, quædam in confessione, quædam post confessionem adhiberi diligenter debent.

Ante confeßionem hæc obseruanda sunt.

IMplorandum Diuinum auxilium, ad tria obtinenda, ad cognitionem, ad memoriam, & ad veram Contritionem peccatorum.

Quod ad cognitionem peccatorum attinet, notandum est, duplex esse peccatum, mortale, & Veniale. Est autem Mortale Peccatum, mors animæ spiritualis. Sicut enim per mortem, separatur anima à corpore: ita per peccatum mortale, separatur ab anima gratia Dei, qua viuificabatur. Quod tunc fit, quando quis transgreditur præceptum aliquod Diuinū, aut Ecclesiasticū: nisi excusetur aut ignorātia iusta, paruitate materiæ, vt in furto rei minimæ: aut defectu plenę deliberationis, vt in subrepentibus

pentibus prauis cogitationibus, absque plena aduertentia; aut denique defectu pleni iudidicij, vt sunt ea, quæ fiunt à semidormientibus.

Peccatum verò Veniale, non infert quidem mortem animæ, nec grátiam Dei ab ea separat: tamen veluti quædem infirmitas, facit eam ad spiritualem progressum imbecilliorẽ, & charitatis feruorem in illa restinguit. Cuiusmodi sunt ociosa verba, iocosa, vel officiosa, mendacia, immoderatior cibus, vel potiùs, surreptiones malarum cogitationum, in quibus reijciendis fuit aliqua, non tamen grauis, & crassa negligentia.

Quamuis autem peccatum Veniale, nulla de causa, nec propter totiùs mundi salutem committi debeat, & consultissimum sit, ac saluberrimum, etiam eius generis peccata confiteri: tamen cùm & alijs modis eorum condonatio obtineatur, non necessariò cadunt in Confessionem, nec si non aperiantur, eam reddunt inutilem. At peccata mortalia, omnia necessariò aperiri debent, & illa etiam, de quibus dubitatur, an letalia sint.

Iam ad Memoriam quod spectat; ea iuuatur per examen consciẽtiæ, peccata commissa, ad memoriam reuocando, percurso gradatim tempore transacto, ab vltima Cõfessione.

In Examine autem, in primis considerari debet, an Confessiones præcedentes, legitimæ fuerint: quales reuera non essent, si id eis defuisset propositum emendandi vitam, atque ab omni peccato mortali abstinendi: aut si quis aliquod mortale peccatum sciens, & volens celasset. Vnde qui aliquo ex his duobus modis confessus est, Sacrilegium commisit, & Confessio est iteranda, atque de integro repetenda, Nemo enim vnquam vulnus vulnere nouo curat: nec remissionem criminum nouo sacrilegij scelere deprecatur. *Simulata confessio* (ait Bern. in lib. de interiori domo, Cap. 37.) *non est Confessio, sed duplex confusio excludit enim miserationem Dei miseriæ simulatio: nec dignatio locum habet, vbi fuerit dignitatis præsumptio. Sũt multi* (ait D. Augustinus super Psalm. 50, *quos peccare non pudet, agere pœnitentiam pudet. O incedibilis insania? De vulnere ipso non erubescis: de ligatura vulneris erubescis? Nonne nudum fœtidius, & putidius est?*

Deinde ad examen ipsum veniendum: in quo per præcepta Decalogi ordine discurras, oportet. Ad quod examen maximè valẽt qua-

tuor,

tuor: conſiderare loca, in quibus habitauimus: Perſonas, cum quibus conuerſati ſumus: Officia, ſeu negocia, quibus functi ſumus: vitia, ad quæ quiſque experitur ſe magis eſſe propenſum.

Notandum verò. quòd in hoc conſcientiæ Examine, non ſolùm ſpecies peccatorum reuocari in memoriam debent, verbi gratia, An furatus ſit, an fornicatus &c. verum etiam numerus ſingulorum peccatorum mortalium, & eorum, de quibus dubitatur, an mortalia ſint. Numerus inquam certus, ſi certus haberi poteſt: ſi verò certus neſcitur, inquiratur ſaltem veriſimilis, plùs minùs. Quòd ſi nec hic haberi poſſit, videatur, quanta fuerit conſuetudo hoc eſt, quàm diuturna, & quàm frequens. nempe, quot hebdomadarum, vel menſium. vel annorum, & quoties, plùs minùs, in ſeptimana, vel in menſe. committere ſolitus fuerit peccatum illud. Ad extremum denique finis eſt conſiderandus, quo quis peccauit: qua, ſcilicet, intentione, quid fecerit.

ORATIO ANTE EXAMEN conſcientiæ.

EGO ô æternæ Parens, miſericordiarum Pater, & Deus totius conſolationis, actio-

num mearum pondera examinaturus vehementer exhorreo, & contremiſco. Nã ſi quid vel ſtudio occultauero. vel per obliuionem, ac ignorantiam omiſero ignorare non potes. Ita enim tibi perſpecta eſt vitę meę conditio, vt nullus actus, nulla cogitatio, effugere accutiſsimam aciem tuam poſsit. Tu enim Deus cùm ſis, circumueniri, aut aſtutia aliqua fallente deludi nulla ratione potes: clauſtra penetras, abſtruſa reſeras, corda rimaris. Quare à te humiliter poſtulo, Vt omnia peccata, quibus me turpiſsimè obſtrinxi, poſsim per gratiam tuam recordari, & eorum indignitatem deplorare. Concede mihi Spiritum tuum ſanctum, qui refricet mihi memoriam eorũ, quæ ex animo efluxerunt: & ſi à iudicijs tuis diſceſſero, ipſe cogitationes mentis dirigat, & acerbiſsimum animi ſenſum, doloremq́ue, qui peccata mea poſsit eluere, augeat. Eia ergo anima mea, intra ſecretum mentis tuæ cubiculum: præter Deum, & te, cætera omnia exclude. Excute torporẽ, diſcute conſcientiã: noueriſq́ue te in conſpectu illius conſiſtere, qui nihil impunè abire ſinit.

De examine Conſcientiæ pro ijs qui frequenter confitentur

QVI student puritati, & ad Perfectiorem viuendi rationem, quàm vulgus hominũ passim inire solet, aspirant; non solùm de peccatis mortalibus (à quibus per gratiam Dei ferè abstinent) sed etiam de venialibus euitãdis, & affectionibus reformandis, & demũ de imperfectionib^s, quoad eius fieri possit, minuẽdis, sint soliciti, & tenerã ac delicatã cõsciẽtiã (non tamen scrupulosam & anxiam habeant oportet, vt vel minimos defectus obseruent, & in se ipsis persequantur. Qui autẽ in quotidiano examine vespertino distinctè breuiter & simul quæ sunt eiusdem rationis peccata scripto notaret, quæ cogitatione, locutione, opere & omissione, contra Deũ, proximos, & seipsum admissa deprehenderet, non magnopere noua egeret discussione, cùm est accendendum ad confessionem; sed quod notauit; in memoriam redigat. Qui non id annotauisset, cum se colligit, & ad confessionem parat, hoc infra scriptum examen percurrat & notet memoria, vel scripto, quod ad se pertinere iudicabit, nisi cõfessario aliud videretur, quod propter nimiam & inutilem alicuius in ea parte solicitudinem possit meritò accidere. Illi etiã qui quotidiè notãt suos defectus, singulis mẽsibus vtiliter videntur huiusmodi examen le-

ćturi, vt ſi quid minus diligenter obſeruabant, in memoriam ſibi redigant.

BREVE EXAMEN AD CONſcientiam diſcutiẽdam accommo datum: & primò de peccatis commiſsis erga Deum,

DE Oratione debita vocali & Miſſa dicta, vel audita, an attentè & deuotè ſe habuerit nec ne; & an quid omiſerit, aut repetierit quam non oportebat.

An orationi mentali, meditationi, & examinationi conſcientiæ vacauerit vt oportet.

An ex verbo Dei audito, vel lecto, fructum capere ſtuduerit.

De defectibus in confeſsione, & communione, & in ſpecie de negligentia in ſe diſcutiendo, in contritione, in propoſito & cura emendationis.

An in credendis, & in ſentiendo, & loquẽdo de Deo, & ſanctis, ſe habuerit vt oportet,

An curioſus in his quæ ſunt fidei perſcrutandis, vel diſputandis: & an ſuperſtitioſus fuerit; aut Deum miracula non neceſſaria expetendo tentauerit.

An ſine neceſsitate, reuerentia, veritate, & iu

& iustitia iurauerit; vel iuramentum aut aliquod votum implere omiseris.

De memoria. gratitudine, & gratiarum actione, pro beneficijs à Deo acceptis.

De memoria præsentiæ Dei; & de directione vitę, & omnium suarum actionum, ad eius honorem & beneplacitum.

De desiderio gloriæ, & dolore offensarum Dei in se, & proximis.

De timore & reuerentia Dei; & an alio quouis timore omiserit, quæ Deo grata fore iudicabat.

An in festis peculari modo cultui Dei vacauerit & in Ecclesiis, vel in rebus sacris, an reuerenter se habuerit.

An spem, vt oportet, constituerit in Deo, non alibi: & an petendo auxilium ad res & actiones suas eam exercuerit.

Erga proximos.

An charitatis affectu compassus sit malis & concupierit bona suis proximis; & an oratione pro eis, & opere (cùm se obtulit occasio) in his quæ ad animam, corpus, & famam pertinent, id ostenderit, nec ne.

An eorum iniurias condonauerit, & infirmitatem tolerauerit, an fuerit gratus in benefactores, an contrà.

De non præstito consilio, vel admonitione, cùm iuuare potuit, vel malè dato; aut etiam doctrina mala.

De adulatione, approbando quod non debuit,

An impatientia, verbo aut gestu aut aliter ostensa, vel quouis malo exemplo contra ædificationem aliorum quid fecerit.

An quenquam à meliori bono reuocauerit, vel ei causa peccati, dissolutionis vel imperfectionis fuerit.

An facilè de alijs suspicetur malè, & temerè iudicet.

De detractione, attingendo defectus aliorum sine vtilitate, & moderatione qua oportet, præsertim cum intentione non bona; vel sine veritate aliquid mali nominis alicui conflando,

De irrisione & exprobratione defectuum.

De inuidia, non gaudendo de auctoritate, doctrina, aut bonis alterius.

De affectibus humanis circa bella, principes, consanguineos, patriam, vel certum aliquem locum, aut personam, non secundum charitatis & Spiritus Dei ordinem moderatis.

De malè conseruatis rebus temporalibus, hospitij, vel damno eis illato.

Circa obedientiam parentum, præceptorum, aliorumque superiorum, an promptè, & sine murmurationibus, quod præceptum est, exequutus sit.

An de persona, & rebus superiorum, vt oportuit, senserit? & an quid dixerit, quod eorum auctoritatem, vel subditorũ erga eos beneuolentiam imminuerit.

De interiori & exteriori reuerentia erga superiores; & an eis contradixerit, aut molestus fuerit.

An celauerit eos, quæ non oportuit, quòd attinet ad se, vel alios.

Erga seipsum.

Circa castitatem: An cogitatione, affectu, intuitu, verbo, aut vlterius progrediendo peccauerit.

An in quantitate cibi aut potus, , aut desiderio sensuali aliorum, quàm quę apponuntur aut modo indecenti peccauerit: & sic de aliorum sensuum parum honesta libertate.

Circa superbiam: An reprehensus culpam agnouerit, an excusauerit.

An singularis videri voluerit in re aliqua, & alijs se prætulerit, vel eos contempserit.

An magni se faciat, & fieri velit in bonis animæ, corporis vel externis, & libenter de re-

bus suis loquatur, & amplificet quæ ad laudē faciunt, & demum vanè glorietur.

An sibi nimis confidendo, exposuerit se periculo peccandi.

De ambitione: An alijs præesse voluerit, vel auctoritate antecellere. & an sibi aliquid vsurpauerit in loco, & alijs ad honorem vel imperium pertinentibus:

De pertinacia, de mendacio, de locutione nimia, vel inconsiderata, de risu, & defectibus modestiæ.

De motibus iræ, vel impatientiæ

De debilitate animi in rebus aduersis, pusillanimitate in arduis, & fastidio bonorum operum.

De somnolentia & negligentia, in medijs profectus spiritualis, in studijs, vel alijs in rebus, ad quas obligatur, & in tentationibus excutiendis.

De tarditate in bonis operibus suscipiendis; de inconstantia in prosequendis, & consummandis.

An inspirationibus Dei responderit, & ad instituti sui perfectionem; totiusque amoris proprij abnegationem aspirauerit: Tempus otiosis colloquijs, vel vtcumque inutiliter triuerit. vel an contrà plus satis laborauerit.

Si quod

Si quod officium alicui proprium est, vel quis defectus, familiaris, eò applicet examen.

Non opus est autem in his, quæ dicta sunt; nudas tentationes (nisi fortè consilij gratia) confiteri, præsertim superatas, nec admodum importunas, Secus, si quis immoratus, vel delectatus, & multo magis, si ad vlteriora progressus sit.

EXAMEN SECVNDVM, EXactius pro confeßione generali facienda, vel certè longioris temporis.

NOta circa sequens examen, in eò illa potißimum attingi peccata, quæ communia esse possunt omni hominum statui, de particularibus officijs nihil agi. Vnde qui præterea certo officij genere fungeretur, puta in Ecclesiasticis, Episcopi, Abbatis, Parochi &c, in ciuilibus, Domini, Iudicis, Aduocati, ducis militiæ &c.; is circa ea prætereà se examinare debet, quæ officij talis propria sunt Vt plenam peccatorum suorum notitiam assequatur.

Circa 1. Præceptum Decalogi, quod est, Colere Deum super omnia.

Circa Fidem.

AN crediderit omnia, quæ ſancta Romana, Eccleſia credit, vel certè habuerit opinionem in aliqua re fidei Romanæ contrariam?

An verbis, vel ſignis externis infidelitatem aliquam, vel hæreſim prodiderit, vel probauerit.

An fuerit nimium curioſus in inueſtigandis rebus Fidei, & an de aliquo Fidei articulo dubitauerit?

An apud ſe habuerit, vel legerit libros hæreticorum, alios ve libros, ab Eccleſia ꝓhibitos.

An ſciuerit orationes, aliaque neceſſaria, q̃ quiſque Chriſtianus ſcire tenetur; vt ſunt mãdata Dei, Dominica oratio, Credo, & myſteria principalia fidei?

An vſus ſit aliquo genere ſuperſtitionum, incantationum, & diuinationum per ſe, vel alios?

An ſchedulas ſuperſtitioſas apud ſe habuerit ad ſanitatem, aliamve rem obtinendam, & an alios induxerit ad earum vſum?

An fidem habuerit ſomnijs vel augurijs, accipeudo illa pro regula actionum ſuarum?

Circa Spem.

An nimium præsumendo de diuina misericordia commiserit aliquod peccatum, vel in malo perseuerauerit, differendo emendationem?

An in rebus aduersis fiduciam potius in creaturis, & in auxilio huius mundi, quàm in Deo collocarit?

An diffidendo misericordiæ diuinæ desperauerit de emendatione vitę, vel remissione peccatorum obtinenda?

Circa Caritatem.

An murmurauerit contra Deum, conquerendo, quasi non esset iustus, vel reprehendendo eius prouidentiam?

An per timorem, aliumve respectum humanum cogitauerit offendere Deum, aut nō facere quod pro suo officio, & Dei seruitio facere tenebatur?

An auersionem cum quodā horrore à Deo habuerit & rebus diuinis ad salutem suam pertinentibus?

An maledixerit, vel blasphemauerit Deum, aut sanctos aliasque creaturas?

Est autē balsphemia dicere contra Deum vel sanctos aliquid contumeliose, vt quādo quis Deo vel Sanctis maledicit, vel asserit Deum esse iniustum, vel non cura-

re humana; aut cum quis indignatus, Sanctorum membra contumeliose nominat. Possunt autem hæc, solo corde committi. Proximum porro etiam blasphemiæ videtur, aliquid cum Deo comparare, & dicere, hoc tam verũ est quã Deus &c.

An exposuerit se periculo peccandi mortaliter, vel an complacuerit sibi in peccato olim commisso?

An persecutus sit, & calumniatus homines pios, detrahendo bonis eorum operibus, & impediendo, ne illa facerent, & sigillatim an impediuerit aliquem, ne ingrederetur religionem?

CIRCA 2. PRÆCEPTVM.

Non assumes nomen Dei tui in vanum.

AN iurauerit falsum, sciens esse, vel certè dubitans esse mendacium, siue ioco factũ sit, siue de re leui?

An iurauerit promittendo rem licitã, quã posteà non obseruauerit, aut intentionem habuerit non seruandi cum iuraret?

An causam dederit alicui, vt falsum iuraret, vel non obseruaret iuramentũ licitum?

An iurauit adiuncta maledictione; verbi gratia; auferat me diabolus, tale malum mihi eueniat, si non fecero, &c.

An iurauerit se malum aliquod, vel peccatum comissurum, aut nihil boni facturum?

An iurauerit minando alicui, sine intentione exequendi iuramentum?

An in iudicio iurauerit falsum, vel iuridicè interrogatus non responderit conformiter intentioni iudicis, vel consilium dederit alijs id faciendi? Quo casu non solum peccat mortaliter, verùm etiam obligatur ad restitutionem, si inde secutum est aliquod damnum proximi.

An habuerit consuetudinem sæpè iurandi non curando, aut non considerando, num verè an falso iuraret?

Nota autem ad Iuramẽtorum cognitionem, non esse iurare si quis dicat, certissime, in veritate &c. Iurare enim est Deum in testem eius quod dicitur vocare, id quod fit duobus modis, 1 expresse, vt quando quis per Deum iurat. 2. tacite, vt cum iurat quis per sanctos, per crucem per animam suã, vel per aliam creatura, quatenus in ea relucet diuina bonitas.

An fecerit votum faciendi aliquod bonum, & nō curârit exequi, vel executionem distulerit in longum tempus?

An vouerit aliquid cum intentione non adimplendi votum?

An vouerit se nihil boni acturum, aut aliquid mali acturum aut bonum quidē acturū, sed propter malum finem?

CIRCA 3. PRÆCEPTVM.

Memento vt diem Sabbati sanctifices.

AN dies festos violauerit, faciendo vel mandando alijs opera prohibita ab Ecclesia, vel consentiendo illis qui faciunt?

An neglexerit audire missam integram, diebus festis, quæ sunt in præcepto, sine causa legitima, vel causam alijs dederit eam negligendi?

An per notabile temporis spatium in Missa fuerit voluntariè distractus, loquendo, ridendo, vel occupando se in rebus inanibus?

An curârit subditos suæ curæ subiectos diebus festis interesse sacrificio Missæ?

An confessus sit minimum semel in anno, aut non curârit, vt idem facerent omnes suæ curæ subiecti?

An confessus sit sine antegresso examine conscientiæ, vel sine proposito deferendi aliquod peccatum, vel ex pudore humano, aliave de causa reticuerit aliquod peccatum?

An quouis anno, tempore Paschæ communicarit, eaq; dispositione, qua oportet?

An cum conscientia certa vel dubia peccati mortalis receperit, vel administrârit aliquod Sacramentum Ecclesiæ?

An ieiunârit per quadragesimam, Vigilias & quatuor tempora, cùm sit obligatus; & an ijs diebus vsus sit cibis prohibitis: aut alijs dederit causam idem faciendi?

An propter gulam non curarit transgredi aliquod præceptum, & an intemperantiùs comederit, vel biberit cum notabili damno sanitatis, & an sponte se inebriauerit?

An violauerit Ecclesiam aliquo peccato carnis vel effusione sanguinis?

An incurrerit aliquam excommunicationem, vel excommunicatus particeps fuerit alicuius Sacramenti, aut interfuerit officio diuino, aut versatus sit cum excommunicatis?

An contumelia aliqua, vel irreuerentia affecerit imagines, reliquias Sanctorum, aliasve res sacras?

An obligatus ad recitandum breuiarium, omiserit recitare siue totum, siue partem,

& an recitando illud, fuerit voluntariè distractus?

An ex pigritia, vel tædio rerum spiritualium, bonum aliquod opus quod facere tenebatur omiserit;

CIRCA 4 PRÆCEPTVM.

Honora Patrem & Matrem.

AN paruo honore affecerit patrem & matrē, contemnendo illos, vel offendendo factis vel verbis contumeliosis?

An maledixerit patri vel matri, vel in eorum absentia eos execratus sit, & dedecore affecerit?

An obediuerit parentibus vel superioribus in rebus iustis, vel in rebus, quæ cedere poterant in damnum notabile vel domus, vel animæ propriæ?

An parentibus in necessitate existentibus, cùm posset, subuenerit?

An deliberatè optauerit eorum mortem, ad obtinendam hæreditatem?

An executus sit testamenta, & vltimas voluntates defunctorum?

An ex nimio parentum amore paruipenderit offendere Deum?

An non obseruauerit leges iustas, & statuta superiorum?

An detraxerit, vel malum aliquod dixerit de ſuperioribus Eccleſiaſticis vel ſecularibus, aut etiam de religioſis, ſacerdotibus, Magiſtris, Doctoribus?

An non ſubuenerit, cùm poſſet, pauperibus, maximè in extrema vel graui neceſsitate, & an durus nimis fuerit, & crudelis erga eos, tractando eos aſpere vel verbis vel factis?

An parentes maledixerint ſuis filijs?

An educauerint eos, ſicut debent, inſtituendo eos, in orando & doctrina Chriſtiana, reprehendendo quoque illos & caſtigando, maximè in materia peccati, occupando etiam illos honeſto exercitio, ne ſint otioſi, & vias ingrediantur malas.

Quod dicitur de filijs, intelligitur quoq; de ſeruis, & alijs domeſticis, quorum curam habere tenentur: vt nempè, diſcant neceſſaria, & obſeruent mandata Dei, atque Eccleſiæ.

CIRCA 5. PRÆCEPTVM. *Non occides.*

AN aliquē habuerit odio, cū deſiderio vindicādi ſe, & quāto tpe in eo pſeuerauerit?

An optauerit alicui mortem, vel aliud malum graue, & damnum corporis, famæ, honoris, bonorum tam temporalium quàm ſpiritualium?

An ira commotus fuerit in aliquem, cum intentione nocendi illi, vel vindictã sumendi.

An contendendo cum alijs verberauerit aliquem vel vulnerauerit, vel occiderit aut commiserit alijs, vt facerent, vel quod suo nomine ab alijs, erat factum, approbauerit, vel ad id dederit auxilium, consilium, aut fauorem?

An noluerit veniam petere, vel pacem inire cum ijs quos offendit, vel pro iniuria illata nõ sufficienter satisfecerit.

An noluerit condonare iniuriam ab alijs illatam?

An ex odio omiserit alloqui, vel salutare aliquem; vel sine odio quidem, sed cum proximi scandalo?

An in rebus aduersis, & infortunijs optauerit sibi mortẽ, aut ex furore & ira seipsum verberauerit, vel maledixerit, vel diabolo tradiderit?

An maledixerit alijs, tam viuis quàm defunctis, & qua intentione.

An seminauerit Zizania, excitando discordias, & inimicitias inter alios, & quod malum inde secutum sit?

An ex odio, vel inuidia, immoderata tristitia affectus fuerit de prosperitate aliorum, tam temporali quàm spirituali, & an gauisus fuerit de aliquo malo, vel damno notabili aliorum?

An ex ira, offenderit alios verbis iniuriosis & contumeliosis.

An alijs sit adulatus, laudando eos in re, quæ erat peccatum?

An malo suo exemplo vel consilio, vel laudando mala, vel detestando bona, causam dederit, vt aliquis bonum opus, quod faciebat, omitteret, vel incitauerit ad committendum aliquod peccatum, aut ad perseuerandum in illo; retrahendo eum à pœnitentia?

An correxerit eos, qui in sua præsentia peccârunt, aut Deum blasphemârunt?

An ommiserit admonere aliquem de peccato probabiliter sciens, sua admonitione emendandum?

An hospitio exceperit extorres, & homicidas; vel consilio fauore, aliisve modis illis subuenerit?

An mali aliquid dixerit de proximo, patefaciendo, aliquem occultum eius defectum, cum infamia vel damno illius?

An verberauerit iniuriose personam Ecclesiasticam, vel religiosam, vt sit excommunicatus?

CIRCA 6. & 9. PRÆCEPTUM.

Non fornicaberis, & non concupisces Vxorem proximi tui.

AN habuerit cogitationes inhonestas & immundas, in ijsque hæserit, & voluntariè fuerit oblectatus?

An animo deliberato desiderauerit peccare cum aliqua, vel aliquo: ꝙ peccatum eiusdẽ speciei est, cuius est opus ipsum.

An animo libidinoso aspexerit fœminas, vel adolescentes?

An vsus sit verbis lasciuis, & inhonestis cũ intentionẽ peccandi, vel prouocandi alios ad peccatum, & an libenter & cum voluptate adiuuerit huiusmodi colloquia?

An actu peccauerit cum fœmina, idq́; cum virgine, vel coniugata: an cum consanguineis vel affinibus?

An commiserit peccatum contra naturam cum aliqua persona.

An peccauerit cũ personis Deo consecratis, uel per ordinem vel per votum, aut an qui peccat habuerit ordines sacros, vel votum castitatis?

An inhonestè attigerit bestias, vel aliud peccatum cum ijs commiserit?

An in seipsum peccauerit peccato mollitiei, & num eo tempore cogitarit de aliqua persona cum intentione peccandi cum illa. nam tali casu sunt duo peccata mortalia.

An impudicè attigerit fœminas vel adole-

scentes

ſcentes, aut permiſerit ſe tangi ab alijs? Et de amplexibus, oſculis impudicis.

An animo peccandi miſerit nuncia, literas vel munera, aut mediator fuerit in inducendis alijs ad peccandum, vel de malis conſilijs, auxilijs?

An adierit, vel tranſierit locum aliquem cum mala intentione aſpiciendi fœminas, & ſe oblectandi, & de periculis peccandi, quibus ſe expoſuit, de occaſionibus peccandi quas non euitauit?

An pollutus fuerit in ſomno, vel vigilia, an cauſam aliquam pollutioni dederit, vel poſteà in ea voluntariam ſenſerit delectationem?

An amore carnali affectus fuerit ad aliquam perſonam: ſequendo eam animo peccandi, & quanto tempore in eo perſeuerauerit, & num propter ipſum perſona illa notata fuerit de aliqua infamia, deque varijs actibus, & peccatis, quæ accidunt ijs, qui tali modo ſe amant?

Qui ſunt coniugati ſe examinabunt in particulari, an mente, cogitando de alijs mulieribus, vel intentione, non habendo pro fine prolem, ſed delectationem carnalem, vel etiam actibus, alijſque modis extraordinarijs aliquod peccatum commiſerint contra vſum, & finem matrimonij?

An legeris libros vel historias impudicas & inhonestas, cum voluptate carnali, vel cum periculo habendi illam?

Deniq; circa omnis generis peccata ista quæ dicimus, in carnalibus, benè notanda sunt illa Pauli 1. Cor. 6. *Nolite errare, neq; fornicarij, neq; idolis seruiẽtes, neq; adulterii, neque molles* (scilicet in pollutionibus voluntarijs) *neq; masculorum concubitores, &c. regnum Dei poßidebunt.* Et Ephes. 5. *Fornicatio autem, & omnis immunditia, aut auaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos, aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurillitas. Hoc enim scitote intelligentes; quòd omnis fornicator. aut immundus &c. non habet hæreditatem in regno Christi & Dei. Nemo nos seducat inanibus verbis; propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ.*

CIRCA 7. & 10. PRÆCEPTUM.
Non furtum facies. Non concupisces rem proximi tui.

AN rem alienam sustulerit per fraudem, vel rapinam, explicando quantitatẽ furti & in specie, an sustulerit rẽ sacrã, vel de loco sacro?

Et te-

Et tenetur ad restitutionem sicut & in plerisq; omnibus consequentibus casibus huius præcepti. In quibus Confessarij aut periti Theologi iudicio stabit pœnitens.

An rem alienam retineat sine voluntate Dñi, & non restituat statim cùm possit?

An, cùm non sit soluendo suis creditoribus, hi inde damnum aliquod passi sint?

An inuenta re aliqua, eam abstulerit animo retinendi pro se? Idem censendum est de rebus quæ ad manus eius venerunt, si eas non restituat suis dominis, sciendo esse alienas.

An emendo, vel vendendo fraudem fecerit, aut in mercatura, aut in pretio, aut in pondere & mensura?

An emerit ab ijs, qui potestatem vendendi non habent, vt à seruis & filijs familiâs?

An emerit res, quas sciebat vel dubitabat esse furto sublatas & sciendo, aliquid de huiusmodi rebus consumpserit?

An habuerit voluntatem determinatam accipiendi, si posset, vel retinendi rem alienam, vel etiã, an habuerit animũ deliberatũ acquirẽdi, & cõgerẽdi opes, vt dicitur, p fas & nefas.

An cõmiserit aliquã vsuram; vel fecerit aliquem contractum vsurarium, vel societatem iniustam in mercatura.

An accepta solutione vel salario ad gerendum officium, vel opus peragendum, non benè & fideliter illud gesserit?

An ministros suos vel operarios fraudauerit mercede sua, aut cum damno ipsorum distulerit solutionem?

An litem mouerit contra iustitiam, vel in lite iusta vsus sit fraude aliqua, & deceptione ad vincendum:

An ludis vetitis vsus sit, an per fraudem in ludo aliquid lucratus sit; vel luserit cum ijs, qui non possunt res suas alienare, vt cum filijs familiàs, &c.

An defraudauerit gabellas iustas?

An simoniam aliquam commiserit quocunque modo?

An Ecclesiam priuauerit decimis, & alijs quæ ei debebat

An per media illicita, vel malas informationes obtinuerit rem aliquam, quæ nullo iure ei obueniebat. vel an alios impediuerit iniustè, quominùs bonum aliquod lucrum consequerentur?

An auxilium vel consilium dederit, vel alio quocunque modo participauerit cum raptoribus rei alienæ, vel cùm posset & deberet, non manifestauit, nec impediuit latrocinium?

Circa

CIRCA 8. PRÆCEPTUM.

Non loqueris falsum testimonium.

AN falsum testimonium dederit in iudicio vel extra, vel alios ad illud induxerit: *Tenetur autẽ hic quoque ut & in ijs quæ sequuntur & ad læsionem famæ proximi pertinent; is qui læsit ad restitutionem famæ, damnique quod inde cõsecutum fuit. Quod cum sæpè difficillimum sit; saltem prudentis confessarij vel Theologi iudicio stet pœnitens.*

An mentitus sit cum præiudicio, & damno notabili proximis?

An famæ alicuius detraxerit, vel falsò imponendo aliquod crimẽ, vel nimium aliorum vitia exaggerando?

An in re graui murmurauerit de vita aliorũ, maximè hominum honoratorum, vt sunt Prælati, religiosi, & honestæ fœminæ?

An aures facile præbuerit detrahentibus, & murmurantibus de proximo?

An manifestarit alicui peccatum aliorum occultum & graue, vnde secuta est infamia.

An secretum sibi commissum reuelauerit, Vel an reuelauerit, quod in secreto vidit vel audiuit?

An aliorum literas aperuerit malo fine?

An temerarium aliquod iudicium habuerit de factis vel dictis proximi, interpretando in deteriorem partem, quod poterat accipi in bonam, & condemnando eum in corde suo de peccato mortali?

An animo obligandi se, aliquid alteri promiserit, & posteà sine causa legitima promissionem non seruauerit? quod est peccatum mortale, quando res quæ promittitur, est alicuius momenti, aut propter defectum promissionis consequitur aliquod damnum proximi.

De peccato superbiæ.

An iudicauerit se bona quæ habet, corporis, animi, & fortunæ, non habere à Deo, sed à se, & sua industria; aut siquidem iudicat se habere à Deo, sed tamen præsumit se propriis meritis sine diuina gratia accepisse, non dando per omnia gloriam Deo?

An vanè existimauerit se habere virtutem quam non habet, vel se esse qui non est, vel plus esse quàm est, contemnendo alios tanquàm sibi inferiores?

An gloriatus sit in re aliqua, quæ sit peccatum mortale, vel quòd se vindicauerit, vel aliud peccatum patrârit?

An, vt magni fieret, iactauerit se de aliquo bono, vel de aliquo malo à se perpetrato, idq́; (siue verum sit siue falsum) cum iniuria Dei vel proximi?

An fuerit ambitiosus, inordinatè desiderando honores & dignitates, & idcirco quædam fecerit quæ non debebat.

An, ne parui fieret ab alijs, fecerit aliquid quod non debebat, cum scandalo proximi, aut omiserit facere quod debebat, vt, corrigere vel reprehendere alios, conuersari cum bonis, confiteri, aliaque opera Christiana exercere?

An pertinaciter veritatem impugnauerit, vel ne se humiliaret, vel videretur victus, mãserit obstinatus in defendendis contra conscientiam erroribus manifestis.

An per arrogantiam alios contempserit, faciendo aliquid in eorum dedecus & contemptum.

An ex fastu & superbia nimios sumptus fecerit in vestiendis famulis, & in alijs vanitatibus suo statui non conuenientibus?

De alijs peccatis mortalibus nihil hîc dicetur, eo quod satis de ijs dictum est in decalogo.

PRæter hæc omnia, qui habent aliquod officium, gradum, vel exercitium particulare, se examinabunt de defectibus & peccatis, quę tali statui vel exercitio singulatim possunt contingere, secundùm obligationem, quàm quisque in ijs habet.

Modi quibus homo participat de peccatis alienis, his versibus continentur.

Consulo, præcipio, cōsentio, prouoco, laudo,
Non retego culpā, nō punio, nō reprehēdo,
Participo, protegoq́; meum in caput ista redundāt.

Hoc est, An malum dederit consilium, vel auctor fuerit alteri, vt malum committeret?

An præceperit, vel coegerit aliquem committere aliquod peccatum?

An consenserit peccatis aliorum, eaque approbarit?

An prouocauerit alios ad peccandum?

An adulando ijs qui malè agunt, vel laudādo ipsa opera mala, autor fuerit alijs peccandi?

An, cùm posset & deberet, non manifestarit aliorum peccata ijs, quorum officium erat ea corrigere.

An puniendo, vel remouendo occasionem; vt debebat, non impediuerit aliquod peccatum?

An omiserit reprehendere, vel admonere peccantes, cùm deberet & posset facere?

An fuerit socius, vel quocunque modo particeps peccati aliorum?

An hospitio receperit, vel defenderit homines malè agentes?

CAPVT V.

DE CONTRITIONE.

EXamine conscientiæ facto, de Contritione pro peccatis admissis serio cogitandū venit. Ad eam quid pertineat diximus cap. 2. Curandum igitur est, vt dolor contritionis concipiatur, non tantum propter inferni pœnas, quas meruit peccator: nec tantum propter cœlum, quod peccando perdidit (quamuis hinc quoque iuuari possit) sed multo magis quod Deum omnium creatorem offenderit.

De dolore peccatorum ex amore filiali comparando.

POst orationem, qua gratiam petet dolendi vt conuenit, de offensis in Patrem & Deum

ſui amantiſsimum, primo erigat oculos mentis ad Chriſtum, expendens, quod ei vt ſummæ ſanctitati, omne peccatum magnopere diſpliceat quid egerit, quid paſſus fuerit, vt ab eo nos liberaret, & ad ſuum obſequium & honorem ad præcepta ſua obſeruanda nos inflammaret tot beneficijs & propria etiam vita ad id impenſa, nulla propriæ vtilitatis ſuæ habita ratione.

Conuertat inde oculos ad ſe, vt videat quid creatori ſuo, & redemptori & amatori digniſſimo debeat, & quomodo ſuo debito ſatisfecerit: & intuẽdo multitudinem grauitatemq; peccatorũ ſuorũ, doleat de tãta malitia & ingratitudine ſua, contra talem patrem ac dominum cui cum ſe tantopere amauerit ac honorauerit, tam contraria retribuit.

Denuo conuertantur oculi ad Chriſtum, eum conſiderando vt Mediatorem & ſatisfactorem pro peccatis noſtris; & eundem vt verum Deum noſtrum & infinitæ miſericordiæ; & petat per beatiſsimam eius Matrem, & ſanctos omnes, vt dignetur offenſas condonare maculas peccatorum abſtergere, pœnas eis debitas remittere, prauas animi propenſiones reformare, ea, circa quæ contra ſuum honorem, proximorum & proprium bonum defecit, ſupplere Et proponendo emendati-

onem

onem, & gratiam ab eo petendo, semet ad dolorem coniunctum cum spe obtinendæ veniæ excitet.

Alius modus excitandi Contritionem.

RAtio item Contritionem acquirendi, optima erit, si aliquas ex infra positis lib. 7. Meditationibus de peccatis, & de quatuor nouissimis Confessioni quis præmittat. Potest tamē & modo sequēti ad eam se excitare.

Considera, ô homo, in quàm amplissimo dignitatis gradu sis locatus; à quanto Artifice procreatus: in quàm florentissimo statu ab eo constitutus: quàm immenso pretio redemptus, & ad quantam felicitatem vocatus. In tuam gratiam, mirabilem hanc mundi vniuersitatem summus ille Architectus excitauit. Te diuorum spirituum agnatione voluit teneri: te Angelis sui custodiendum tradidit: te salutari Baptismatis vnda abluit; te non auro, non argento, sed preciosissimo sanguine suo, æternæ morti obnoxium, redemit: te denique sibi in filium benignissimè adoptauit.

Considera deinde sigillatim, quæ summa illa Maiestas tui causa subiuit, quomodo impendit se totum tibi. Testantur hoc manus perforatæ, hoc transfixi pedes, hoc latera per-

 fossa,

fossa, ex quibus, ceu riuis quinque, sanguinē semel totū volens effudit, & preciosissimam piscinam abluendis tuis sceleribus præparauit.

Itane oblitus originis tuæ, oblitus beneficiorum tantorum, propter fluxam momētaneæ, & venenatæ voluptatis delectationem, te à tanta dignitate, in statum tam miserum, & calamitosum coniecisti, vt qui prius eras dignus cœlo, iam indignus sis, quem terra sustentet: prius felix & beatus, nunc miser & perditus: Itane à tam nobili, à tam amante, à tam de te benè merito Parente, ad eius inimicum, imò hostem infestissimum, ingratus defecisti? Itane turpissimo, crudelissimo, & nequissimo Domino te vltrò mancipasti? Siccine ex filio Dei, te filium Diaboli constituisti: quin etiam ipsius seruum, & (quod pessimum est) tot dominorum, quot peccatorum?

Peccando enim Deum tuum tibi fecisti inimicum, & Diabolum tibi constituisti dominum. Alterius in te beneficia, alterius malefícia considera. Ille te qua bonitate condidit? Qua misericordia redemit? Qua liberalitate locupletauit? Qua lætitia recipit ad se reuertentem? Qua lenitate quotidiè sustinuit delinquentem, differens vltionem, dum veniam

cogi-

cogitabas? Contra hæc omnia, Diabolus quã-ta inuidia, iam olim struit insidias saluti tuæ? Quæ tibi creat pericula? Quid aliud molitur quotidiè, nisi vt teipsum secum in æternum trahat exitium?

Perge vel serò miser, perge fœdata componere, maculata tergere, vulnerata curare. Si quem de tuis familiaribus perdidisses, ingemisceres grauiter, ac fleres facie inculta, veste mutata, vultu mœrenti, ore deiecto, luctum ac dolorem querelis indicans. Animam ecce miseram tuam perdidisti. spiritualiter mortuus, & funus tuum portare cœpisti: & non acriter plangis, non iugiter ingemiscis? An non sunt in te viscera Christianæ miserationis, vt plangas corpus, à quo discessit anima: & nõ plãgas animam, à qua recessit Deus?

ORATIO POENITENTIS pro Contritione filiali impetranda.

DOmine Iesu Christe, qui me laqueis æternæ mortis irretitum, in libertatem vindicasti, ego peccatorum omniũ ingratissimus, meritorum inanissimus, flagitiorum plenissimus, ad immensam tuæ benignitatis abyssum recurro suppliciter. Scio, nec dubito, me

omni timore postposito, iussa tuæ sanctissimę legis repudiasse. Violaui enim sanctitatem animæ; profanum feci templum tuum; dona, & gratias tuas profudi, ac perdidi: cùm tamē tu Pastor pientissimus, tam benefica voluntate gratificandi mihi prouideris, tot me beneficijs cumulaueris, & tanquam pupillam oculi ab incunabulis tutatus sis.

Quæ lingua explicare queat, à quot casibus, ac discriminibus, à quot periculis, & calamitatibus, quæ mihi vnquam accidere potuerunt, me saluum & incolumem eripueris? Cuius, nisi tuo firmo præsidio, cùm alij interim coæui mei, in extremum discrimen & dimicationem fortunæ deuenirent, protectus sum, ne me aqua absorberet, ne ignis consumeret, ne lapis elideret, ne terra subrueret, ne ruina contereret, ne veneno tollerer, ne ferro vita priuarer, ne inedia consumerer, ne siti extinguerer, ne à prædonibus caperer, ne à latronibus morte mulctarer, ne subitanea morte ex numero virorum exturbarer?

Sed superat omnē bñeficientiam, illa contumeliarum, ac omnium cruciatuum (authoribus, ac ministris peccatoribus) benignissima tua perpessio, & illa solennissima, cum tot votis & precibus, pro salute nostra nuncupatis, in ara crucis celebrata sacrificatio. Et quasi

hæc

hæc pauca essent, occasiones & ansas mihi plurimorum malorum, quibus hæc ætas capi, & deliniri solet, subtraxisti. contrà incitamēta, multa quibus ipsa me virtus, & pietas trahat ad verum decus, procurâsti, Quando tentabar cupiditatibus, adiuuisti me: quando cecidi, erexisti me: quando trepidabam, confirmasti me: quando tristabar, consolatus es me: quando infirmabar, sanasti me: quando orabam exaudisti me: quando vagabar, reuocasti me: quando superbia & arrogantia inflatus fui, ad humiles cogitationes abiecisti me: quando errabam, docuisti me. Nec vnquam siluit in corde meo vox illa tua, tam crebro repetita: Deo viue, Deo serui; &, Vel iam tandem à peccando desiste. Attende miser, quale exitium condemnationis æternæ tibi immineat. Quid si hac nocte, quid si hac hora subitanea morte sublatus, ad Dei tribunal rapereris; Hæc tua inspiratio & admonitio, ô bone Iesu, cordis mei aures pulsare nunquam cessauit.

Quid tamoperè tibi placuit in me, Domine Deus meus, quòd tam amanter mihi semper præstò fuisti? Proh dolor, ego perditissimus mortalium, tot beneficiorum immemor, abalienatus à tali, ac tanto parente, qui summum bonum est, turpissima peccati mercede diabolo me addixi in miserrimam seruitu-

tem : repulso suaui iugo Christi, ruptoque charitatis amabilissimo nodo, quo parenti Deo spiritus noster astringitur, ad hostem acerrimum desciui. Quid igitur primum, quid vltimum querar? Bona memorem, quæ perdidi: an mala defleam, quæ contraxi? Vę mihi Domine Deus, quid feci, & quid neglexi? Tu non cessasti amplificatum beneficijs, locupletare: & ego non destiti, tot in te scelera patrare. Quodammodo certauimus, ambo, tu miserationibus me expugnando, & ego iniquitatibus oppugnando: & quis tandem superior sit futurus, ignoro.

Vincent ne misericordiæ malitiam, an malitia misericordiam superabit? Timeo vehementer, ne multitudo exhibitæ miserationis, fiat tandem cumulus iustæ damnationis. Pertimesco ne mihi aliquando iustissimè dicas: O hominum infelicissime, quid debui tibi facere, & nō feci? Nō eras, & creaui te: in Diaboli seruitutē te dederas, & redemi te: errabas, reduxi te & gratiam tibi meam cōtuleram, tu verò libidinem & cupiditatem effrenatam voluntati meæ anteponendam existimasti. Vincant obsecro, misericordiæ tuæ antiquæ, Domine, propter merita purissimæ Genitricis tuæ: per merita Sanctorum omnium, succurre languēti animæ: require ouem perditam, à sacro tuo grege vagantem.

Non occulto iniquitates meas, ſed oſtendo: non excuſo, ſed accuſo, Ego reus, ego accuſator meus: peccaui in cœlum & coram te, nec ſum dignus vocari filius tuus. Ecce, Domine Ieſu Chriſte, coram oculis clementiæ tuæ exhibeo animam meam, virtutũ muneribus nudatam, peccatorum pondere onuſtam, delictorum ſordibus fœdatam. Superbia quippe repugnat, auaritia pungit, luxuria vrit, præſumptio iudicat, cõſcientia mordet, gula incitat, inuidia murmurat, lingua detrahit, iracundia perturbat, ambitio irridet, ignauia retardat, oculus concupiſcit. O cœcã inſaniam, ô dementiſsimã temeritatẽ. Quem fructum retuli ex illis, de quibus nunc erubeſco? Delectatio occidit, & præterijt: vulnerauit, & tranſijt: miſerum fecit, & abijt.

Nunc verè cognoſco, ſolam eſſe libertatem, non ſeruire peccatis: &, quòd, qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati. Perſpicio planè altiſſimam ſapientiam eſſe, nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa: & tamen miſera anima mea à peccatis nondum deſiſtit, ſed à ſcelere in ſcelus impetu furibundo delabitur. Quapropter confundor in memetipſo, nec dignus ſum oculos in cœlum leuare: ſed magis dignus eſſem, illos plorando amittere. Exaudi Domine, placare Domine, attende, & fac

mecum misericordiam, propter temetipsum, Deus meus quoniam ad te confugi, qui à te aliquando fugi. Aspice infelicem, pietas immensa: respice crudelem, misericodia infinita.

CAPVT VI.

DE IPSA CONFESSIONE.

Orationes aliquot, & pœnitentibus, & Confessarijs vtiles.

Oratio audituri confeßiones.

Cor mundum crea in me Deus &c.
Ne proijcias me à facie tua &c.
Redde mihi lętitiam salutaris tui &c.
Docebo iniquos vias tuas &c.
Libera me de sanguinibus Deus &c.

Oremus.

DOmine Deus omnipotens, propitius esto mihi peccatori, vt digne, tibi poßim gratias agere, qui me indignum, propter tuam magnam misericordiam, ministrum fecisti officij Sacerdotalis, & mediatorem constituisti, ad reconciliandos peccatores, ad pœnitentiam reuertentes. Ideoque Dominator Domine, qui omnes homines vis saluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire; qui non vis

mortem

mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat; suscipe orationem meam quam fundo pro famulis & famulabus tuis, qui ad pœnitentiam veniunt, vt des illis Spiritum compunctionis, & resipiscant à Diaboli laqueis, quibus adstricti tenentur, & ad te per dignam satisfactionem reuertantur, Per Christum Dominum nostrum, Amen.

Oratio pœnitentis, iam iamq́ue confessuri.

PEr SS. omnium Angelorum Archangelorũ Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorũ, Martyrum, Confessorum atque virginum, ipsiusque sanctissimæ sanctorum omnium principis & Reginæ, Filij tui vnigeniti parenti optimæ merita, orationes intercesſiones, pasſiones, & suffragia, infunde cordi meo clementisſime Deus, per gratiã Spiritus Sancti, compunctionem, fontemq́ue lacrymarum, vt posſim reatum conscientiæ meæ perfecte cognoscere, & delicta facinorum meorum plenariè confiteri, & deuote commissa accusare, & de commisis omnibus dignam pœnitẽtiam agere: & de his tua præstante misericordia, Christiq; Iesu filij tui dilectisſimi pasſione & morte perfectam cõsequi remisſionem & veniam, Per eundem Christum Dñum nostrum Am̃.

Quid in ipsa confessione sit faciendum.

HIc prima cura esse debet, idoneum sibi confessarium, tanquam Medicũ fidelem prouidere; & quod faceret quis ad succurrẽdũ malè affecto corpori, hoc ipsum, imò amplius, animæ causa, cuius salus longè potior est salute corporis, facere. Confessarium enim ignorantem quærere, est quodammodo certum sibi ducem ad infernum quærere. Quam in sententiã doctor celebris Petrus Damianus: *Cùm* inquit, *ad pœnitentiam recipere te vis, delige tibi confessorem bonum, qui tibi refugium sit in tuis tentationibus, Deum in eo tibi proponendo. Eum vbi delegeris, alterum non accedes sine eius licentia*: Et Origenes qvodam loco: *Considera attentè cui debeas peccata tua cõfiteri: prospice animæ tuæ de bono medico, qui norit infirmari cum infirmo, flere cum flente, compati patienti: & si medicus est expertus & misericors, eius consilia exequere, & quas tibi proposuerit potiones, & pharmaca excipe, quãtũuis amara videãtur.*

Confeſſarium vbi idoneum delegerit pœnitens, eum accedat, & vtroque genu flexo, & nudo capite, facie non ad vultū, ſed ad latus confeſſarij verſa, ſignet ſe cruce, ac dicat: *In nomine Patris & filij, & Spiritus ſancti, Amen: Benedicite, pater.* & poſt benedictionem à Sacerdote datam, proſequatur confeſsionem generalem, vſque ad Verba, *Mea culpa, Mea culpa, &c.* tunc confiteatur ſua peccata, atque obſeruet hæc tria.

PRImò vt confeſsio ſit integra, nullum peccatum ſcienter reticendo (nihil enim iuuaret confeſsio, immò nouum peccatum ſacrilegij ad vetera adderetur) deſcendendo ad ſpeciem, & vbi oportet, numerū exprimēdo, quoad poterit, & circumſtantias, quæ aggrauant defectum, quæque augent confitentis contritionem, & hoc in quibusdam, quæ accidūt, maioris momenti. Nam aliqua vt defectus perfectionis, quæ non euitantur, in genere dicere ſatis eſt.

Secundò: vt ſit pura ab omni mendacio & ſimulatione, quæ in negotio diuino impia eſſet. Res ergo dicantur ſincerè, vt quiſque ſibi conſcius eſt: certa, vt certa: dubia, vt dubia: ſit etiam pura ab excuſationibus, & verbis ſuperfluis, nec quicquam, quod ad rem

non faciat, dicatur, nec peccatum aliorum, nec quisquam sine necessitate nominetur: & breuiter, quantum res patitur, se expediat pœnitens.

Tertiò, vt sit confessio humilis, & qui confitetur, memor sit, quòd in præsentia sit Dei, à quo veniam impetrare debet; eiusq; vicarij. Ideo reuerentem se præbeat, & verbis vtatur accusatorijs sui; sine affectione tamen, & dolore non ficto peccata sua enumeret.

Postremò subiungat clausulam generalem, *De his & omnibus peccatis meis alijs cõtra Deum, proximum, & meipsum, dico meam culpam, meam maximam culpã, & precor sacratissimam Virginem Mariam, & omnes sanctos & sanctas Dei, vt orent pro me ad Dominum Deum nostrũ: & etiam te pater, petoq; absolutionem & pœnitentiam.*

Postea deuote audiat, quicquid confessarius vel suadendo, vel exhortando dixerit, & denique pœnitentia cum absolutione accepta discedat.

CAPVT VII.

DE IIS QVÆ CONFESSIONEM sequuntur.

Quid post confeßionem agendum sit?

Post confessionem, denuo se colligat, ac tria obseruet, pœnitens,

Primò pœnitentiam iniunctam cum primùm licebit, peragat, & propositum firmum renouet à peccatis, quæ confessus est, & ab omnibus aliis, cum auxilio Dei, abstinendi? & occasiones eorum, quoad eius fieri potest, declinandi; & tum confidat peccata sibi omnia remissa esse per Dei bonitatem, supplente Sacramenti efficacia defectus & imperfectiones admixtas.

Secundò ad emendationem se conuertat, & obseruando vnum aut duos defectus, eos potissimùm vnde fortè alij non pauci oriuntur, contra illos armetur, & remedia adhibeat tum cōmunia quæ sequuntur, 1. magna voluntas euitandi huiusmodi defectus, crebro reuocata in examine, & cum diuino auxilio ad hos extirpandos applicata. 2. suiipsius reprehensio & castigatio, cum peccata acciderint. 3. Memoria Christi præsentis, & oratio ad eundem, præsertim cùm quis impugnatur, aut

in aliqua vsitati defectus occasione, quæ euitari non potest, versatur. 4. consideratio eorum quæ timorem excitant, vt mortis, iudicij, &c. vel amorem Dei: item bñeficiorum, promissionum, &c. tum propria remedia, quæ iuxta consilium confessarij, vel superioris adhibenda erunt. Vtraque autem cum animi magnitudine, & perseuerantia, & spe victoriæ, in Christi fauore fundata, sunt exercenda.

Tertiò, ad augmentum gratiæ se disponat, antè actæ vitæ offensas pijs obsequijs compensare desideret in posterum; & ex memoria præteritorum malorum, ad bona consectanda humilior & feruentior reddatur. &c.

ORATIO POST CONfeßionem.

Ecce sanus factus es: iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid cōtingat. Ioan. 5.

ITa est Redemptor clementissime, Medice humani generis amantissime. Sanasti me sanguinis tui pharmaco preciosissimo: oleum suauissimum ex lateris tui fonte sacratissimo haustum, mihi saucio infundere non renuisti. O Samaritane benignissime, agnosco tuum amorem: misericordiam infinitam amplector.

Vindi-

Vindicaſti me à morte: filium iudicio & voluntate tua feciſti: hæreditatem vitæ æternę ad me teſtamento tuo peruenire voluiſti, O miranda. & ſtupenda cæcitas cordis mei: quid poſt tot, & tantas curationes, miſera ægritudine pereo? & manù Saluatoris toties tactus morbis tamen conficior. Væ mihi miſero, ſi tot medicamentis ſanitati non reſtituar: ſi nihilominus corpore & animo vitiorum morbis ero obnoxius. Quid igitur facias, bone Ieſu? Tu adhibes medicinam, ſed æger veneno delectatur: morbum propulſas, ille peſtem ſibi accerſit: tu vulnera alligas, ille obductam cicatricem refricat: manum admoues, ille reijcit. Quid in te reperi ſumma bonitas, Domine Deus meus, vt tam alienum à te animum habeam: & quid in me inueni, quod tantò dignum amore iudicarem? Quoties, Domine, affirmare poſſum, me ex faucibus mortis, tua bonitate, ereptum: & quoties ego memet miſer perdidi? Vtinam digneris, vel hac vice, mentis meæ aperire oculos, vt me, & teipſum agnoſcam: me vt fugiam tanquam peſtem, te autem vt ſequar. Sit tibi Domine, obſecro, meritis beatæ ſemper Virginis, genitricis tuæ Mariæ: & omnium Sanctorum, grata, & accepta iſta Confeſsio mea: & quicquid defuit ad perfectionem contritionis, ad puritatem

 & in-

& integritatem Confessionis, suppleat pietas & misericordia tua. Qui viuis & regnas &c.

Vtilis quædam post Confeßionem Meditatio ad emendationis propositum plenius confirmādum.

1. Consideret Deum OPt. Max. super omnia metuendum, & amandum: qui condidit, qui restituit, ac gubernat vniuersa: nusquam non præsens, nihil nesciens, nihil non videns? ad cuius nutum contremiscunt, & pauent columnæ cœli: cuius oculi lucidiores sunt super solem circumspicientes omnes vias hominū, & profundum abyssi, & hominum abdita corda intuentes. Hunc igitur tanquam omnium suorum operum inspectorem, simul & iudicem, quisque semper, & vbique prę oculis habeat: & aurea illa Boetij sententia, eius cordi infixa hæreat: *Magna nobis indicta est necessitas benefaciendi, cum ante oculos agamus iudicis, cuncta cernentis.* Vnde quidam etiam cecinit non incongruè:

Cùm quid turpe facis, quod me præsente puderet:
Cur, spectante Deo, non magis ipse rubes?

2. Perpendat etiam cum Magno Gregorio,

Momen-

Momentaneum esse, quod delectat: æternum verò, quod cruciat. O quam iniqua permutatio, pro leui ac breuissima voluptate, gaudijs fraudari perennibus, & sempiternos insuper, ac nunquam finiendos dolores tam breui delectatione mercari? Et quid obsecro, optabile in voluptatibus mundi, quæ dum quæruntur, fatigant: cùm acquiruntur, infatuant: cùm amittuntur, excruciant?

3. Ad turbam quoque vitiorum euitandam, & declinandam non parùm conferet, si quis semper, & assiduè considerauerit, præter Deum, operum suorum omnium inspectorem, etiam Angelum custodem præsentem.

4. Attēderit prætereà, virtutis nobilitatem, voluptatem momentaneam, peccati spurcitiem, vitam labilem, mortem incertam, puræ conscientiæ pacem, hominis dignitatem, Dei beneficia, & super omnia Christi vitam, mortem & crucem. Christum igitur deligas, & præcepta eius obserues: nec dubites, dabit tibi bona sua, qui dignatus est suscipere mala tua. Grandes quidem labores sunt, sed inæstimabile est præmium, esse quod Martyres esse quod Apostoli, esse quod Christus est.

Tabella

Tabella operum Pœnitentialium Vltrò assumendorum.

VTile visum est, hoc loco adiũgere tabellam sequentem, ad dignam agendam pœnitentiam maximè conducentem; vt ex ea sibi pœnitens peccator assumat vltro, quod Confessarius non imponit, quia vel nesciat temperare medicinam, pro morbi magnitudine: vel metuat ne peccator delicatior dignam peccatorum pœnam respuet aut recusabit.

Sunt igitur, operum satisfactionis varia genera. Puta.

1. Feria sexta hebdomadatim ieiunare.
2. Carnem suã verberibus incussis affligere.
3. Vestem cilicinam, vel id genus cingulum gestare.
4. Culcitra vel duriore lecto cubare.
5. Expensis brachijs, aut humi prostratũ orare.
6. Sanctorum sepulchra deuote visitare.
7. Assiduè sacris officijs concionibus, vel pijs lectionibus operam dare.
8. Media nocte laudare Deum, vel peccata exemplo Dauidis plangere.
9. Ad peccatoris alicuius Cõuersionem, ope vel consilio adiuuare.
10. Captare vndiq; occasionẽ, exercẽdi opera Misericordię, tũ Corporalia tũ Spiritualia.

11. Pro

11. pro peccatorum conuersione vel hæreticorum, feruenter orare.

12. Pro fidelibus defunctis orationes, sacrificia, Eleëmosynas facere vel procurare.

13. Orare mane, & vesperi, diligenter conscientiam examinare.

14. Frequenter confiteri. communicare libellos pios lectitare, puta Thomam, de Kemp. de Imitat; Christi Didacum stella de vanitatibus mundi, Costerum de 4. nouissimis &c.

CAPVT VIII.

DOCVMENTA PRO IIS QVI frequentius confitentur.

Quid faciendum sit ijs qui sæpè solent confiteri.

IN quatuor rebus diligentiam adhibere debent qui sæpius confitentur. Nam primùm in examine conscientiæ seduli esse debent. Et quidem excutiant oportet, quid circa cogitationes, deinde quid circa verba, tertiò quid circa opera, erga Deum, seipsum, proximum admiserint: vide de eo examine, quæ supra dicta sunt, cap. 4.

Secunda cura posita esse debet in dolore

peccatorum ante Confeſsionem excitando, qui dolor nunquam omittendus eſt, etiam ſi venialia duntaxat peccata occurrãt. Confuſionem itaque capies ex te ipſo, conſiderans, quàm parum te emendes, & proficias, & quàm ſemper iiſdem defectibus deprchendaris obnoxius. Deinde oculos mentis attolles ad Chriſtum conſiderans quod cùm ſit ipſa ſanctitas & puritas, magnoperè illi omnia peccata diſpliceant. Ingratitudinem incuſabis tuam, qui tantæ ſanctitati tam parùm reſpondeas. Poſtremò de tuis omnibus defectibus, quos propones emendare, rogabis veniam vtque tuos effectus, & prauas inclinationes reformet, poſtulabis.

Tertia cura circa Confeſsionem ipſam verſatur, vt nimirum perſuadeas tibi, quoties vadis ad accipiendum hoc Sacramentum, toties ire te ad lauandam animam tuam Sanguine Chriſti: cuius virtus operatur in Sacramentis: propterea opus eſſe magna reuerentia & humilitate. Amabis autem in confitendo claritatem, & perſpicuitatem, libereque te totum Patri ſpirituali manifeſtabis, ab eo vt poſsis meliùs iuuari & dirigi. paratus etiam eris non ſolùm ad ſuſcipiendam pœnitentiam, & implendam iniunctam ſatisfactionem, verùm etiam ad excipiendas reprehenſiones ſi quas

ille ad tui emendationem adhibendas putauerit; ad accipienda etiam omnia consilia, & remedia, quæ pro animæ tuæ maiori bono ipse dederit. Ad quod vehementer conferet (sicut antè insinuauimus) vnico vti, quoad fieri potest Confessario docto, bono, & prudente, neque ex vno ad alium, & mox ad tertium discurrere, quo nihil periculosius & ineptius. Tales enim discursores & vagabundi plus satis demonstrant nolle se iuuari, & dirigi, neque veram sui emendationem proponere. Salutare per omnem modum est pænitenti; vnum sibi deligere quem sequatur, quem vt Patrem suum amet, cui se totum sincerè aperiat, cuius se precibus profectumque suum commendet, quem in molestijs, ac difficultatibus, ac in deligendo potissimùm vitæ statu (si iunior sit) consulat, ac cuius nutu & consilio in omnibus ad salutem suam spectantibus pendeat. Incredibile est quanti id momenti sit, & quantum boni, consolationis, & securitatis in eo insit.

Quarta cura in proposito & medijs emendationis, de quibus infra dicemus, posita est. Quod ad propositum attinet, nihil melius est frequenti renouatione propositi abstinendi à peccatis confessis, & alijs quibuscunque.

Documenta quædam ijs vtilia, qui sæpè

confiteri solent, ne vel scrupulis, vel alijs molestiis à Dæmone, vel hominibus inferri solitis, à confitendi consuetudine abducantur.

1. Præmissâ sufficienti contritione certò confidat is qui confitetur, omnia peccata sibi esse remissa; etiam ea, quæ occulta fuerunt vel memoria exciderunt, meritò sanguinis Domini nostri IESV Christi.

2. Alia præparatio requiritur pro Confessione vnius anni, alia pro vnius, aut alterius mẽsis, alia pro hebdomadaria, alia denique pro biduo, pro qua breuissimum sufficit tempus.

3. Nemini iniecta necessitas & obligatio venialia peccata confitendi, nisi quando dubitat an sint mortalia vel venialia. Quoties ergo quis non se sentit grauatum peccato mortali, si copiam Confessarij non habet, potest securè sacram Communionem accedere.

4. Etsi nemo obligetur ad Confessionem peccatorum venialium, salutare tamen est illa confiteri; tum quia confitendo noua semper obtinetur gratia; tum quia homo faciliùs vitã emendat suã: deinde quia multa sunt mortalia, quæ videntur venialia. pœna quoq; venialibus peccatis debita citiùs deletur. Hæc omnia S. Thomas. Habitus denique confi-

tendi venialia, facit, vt habet Petrus Paludanus, vt ab illis abstineamus.

5. In modo confitendi, numerumque peccatorum, cæterasque circumstantias exprimendi, sequi omninò oportet iudicium Confessarij, qui conscientiam pœnitentis bene habet perspectam. Quando verò pœnitens existimaret se opus habere Confessione, Confessarius autem diceret eum posse communicare, securus accedat, modò conscientiam peccati mortalis non habeat: lucratur enim & id, quòd lucratus esset confitendo, & multò plùs, ob illam obedientiam, suique victoriam: per fidem quoque, dum cogitat, quicqnid dictum est à Confessario, sibi dictum à Deo. Vnde meritò in corde sibi dici audiet: *Fides tua te saluum fecit.*

6. Sicut homini timorem Dei non habenti, nihil faciliùs est, quàm peccare mortaliter: sic ei, qui mauult mori, quàm mortaliter peccare, admodum difficilè est peccare mortaliter. Qui ergo talem animum habet, non facilè existimare debet, se admisisse peccatum mortale.

7. Quando quis conscientiam suam non sentit aliis grauatam peccatis, quàm venialibus, non tenetur omnia sigillatim confiteri, sed satis est confiteri aliqua: de reliquis verò generatim agnoscere se culpabilem: & sic omnia

remittuntur, *vt docet Siluester in Summa.*

8. Duo maximè ſolent turbare homines ſpirituales. Primò cogitationes, ſecundò; detractiones. Quod ad primum attinet, ſciendum eſt, cogitationem prauam non eſſe peccatum, niſi illi conſentiamus. Signum autem, quòd ei non conſentiamus, eſt, quando diſplicet nobis cogitatio, & nollumus eam habere, ac quando malumus in animo potiùs mori, quàm mortaliter peccare, Vnde Thauleri viri ſanctiſsimi ad eum, qui eiuſmodi cogitationibus prauis vexatur, conſilium. Obſecro te, ſis bono animo: tantùm coneris eas eijcere, & tibi non nocebunt: Ne diſputa cum illis; nullo reſponde verbo, nihili facias. Conuerte te ad Dominum Deum toto corde. Quod ad ſecundum ſpectat, ſciendum eſt, quando quis nulla intentione, per loquacitatem, aut alia de cauſa, mali aliquid dicit de alio, non committere peccatum mortale, ſed vel nullum, vel veniale, ſi inde ſequeretur iactura famæ alienæ non magna, modò res non ſit publica, vt docet Fumus in Armilla.

9. Quamuis, qui vult proficere in ſpiritu, ſedulò debeat abſtinere etiam à peccatis venialibus; vulgata enim Doctorum ſententia eſt, potiùs permittendum, vt pereat mundus, quã vnum peccatum veniale committendum; tamen

men quando illud committit, debet de eo dolere, cum proposito non amplius committendi, & veniã à Deo postulare, atq; ita quiescere:

Sunt autem dùo peccatorum venialium genera: Alia sunt prudenter, scienterque commissa, & hæc diligenter fugienda sunt, quia disponunt ad mortale, & magnum damnum animæ adferunt. Alia committuntur ex fragilitate, ignorantia, & inconsideratione; & hæc permittit Deus, vt nos humiliemus, & submissè de nobis sentiamus, alijsque de causis. De his intelliguntur illa verba scripturæ: *Septies in die cadit iustus, & resurgit.*

10 Bonum est, vt qui sæpius per mensem confitetur, citò se expediat; tum ne fiat scrupulosus, tum vt detur Confessario tempus illum instruendi, tum alijs confitentibus locus fiat. Quod si pridie confessus fuerit, non debet rursum confiteri postridie, nisi necessitas vrgeat: quod si confiteatur, vno verbo, si posset fieri, exponet quid conscientiam grauet, locus vt detur alijs, qui vel reconciliare se, vel communicare cupiunt.

CAPVT IX.

ORATIONES VARIÆ PRO *peccatorum Remißione dicendæ.*

Perbreues aspirationes, & conceptus animi per modum meditationis cuiusdam; ad impetrandam Dei misericordiam, veniamque peccatorum exorandam, vsurpandæ, ex dictis B. Augustini.

Miserere mei Domine, miserere mei, & adiuua me, sicut tu nosti quod mihi necesse est in corpore & anima. Scis omnia, potes omnia, qui viuis in secula.

Respice me, Domine, opus manuum tuarum in te sperãtem: & in tua solummodo misericordia confidentem recordare creaturæ tuæ, quam tuo sanguine redemisti.

Domine, da mihi consolationem tuam cælestem, & noli spernere peccatricem animam meam, pro qua mortuus es, &c.

Ego sum miser ille obæratus decem millibus talentorum, non sum soluendo, nisi misericordia tua adiuuerit me.

Noli, quæso, piissime Domine, scribere aduersum me amaritudines meas, vt intres in iudiciũ cũ seruo tuo, sed secũdùm multitudinẽ miserationũ tuarũ dele iniquitatẽ meam.

Placare obsecro, & miserere mei, & non auertas faciem tuam à me, qui pro me redimendo non auertisti faciem tuam ab increpantibus, & conspuentibus in te.

Quis vnquam, bone Iesu, de tua misericordia diffidat, qui cùm tui inimici essemus, redemisti nos in sanguine tuo, & reconciliasti nos Deo? Ecce sub tuæ misericordiæ vmbra protectus, ad thronum gloriæ veniam postulãs curro, clamans & pulsans, donec miserearis mei.

O clementissime Pater, & Domine, licèt Peccator sim, non possum non esse filius tuus, quia tu me fecisti. & refecisti: & si ego admisi, vnde me damnare potes, tu non amisisti, vnde saluare soles: noli ergo Domine sic attendere malum meum, vt obliuiscaris bonum tuum.

Ne memineris iustitiæ tuæ, Domine, erga peccatorem tuum, sed memor esto benignitatis tuæ erga creaturam tuam: ne memineris iræ aduersus reum. sed memor esto miserationis tuæ erga miserum: obliuiscere superbum prouocantem, & respice miserum inuocantẽ.

Obsecro, & suppliciter rogo, omnipotens, & misericors Domine, ne facias mihi secundùm peccata mea, quibus irã tuã merui, sed secundùm magnam misericordiam tuam, quæ superat etiam peccata totius mundi.

Ecce cor meum coram te est, Domine, discute tenebras eius, vt amoris tui claritate plenius perfundatur. Compleat tua potentissima

diuinitas, quod conatur mea tepidißima imbecillitas. Sanctifica me vas tuum, quod fecisti, de malitia euacua, & imple de gratia, & plenum conſerua, vt dignum habitationis tuæ efficiar templum hîc, & in perpetuum, Amen

Obſerua, quòd hæ aſpirationes animi percurri leuiter non debeant, ſed fieri per modum cuiuſdam meditationis.

OBLATIO OMNIVM LABORUM, atque pœnarum. Christi pro peccatis noſtris.

Ex Memoriali Granaten. lib. 5.

QVid retribuam tibi Domine, pro omnibus quæ retribuiſti mihi? qua gratitudinis ſignificatione tanta tua beneficia compenſabo? quid tibi pro tam inſigni tua miſericordia reddam? heu quam iniquè meritis tam liberalis & pij benefactoris reſpondi? Semper ingratus fui beneficijs, ſemper inobediens fui tuis mandatis, ſemper inſpirationibus tuis animum clauſi, culpam culpæ, & peccatum peccato addidi:

Confiteor Domine, quòd non ſum dignus vocari tuus filius, etſi ego te Patrem meum agnoſcam: tu enim verè Pater meus es, tu ſpes mea, tu fons miſericordiæ, qui non repellis

pec-

peccatores ad te confugientes: [qu]i recipis, lauas, & reficis illos. Ecce igitur adiutor mi, vide quomodo ego omnium creaturarum pauperrimus ad te venio, nihil aliud adferens, quam ingentem meorum peccatorum sarcinam.

Ante pedes tuæ pietatis me prosterno, humiliter misericordiam flagitans, ignosce quæso mihi, ô firma spes mea, salua me pro tua infinita clementia.

O dulcis Iesu, in remissionem meorum peccatorum offero tibi immensam charitatem tuam, qua tu Deus infinitæ Maiestatis motus, non dedignatus es pro me incarnari, homo fieri & in hoc mundo triginta tribus annis in multis tribulationibus, pressuris, angustiis, persecutionibus, & laboribus versari. Offero tibi læthalem illam angustiam, sudorem illum sanguineum, & agonem illum qui cor tuum affligebat & lancinabat, cùm in horto iacens in terram prostratus, patrem deprecabaris: offero tibi ardens illud desiderium quo desiderabas pati pro nobis, quando te sponte in manus inimicorum tuorum beneplacitum patri sacrificium pro nobis tradidisti. Offero tibi omnes iniurias, blasphemias, alapas, verbera, sputa, aliaque omnia tormenta quæ in ædibus Annæ & Caiphæ miser

rima

rima illa nocte sustinuisti. Offero tibi, ô bone Iesu, omnia hæc, rogans infinitam tuam bonitatem, vt per merita illorum mihi condones omnia mea peccata: pœnam simul cũ culpa remittas. animam ab omnibus peccatorum reliquijs purifices, & tandem ad uitam æternam perducas.

Offero tibi humilitatem, obedientiam, & patientiam illã inæstimabilem, quam exhibuisti, cùm te ad columnam durissimam ligatum flagelabant, inde spinis coronabant, & purpurea te chlamyde ad maius ludibrium circumdabant satellites illi Satanæ, & perpetui gehennæ titiones, cũ illudentes te salutabant, in faciem tuam expuebant & arundine, quam in manu pro sceptro gerebas, saucium, fractumque caput tuum percutiebant. Offero tibi afflicti corporis tui lassitudinem, cruenta vestigia, & onus graue crucis, quod delicatis, & flagris miserè conscissis humeris tuis portabas. Offero tibi sitim illam, qua crucifigendus æstuabas, omniaque alia tormenta quæ pro nobis mansueto corde sustinuisti. Omnia hæc tibi cum gratiarum actione offero, tuam immensam obsecrans pietatem, vt per horum merita mea diluas peccata, pœnam & culpam simul remittas, animam meam à peccatorum reliquijs

puri-

purifices, eamque tandem ad vitam æternam perducas.

Dulcis Iesu, in satisfactionem pro peccatis meis offero tibi crudelissimos dolores, quos passus es, cùm milites vestem tuam carni & ossibus concreto sanguine adglutinatam crudeliter corpori tuo detraherent, omniaque vulnera in flagellatione accepta renouarent: quando in crucem proiectus manus, pedesq; sanctissimo ligno duris clauis compaginari passus es, tanta cum violentia, vt omnes articuli atque membrorum iuncturæ locis suis naturalibus emotæ sint. Cùm pretiosus tuus sanguis ex omnibus tuis membris haud aliter, quàm flumina è fontibus, scaturiret. Omnes & singulas pretiosi tui sanguinis guttulas tibi offero, tuæque pietati, obsecro, vt per illarum merita mea diluas peccata, pœnam simul & culpam mihi remittas; animam meam à peccatorum reliquijs purifices, eamq; tãdem ad vitam æternam perducas.

Clementissime Iesu, offero tibi illam benignitatem & mansuetudinem, qua cum sustinuisti opprobria & impiorum conuicia, qui commouentes capita sua, subsanabant ac illudebant tibi, dum tu pro illis Patrem orabas. Offero tibi horrenda illa tormenta, quæ pertulisti, dum totus afflictionibus, cruciatibus &

doloribus in prædam datus, omni consolatione interna & externa destitutus, atque à Deo & hominibus derelictus, miserrimè cruci affixus inter cœlum & terram, medius inter duos nequissimos latrones, pendebas.

Offerro tibi intolerabilem sitim, qua in cruce affligebaris, humilitatemque & reuerentiam Illam, qua cum spiritum tuum, inclinato capite Patri commendabas: offero tibi salutiferum illum sanguinem de latere tuo, lancea militis aperto, profluentem. Omnia hæc tibi offero, atque pro ijs, quantas possum tibi gratias ago, te sppliciter orans, vt peccata mea mihi condones; culpam simul & pœnam tollas: animam meam ab omnibus criminum reliquijs purifices, eamque tandem ad vitam æternam perducas, vbi tu viuis cum Patre & Spiritu Sancto, per omnia secula seculorum. Amen:

ORATIO,

Qua peccatoris anima, Deo reconciliata, ei se commendat.

August. in lib. de salutaribus documentis.

DEprecor te Iesu Saluator, bone redemptor, quæ pretiosissimo sanguine tuo redempta sum, vt propter carnis corruptionem non pe-

reâ, neque veniam in mortem secundam; nec in terram obliuionis. Hæc vox in auribus misericordiæ tuæ sonet, vt tuam, non carnis faciam voluntatem, & omnis mens mea te meditetur. in te delectetur, te sequatur, te confiteatur qui redemisti me.

In æternum misericordia tua est, & in misericordia tua reuixi perdita peccatis, & surrexi à mortuis; quoniam segregasti me à peccatis adolescentiæ meæ, & egi pœnitentiam coram te, quia seruasti mihi tempus conuersionis, & considerans peccata mea compuncta sum, & te inspirante egi pœnitentiam corã te. Læta iam inde tibi nunc & semper innumeras gratias refero, quia vt inuenirem te, tu prius quæsiuisti me; vt redirem ad te, tu compulisti me; vt verberarer, tu pius pater respexisti; vt confiterer, tu es operatus: & vt me recognoscens plangerem, tu dedisti mihi.

Pone Domine lachrymas meas in conspectu tuo, & perueniat ad te in cœlum deprecatio mea. Adesto precor & subueni, atque in manibus tuis commendatam tibi meipsam suscipe liberans me de ore sæuissimi Draconis, & de manu atrocissimi inferni, cùm acceperis me, vt auferas de medio vmbræ mortis imò deduces in semitam lucis, in clarissimam regionem viuentium. Colloca me in caulis

tutissimis gregum tuorum, quia tu es pastor bonus, quærens & reducens perdita, tueris & saluas inuenta, sanas & foues languida.

Et tu es misericors Dominus, qui sperantes in te non confundis; requirentes te non derelinquis; reuertẽtes ad te nõ respuis: sed exultando & laudando suscipis, atque in æterna beatitudine, vnã cum sanctis & electis tuis æternaliter regnare concedis, quia est tibi cum æterno Patre & Spiritu sancto vna Deitas, gloria, virtus, imperium & potestas in secula seculorum. Amen.

ALIA QVA PETITVR remissio peccatorum,

Granatensis lib. 5. Memorialis.

O Pater omnipotens, æternę Deus, tot⁹ pius, totus misericors; ecce ego peccator omniũ miserrimus, ante pedes tuos humi prostratus iacens confiteor maxima, plurimaque peccata mea, quibus te vnquam, benignissime Pater, offendi. Agnosco magnam ingratitudinem meam, quòd tam paruipendi infinita, inæstimabiliaque beneficia tua, mihi hactenus collata; vt qui inter alia tantum mihi amorem, tantãque benignitatem exhibuisti, & tam

longo

longo me tempore expectasti, vt conuersus ad te pœnitentiam agerem, & in profundam Erebi abyssum non ruerem; prout peccata mea iam antea sępe meruerāt: imò qui me tot modis ad iustitiam sectādam inuitasti, & vt sequi te possem gratiam tuam mihi obtulisti.

Mi suauissime Domine, quoties stetisti ante ianuam cordis mei, & multifarijs tuis inspirationibus pulsasti, cupiens à me tibi aperiri? quoties tuis me beneficijs prouocasti? quoties blanditijs tuis me pellexisti? quoties me tribulationibus & calamitatibus impulisti? nihilomin' te semper à me repuli, tibi restiti tibi dorsum obuerti: tu tñ pro infinita tua misericordia atque patientia me sustinuisti. Fateor Domine, iustè & pro meritis meis me in profundum inferni deturbare potuisses: sed pro tua clementia iræ tuæ impetum cohibuisti, quã tamē tot modis in me prouocaueră. Mirandum profectò Pater, & quidem vehementer mirandum est cor meum dolore non disrumpi, quoties hæc omnia mecum perpendo. Indignus sum, qui creatura tua dicar; indignus, quem terra diutius sustineat; indignus, cui terra fructus producat, quibus victitem.

Ad stuporem vsque mirari meritò quis posset, quòd elementa, & omnes simul creaturæ in me non insurgunt, & iniuriam communi

omnium Domino à me illatam non vindicát. Tu tamen clemementiſsime Pater miſerere mei, & aperi mihi infinitæ tuæ pietatis viſcera, ignoſce mihi, quòd conuerſionem meam ad te tam diu prorogaui. Aperi mihi benignum & paternũ pectus tuum, & da mihi nutrimentum, quod filijs tuis dare conſueuiſti. Supplex te oro Domine, vel nunc tandem operare in me, propter quod me hactenus expectaſti.

Confiteor tibi Domine ex toto corde, & ex tota anima mea, peccatorum omnium, qui in mundo ſunt, me maximum eſſe: nihilominus de tua bonitate confido. Etenim peccata mea licet plurima ſint, tuæ tamen miſerationes numerari non poſſunt. O Pater amantiſsime, ſi vis, potes me mundare: Sana me Domine, & ſanabor, quoniam me tibi peccaſſe confiteor. Memor eſto verborum tuorum, quæ dulciora ſunt ſuper omne mel & fauum, quibus peccatori nullum eſſe poteſt maius ſolatium: ais enim per os Prophetæ; Tu fornicata es cũ amatoribus multis; tamen reuertere ad me, & ego ſuſcipiam te,

Quare ô pie Pater, huic tuæ promiſsioni inhærens, atque innixus conuertor ad te: & quidem ex toto corde, non aliter atque me hoc verbo ſolum vocaſſes, meque ſolum ad

tuam misericordiam inuitasses. Scio Domine, & fateor me omnium creaturarum creaturam esse miserrimam: ego enim sum filius ille prodigus, qui recessi à te patre luminum, à quo omne mihi bonum proueniebat: ego tanquam ouis perdita longissimè à tuo grege aberraui; gratiam quam tu mihi liberaliter impartieras, turpiter dissipaui. Dereliqui te fontem aquæ viuæ, fodi mihi cisternas, & bibi aquas turbidas, plenas amaris consolationibus, & quæ breui tempore exsiccantur. Omnes enim consolationes, omnesque huius mundi voluptates instar fumi euanescunt.

Dereliqui te panem vitæ, glandesque ac siliquas à porcis conculcatas, & protritas comedi, passiones & affectus animi inordinatos, brutosque appetitus meos secutus. Recessi à te summo bono, secutusque sum terrena & transitoria, quæ me perdiderunt. Nunc autem Pater mi, tibi supplico, ne memineris iniuriarũ, quibus ego tuam Maiestatem affeci, illud autem non meorum supplico respectu meritorum; sed laborum atq; dolorum vnigeniti filij tui intuitu, quos ille pro me sustinuit.

Et tu Vnigenite summi Patris Fili, Domine & Saluator mi, miserere mei. Omnes meas iniquitates, omnem iniuriam, ignominiam, iram, superbiam, auaritiam inobedientiam,

impudentiam, præsumptionem, cum omnibus alijs malis, quibus te irritaui, in infinitam tuam bonitatem, clementiam, & sanctissima vulnera tua, in meum refugium latè patentia, proijcio: me totum tibi reddo, tuæque gratiæ commendo. Tu enim es spes mea, tu es auxilium & fortitudo mea. Quantum me turbant & confundunt mea peccata, tantum me exhilarat & consolatur tua bonitas, infinitaque passionis tuæ merita.

Peccata mea licet per se pondere sint grauia, & numero infinita, in comparatione tamen tuarum miserationum leuia sunt, & pauca. hac fretus fiducia ad te venio, tibi confiteor, sperans quòd non perdes, quem ad tuam imaginem & similitudinem creasti, & cuius amore te nostræ naturæ, carnisque & sanguinis nostri fecisti participem. Spero me à te condemnatum non iri, quem tot laboribus & doloribus tanquam incomparabili pretio redemisti tu, qui viuis & regnas per omnia secula seculorum. Amen,

ALIA DEVOTISSIMA PRO peccatorum remissione.

Ex hortulo deuotionis.

O Iesu mi dilectissime, ego sum miser & infelix ille peccator, qui tibi tot vulnera

infixi, teque rursus peccatis meis, heu nimis multis & magnis, crucifixi. Ecce ante te iudicem, patrē tamen meū, sto, tot criminum reus, tot peccatis obnoxius, obsecrans te per viscera misericordiæ tuæ: aperiantur denuo vulnera tua omnia in conspectu patris tui, & fluant in miseram, immundam, & criminibus multis deturpatam animam meam, neq; obstruantur priusquam me abluerint & perfectè mundauerint.

O dulcis Iesu, ne auertas faciem tuam à me; sed infinita misericordia tua me perfunde, & respice me oculis tuæ pietatis, quibus respexisti Mariam Magdalenam in conuiuio, Petrum in pontificis atrio, & latronem in Crucis patibulo. Da mihi veram cognitionem meorum peccatorum, da iustum dolorem; me in paradisum tuæ gratiæ recipe, me tuo feruente sanguine laua, & pretiosa tua morte me viuifica. Ignosce mihi, & aufer à me quicquid cor meum malè possidet; quia tu ipse dixisti; Si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum.

Qua propter oro te, ô redēptor animę meę, trahe me ad te, & ab occultis meis munda me. O lux vera, illumina tenebras mentis meæ. O ignis consumens, exure in me omnia peccata & vitia mea; veni & visita infirmam ani-

niam meam, munda conſcientiam meam, & in ea gratum tibi fac habitaculum. O dilectiſsime Domine pro me in arbore crucis extenſe, è peccatorum meorum ſordibus me trahe, me amplectere, me ab omni peccatorum macula mundatum exoſculare. O nobilis botre in torculari crucis expreſſe, nudis & cădidis, ſanguine tamen rubicundis brachijs tuis animam meam preme: da vt premaris viciſsim ab ea, & tanquam myrrhæ faſciculus inter vbera illius commoreris. O confixe & transfixe miles, quàm crudeliter in bello pro me ſuſcepto vulneratus es, quàm fortiter, ô mundi, Dæmonisque triumphator, pro me pugnaſti, qui morte tua mortem deuiciſti, & precioſo ſanguine tuo omnia totius generis humani peccata expiaſti? Heu quid tibi retribuam pro omnibus quę retribuiſti mihi? Modicum illud quod habeo id totum tibi offero, ſpiritum ſcilicet meum, vt in eo quieſas; animam meam, vt te diligat; corpus meum, vt tibi ſeruiat.

O nobilis Pelicane, qui pullos tuos proprio cordis tui nutris ſanguine, animam meam fame ac ſiti ſpirituali deficientem, eia refice, vt illi nihil aliud ſapiat, nihil aliud cupiat quàm carnem tuam edere, & ſanguinem tuum bibere. O melliflue cœleſtium delicia-

rum torrens, perflue omnia interiora mea, inebria me, & da, vt omnibus creaturis mortuus tibi ſoli viuam. O præclarum incomprehenſibilis Trinitatis ſpeculum, in quod deſiderant Angeli & Sancti omnes proſpicere, heu quàm miſerè propter me tractatus es? non eſt ſpecies neque decor in te, factus es opprobrium hominum, & abiectio plebis. Eia fac me participē incomparabilis illius theſauri lytri pretioſi, quo me redemiſti: aperi meritorum tuorum ærarium, & ſolue vniuerſum debitum meum: fac me talem in hoc ſeculo, qualem habere vis in futuro, vbi tu regnas cum Patre & ſpiritu ſancto Deus per omnia ſecula ſeculorum.

Amen.

SEPTEM PSALMI Pœnitentiales, cum Litanijs.

Ant. Ne reminiscaris Domine delicta nostra, vel parentum nostrorum, neque vindictam sumas de peccatis nostris.

PSALMVS 6.

DOmine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me.

Miserere mei Dñe, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.

Et anima mea turbata est valdè: sed tu Domine vsquequò?

Conuertere Domine, & eripe animam meã: saluum me fac propter misericordiam tuam.

Quoniam non est in morte, qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?

Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum: lachrymis meis stratum meum rigabo.

Turbatus est à furore oculus meus: inueteraui inter omnes inimicos meos.

Discedite à me, omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudiuit Dominus vocem fletus mei.

Exaudiuit Dominus deprecationem meam:

Dominus orationem meam suscepit.

Erubescant, & conturbentur vehementer omnes inimici mei: conuertantur & erubescant valde velociter. Gloria Patri, &c.

Psalmus 31.

BEati, quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata.

Beatus vir, cui non imputauit Dominus peccatum? nec est in spiritu eius dolus.

Quoniam tacui inueterauerunt ossa mea: dum clamarem tota die.

Quoniam die, ac nocte grauata est super me manus tua: conuersus sum in ærumna mea, dum configitur spina.

Delictum meum cognitum tibi feci: & iniustitiam meam non abscondi.

Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino: & tu remisisti impietatem peccati mei.

Pro hac orabit ad te omnis sanctus: in tempore opportuno.

Veruntamen in diluuio aquarum multarũ, ad eum non approximabunt.

Tu es refugium meum à tribulatione, quæ circumdedit me: exultatio mea, erue me à circumdantibus me.

Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac, qua gradieris: firmabo super te oculos

Nolite fieri ſicut equus & mulus: quibus non eſt intellectus.

In chamo & freno maxillas eorum conſtringe: qui non approximant ad te.

Multa flagella peccatoris: ſperantem autem in Domino miſericordia circumdabit.

Lætamini in Domino, & exultate iuſti: & gloriamini omnes recti corde. Gloria Patri, &c

Pſalmus 37.

DOmine ne in furore tuo arguas me; neq; in ira tua corripias me.

Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi: & confirmaſti ſuper me manum tuam.

Non eſt ſanitas in carne mea, à facie iræ tuæ: non eſt pax oſsibus meis, à facie peccatorum meorum.

Quoniam iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum: & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me.

Putruerunt, & corruptæ ſunt cicatrices meæ, à facie inſipientiæ meæ.

Miſer factus ſum, & curuatus ſum vſque in finem: tota die contriſtatus ingrediebar.

Quoniam lumbi mei impleti ſunt illuſionibus: & non eſt ſanitas in carne mea.

Afflictus ſum & humiliatus nimis: rugiebam à gemitu cordis mei.

Domine ante te omne deſiderium meum:

& gemitus meus a te non est absconditus.

Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea: & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum.

Amici mei, & proximi mei: aduersum me appropinquauerunt, & steterunt.

Et qui iuxta me erant, de longè steterunt: & vim faciebant, qui quærebant animã meã.

Et qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates: & dolos tota die meditabantur.

Ego autem tanquam surdus nõ audiebam: & sicut mutus non aperiens os suum.

Et factus sum sicut homo non audiens: & non habens in ore suo redargutiones.

Quoniam in te Domine speraui: tu exaudies me, Domine Deus meus.

Quia dixi, ne quando supergaudeant mihi inimici mei: & dum cõmouentur pedes mei, super me magna locuti sunt.

Quoniam ego in flagella paratus sum: & dolor meus in conspectu meo semper.

Quoniam iniquitatem meã annunciabo: & cogitabo pro peccato meo.

Inimici autem mei viuunt, & confirmati sunt super me: & multiplicati sunt, qui oderunt me iniquè,

Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi: quoniam sequebar bonitatem.

Ne derelinquas me Domine Deus meus: ne discesseris à me.

Intende in adiutorium meum: Domine Deus salutis meæ. Gloria Patri, & Filio, &c.

Psalmus 50.

MIserere mei Deus: secundum magnam misericordiam tuam.

Et secundùm multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.

Ampliùs laua me ab iniquitate mea: & à peccato meo munda me.

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: & peccatum meum contra me est semper.

Tibi soli peccaui, & malum coram te feci: vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cùm iudicaris.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: & in peccatis concepit me mater mea.

Ecce enim veritatem dilexisti: incerta, & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.

Asperges me Domine hysopo, & mundabor, lauabis me, & super niuem dealbabor.

Auditui meo dabis gaudium & lætitiam: & exultabunt ossa humiliata.

Auerte faciem tuam à peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.

Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innoua in visceribus meis.

Ne proijcias me à facie tua : & ſpiritum ſanctum tuum ne auferas à me.

Redde mihi lætitiam ſalutaris tui : & ſpiritu principali confirma me.

Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur.

Libera me de ſanguinibus Deus, Deus ſalutis meæ : & exultabit lingua mea iuſtitiam tuam.

Domine labia mea aperies: & os meum annunciabit laudem tuam.

Quoniam ſi voluiſſes, ſacrificium dediſſem vtique : holocauſtis non delectaberis.

Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus: cor contritũ, & humiliatum Deus non deſpicies.

Benigne fac Domine in bona voluntate tua Sion ; vt ædificentur muri Hieruſalem.

Tunc acceptabis ſacrificium iuſtitiæ, oblationes, & holocauſta: tunc imponent ſuper altare tuum vitulos. Gloria Patri, &c.

Pſalmus 101.

DOmine exaudi orationem meam : & clamor meus ad te veniat.

Non auertas faciem tuam à me : in quacunque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.

In quacunque die inuocauero te, velociter exaudi me.

Quia defecerunt ſicut fumus dies mei: & oſſa

ossa mea sicut cremium aruerunt.

Percussus sum vt fœnum, & aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meũ.

A voce gemitu cordis mei, adhæsit os meum carni meæ.

Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nycticorax in domicilio.

Vigilaui: & factus sum sicut passer solitarius in tecto.

Tota die exprobrabant mihi inimici mei: & qui laudabunt me, aduersum me iurabant.

Quia cinerem tanquam panem mãducabã: & potum meum cum fletu miscebam.

A facie iræ indignationis tuæ: quia eleuans allisisti me.

Dies mei sicut vmbra declinauerunt: & ego sicut fœnum arui.

Tu autem Domine in æternum permanes; & memoriale tuum in generatione, & generationem.

Tu exurgens misereberis Sion: quia tempus miserendi eius, quia venit tempus.

Quoniam placuerunt seruis tuis lapides eius: & terræ eius miserebuntur.

Et timebunt gentes nomen tuum Domine: & omnes Reges terræ gloriam tuam.

Quia ædificauit Dominus Sion: & videbitur in gloria sua.

Respexit in orationem humilium: & non spreuit preces eorum.

Scribantur hæc in generatione altera: & populus, qui creabitur, laudabit Dominum.

Quia prospexit de excelso sancto suo: Dominus de cœlo in terram aspexit.

Vt audiret gemitus compeditorum: vt solueret filios interemptorum.

Vt annuncient in Sion nomen Domini: & laudem eius in Hierusalem.

In conueniendo populos in vnum: & Reges, vt seruiant Domino.

Respondit ei in via virtutis suæ: paucitatem dierum meorum nuncia mihi.

Ne reuoces me in dimidio dierum meorũ: in generatione, & generationem anni tui.

Initio tu Domine terram fundasti: & opera manuum tuarum sunt cœli.

Ipsi peribunt, tu autem permanes: & omnes sicut vestimentum veterascent.

Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & anni tui nõ deficient.

Filij seruorum tuorum habitabunt: & semen eorum in seculum dirigetur. Gloria Pa.

Psalmus, 129.

DE profundis clamaui ad te Domine: Do-

mine exaudi vocem meam.

Fiant aures tuæ intendentes: in vocem deprecationis meæ.

Si iniquitates obſeruaueris Domine: Domine quis ſuſtinebit?

Quia apud te propitiatio eſt: & propter legem tuam ſuſtinui te, Domine.

Suſtinuit anima mea in verbo eius: ſperauit anima mea in Domino.

A cuſtodia matutina vſque ad noctem, ſperet Iſrael in Domino.

Quia apud Dominum miſericordia: & copioſa apud eum redemptio.

Et ipſe redimet Iſrael, ex omnibus iniquitatibus eius.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Pſalmus. 142.

DOmine exaudi orationem meam, auribus percipe obſecrationem meam, in veritate tua, exaudi me in tua iuſtitia.

Et non intres in iudcium cum ſeruo tuo: quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.

Quia perſecutus eſt inimicus animam meam: humiliauit in terra vitam meam.

Collocauit me in obſcuris, ſicut mortuos ſeculi: & anxiatus eſt ſuper me ſpiritus meus, in me turbatum eſt cor meum.

Memor

Memor fui dierum antiquorum, meditatus ſum in omnibus operibus tuis: & in factis manuum tuarum meditabar.

Expandi manus meas ad te: anima mea ſicut terra ſine aqua tibi.

Velociter exaudi me Domine: defecit ſpiritus meus.

Non auertas faciem tuam à me: & ſimilis ero deſcendentibus in lacum.

Auditam fac mihi manè miſericordiam tuam: quia in te ſperaui.

Notam fac mihi viam, in qua ambulem: quia ad te leuaui animam meam.

Eripe me de inimicis meis, Domine, ad te confugi: doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter nomen tuum, Domine, viuificabis me in æquitate tua.

Educes de tribulatione animam meam: & in miſericordia tua diſperdes omnes inimicos meos.

Et perdes omnes qui tribulant animam meam: quoniam ego ſeruus tuus ſum.

Gloria Patri, & Filio.

Antiph. *Ne reminiſcaris Domine delicta noſtra, vel parentum noſtrorum: neque*

Vendicttam sumas de peccatis nostris.

LITANIÆ.

KYrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon.
Chriſte audi nos. Chriſte exaudi nos.
Pater de cœlis Deus; Miſerere nobis.
Fili Redemptor mundi Deus, Miſerere nobis.
Spiritus ſancte Deus. Miſerere nobis.
Sancta Trinitas vnus Deus, Miſerere nobis.
Sancta Maria, Ora pro nobis.
Sancta Dei genitrix,
Sancta Virgo Virginum,
Sancte Michael, Ora.
Sancte Gabriel,
Sancte Raphael,
Omnes ſancti Angeli, & Archangeli, Orate pro nobis.
Omnes ſancti beatorum ſpirituum ordines, Orate pro nobis.
Sancte Ioannes Baptiſta, Ora.
Omnes ſancti Patriarchæ & prophetæ, Orate.
Sancte Petre. Ora
Sancte Paule,
Sancte Andrea,
Sancte Iacobe.
Sancte Ioannes,
Sancte Thoma, Ora

Sancte Iacobe,
Sancte Philippe,
Sancte Bartholomæe,
Sancte Matthæe,
Sancte Simon; Ora.
Sancte Thadæe,
Sancte Matthia,
Sancte Barnaba,
Sancte Luca,
Sancte Marce, Ora.
Omnes sancti Apostoli, & Euangelistæ, Orate.
Omnes sancti Discipuli Domini, Orate.
Omnes sancti Innocentes, Orate.
Sancte Stephane, Ora.
Sancte Laurenti,
Sancte Vincenti,
Sancte Adalberte, Ora.
Sancte Stanislae,
Sancte Venceslae,
Sancte Floriane, Ora.
Sancti Fabiane, & Sebastiane, Orate.
Sancti Ioannes, & Paule, Orate
Sancti Cosma, & Damiane, Orate.
Sancti Geruasi, & Protasi, Orate.
Omnes sancti Martyres, Orate.
Sancte Syluester, Ora.
Sancte Gregori,
Sancte Ambrosi,

San-

Sancte Augustine, Ora.
Sancte Hieronyme,
Sancte Martine,
Sancte Nicolae, Ora.
Omnes sancti Pontifices, & Cõfessores, Orate.
Omnes sancti Doctores, Orate.
Sancte Benedicte, Ora.
Sancte Antoni,
Sancte Bernarde
Sancte Dominice,
Sancte Francisce, Ora.
Omnes sancti Sacerdotes & Leuitæ, Orate.
Omnes sancti Monachi, & Eremitę, Orate.
Sancta Maria Magdalena, Ora.
Sancta Agata. Ora
Sancta Lucia,
Sancta Agnes,
Sancta Cæcilia,
Sancta Catharina,
Sancta Anastasia,
Sancta Elizabet,
Sancta Heduigis, Ora,
Omnes sancti Virgines, & viduæ, Orate,
Omnes Sancti, & Sanctæ Dei, Intercedite.
Propitius esto, Parce nobis Domine.
Propitius esto, Exaudi, nos Domine,
Propitius esto, Libera nos Domine.
Ab omni malo, Libera.

Ab omni peccato, Libera.
Ab ira tua, Libera.
A subitanea, & improuisa morte, Libera.
Ab insidijs Diaboli, Libera.
Ab ira, & odio, & omni mala volũtate, Libera.
A spiritu fornicationis, Libera.
A fulgure, & tempestate, Libera.
A morte perpetua, Libera.
Per mysteriũ sanctæ Incarnationis tuę, Libera.
Per Aduentum tuum, Libera.
Per Natiuitatem tuam, Libera.
Per Baptismũ, & sanctũ ieiuniũ tuũ, Libera.
Per crucem, & passionem tuam, Libera.
Per mortem, & sepulturam tuam, Libera.
Per sanctam resurrectionem tuam. Libera.
Per admirabilem ascensionem tuam. Libera.
Per aduentum Spiritus S. Paracleti, libera.
In die iudicij, Libera.
Peccatores, Te rogamus audi nos.
Vt nobis parcas, Te rogamus.
Vt nobis indulgeas, Te rogamus.
Vt ad veram Pœnitentiam nos peducere digneris, Te rogamus.
Vt Ecclesiam tuam sanctam regere, & conseruare digneris, Te rogamus.
Vt Domnũ Apostolicũ, & omes Ecclesiasticos ordines in sancta religione conseruare digneris, Te rogamus.

Vt inimicos sanctæ Ecclesiæ humiliare di-
gneris, Te rogamus.
Vt Regibus, & Principibus Christianis Pacē, & veram concordiam donare di-
gneris, Te rogamus.
Vt cuncto populo Christiano pacem & vnita-
tem largiri digneris, Te rogamus.
Vt nosmetipsos in tuo sancto seruitio confor-
tare, & cōseruare digneris, Te rogamus.
Vt mentes nostras ad cœlestia desideria erigas,
Te rogamus.
Vt omnibus benefactoribus nostris sempiter-
na bona retribuas. Te rogamus.
Vt animas nostras, fratrum propinquorum, & benefactorum nostrorum, ab æterna da-
mnatione eripias, Te rogamus.
Vt fructus terræ dare; & conseruare di-
gneris, Te rogamus.
Vt omnibus fidelibus defunctis requiem æter-
nam donare digneris, Te rogamus.
Vt nos exaudire digneris, Te rogamus.
Fili Dei, Te rogamus audi nos.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Parce nobis Domine.
Agnus Dei qui tollis peccata mundi, Exaudi nos Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi. Misere-
re nobis.

Christe audi nos. Christe exaudi nos. Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater n.

℣. *Et ne nos inducas in tentationem.*

℟. *Sed Libera nos a malo.*

PSALMVS 69.

DEus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina.

Confundantur & reuereantur: qui quęrunt animam meam.

Auertantur retrorsum, & erubescant: qui volunt mihi mala.

Auertantur statim erubescentes: qui dicunt mihi euge, euge.

Exultent, & lætentur in te omnes, qui quærunt te: & dicant semper, magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.

Ego verò egenus, & pauper sum: Deus adiuua me.

Adiutor meus, & liberator meus es tu: Domine ne moreris. Gloria Patri, & Filio, &c.

℣. Saluos fac seruos tuos.

℟. Deus meus sperantes in te.

℣. Esto nobis Domine turris fortitudinis,

℟. A facie inimici,

℣. Nihil proficiat inimicus in nobis,

℟. Et filiꝰ iniquitatis nō apponat nocere nobis.

℣. Domine non secundùm peccata nostra facias nobis. ℟. Neq; secundùm iniquitates nostras retribuas nobis.

℣. Oremus pro Pontifice nostro N. ℟. Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in animam inimicorum eius.

℣. Oremus pro benefactoribus nostris. ℟. Retribuere dignare Domine omnibus nobis bona facientibus, propter nomen tuum vitam æternam.

℣. Oremus pro fidelibus defunctis. ℟. Requiem æternam dona eis Domine, & lux perpetua lùceat eis.

℣ Requiescant in Pace. ℟. Amen,

℣. Pro fratribus nostris absentibus, ℟. Saluos fac seruos tuos, Deus meus, sperantes in te.

℣. Mitte eis Domine auxilium de sancto.

℟. Et de Sion tuere eos.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟, Et clamor meus ad te veniat.

Oremus:

DEVS, cui proprium est misereri semper, & parcere, suscipe deprecationem nostram: vt nos & omnes famulos tuos, quos delictorum catena constringit, miseratio tuæ pietatis clementer absoluat.

EXaudi quæſumus Domine ſupplicum preces, & confitentium tibi parce peccatis: vt pariter nobis indulgentiam tribuas benignus, & pacem.

INeffabilem nobis Domine miſericordiam tuam clementer oſtende: vt ſimul nos & à peccatis omnibus exuas, & à pœnis, quas pro his meremur, eripias.

DEvs, qui culpa offenderis, pœnitentia placaris: preces populi tui ſupplicantis propitius reſpice, & flagella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis noſtris meremur, auerte.

OMnipotens ſempiterne Deus, miſerere famulo tuo Pontifici noſtro N. & dirige eum ſecundùm tuam clementiam in viam ſalutis æternæ: vt te donante tibi placita cupiat, & tota virtute perficiat.

DEvs, à quo ſancta deſideria, recta conſilia, & iuſta ſunt opera: da ſeruis tuis illam, quam mundus dare non poteſt, pacem: vt & corda noſtra mandatis tuis dedita, & hoſtium ſublata formidine, tempora ſint tua protectione tranquilla.

VRE igne ſancti Spiritus renes noſtros, & cor noſtrum, Domine: vt tibi caſto corpore ſeruiamus, & mundo corde placeamus.

Fidelium Deus omnium conditor, & redemptor, animabus famulorum, famularumque tuarum, remissionem cunctorum tribue peccatorum: vt indulgentiam, quam semper optauerunt, pijs supplicationibus consequantur.

Actiones nostras, quæsumus Domine aspirando præueni, & adiuuando prosequere: vt cuncta nostra oratio, & operatio, à te semper incipiat, & per te cœpta finiatur.

Omnipotens sempiterne Deus, qui viuorum dominaris, simul & mortuorum, omniumq; misereris, quos tuos fide, & opere futuros esse prænoscis, te supplices exoramus: vt pro quibus effundere preces decreuimus, quosque vel præsens seculum, adhuc in carne retinet, vel futurum iam exutos corpore suscepit, intercedentibus omnibus sanctis tuis, pietatis tuæ clementia, omnium delictorum suorum veniam consequantur. Per Dominum nostrum. Amen.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Exaudiat nos omnipotens & misericors Dominus. ℟. Amen.

℣. Et fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in pace. ℟. Amen.

CAPVT X.

DE REMEDIIS AD VITÆ emendationem pleniorem idoneis.

Adiumenta generalia ad vitæ emendationem cumprimis conducentia.

1. Ad remedia emendationis vitæ tuæ, adiumentaque executionis boni illius propositi, de quo initio diximus, prodeſt in primis, fugere occaſiones, quæ ad tale peccatum ſolent inducere: vt ludos, malas ſocietates, familiaritatem perſonarum ſuſpectarum, adſpectum oculorum, colloquia praua, lectionem librorum laſciuorum, & id genus alia.

2. Iuuat plurimum in principio diligenter reſiſtere tentationibus, excutiendo à te ſcintillam prauæ cogitationis, antequam intret & accendat cor. Quod fieri poteſt, ſi ſubito recurras ad orationem, vel nomines Sanctum nomen IESV, vel ſignes te ſigno ſanctæ Crucis, vel ſubito ante oculos ſubiicias imaginem crucifixi Chriſti, ꝑ peccatis tuis vulnerati, & ſanguine manantis, vel è veſtigio implores opē B. Virginis.

3. Iuuat frequens auditio verbi Dei, & piorum librorum lectio.

4. Prodest si quando senserit homo rebellionem carnis, asperè & durè tractare corpus, tum dormiendo, edendo, bibendo, tum etiam in alijs rebus, quæ illi afferre possent voluptatem.

5. Fuga ocij necessaria est, quod origo & fomes est vitiorum omnium.

6. Efficacissimum est remedium, frequens vsus Sacramentorum, confessionis & pœnitentiæ.

7. Plurimum etiam iuuat Dei & Angeli custodis semper habere præsentiam in oculis & ita quasi coram pædagogis cœlestibus conuersari.

8. Similiter iuuat Christi passionem frequẽter considerare, Sanctorum vitas sæpè legere, & maximè omnium Nouissima sua diligenter meditari. Sic enim in æternum non peccabis ait sapiens.

REMEDIA VARIA PARTIcularia, ad diuersa vel peccata fugienda vel bona virtutum consequenda.

REMEDIA AD HÆRESIS PEriculum declinandum & orthodoxam fidem conseruandam.

1.

PRIMO, humilitatem ex animo colere. Sicut enim impossibile est hæreticum non esse superbum, vt qui iudicium suum totius Ecclesiæ iudicio preponit: ita fieri non potest, vt humilis labatur in hæresim, nisi humilitatem abijciat. Psal. 35. *Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me: ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem*: ibi. hoc est, in pede superbiæ, ait, D. Augustinus.

2.

Frequens vsus Sacramentorum Pœnitentię & Eucharistiæ. Quia enim per hęc Sacramenta, & maximè per Eucharistiam, non solum fides confirmatur: sed spiritualis etiam gustus confertur, vt gustemus & videamus, quam suauis sit Dominus: fit per crebram communionem, vt homo nō modo credat, sed quodammodo sapiat & experiatur vera esse, quæ fides proponit. Atque hoc est, quod Christus dicit: Ioan. 6. *Qui māducat meā carnē, & bibit meū sanguinē in me manet & ego in eo:*

hoc est perseuerabit in Ecclesia mea, & Spiritus meus manebit in eo.

3.

Frequenti meditatione exercere se, in consideratione charitatis Dei, in genus humanū; quam ex innumeris beneficijs nobis collatis tantam esse constat, vt intellectum excedat & Angelorum & hominum. Huic sanè charitati non est consentaneum, mundum vniuersum sine fide sine vero Sacramentorum vsu, sine recta intelligentia scripturarum, mille quingentis annis, in summis relictum fuisse erroribus: donec vnus Apostata monachus, qui, ruptis castitatis & alijs religionis votis, sanctimonialem Deo consecratam atque velatam, sacrilegis sibi nuptijs iunxit, tam diuturni erroris & falsitatis orbem vniuersum argueret; damnatis tot sanctis Patribus, qui & miraculis, & vitæ sanctimonia claruerūt; cùm iste & miraculum nullum ediderit, & fateri in publica ad populum concione non erubuerit, se dæmonem probè nouisse, & ab eo vicissim benè cognitum esse, cum eoque plus quam modiū salis comedisse (quod longæ familiaritatis est argumentum) imò scriptis libris testatum posteris reliquerit, Lib. de Miss. angulari, To. 7. editionis vvitenbergensis. fol. 128, Diaboli secum nocte disputantis argumentis se conui-

ctum

ctum, sacrificium Missæ de medio sustulisse.

4,

perpendere diligenter, & seriò promissiones Dei Ecclesiæ factas: quæ tantæ sunt, vt ijs cognitis nullus sit reliquus errori locus.

Est enim *primò*, 1. Tim. 3. Ecclesia firmamentum & columna veritatis, hoc est, quæ non solùm veritatem secum habet, sed quæ sola veritatem, ad instar columnæ & firmamenti, sustentat, & apertè omnibus demonstrat. Vnde, sicut nullus error fidei in doctrinam Ecclesiæ potest irrepere: ita neque extra Ecclesiam est veritas sine errore.

Secundò: Ecclesia in doctrina morum errare non potest: cùm sit à fidelibus, in qualibet admonitione, instructione, & reprehensione sic audienda; vt qui eius monitis obtemperare nollet, grauissima pœna, quæ mortalibus infligi potest, sit afficiendus: nempe excommunicationis gladio à Christi corpore separandus. *Si* (ait Dominus Math. 18.) *Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus.*

Tertio: Ecclesia est Christi sponsa. Sponsam autem nihil potest latere arcanorum sui sponsi.

Quarto: Est corpus Christi, eodem Spi-

ritu

ritu sancto afflatum. Quare neque à capite separari potest, (*Ego* ait Math. 28. *vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi*) neque ignorat mentem sui capitis, si idē sit capitis & corporis spiritus. *Nemo* (ait Apostolus 1. Cor. 2.) *nouit quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est. Nos autem Spiritum Christi habemus* : & Rom. 8. *qui Spiritum Christi non habet, hic non est eius*. Vnde & Dominus promisit, Ioan. 16. se Ecclesiæ daturum paracletum Spiritum, qui eam doceret omnem veritatem.

Quintò: Ecclesia est congregatio, non occulta & latens, sed aperta: sicut ciuitas suprà montem posita, Math. 5. & candela posita super candelabrum, vt omnes, qui in domo sunt, lumen videant; id est, vt ab omnibus videri possit; tam ijs qui ad fidem Christi conuertuntur, vt sciant quo sit eundum, & è quò sit fides petenda; quàm ijs qui sunt in Ecclesiam admissi, vt sciant in dubijs quæ sit consulenda, & in doctrina quę sit audienda. *Dic*, inquit, Math 18. *Ecclesiæ & si Ecclesiam non audierit, &c.*

Sextò: Ecclesià hoc modo in monte fundata,

data, & in luce constituta, non est vnius anni, nec vnius seculi, sed omnium dierum atque annorum vsque ad consummationem seculi. *Super hanc petram* (ait Math. 16. *ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferni non præualebunt aduersus eam,* hoc est, firmissimè eam collocabo: aduersus quam tametsi omnis industria sapientia atque potentia dæmonum sit insurrectura, nunquam tamen præualebit vt eam deijciat. Si igitur hæc Ecclesia habeatur tam illustribus priuilegijs instructa, quæ neque errare, neque errores in doctrina fidei vel morum docere, neque superari possit vlla vi aut arte; quæ scripturas & verba optimè nouerit atq; intelligat sponsi sui, quæq; Spiritu eodem cum suo capite, & sponso sit imbuta: non est locus hæresibus: quia in omni dubitatione recurrendũ erit ad Ecclesiam, iuxta Christi præceptum: Mat. 18. *Dic Ecclesiæ:* Et Luc. 10. *Qui vos audit, me audit.*

Sed vbi sit ista Ecclesia quæritur. Hoc sanè ex scripturæ verbis apertè constat, talem aliquam esse, & à Christi temporibus extitisse, atque ad consummationem vsque seculorum mansuram, qualem iam descripsimus. Vbi autem illa hactenus fuerit, & quænam illa sit etiamnũ, his duobus indicijs ostendi potest.

Primò quidem, ex omnium Christianorum cuiusuis status & nationis vnanimi consensu. Sicut enim Romanam vrbem eam agnoscimus, quæ ad Tyberim; Parisiensem, quæ ad Sequanam; Coloniensem, quæ ad Rhenum est posita: quia hactenus mundus vniuersus has vrbes pro talibus habuit: Ita, si quæ Ecclesia pro vera & Catholica Christi Ecclesia, ab orbe vniuerso 1500. annis est habita, ea certè pro tali nobis est veneranda. Et sicut si post tanti temporis totius orbis confirmationem, quispiam aliud oppidum, à paucis annis exædificatum tibi veram illam & antiquam Coloniam esse diceret, antiquorum Imperatorum priuilegijs & libertate celebrem; adeò nihil persuaderet, vt etiam tanquam insanum ridendum & explodendum se proponeret: ita qui post 1500. annos, aliam tibi Ecclesiam demonstrare conatur, à paucis annis coactã, eamque docere veram illam esse Ecclesiam, quam Christus innumeris priuilegijs donauit; errasse autem omnes qui 1500. annis hunc cœtum non agnouissent: non solùm audiendus non est, sed pro insano habendus; tum, quòd vniuersum orbem præ se erroris accuset; tum, quòd recenti & nuper nato conuentui tantam antiquitatem tribuat.

Ex his facile videre est, quænam sit vera Ec-

clesia,

clesia, quia ante annos 80. cùm necdum vllus ex alijs cœtibus natus esset, vbicunque per orbem Christianum, potissimùm verò vbi nunc nouæ sectę vigent, si quis de vera Ecclesia quæsiuisset, nulla alia quàm Ecclesia Romana ostensa fuisset.

posteriori verò indicio idem ostenditur, ex dictis superius priuilegijs, Ecclesiæ suæ à Christo relictis. Si enim quæras Ecclesiam hodie, quæ sit, aut fuerit aliquando per orbem vniuersum diffusa vel agnita, & cuius origo constanti & non interrupta successione ad Christum & Apostolos, deduci possit: nullam inuenies aliam, quam Romanam. Sicut enim nos credimus, ita crediderunt maiores nostri ab annis 100. ab annis 200. 300. 400. vsque ad annos 1560. neque demonstrari potest, quando primùm, vel à quo sit fides nostra violata aut mutata,. At verò sicut credunt nouæ sectæ Lutheri, Buceri, Caluini, &c. ante 70. annos nusquam in orbe creditum est: cùm omnibus constet, Martinum Lutherum anno 1517. erroresistos primùm excogitasse & inuexisse. Atque etiam hodie errores isti angustijs certorum locorum continentur: Lutheranismus, Germania: Caluinismus, Gallia & Anglia: Zvvinglianismus, Heluetia: extra Europam autem neque sunt, neque fuerunt vn-

quam vel de nomine cogniti.

5.

Vitare lectionem librorum vetitorum, & hæreticorum conciones, familiaritates atque colloquia. *Hæreticum*, ait Tit. 3. Apostolus, *post vnam & secundā correptionē deuita.* Quia vt verba loquentis vim habent mouendi; ita scripta ad permouendum maiore artificio sunt elaborata: Legendi potiùs sunt sacri Doctores, quos constat vitæ sanctitate & eruditione præcelluisse; & frequenter miscendi sermones cum doctis & pijs. Quia tamen in tanta multitudine hæreticorum fieri vix potest, vt non aliquando cum illis agamus: in promptu habendæ sunt rationes, quibus auitam fidem Ecclesiæ tueamur. *Parati* (inquit Apostolus 1. Pet. 3.) *semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem, de ea quæ in vobis est spe.* Non quod necessum sit, à singulis articulis controuersis omnes esse instructos sed quòd expediat generales quasdam nouisse solutiones communium argumentorum. Veluti si obijciant, in sacris literis non haberi inuocandos esse sanctos, venerādas imagines, abstinendum à carnibus, aut aliquid eiusmodi, non ergo ista esse facienda: nos contra obijciamus & quidem efficaciùs; hæc sacris li-

teris non prohiberi, atque sine peccato fieri posse: quia vbi non est lex, ibi nec preuaricatio. Rom. 4.

Item si dicant, nihil esse fide tenendum; nisi quod sacris literis continetur: nos contra dicamus, si hoc admittatur, manifestè sequuturum, Euangelium secundùm Matthæum non esse à Spiritu sancto dictatum: quia nusquam in vniuersa scriptura habeatur, hoc Euangelium vel esse dictatum à Spiritu Sancto vel esse in Catalogo librorum sacræ scripturæ. Hæc enim obiectio illos eò ducet, vt fateri cogantur, aliqua esse recipienda atque credenda quæ scriptura sacra non contineantur, sed ea tantùm reijcienda, quæ cum scriptura sacra apertè pugnant.

Si verò eiusmodi aliqua loca scripturæ ab ijs adferantur, quæ videantur aduersari doctrinæ Ecclesiæ: si quando Catholicorum Patrum expositio non occurrit, hæc vna solutio sufficiet: scripturas illas dogmatibus Ecclesiæ non esse contrarias, quantumuis prima fronte videantur. Nam licet earum genuinam explicationem ad manum non habeamus (sunt enim scripturæ difficiles, & studio egent quod non est omnium) ante multas tamen annorum centurias, priusquam hæresis in orbem venisset, Catholicos doctores per vniuersum orbem

ſcripturas iſtas ſic ad mentem Chriſti intellexiſſe, vt nihil planè cum doctrina Orthodoxa Eccleſiæ, quam ijdem ipſi tuebantur, pugnarent. Rurſus ſi quærant, cur libeat tanto tempore in antiqua iſta Eccleſia hærere, cùm potiùs ſint eligenda noua quàm vetera?

Dicendum *primò*: non omnia vetera abijcienda eſſe, neque omnia noua veteribus præferenda. Aurum vetus præfertur nouo; & ſi ſenex manum ſuam veterem amputare velit, non inueniet aliam commodiorem; etiamſi argenteam aut auream ſubſtituat.

Dicendum *ſecundò*: quò velint nos relicta Romana Eccleſia abire, ad Lutheri, aut ad proteſtantium, vel ad Caluiniſtarum, an ad Anabaptiſtarum ſectam? Hi enim ex æquo omnes Romanam Eccleſiam damnant, & veram ſcripturarum intelligentiam iactant.

Tertiò, quæ ſit ratio, cur illi nos velint antiquam fidem deſerere? quid apud ipſos præclarum ſit quod nos ad mutationem tanti momenti, vnde animæ ſalus dependet, mouere debeat: Nam ſi vitia ſpectes ſuperiorum: ſcimus Chriſtum præmonuiſſe: Matthæi 23. *Quæcunque dixerint, ſeruate & facite; ſecundùm opera autē eorum nolite facere.* neque tantæ ſunt hæreticorum miniſtrorum

virtu-

virtutes, vt ijs magnopere cedant mores ſacerdotum Catholicorum: quin potiùs incorruptus arbiter maiorem vitę integritatem atque doctrinam in Romana Eccleſia, quam in vllis ſectis, deprehēdet. Si ſcripturarum intelligentiam conſideres: ante exortas hæreſes, Eccleſia, quæ ſcripturas habuit, earum etiam intelligentiam habuit. Cur ego ab Eccleſia ſcripturarum libros accipiam, & eorundem intelligentiam non accipiam? Cur credam dicenti hoc eſſe verbum Deî? & non credam docenti, hunc eſſe ſenſum verbi Dei? Cur credam in numero librorum, & non credam in ſenſu librorum? Sanè in die iudicij, coram Christò ſeuero iudice, ſecurior erit Catholicus quouis ſectario.

Ponamus enim falſa eſſe, quæ Romana Catholica Eccleſia credit: in exacto illo iudicio, cùm Chriſtus quæret, Cur ita de me meiſque Sacramentis credidiſti? ſecurè reſpondebit Catholicus.

Primò, Quia Eccleſia per vniuerſum orbē nos ita docuit, quam tu audiendam iuſsiſti.

Secundò, Quia nos ita docuerunt maiores noſtri, qui eandem fidem à ſuis ſe maioribus accepiſſe, & illos rurſus à maioribus ſuis, ad Apoſtolorum vſque tempora, teſtati ſunt: neq; tempus ſcire potuimus vnquam, quo fides

hæc quæ à te Apostolis tradita, ad nos vsq; per manus venisse dicitur, vel minimo violata fuerit: maximè cum tu B Apostolo Petro disertè promiseris· Matth. 16. *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam,* Et ascensurus in cœlum dixeris: Matth. 28. *Ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi.*

Tertiò, Quia viri illi, qui fidem illam nos docuerunt, & ad finem vsque vitæ retinuerũt, clarissimi fuerunt, & eruditione, & morum probitate, quorum sanctitatem tu ipse miraculis comprobasti: Sanè ergo, si error in nobis fuit, tu Domine nos decepisti. Eorum enim vestigia, quorum tu vitam tibi placere declarasti, secuti sumus. Denique, quia nihil vidimus in doctrina fidei nostræ, scripturis & verbis tuis repugnans. Licet enim aduersarij nostri multas nobis scripturas obiecerint: ita tamen illæ omnes à Doctoribus nostris ante multas annorum centurias declaratæ fuerunt, vt planè nihil cum doctrina Catholica pugnare viderentur. Quis autem eram ego, qui fidẽ tam antiquam, per totum orbem diffusam, tot miraculis illustratam, tanta omnium Catholicorum confessione seruatam à tot Patri-

bus explicatam, reijcere auderem, vel erroris arguere?

Contrà, vbi ex ſectario interrogabit Dominus: Et quid te impulit, vt relicto ouili meo, ad luporum gregem te conferres? quid poterit adferre: niſi Martinus Lutherus nos decepit, Caluinus ſeduxit, Bucerus peruertit? At rurſus Dominus, Quid, inquiet, in his doctoribus vidiſti, quod te ad fidem mutandam, & Eccleſiam tot ſeculorum deſerendam impelleret; Forte miracula ediderunt, vel inſigni ſanctitate viguerunt? Atqui tibi per Apoſtolum meum dictum fuit: Galat. 1. *Si Angelus de cœlo vobis Euãgelizauerit præter id quod accepiſtis, Anathema ſit.* Si in religionis mutatione nec Angelis eſt fides adhibenda, quantò minus hominibus, ſine miraculorum teſtimonio, ſine uitæ probitate? quales enim prædicti fuerint, nouit orbis vniuerſus.

At dicet forte hæreticus: Vidimus in Romana Eccleſia multos errores ſcripturis tuis non conſentaneos. Sed Dominus iterum: Et à quo ſcripturas ſacras accepiſtis? nonne à Romana Eccleſia? illa autem totis 1500. annis tam ſocors fuiſſe in enarrandis ſcripturis credenda eſt, vt tantò tempore non aduerteret; ſe cum ſcriptura pugnare? & ſi illa ſcripturas eo ſenſu expoſuit, vt nihil cum auita fide pugnarent,

cur tu nouas & inauditas expositiones secutus, vniuersum orbem erroris damnasti, & non potius Ecclesiæ fidem & explicationes secutus fuisti. Magis enim rationi consentaneum tibi esse debebat, illum esse verum scripturarum intellectum, quem per vniuersum orbem tot sęculis docuit illa Ecclesia, quæ tibi scripturas tradidit; quàm illum, quem post 1500. annos quiuis nouorum Doctorum commentus est.

Qui candido animo ista præcogitaret, quæ certo certius post mortem ventura sunt, non facilè ad errores declinaret; sed veram retineret Romanam Catholicam fidem, sine qua impossibile est placere Deo.

REMEDIA CONTRA IVRANDI consuetudinem.

PRIMO considerare, si de omni verbo otioso sit ratio reddēda in die iudicij, Mat. 12. quantò magis de iuramento, per quod irrogatur insignis iniuria Deo, cùm ad quasuis nugas vocatur in testem. Sicut enim vir grauis, si ad nugas pueriles testis adhiberetur, existimaret honoris sui non haberi rationem: ita Deus meritò indignatur, quoties rem quamlibet leuem sui nominis compellatione videt

comprobari, quod sanctùm est, terribile, & adorandum.
2. Cogitare, quòd in frequenti iuramento sit graue periculum periurij. Qui namque iuramentis assueuit, subinde per malam consuetudinem, etiam ea, quæ falsa sunt, iuramento confirmat. Omne autem periurium est mortale peccatum, adducens mortem æternam. Idem etiam quandoque iuramento promittit, cuius postea pœnitet: sicut Herodi contigit, qui ne iusiurandum violaret, dedit saltatrici caput Ioannis Baptistæ.
3. Perpendere, quod nihil vtilitatis ex mala ista consuetudine oriatur. Quia (vt ait B. Chrysostomus Hom. 7. ad Popul. Ant) frequenter iuranti minùs credi solet, etiamsi seriò iuret, Et longe facilius est, rem sine iuramento confirmare, quàm Sacramentum tam leuiter adhibere. Dæmon solus iuramentis oblectatur, quòd per ea videat nomen sacratū Dei profanari.
4. Ex diuinis vltionibus, quæ iurantes & diuinum nomen blasphemantes sequutæ frequenter fuerunt, metum assumere. Nam Leuitici 24. Blasphemus iubetur lapidibus obrui: nota est historia B Gregorij, lib. 4. dialog. cap. 18. de puero quinqueñi à dæmonibus è sinu patris ob crebra iuramenta sublato.

5. Si verò quis statuit hãc prauam iurandi consuetudinem doponere, proponat in septimanas aut menses aliquot certam aliquam eleëmosynam pauperibus erogare; pro quolibet iuramento, in quod lapsus fuerit: atque ne istius rei obliuiscatur, curet se à familiaribus moneri, quoties iurasse aduertetur. Si pauper sit, aliam sibi pœnam imponat. Ita D. Chrysostomus, Hom 5 ad populum Antioch. *Ego te*, inquit, *quendam docebo modum, quem si tenueris, superabis omnino. Cùm videris teipsum, vel alium quemquam vel seruorum vel filiorum, vel vxorem hoc malo captos, & continuè commonefactos, neque correctos iube non pransos cubare, & hanc tibiq; & illis damnationem impone, damnationem non dãnum, sed lucrum ferentem.*

REMEDIA PRO HONORE parentum & superiorum.

PRIMVM, vt cogitemus, cuius loco sint superiores, nempe loco Christi, quem repræsentant, quemadmodum imago prototypum. Proinde sicut imagini Christi honorem

omnem

omnem habemus, aut potiùs Christo in illa: ita superioribus habendus est honor, talibus imaginibus conueniens, nempe non externa tantum reuerentia, sed obedientia, interno amore, & externo obsequio.

2. Considerare, quanta parentes passi sint pro nobis, & quantum onus pro nobis sustineant Superiores: Hoc argumento monebat Tobias filium suum: Tob. 4. *Honorẽ habebis matri tuæ, omnibus diebus vitæ eius: memor enim esse debes, quæ & quanta pericula passa sit propter te in vtero suo.* Et B. Paulus Hæbreos: Hæb, 13. *Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis, ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri: vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes: Hoc enim non expedit vobis.* Qui tam multa pro nobis sustinent, meritò sunt honorandi à nobis. Nam licet mali superiores de suis subditis sint parùm soliciti, non ideo tamen minus onus sustinent reddendę rationis pro nobis: quod eò erit illis grauius; quò negligentius in curam ouium suarum incubuerint.

3. Considerare mercedem honoris, parentibus & superioribus exhibiti. Si enim illi sint

loco Christi, sanè quicquid illis præstatur, censet Christus sibi præstari· sicut, quod fit Legato, fit Domino Legati. Proinde, sicut mercenarius à famulo nomine heri ad laborem vocatus, mercedem expectat à Domino, pro Domini liberalitate & operibus, non pro conditione & paupertate famuli: ita qui superioribus loco Christi obtemperat, amplissimam meritò expectare potest mercedem, pro diuitijs & liberalitate Christi. Et sicut ditissimus ac liberalissimus princeps, nihil patitur sibi, vel minimum, gratis à quoquam, potissimùm verò paupere, fieri: ita Christus nullum opus, quantumuis exiguum, ex obedientia susceptum, sine amplissima mercede relinquet.

Qua ex re hæc duo sequuntur: *Primò*, meliorem esse subditorum, quàm superiorum conditionem: vtiliusque esse subesse, & parere, quàm iubere. *Secundò*, felicissimos esse eos qui in omnibus suis rebus & actionibus à maiorum obedientia pendent, neque aliquid agunt vel aggrediuntur, nisi ex superioris voluntate. Sicut namque vtilissimum est mercenario, nihil operari, nisi ex præscripto Domini (quod enim ex sua voluntate agit, non meretur mercedem à Domino, sed quod agit ex Domini præscripto) ita quicquid ex obedi-

entia

entia præſtatur, mercedem peculiarem obedientiæ accipiet. Atque hinc eſt, quod præcepto de honorandis parentibus promiſsionem Dominus peculiarem adiũxerit, Epheſ. 6. non ſolum præmij poſt hanc vitam, ſed etiam in hac vita: vt oſtenderet, ſe eſſe illum, qui honoris & obedientiæ mercedem eſt daturus. 4. Conſiderare, quàm grauiter punierit eos Deus, qui parentibus aut ſuperioribus honorem non habuerunt, ſed moleſtiam exhibuerunt. iuxta ſcripturam; Eccli. 3, *Quam mala fama eſt, qui derelinquit patrem; & eſt maledictus, à Deo, qui exaſperat matrẽ.* Primò: Cham, irriſo patre, maledictus eſt in ſua poſteritate. Geneſ. 9. Secundò: Eſau inobediens Parentibus, amiſit nobiliſsimam benedictionem. Gen. 26. & 27. Tertiò: filij Heli eodem die perierunt. 1. Reg. 4. Quartò: Abſalon perſequens patrem, ex arbore pendens confoſus interijt. 2. Reg. 18. Quintò: Chore, Num. 16. Dathan, & Abiron à terra abſorpti ſunt, propter murmurationem; in Moyſen. Sextò. Soror Moyſis, eadem de cauſa leprâ percuſſa eſt. Num. 12. 5. Intueri reuerentiam Chriſti, quàm habuit, non tantùm Patri cœleſti, cui fuit obediens vſque ad mortem crucis; Phil. 2, ſed etiam Matri & Ioſeph. *Et erat*

(ait scriptura, Luc, 2.) *subditus illis*, Matrē suam in hac vita repleuit gratia, & super mulieres omnes benedixit: post hanc vitam autem repleuit gloria, & super omnes creaturas collocauit: nempè amicium Sole, Apoc. 12. hoc est, gloria Dei: & Lunam, id est, vniuersam Ecclesiam, tam cœlestem triumphantem quàm terrenam militantem, subiecit sub pedibus eius, imponens capiti eius diadema stellarum duodecim, hoc est, dans ei gloriam omnem, quam habent Sancti vniuersi in cœlo.

REMEDIA CONTRA DEtractionis Vitium.

PRIMVM est; seipsum, vitiaque sua diligenter intueri: Sicut enim qui domi multis negotiis distinetur, non habet otium aliena curandi: qui autem alienis occupatur, apertè declarat, vel non esse domi suæ quod occupationem requirat; vel sane, si sit, non rectè curari. Ita qui diligens est inspector conscientiæ suæ, tam multa in ea reformanda inueniet, vt non sint illi curæ Vitia proximorum: & qui alienis vitijs carpendis detinetur, ille indicat se negligentem esse suorum morum censorem. Nullus est enim detractor, nisi

conſcientiæ propriæ negligens curator, & quo quis pluribus vitijs abundat, eò plura eaque minutiora in alijs carpit.

2. Cōſiderare, hoc peccatum detractionis nō ſola pœnitentia deleri: ſed ſicut in furto non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum; ita hic non tolli culpam, niſi fama ablata reddatur.

3. Conſiderare, detractorem eſſe cauſam peccati multorum. Quicquid enim ab auditoribus ex auditis referendo committitur, id totum à Deo detractatori imputabitur. Quantus porrò eſt numerus peccatorum, quando res ab vno narrata, à multis, varijs in locis, pluribus annis repetitur.

4. Cogitare, an vellet homo ea de ſe abſente dici, quæ de altero narrat. Nam quæ tibi non vis fieri, alteri non feceris. Tob. 4.

5. Vtilitates detractionis cum ipſius incommodis conferre. Nam vtilitas nulla eſt, niſi fortè riſus inanis: incommoda autem ſunt varia. Primò enim (ait D. Chryſoſtom. Hom. 3. ad popul. Antioch.) audientem peiorem feciſti, proximo calumnians: nam ſiue peccator ſit, ſegnior fit, peccati communicatorem nactus; ſiue iuſtus ſit, in arrogantiam tollitur & inflatur, ex aliorum peccato magna de ſeipſo ſentire perſuaſus. Secundò: Communem

Ecclesiæ statum læsisti; non enim audientes omnes peccatorem solum accusant, sed opprobria Christianorum genti infliguntur. Tertiò: Dei gloriam blasphemari fecisti. Sicut enim nobis laudabiliter viuentibus Dei nomen glorificatur: sic peccantibus blasphematur, & cõtumelia afficitur, Quartum malum, audientem confudisti; & sic impudentiorem reddidisti, inimicum & hostem reddens. Quintũ: Teipsum pœnæ & castigationis reum fecisti, negotia nihil ad te pertinentia texens. Ne quis enim hoc mihi dicat, tunc detraho, quãdo falsa dico. Nam si vera dicens, malè dixeris: & hoc crimen est, Hactenus B. Chrysostomus.

REMEDIA CONTRA INAnem gloriam,

PRIMVM, Considerare, nihil vtilitatis sequi ex inani gloria. Talis enim quisque est, qualis coram Deo est, Si quis vesperi, postquam incubuit, apud se cogitet, quid omnis elapsi diei gloria iam illi prosit, inueniet nihil se nisi vanitatem consequutum:

2. Considerare quòd quærendo gloriam, amittatur gloria: fugit namque gloria sequentem, & sequitur fugientem. Ideo omnis su-

perbus & gloriosus est contẽptibilis, & meritò contemnitur: humilis autem exaltatur. Exẽpla in vtroque Testamento in promptu sunt, in Aman, Libr. Esther. & Herode: Actor. 12, contra, in Dauide, & B. Virgine.

3. Ex inani gloria magnum sequitur detrimentum: quia perit omnis bonorum operum fructus, vt dicitur, Matth. 6, *Receperunt mercedem suam.* Nam sicut aues non relinquerent intactas carnes quas in aperto campo expositas viderent; nec latrones sine damno dimitterent viatorem, qui in sylua pecunias manu deferret: ita dæmones, qui bonis operibus insidiantur, illa nobis merita furantur, quæ per inanem gloriam exposita vident. Si autem non tanta sit inanis gloria, vt omnia merita boni operis perdat, vsque adeò tamen est inimica virtuti omnis vana gloria; vt virtutis splendorem obfuscet etiam exigua: sicut qui in ardente sole, iter facit, non potest non colorari.

4. Considerare (vt ait B. Bernardus Serm. 3. in paruis sermonibus,) hunc statum nostrum non esse honoris & gloriæ, sed contemptus potius, laboris, & exilij, inter vermes & bestias, in quo omnia nos ad humilitatẽ prouocant: corpus sordidum, multisque malis obnoxium; tentatio dæmonis assidua; denique Christi &

Sanctorum prædicatio & exempla.

5. Qui laudari vult & videri, quærat laudem à Deo & Sanctis omnibus, qui & plures sunt, & nobiliores hominibus omnibus in terra viuentibus; eorumque laus est solida. Sicut enim stultum est, quærere laudem puerorum, & interim à viris omnibus contemni: ita valde imprudenter agit, quisquis gloriam hominum quærit, & se ridendum & contemnendū proponit Deo, Sanctisque omnibus, qui facta eius omnia intuentur

REMEDIA CONTRA *auaritiam.*

PRIMVM, vitare consuetudinem auarorum, frequenter adesse liberalibus, atque assuescere dandis eleëmosynis. Facilius est enim dare, quàm accipere. Quia si dare velis: nemo impediet: si accipree velis: multi obijcient impedimentum. Præterea, Beatius est dare, quàm accipere: Actor. 20. Quia cùm donas, à multis gratiæ tum Deo, tum tibi aguntur; cùm accipis, omnes detestantur. Vt autem consuetudinem illam dandi assumas, alterum horum, vel vtrumque facito. Nempè 1. naturæ auaræ vim adferas. 2. de tuo quotidiè certam eleëmosynam, etiā te nescio con-

ferendi, domestico, vel familiari potestatem facias.

2. Considerare breuitatem vitæ, mortemque imminentem. Facile contemnit omnia (ait D. Hieronymus ad Paulinum) qui se semper cogitat esse moriturum. Nam primò: morte deserenda sunt omnia, ad aliumque deuoluentur, fortè ingratum, tui im̃emorem, & (vt sæpè videmus) decoctorẽ *Stulte* (ait Dominus Luc. 12.) *hac nocte animam tuam repetunt à te: quæ autẽ parasti, cuius erũt?* Secundò, post mortem Deo erit reddenda ratio de quolibet quadrante, quomodo eum ad Dei Domini voluntatem expẽderis. Quia eñ tu bonorum non dominus, sed œconomus es constitutus, ratio erit danda de singulis. Quid ergo tantas opes quæris, quibus te obligas ad tantas rationes?

3. Considerare, quòd per diuitias conseruatas neque vita ista prorogetur (non enim in abundantia est vita cuiusquam, ex his quæ possidet Luc. 12.) neque vita æterna comparetur: cùm dicat Dominus: Luc 6. *Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei: & Va vobis diuitibus.* Cùm autem in vsus pauperum liberaliter effunduntur, sic & deducunt ad perfectionem, vt Christus ait Matthæi 19

Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, &c. Et cœlestes mereantur diuitias: quæ tantò nostris diuitijs præstantiores sunt atque maiores, quanto sol lutum decore, & cœli circuitus terram amplitudine vincit Si ergo vis veras diuitias: habeto illas in cœlo vbi fures non effodiunt, neque furantur: Matt. 6. vbi solicitudo conseruandi animum non cruciat; vbi qui diues est, nunquam ad paupertatem redigitur; & vbi diuitiæ synceram adferunt & solidam oblectationem.

4. Firmam cōstituere in Domino fiduciam, qui non solùm in veteri Testamento, sed etiam in nouo, necessaria vitæ fidelibus promisit, & præstitit: *Quærite,* inquiens, Matth. 6. *primùm regnum Dei & iustitiam eius; & hæc omnia adijcientur vobis* Et, Hebr. 11. *Non vos deseram neque derelinquam.* Qui tantam turbam Monachorum, Anachoretarum, aliorumque religiosorum, & Christianorum, qui nudum Christum nudi secuti fuerunt, hactenus aluit; is tibi quoque necessaria præbebit, si magna fide ei te committas. Dum autem tu plus æquo solicitus es, deponit solicitudinem tui Deus, quam tu de te satis magnam habes. Si verò solicitudinem

tui proijceres in eum, ipse maiorem curam tui susciperet.

5. Intueri exemplum Dei Domini nostri, qui tanta largitate in omnes vtitur, vt creaturas omnes diuitijs suis cumulet. Non illi sufficit in vsum tuum hunc orbem creare: quotidianis muneribus te locupletare, Spiritum suum sanctum atque seipsum tibi communicare; sed insuper sanguinem suum, & vitam tibi dedit, & propter te egenus factus est, 2. Cor. 8. cùm esset diues, vt illius inopia tu ditareris.

REMEDIA CONTRA Luxuriam.

OLLA cùm admota igni nimium feruet ad eam refrigerandam consueuit vnum ex his tribus adhiberi: vel ab igne amouetur: vel ligna subtrahuntur: vel frigida infunditur. Quia ergo libidinis ardor est quidam ignis, ad eius feruorem minuendum similibus est vtendum remedijs.

1. Fugiendæ sunt occasiones, vitanda mulierum colloquia, ocium, perditio temporis: cohibendi oculi, aures, manus, & omnia ea declinanda, quæ aliquam possunt libidinem prouocare. Quia, cùm cætera vitia concertatione

one Vincantur; sola luxuria superatur fuga. 1. Corin. 6. Fugite fornicationem. D. August. lib. de honestate mul. cap. 1.

2. Subtrahatur fomentum, quod est cibus & potus: sicut Helias, impuram Iesabel fugiens, ieiunus ambulauit 40. diebus, & totidē noctibus. 3. Reg. 18, *Subtrahe ligna foco, si vis extinguere flammam.*

3. Addatur aqua refrigerãs, corporis afflictio, & pœnitentia. Corpus enim nostrum, cùm sit asino simile, tunc minùs insolescit, cum duriùs tractatur. B. Benedictus tentatus à carne, in spinas se nudum abiecit. D. Greg. lib. 2. Dialogorum, cap. 1. B. Franciscus in niuem. Nobis quidem licèt tam austera remedia adhibenda non sint, assumantur tamen ea, quæ ad domandam petulantiam carnis sufficiant.

4. Feruens oratio ad Dominum. Quia de hoc vitio ait Christus: Matt. 17. *Hoc genus dæmoniorum non eÿcitur, nisi in oratione & ieiunio.*

5. Primis insultibus impurarum cogitationum statim occurrere: quia dum aliqua negligentia permittuntur irrepere, inficiunt animã, & firmius hærent, quàm vt facilè posint excludi. Sunt enim viscosæ instar picis, quæ tacta adhæret, & inficit.

REMEDIA CONTRA *Inuidiam.*

PRIMVM ex B. Gregor. Lib. 5. Moral. ca. 34 Qui (ait) liuoris peste planè carere desiderat, illam hæreditatem diligat, quam cohæredum numerus non angustat, quæ & omnibus vna est, & singulis tota; quæ tanto largior esse ostenditur, quanto ad hanc percipientium multitudo dilatatur.

2. Ex D. Basilio. Hom. de inuidia. nihil existimare magnũ esse in hac vita. Nihil (inquit) rerum humanarum magnum, aut supra naturam existimemus: nõ enim in rebus fluxis bonum constituimus.

3. Frequens cogitatio de ijs rebus, quæ ad fraternum amorem excitare possunt: vt sunt eadem natura, eadem Christi beneficia, eiusdem hereditatis promissio, quodque reuera non plus merearis honoris; quam quiuis alius, cùm æqualiter omnes Deo dicant Pater noster, qui es in cœlis: quinimo si vitia tua spectes, indignus sis, cui vel minimus honor habeatur.

4. Considerare cui per inuidiam similis efficiaris. Nam sicut de charitate dicit B. Ioannes, 1. Ioan. 4. *Qui manet in charitate, in*

Deo manet, & Deus in eo: & omnis q dili-git, ex Deo natus est, & sicut ille est, nos sumus in hoc mundo: Ita de inuidia dicit idem 1. Ioannis. 3. *Cain ex maligno erat & occidit fratrem suum*. Et D. Chrysostomus: Hom. 41. in Matt. Inuidia hominē in diaboli cōditionem, atque in dæmonē immanissimum conuertit.

5. Consideratio damni atque malorum, quæ adfert inuidia; & bonorum, quæ adfert charitas. Inuidia siquidem, vt ait D. Basilius, Homil. de inuidia nemini magis nocet, quàm auctori. Sicut enim (inquit D. Augustinus Serm. 83. de tempore.) ærugo ferrum: ita inuidia ipsa animam, in qua est, interimit, & consumit. Omnibus grauis est inuidus, nemini charus; ridetur ab omnibus, illi nemo compatitur. Nam sicut hoc vitium proprium est diaboli (vt ait D. Basilius Hom. in aliquot scripturæ locos) ita & ad inuidum affecti sunt homines vt affici solent erga diabolum. Contra vero charitas lætitiam parit, aliorum bona etiam nostra facit, amorem aliorum conciliat, &c. vt est apud D. Chrysostomum, Hom. 44. ad popul. Antioch. & D. Gregorium Pastoralis curæ parte 3. Admonitione 11.

Reme-

REMEDIA CONTRA Iram.

PRIMVM ex D. Basil. Homil. de ira vt statim atq; moueri te sentis, iram cohibeas: &, si internam commotionem fortasse sedare non possis, saltem linguam contineas. vt neque bona loquaris, neque mala, ne quid laxata effuciat, quod ira, non ratio dictet: & potiùs te ad orandum conuertas, tuamque infirmitatem Deo curandam proponas.

2. Ex B. Gregorio. Vt mens (inquit Libr. 5. Moral. cap. 32.) solicita, antequam aliquid agere incipiat, omnes sibi, quas pati potest, contumelias proponat: quatenus Redemptoris sui probra cogitans, ad aduersa se præparet. Iacula enim præuisa minùs feriunt.

3. Ex eodem loco, vt cum alienos (ait) excessus aspicimus, nostra, quibus in alijs excessimus, delicta cogitemus. Considerata quippe infirmitas ꝓpria, mala nobis excusat aliena, Cogitet igitur homo, quā multa alij in ipso toleret quā multa toleret Deus; q si ad singulas culpas vindictam inferret, iā dudū perijssemus omnes. Deniq; & homo ipse frequenter sibi est grauis, sibique displicet. Proinde qui talis est, ipse suo vitio vt se tolerare debeat, non grauatè ferat ab alijs comitti, quod sit tolerandum.

4. Consideranda incommoda, quę ex ira sequuntur. Quid enim prodest vindicta post acceptam iniuriam? An fortè vulnus tuum alieno vulnere curatum est? aut conuitium acceptum, conuitio reddito? Hæc porrò assequitur, qui iræ obtemperat: 1. Corona gloriæ & mercede æterna priuatur: 2. Minister fit & instrumentum diaboli: 3. Occidit animam suam, vt lædat corpus alterius. Similis est enim iracundus homini, qui vt asinum occidat, se ipsū perimit: & item illi, qui ob immensa debita, quibus soluendis non erat, coniectus in carcerem oblatam ab alio solutionem magno fastu recusat. Per eum quippè, qui nobis iniuriam facit, debitum quo Deo adstringebamur, tollitur, modò patienter iniuriam feramus. 4. Iratus homo vindictam petens, ostendit Deo, quomodo cupiat secum agi: nimirum vt sicut ipse in alio non tolerat parua, ita nec à Deo in ipso parua tolerentur. Quemadmodum scriptum est: Luc. 6. *Qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.* Et in oratione Dominica: Matth. 6. *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris* Gregor. libr. 5. Moral. cap. 31. adfert sex alia detrimenta.. Nam (ait) per iram amittitur Primò, Sapientia: dum ratio calca-

tur. Secundò, Iustitia. Ira enim viri, iustitiam Dei non operatur. Iac. 2. Tertiò. Sodalitas: nã iracundi hominis consuetudo nemini grata est. Noli, ait Sapiens, Prou. 22. esse amicus homini iracundo. Quartò, concordia dum pax perturbatur. Quintò, Lux veritatis: quia dum menti iracundia confusionis tenebras incutit, huic Deus radium suæ cognitionis abscondit Sextò, splendor Spiritus sancti: Super quem, ait Propheta Esai. 66. requiescet Spiritus meus, nisi super humilem & quietum, id est, mansuetum.

5. Frequenter perpendere iniurias, quas non verbis solis, sed multis quoque verberibus sustinuit Christus, nulla sua culpa, sed ad delendam culpam tuam. Aspicientes (ait B. Paulus Heb. 12. in auctorem fidei & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem: recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum cõtradictionem, vt ne fatigemini animis vestris deficientes. Et B. Petrus: 1. Petr. 2. Si benefacientes patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum, in hoc enim vocati estis, Quia & Christus passus est pro nobis, vobis relinquẽs exemplum, vt sequamini vestigia eius. Officium namque hominis Christiani est, ad imitationem Christi capitis sui, omniumque

Sanctorum, bona facere, & mala pati, in eoq; ad finem perdurare.

REMEDIA CONTRA Gulam.

PRIMVM, Consortia potatorum deuitare, & omnes occasiones fugere, iuxta admonitionem sapientis: Prou. 23. *Noli esse in conuiuijs potatorum, nec in comessationibus eorum.* Et postea: Ne intuearis vinũ quando flauescit, quum splenduerit in vitro color eius: ingreditur blandè, sed in nouissimo mordebit, vt coluber, & sicut regulus venenum diffundet. Difficilimum est, in delicijs non excedere, & in multitudine ac nouitate ferculorum mediocritatem seruare, dum posteriora nouitate deliciarum prouocant appetitum præcedẽtibus satiatum, vt pulchrè docet B. Bernardus, Apologia ad Guilielmum Abbatem.

2. Considerare incommoda animæ & corporis, quæ ex gula proficisci solent. Animæ quidem sunt, Primò Luxuria. Nam teste B. Hieronymo, Epist. 83. ad Oceanum. venter vino æstuans citò despumat in libidinẽ: & B. Paulus ait: Ephes. 5. *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria* Secundò, cordis aduersus

misericordiam obduratio. Vt ait Propheta: Amos 6. *Bibentes in phialis, & optimo vnguento delibuti, nihil compatiebantur super contritione Ioseph.* Ita diues epulo non est compassus Lazaro, Luc. 16. Tertio, Ira & homicidia. Vinum (inquit sapiens Eccle. 31.) multum potatum, irritationem, & iram, & ruinas multas facit. Sic enim B. Ioannes Baptista in conuiuio Herodis, martyrium sustinuit.

Corporis autem incommoda sunt, Primò, infirmitas, Eccli. 31. *Vigilia & cholera & tortura homini infrunito: somnus sanitatis in parco homine.* Secundò, paupertas: nam operarius ebriosus non locupletabitur Eccli. 19: Tertiò. mors: iuxta illud, Eccli. 37. *Propter crapulam multi obierunt,*

3. Considerare, quantopere hoc vitium displiceat Deo, cùm Primò, venter hominis Deus constituatur, vt ait Apostolus: Philipens. 3. *Quorum Deus venter est.* Secundò, templum Spiritus sancti vertatur in sordidissimam culinam, immo cloacam. Tertiò membra Christi efficiantur bestiæ sine ratione, adeoq; bestijs deteriora, quę naturam vltra satietatem non grauant. Proinde Deus hoc vitium fre-

quenter in ista vita grauiter est vltus, dum Holofernes ebrius à Iudith Iud. 13. est occisus. Amon ebrius 2. Reg. 13. in conuiuio perijt: filij Iob Iob. 1. à dæmone oppressi sunt: & filij Israel Num. 11. ob esum carnium cõcupitum, diuinam iram sustinuerunt. Psalmo. 77. *Adhuc esca eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos:* Deniq; vniuersum genus humanum, gulæ primorum parentum pœnas etiamnum luit.

4. Considerare, hoc vitium gulæ. sicut aduersatur naturæ humanæ, ita valdè gratum esse diabolo, inimico eiusdem naturæ, qui ambulans per loca arida, dum requiem non inuenit in sobrijs, quiescit in locis humentibus Math. 12. Iob 40.

5. vt homo sibi pœnitentiam statuat die vno atque altero, aut etiam tertio, victitandi pane & aqua, cibumque, quem fuisset sumpturus, pauperibus erogandi, si in ebrietatem labatur; neque de hac pœna quicquam remittat.

REMEDIA CONTRA acediam,

PRIMVM, Considerare beneficia atque labores Christi pro nobis susceptos, quibus excitari debemus, vt aliquid in eius gratiam agamus.

Cogi-

2. Cogitare facilitatem operis boni, cuius difficultatem Christus passione sua sustulit. *Confidite*, inquit, Ioan. 16. *Ego vici mundum*. Matt. 11. *Iugum meum suaue est, & onus meum leue*, & (vt inquit Apostolus, 1. Ioan. 5.) mandata eius grauia non sunt. *Ero*, inquit Dominus, Oseæ 11. *quasi exaltans iugum super maxillas eorum*. itaque suauiter equitat, quem gratia Dei portat.

3. Perpendere operis necessitatem. Nam infernus impendet non laborantibus: cùm seruus malus & piger Mat 25. mittatur in tenebras exteriores non aliam ob causam, quàm quod talentum Domini sui ad lucrum non expendisset. Sicut ergo puer de virga cogitans, & operarius de inedia, excitat se, hic ad laborem externũ, ille ad litterarum studia: ita meritò excitari debet ad discutiendam pigritiam, qui pœnas secuturas considerat.

4. Contemplari omnium creaturarum indefessum laborem, ad voluntatem Dei. Sol enim & omnia sydera immensum iter quotidiana circumuolutione perficiunt: arbores & herbæ nobis flores & fructum producunt: bestiæ quælibet ad naturæ rationem operantur, etiam minimæ formicæ, ad quas nos Sapiens remittit. Prou. 6. Indignum est ergo, vt solus

 homo

homo ocio torpeat.

5. Videre quantus labor sustineatur passim ab omnibus, ad consequendos honores, opes, aliasque istius mūdi vanitates perituras; quātaque nosipsi fecerimus, aut faciamus ad animarum nostrarum damnationem. Si ergo vera fides est in nobis, qua certissimè credimus, non esse condignas passiones huius temporis ad futuram gloriam, Rom. 8. quæ reuelabitur in nobis: & hoc leue ac momentaneum, operari in nobis æternum gloriæ pondus 1. Cor. 4. tantamque pro exiguo labore reddi gloriam, 1. Cor. 2. vt eam neque oculus viderit, neque auris audiuerit, neq; in cor hominis ascēderit: meritò omnis torpor est excutiēdus, & manus operi est admouenda, maximè cum exigua sint, quæ à nobis Dominus postulat, Rom. 6. nempe vt sicut exhibuimus membra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem; ita tunc exhibeamus membra nostra, seruire iustitiæ in sanctificationem.

MEDIA AD COMPARANDAM humilitatem cordis.

VERA humilitas non in externis actionibus, sed in corde inuenitur, de qua Christus Matth. 11. *Discite à me quia mitis*

sum, & humilis corde: per quam homo vilis est abiectusque semper in oculis suis & talis haberi ab omnibus desiderat; & si habeatur, gaudet. Verus humilis (ait Bernardus Ser. 16. in Can.) vilis vult reputari, non humilis prędicari: gaudet de contemptu sui; hoc solo sanè superbus, quod laudes contemnit. Ad eam assequendam hæc pauca iuuabunt.

Primò, De se suisque factis non miscere sermones, vel in laudem vel in vituperium, iuxta Poëtæ cuiusdam dictum:

Nec te co laudes nec te contempseris ipse:
Hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis,

Qui enim se commendat, apertè laudem quærit: qui autem se contemnit, occultè eandem quærit, dum, nempe, cupit sua facta ab alijs excusari.

Secundò, Frequenter sibi imperfectiones & peccata sua ob oculos ponere. Quia tam multa sunt vitia cuiusque, vt laudis omnem occasionem tollant. Hoc autem tunc maximè faciendum videtur, quando gloriolæ præbetur materia.

Tertiò, In rebus abiectioribus libenter occupari, & cū humilioribus frequenter versari;

Sicut enim humilitas est causa actionum humilium: ita ex humilibus officijs oritur, atq; eisdem conseruatur.

Quartò, Superiores omnes suos, tanquam Christi vicarios, ex animo magni facere; internam eis externamque reuerentiam exhibere, eorum nomen, auctoritatem, & facta apud alios, quantum fieri potest, tueri. Quia manifestum est superbiæ argumentum, superiores vel reprehendere, vel iudicare, vel parui facere.

Quintò, Sæpius in Sanctorum cum Christo regnantium vitam moresque intueri, nostraque facta cum illis conferre. Tali enim comparatione intelligemus, nihil esse quicquid hactenus egimus. Iuuabit etiam inspicere perfectionem hominum multorum adhuc viuentium, atque ex eorum vita considerare, quàm multa nobis desint.

REMEDIA AD PATIENTIAM.

PATIENTIA est virtus, qua iuxta rationis dictamen moderatè toleramus aduersa. Ad quam hæc puncta erunt vtilia.

Primò, Considerare, nos longè grauiora mala diuersis multorum annorum peccatis commeruisse: quæ si non in isto mundo, his simi-

similibusque afflictionibus, certè in futuro sæculo, purgatorij ignibus excoquenda erunt.

Secundo, Conferre tribulationes molestiasque nostras cum his quas multi alij, fortasse etiam meliores nobis tolerant. *Scientes* (inquit Apostolus 1. Petr. 5.) *eandem passionem ei, quæ in mundo est, vestræ fraternitati fieri.*

Tertiò, Respicere lucrum, quod ex tribulatione sequetur. Sicut enim operarius in summis laboribus, consolatur se expectatione mercedis: ita Christianus in omnibus molestijs & afflictionibus gaudere debet spe retributionis. Quia vir bonus, qui filius est Dei non gratis affligitur: sed sicut filius Dei, dignior est filio Regis; ita maior erit merces laboris atque molestiarum filij Dei in cœlo, quam filij Regis in hoc mundo. Nam iuxta personarum dignitatem, augentur præmia laborum. Et quidem in hoc mũdo, sicut abundant tribulationes in nobis: 2. Cor. 1. ita & abundare solent consolationes. Post mortem vero, quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ, 2. Cor. 4. supra modum in sublimitate, æternum gloriæ pondus operatur in nobis

Quartò, Cogitare, quid ex impatientia le-

uaminis sentiemus. Non enim ob id dolor minuitur, aut molestia tollitur, quia impatientiæ signa edimus; sed potiùs augetur, quod ad cætera mala etiam conscientiæ vulnus addamus. Ergo faciamus de necessitate virtutem, patienterque feramus, quod iuxta Dei voluntatem ferendum videmus.

Quintò, Oculis fidei ad Dei voluntatem omnia referre, quæ patimur; neque imputare hominibus vllis mala illata, sed Deo; quo authore nobis omnia eueniunt. Sicut B. Iob tam magno à varijs accepto detrimento; nihil de vllis inimicis conquestus dixit: Iob. 1. *Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: Sit nomen Domini Benedictum*, D. Gregorius, Magna est, inquit, Lib. 2. Moral. cap. 18. consolatio in eo quod displicet, quod illo ordinante erga nos agitur, cui non nisi iustum placet. Si igitur iusta placere Deo scimus; pati autem nisi quæ domino placuerunt, non possumus: iusta sunt cuncta, quæ patimur; & valde iniustum est, si de iusta passione murmuramus.

MEDIA AD OBTINENDVM VERUM CORDIS GAUDIUM.

Primò,

PRIMO, Conſcientiam habere à peccatis non ſolùm mortalibus, ſed etiam grauioribus venialibus liberam. Prou. 15. *Quia ſecura mens, eſt iuge conuiuium. Et gloria noſtra hæc eſt,* ait Apoſtolus 2. Cor. 1. *Teſtimonium conſcientiæ noſtræ* Cauenda eſt autem omnis duplicitas & ſimulatio, quæ ſolet eſſe inimica pacis internæ. Nam qui ambulat ſimpliciter, ambulat confidenter Prou. 10.

Secundò, Frequenter ſuſcipere Euchariſtiæ Sacramentum, quod eſt Sacramentum, pacis & gaudij, in quo datur Chriſtus, pax noſtra. Ideo in vltima cœna, poſt datum ſanctiſsimũ corpus ſuum, ſic ait Dominus,: Ioannis 14. *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis.* Et Ioan. 16. *Gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis.* Nulla eſt enim plenior conſolatio, quàm quãdo anima poſsidet illum, qui planè ſatiare poteſt eius deſiderium.

Tertio, Exercitium veræ humilitatis & manſuetudinis, iuxta doctrinã Chriſti: Mat. 11. *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde & inuenietis requiẽ animab' veſtris.* Sicut enim veſica inflata vento, & in edito loco ſuſpenſa, in fumo aut vento non poteſt

 quie

quiescere: & sicut aqua feruens perpetuò mouetur: ita homini superbo, & iracũdo, nulla est vnquam quies animi aut solidum gaudium.

Quartò, Rebus, quæ nobis commissæ nõ sunt, & quarum ratio à nobis non exigetur, nos non ingerere; aut curiosiùs eas inquirere: & si forte de ijs vel loqui vel audire contingat, ita nos habere, atque ad res alienas, ad nos non pertinentes; hoc vnicè cauentes, ne conclaue cordis ingressæ; internam pacem perturbent. Sæpè nobis veniat in mentem illud. *Quid ad te?* quod Christus Petro de negotijs Ioannis curiosiùs agenti, respondit; Ioan. 21. *Si sic eum volo manere donec veniã, quid ad te? Tu me sequere*, id est, tu tua tracta, relictis alienis, quæ nihil ad te.

Quintò, Nos totos, nostraque omnia plenè in manus Dei resignare, eique committere, ab eoque pendere. Nam sicut infantulus securus est & lętus in sinu matris, nihil dubitãs, quin à matre regatur, iuuetur, & foueatur, quomodocunque tandem mater illum teneat, siue dextera, siue sinistra manu: Ita Christianus, qui Deo nititur, hoc vno gaudere deberet, quod à Deo regatur. Et sicut tessera, in quodcunque latus proiecta, firmiter consistit: ita æquabili & cõstãti esse deberet animo quic-

quid

quid occurrat, seu lætum, seu triste; hoc sæpè cum Dauide repetens: Psal. 22. *Dominus regit me, & nihil mihi deerit. Si consistant aduersus me castra, nõ timebit cor meum. Ego autem* Abac. 3. *in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Iesu meo.*

B. Paulus in Epist. ad Coloss. cap. 2. videtur tria proponere ad internum gaudium, ac Spiritus consolationem obtinendam. *Vt,* inquit, *consolentur corda ipsorum instructi* (seu, vt Græcis est.) *instructorum in charitate, & in omnes diuitias plenitudinis intellectus, & in agnitionem mysterij Dei & Patris, & Christi Iesu.* hoc est, vt per hæc tria accipiant veram cordis consolationem 1. Per veram charitatem, qua inter se connectantur. Sicut enim inuidia tristitiam, ita charitas gaudium adfert. 2. Per certissimam fidem & persuasionem intellectus, quòd homo à Deo regatur, & Deus omnia rectè ex summa dilectione moderetur. 3. Per frequentem considerationem & meditationem beneficiorum Dei, & mysterij Christi, ac vitæ æternæ, ad quã per Christũ habemus ius, & accepimus arram.

LIBER QVINTVS.

De Methodo Rite Communicandi.

Ea de re, primum excitamenta varia in medium adducemus, quę frequentem nobis sanctissimæ Communionis vsum persuadent. Tum de digna ad eam præparatione agemus. Tandem quid in ipsa cōmunione, quidq; post eam piè præstandum sit docebimus.

CAPVT I.

EXCITAMENTA AD FREquentem Eucharistiæ communionem.

De Augustissimi huius Sacramenti admirabili, & stupenda dignitate; deq; illius eximijs fructibus.

Inter innumera diuini amoris in nos argumenta, vnum est vel ex maximis, sacramenti huius institutio. Sed nec potuit Christus Dominus noster maioris honoris, vtili-

vtilitatis, ac iucunditatis opus nobis in terris relinquere, quàm in hoc admirabili Sacramẽto reliquerit. Hic habemus ad quem refugiamus in omnibus aduersis; cui loquamur, cũ opus est, facie ad faciem; Deum inquam; cui per hoc Sacramentum coniungimur intimè, & quasi concorporamur. Denique vita ipsa, quæ Christus est, nobis hoc Sacramento porrigitur; vt propterea meritò Panis vitæ dicatur; de quo Christus Dominus Ioannis 6. *Qui mãducat hunc panẽ, viuet in æternũ.* Ex quibus & illud colligitur, quòd Sacramentum istud infinitę virtutis sit; vt potè quod cõtineat fontem gratiæ, & nobis communicet omnem virtutem paſsionis Christi IESV, cuius est primùm infinitum. Atque eam ob rem tot, tantique fructus Eucharistiæ à SS. Patribus traduntur, vt eorum breuiarium duntaxat peragere satis sit. Sunt autem hi.

1. Remittit peccata præterita, quę obliuione exciderunt.
2. Confirmat aduersum futura.
3. Debilitat vitiosos animi impetus.
4. Tentationes minuit.
5. Ad pietatis studium incitat.
6. Intelligentiam illuminat.
7. Accendit affectum.
8. Confirmat spem.

9. Debilitati nostræ firmitudinem addit,
10. Exhilarat conscientiam.
11. Participes nos facit meritorum Christi.
12. Dat pignus gloriæ.
13. Confirmat cor hominis.
14. Armat fortes, vt strenuè cum diabolo decertent.
15. Alacrem facit ad probas actiones.
16. Mirè adiuuat res aduersas.
17. Pœnas peccati minuit.
18. Et qui est primus & vltimus, ac omnino summus, nos Deo coniungit, vnit, incorporat, & deiferos facit.

Ex quibus apparet ipso sole clarius, quã per omnem modum vtilis sit & fructuosa Sacramenti huius frequentatio. vt mirum non sit, scriptum olim à B. Ignatio Martyre Apostolorum discipulo ad Ephesios Epist. 10. *Festinate frequenter ad Eucharistiam & gloriam Dei accedere. Quando enim hoc ipsum assiduè agitur, expelluntur potestates Satanæ, qui actus suos conuertit in sagittas ignitas ad peccatũ.* Cuius sententiæ in hæc verba subscribit, B. Ambr. Li. 5. de Sacr. c. 4. *Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumis, quemadmodum Græci in Oriente facere consueuerunt? Accipe*

quotidiè, quod quotidiè tibi prosit: sic vi-ue, vt merearis quotidiè accipere. Qui non meretur quotidiè accipere, non meretur post annum accipere. Quid clariùs ad commendationem frequentis communionis, contra frigidos Christianos dici potest?

Et sanè fructus hos in se sentiunt, qui sæpè hoc Sacramento debita præparatione præuia perfruuntur: vt omittam, quod ait S. vincentius, euadendi purgatorium vnam esse ex præcipuis rationem, vt quis frequenter communicet.

ARGVMENTA POPVLARIA ex similitudinibus ducta, pro frequenti communione corporis Domini.

SIcut parens, cui gratissimum est frequenter domum filij sui vocari, sciens huius sui desiderij filium esse conscium, non rectè accipit, si semel tantum, bis terve in anno, aut saltem rarò admodum inuitetur: ita Christus cuius nouimus esse delicias versari cum filijs hominum, Prou. 8. si rarò admittatur, meritò iniquè ferre potest.

2. Amicus libenter adest amico. Si ergo tu Christo non ades libenter, signum est parui tui erga eum amoris.

3. Dicis te desiderare Christo perpetuò adesse in cœlo. Hîc ergo frequẽti cõmunione incunda est cum eo familiaritas, ne post hanc vitam te non agnoscat. Nam sicut amicus, qui in prosperitate amicum negligens, alijs sese iungit; si tempore aduerso ab alijs desertus, amicum repetit, non id facere ex charitatis affectu videtur, sed ex necessitate. Ita qui, dum viuit. Christum Dominũ postponit rebus terrenis; post mortem iudicandus est non ex amore Christum desiderare, sed quia alia solatia, quæ Christo præposuerat, desunt.

4. Sicut diues homo, naturâ misericors & liberalis, si sæpè visitet domum ruinosam hominis pauperculi, nunquam ad eam veniet, nisi relicto aliquo dono, tum pro beneficio hospitij, tum pro domus reparatione; potissimè si statuat sæpiùs eodem diuertere: Ita Christus ditissimus & summè misericors, quoties domum nostram per sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum ingreditur, nunquam discedit, nisi relicto eximio munere, partim pro officio communionis, partim vt habitaculum sibi, ad quod frequenter venire proponit, dignum paret. Quia enim nemo ita probè nouit, quo ornatu parandus sit locus Christo, atque Christus ipse: ideo communione vna disponitur homo ad communionem sequentem; nempe

dum

dum Chriſtus frequenti communione ſibi ipſi locum parat.

5. Faſcis viridis Vt totus incendatur, & ignẽ concipiat, non ſatis eſt, ſi ſemel ignis ſubijciatur, ſed frequenter ignis admouendus eſt, vt eius crebra repetitione primùm quidem incaleſcant ligna, deinde verò teneriores ramuſculi abſumantur, paulatim quoq; faſcis exſiccatus in ignem tandem totus vertatur. Eodem pacto, homo vitiorum atque paſsionum copia humidus, non ſtatim conuerti poteſt in ignem diuinum niſi crebra communione paſsiones ſenſim educantur.

6. Sacra Euchariſtia eſt cibus animæ, ſicut panis eſt cibus corporis. Anima autem tantò eſt corpore præſtantior, quantò diuinior: nimirum, ad Dei imaginem & ſimilitudinem creata, Chriſti ſanguine redempta, immortalitate donata, naturæ Angelicæ, ſine qua nec ipſum corpus viueret. Nõne ergo indignum eſt, quod corpus hoc à vermibus abſumendum, atque, in cineres breui redigendum quotidiè ſæpè paſcatur, atque ad illud fouendum omnia ſtudia omneſque labores conuertantur; animæ autem nutrimentum & rarò, & non ſine tædio præbeatur? Sanè, ſicuti corpus ſine cibo nec labores ferre poteſt, nec viuere, ita anima ſine Euchariſtia non poteſt iſtius peregrinationis

labores sustinere, nec vitam retinere; *Qui* (inquit Christus) *manducat me, ipse viuet propter me*, quasi dicat? non viuet, nisi me sumat.

7. Corp⁹ induere solet qualitates nutrimēti non ex vna sola, sed ex frequenti eius sumptione. Non enim statim mutatur in cholericum aut phlegmaticum, quisquis semel eiusmodi cibum sumpsit, qui tales qualitates inducit: nisi continenter eo vtatur, Si itaque transferri cupis in qualitates Christi, esseque spiritualis, passionibus vacuus, & planè cœlestis; frequenter hoc cibo diuino vescaris oportet.

8. Quo tempore aër est peste infectus solent homines vti aduersus noxium aërem, imminensque periculum medicina præseruatiua. potissimùm egressuri foras, Atqui verò, totus iste mundus infectionibus plenus est, nimirum infinitis peccatis, occasionibusque peccandi, Proinde, qui præseruari à peccatis cupit, is medicina hac eo frequentius vtatur, quo illi grauiora imminent pericula, & plures occasiones quibus ad peccandum induci posset.

9. Sicut is, cui inter hostes est incedendum, dat operam vt comites habeat, & arma, quib⁹ hostes aut deterreat aut repellat: ita qui in hac vita inter innumeros hostes visibiles & inuisi-

biles degit, curare debet, ne vel comitatu, vel armis destituatur. Optimus autem comes est Christus in Eucharistia sumptus, cui semper adest innumera multitudo Angelorum, optima etiam arma præbet communicanti, quando gratiam & fortitudinem largitur. Sæpe est ergo ad hanc mensam accedendum, & cum Psalmista dicendum: Psalm. 22. *Parasti in conspectu meo mensam, aduersus eos qui tribulant me.*

10. Sicut qui filium habet vnice dilectum, hoc maximè curat, ne ei doctus aut diligens pædagogus desit, à cuius latere nunquam discedat: ita qui animam suam rectè institutam cupit, nunquam patietur ab ea Christum abesse, sed eam illi per crebram communionem cõiuget, & cũ sponsa in Cãticis dicet: Cant. 8. *Introducam te in domum patris mei, & in cubiculum genitricis meæ: ibi me docebis præcepta tua.*

11. Sicut infirmus aut grauiter vulneratus, desiderat Medici vel Chirurgi frequentem accessum; & medicamenta seu malagmata, quibus vulnera sæpè reficiantur: ita Christianus, varijs multisque vulneribus in anima saucius, & grauibus morbis affectus, meritò desiderare Christi optimi Medici præsentiam debet, qui

in Sacramento Eucharistiæ omnium morborũ remedia secum adfert. Ita enim dicit D. Bernardus; Eucharistia medicina est ægrotis, peregrinantibus diæta; debiles confortat, valentes delectat, lãguorem sanat, sanitatem seruat: fit homo mansuetior ad correptionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, sagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actiones deuotior.

12. Sicut populus Israëliticus totis 40. annis in deserto, vsque ad ingressum in terram promissionis, vixit quotidiano esu Manna, quod Manna gessit nostræ Eucharistiæ figuram: ita nobis in huius mundi peregrinatione frequenter est Eucharistia sumenda, quæ ob id vocatur panis quotidianus (ait D. Ambrosius Lib. 5. de Sacr. cap. 4.) quia quotidiè esset accipienda: quotidiè quidem in Missæ sacrificio spiritualiter, semel autem sacramentaliter in hebdomada.

13. Sicut mercatores ea loca sæpius frequentant, vbi plus lucri expectant: & pauperes illorum ianuas, vbi copiosiores eleëmosynæ conferuntur: Ita Christianus ad Christi mensam frequentior esse deberet, vbi & maiora & vberiora dona dantur. Si quidem hic (Ambr. Libr 4. de Sacr. cap. 4.) dimittuntur quotidiana peccata: (Ignatius epist 14. ad Ephesios.) expel-

expelluntur potestates satanæ (Cyprianus lib. 1. Epist. 2.) dantur vires ad ipsum etiam Martyrium subeundum. (Bern. ser. de cœna Domini.) minuitur in minimis peccatis sensus, in grauioribus autem tollitur omnino consensus: denique adferuntur omnia bona: quia communicans in id transit, quod sumit vt D. Leo ait, Serm. 14. de pass. Domini. Venit quippè ad te Christus, vt te honore afficiat sua præsentia, vngat te sua gratia curet te sua misericordia, lauet te suo sanguine, resuscitet te sua morte, illuminet te sua luce, inflammet te suo amore, consoletur te sua infinita suauitate, vniat & desponset se cum anima tua, faciatque participem te Spiritus sui, omniumque bonorum, quæ cum hac carne, quam tibi offert, in ara crucis promeritus est. Quemadmodum ergo si princeps aliquis, multa secū adferens munera, qualibet septimana ianuam tuam pullaret, gratissimo illum animo reciperes: ita cum magno desiderio & gratitudine conuenit Christum suscipere cuius dona omnes res terrestres præstantia ac magnitudine vincunt.

DVO ARGVMENTA CONTRA frequentem Communionem dissoluuntur.

DVO sunt argumenta, quæ contra hanc frequentem corporis Dominici sumptionẽ adferri solent: prius quidem à pigris, & negligentibus: posterius vero à bonæ conscientiæ hominibus.

Prius est: homines sæculares non esse dignos, qui tam crebro. i. octauo quoque die ad mensam Dominicam accedant. Scriptum est enim. 1. Cor. 11, *Probet se ipsum homo & sic de pane illo edat, &c. &: Qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit.* Respondeo primò. Qui digni non sunt vt sæpè accedant, digni etiam nõ erunt vt rarò accedant: quia nõ dilatio & mora temporis, sed crebra cõmunio dignos reddit. Hoc enim argumentum eodem modo se habet, atque si dicas: rarò verratur cubiculum, vt mundius sit ad Regem suscipiendum. Constat enim, quòd non rarò. sed sæpè verrendo, cubiculum maiorem mũditiem habeat. Quoties porrò communicas, mundatur atque ornatur cubiculũ cordis, atq; ab ipsomet Christo ornatur, qui optime nouit quo potissimùm ornamenti & præparationis genere delectetur.

Secundò dicendum est, triplicem dignitatem posse in hoc negotio considerari. quarum prima est, vt tanta sit dignitas, quantam mere-

tur Christi maiestas. Atqui hanc adferre nec ipsi Angelici spiritus adeoque nec ipsa Mater Dei potest: quia infinitam Maiestatem decet dignitas infinita. Secunda: vt tanta sit dignitas quantam homo fragilis potest adhibere. Sed nec ista est ad communionem necessaria, tametsi tanto maior in hoc Sacramento gratia accipiatur, quanto quis accedit dignior & paratior:

Tertia est, quam Christus requirit, & quæ ipsi sufficit. Ea verò est, vt homo à peccatis per Sacramentum pœnitentiæ liber, desideret in posterum peccata vitare, Deo placere, suaque omnia in gloriam Dei referre. Cùm ergo quereris te indignum esse & tepidum, imò frigidũ: cogita te non ob id accedere ad ignem quia cales, sed vt calescas, & in hoc negotio sufficere desiderium caloris, semoto omni obstaculo, quod calorem impedire possit.

Sed dicunt nonnulli, non esse hominum sæcularium, toties Sacramenta frequentare: hoc esse solorum sacerdotum, ad quos pertinet sacrificij celebratio, & Sacramentorum administratio. Respondendum verbis D. Chrysostomi: Homil. 18 in 2. Corinth. Est vbi nihil differt sacerdos à subdito, vt quando fruendum est horrendis mysterijs: similiter enim omnes, vt illa percipiamus, digni habemur, &c. Nam

ſacerdotium dat conſecrandi, offerendi, diſtribuendi poteſtatem: non autem accipiendi dignitatem, quam vita facit, non Ordo. Proinde ſicut ſacerdos impius indignus eſt, qui hoc Sacramentum vel ſemel in anno accipiat: ita laicus bonus dignus eſt, vt qualibet ſeptimana accipiat.

Sed rurſus adferuntur ſecularium occupationes, quibus à dignitate & præparatione conuenienti videntur impediri: Quibus dicendũ eſt: 1. Nullum eſſe ad communionem impedimentum, niſi peccatum: & ſordes peccati: proinde occupationes, quæ peccatum non habent adiunctum, nihil impedire. 2. Quo quis maiores occupationes ſuſtinet, eo maiori opus eſſe auxilio. Nullum porrò inuenio meliorem adiutorem, quàm Chriſtum Dominũ in Sacramento ſuſceptum. 3. In magnis negotijs maiora eſſe pericula: atque idcirco neceſſarium eſſe medicamẽtum præſeruatiuum, ne noxium aërem in occupationibus p multa colloquia haurias. 4. Non eſſe difficile homini ſæculari, q̃uis negotijs multis implicatiſsimo, ad ſacram communionem qualibet ſeptimana ſe præparare, ſi pauca iſta ſeruare velit, Chriſtiano homini meritò ſeruanda. 1, Vt manè quotidiè ſacrum miſſæ officium, ſi poteſt, audiat: ſin minùs, ſaltem oratione ſe

Deo, itaque omnia ex animo commendet. 2. Vt vesperi ante somnum cōscientiam suam examinet, peccataque diei illius memoriæ mandet. 3. Vt Dominica die totius hebdomadis peccata colligat, & confessione conscientiam purget, sumptoque Christi corpore, tempus ante meridianum, vel totum, vel ex magna parte deuotioni, Deoq; , quo ad eius fieri poterit, impendat.

Posterius argumentum est hominum piorum, qui post frequentem aliquanti temporis communionem, magno dolore quæruntur, adeò se nihil proficere, vt magis deficere quotidiè sibi videantur,

His quoque respondendum est. 1. Non illos omnes deficere, qui sibi deficere videntur, sed potiùs eò magis proficere, quò defectus magis agnoscitur. sicut sordes cubiculi immundi non videntur in tenebris, interdiu autem in lumine solis videntur etiam minutissimæ sordes cubiculi mundi: quóque maiori lumine cubiculum illustratur, & homo ipse acutiùs videt; eò plus sordium ei apparet. Itaque, quod non videatur sibi homo proficere, non existit inde, quòd non proficiat; sed ex eo, quòd minuta peccata faciliùs aspiciat, magisque detestetur

2. Proficientium esse non agnoscere profe-

ctum, ne superbia extollantur: tamen qui sibi progredi in dies nihil videntur, si annos cum annis conferant, fortasse profectum inueniunt: sicut puer, qui corpore crescit, non percipit incrementum, nisi post annos aliquot, quando vestes illas sibi experitur non conuenire, quibus antea commodè vti consueuerat.

3. Quòd pij homines non aduertant profectũ, inde prouenire, quòd non statim assequantur illud quod optant, nimirum paßionum vacuitatem, in oratione feruorem, animum perpetuò ad Deum intentum. Sed licet non assequantur ista, vt optant: assequuntur tamen alia pro Dei voluntate nimirum, peccatorum cognitionem conscientiam delicatam, animum ab hoc mundo alieniorem, atque ad res diuinas propensiorem. Quibus in rebus dum paulatim progrediuntur, tandem etiam accipiunt prædicta, quæ diu optarunt: sed ita frequenter accipiunt, vt accepisse se prorsus ignorent, donec nullum sit à vana gloria periculum.

CAPVT II.

DE DIGNA AD EVCHARIstiæ communionem præparatione.

In quatuor rebus probatio, & præparatio ad hoc Sacramentum versatur.

PRIMO, in fide, vt nimirùm credas sub minima visibili particula panis, post consecrationem, contineri verum, & integrum corpus Christi IESV, veri Dei, & hominis; corpus inquam idem, quod de Maria natum, cruci postea affixum, & modò ad dextram patris omnipotentis in cælis sedet gloriosum. Quia verò corpus Christi, corpus est viuum, & animatum, & corpus quidem Christi veri Dei: ideò sibi ipsa specie panis, non Caro tantùm; sed & vna per concomitantiam sanguis, & anima gloriosa, & beatissima Christi diuinitas cum maiestate sua continentur: adeò vt necesse non sit laicis sumere Sacramentum sub specie vini; quod solis conuenit Sacerdotibus; qui non tantùm communicant, sed etiam sacrificant. Quapropter vinum quod communicatis laicis porrigitur, vinum est, non Christi sanguis, quod quidem ad abluendum os & ad hostiam faciliùs deglutiendam propinatur. Et sicut sub specie panis hæc quatuor quæ diximus, caro scilicet Christi, sanguis, anima, & diuinitas continentur; ita quoq; sub

ſpecie vini, Sanguis, & per concomitantiam, caro, anima, & diuinitas concluduntur. Atq; hæc eſt fides Eccleſiæ Catholicæ, & Apoſtolicæ, pro qua occubendum eſt potiùs millies, quàm vel minimum de ea ambigendũ. Quod ſi te dæmon, aut hæreticus, miniſter eius quiſpiam tentauerit, & dubietatem aliquam circa veritatem hanc ingeſſerit, nihil pro reſpõſione aliud ingeras, quàm Credo, credo; Deus eſt omnipotens. Non eſt impoſsibile apud Deum omne verbum. Qui dixit, *Fiat lux*, *firmamentum*, & cætera: *& facta ſunt*; idẽ dixit, *Hoc eſt corpus meum*, & verè fit, & eſt poſt conſecrationis verba, Corpus Chriſti. Sicut non fuit Deo impoſsibile, ait B. Auguſtinus, quas voluit naturas inſtituere; ſic ei non eſt impoſsibile, in quicquid voluerit iam inſtitutas mutare. Quod credidit ſemper Eccleſia, quod tenuerunt Eccleſiæ Patres omnes, hoc credo, hoc teneo. Domine adauge fidem meam.

2. Præparatio, & probatio hæc conſiſtit in Pœnitentia: ſcilicet, vt peccata tua agnoſcas ex animo, ob ea verè doleas, eademque Sacerdoti verè confitearis, ſi mortifera potiſsimum fuerint; ac impetrata eorum abſolutione, firmum etiam animo concipias ampliùs non

peccan-

peccandi propositum: vtque omni abiecta simultate, & odio. reconcilieris abs te læsis.

3. Sita in eo est hæc præparatio, vt decens sit habitus & compositio corporis; vt non nisi scilicet ieiunus, modestus, humilis, minimeq; etiam exteriùs sordidus ad sacram synaxin accedas. Ægrotis tamen etiam non ieiunis dari potest, quibus timetur, ne sine viatico excedant, Obligatur enim omnis Christianus (si modò fieri possit) in mortis articulo communicare.

4. Probatio hæc posita est in mentis attentione, & animi præsentia: vt nimirùm per Meditationes & orationes pias, ad hoc tantum Sacramentum, animum conuertas, consideresque, ac admireris incomprehensibilem Dei humilitatem, & Caritatem non dedignantis venire ad te, à te accipi, tibi vniri, & coniungi, simulque in memoriam reuoces passionē, & Mortem ipsius, cuius mysterij, in hoc Sacramento singulariter memorem te esse voluit.

DE MODO SE PRÆPARANDI ad sanctißimum Eucharistiæ Sacramentum sumendum.

EX hoc omnium bonorum Spiritualium fonte, tantum se quisque hausturum credat,

dat, ad quantum capiendum ipse se præparauerit. Potest autem ista præparatio fieri bifariam. Quidam enim satis habent, peccatum in communione euitare, ac se ad conseruationem & augmentum gratiæ aliquo modo disponere: Alij etiam ad gustandum in hoc Sacramento, quàm suauis sit Dominus, & ad gratiam abũdantiorem accipiendam, & vehementer augendam, se comparant.

De priori præparatione minùs perfecta, sed omnibus necessaria.

PRima præparatio, quæ in omnibus esse debet, exigit, vt, quæ impediunt dignum accessum ad communionem, vitentur, cuiusmodi est excommunicatio, & peccatum mortale. Ab illa ergò absolui, q ligatus est, & ab hoc emundari qui sibi peccati conscius est, per cõtritionem, & confessionem, & propositum firmum in posterum abstinendi, curet. Est etiã manè communicaturo impedimentum cibus post mediam noctem sumptus, nisi periculũ mortis immineret & huismodi impedimenta necessariò sunt remouenda. Decet etiam alia remoueri: cuiusmodi est nimia distractio mentis, tædium, & somnolentiæ, & magis quàm hæc commotio à pollutione (etiam sine culpa) vel ab alio peccato, præsertim si

mortale

mortale sit; nam illo die abstinē dum esset etiam post confessionem, si causa vrgens non excusaret: non tamen mortaliter peccaret, qui cum his secundarijs impedimentis ad communionem accederet; & deuotio multos huiusmodi defectus supplere posset.

PRIMVM ergo in hac præparatione sit, impedimenta remouere.

SECVNDVM est, bona cum voluntate inseruiendi DEO, quæ bonis operibus, cùm oportunum fuerit, confirmetur: & cum fide syncera, ad nutriendam animam sanctissimo Christi corpore, accedere.

TERTIO curandum est, vt magna cum humilitate. ex consideratione tantæ maiestatis ac sanctitatis, ad communionem accedatur.

QVARTO, quærenda est deuotio ex consideratione passionis Christi, & ex præsenti benignitate, quæ nobis in hoc Sacramento exhibetur ad spem & amorem se excitando: ad quod oratio cum consideratione multum valet,

Post communionem, hoc faciendum est Christo, quod solet fieri nobili hospiti.

PRIMO agendę illi gratiæ, quòd ad tam vile hospitium accesserit.

SECVNDO, offerem' illi nos totos nostraq; omnia, vt illa tanquam sua disponat & curet

TERTIO, aperiemus ei paupertatem nostram, nostrosque omnes defectus; petemusq; gratiam, ad malas affectiones omnes deponẽdas, virtutesque contrarias assequendas.

De secunda præparatione exactiori.

SEcunda dispositio tria exigit ante communionem, tria circa eam, totidem post eam. Ante communionem primò exigitur dolor de peccatis etiam venialibus, & confessio, si quid conſciẽtiam grauaret: & breuiter, quidquid ad puritatem animæ pertinet. Cor etiam purgandum est ab ab omni amore sensuali ac desiderijs, & delectationibus, quæ diuinũ amorem non adiuuant: & sensus, discreta quadam seueritate, etiam in rebus licitis, restringendus est.

SECVNDO, fames huius cibi excitanda est duplici consideratione: altera, excellentiæ & vtilitatis huius Sacramenti: altera, propriæ paupertatis ac necessitatis. *Vide etiam infra cap. 3. sequente rationes varias ad hanc famem excitandam, iuuantes.*

TERTIO, profunda reuerentia & humilitas, quæ duabus etiam considerationibus iuuatur. Altera, immensæ magnitudinis, dignitatis, & imperij Christi Domini, & puritatis,

quia

quia nec stellæ in eius conspectu mundę sunt. Altera, contrariæ vilitatis, & infirmitatis nostræ, quæ considerata efficiet; vt diuinam beneficentiam magnifaciamus. *Vide cap. 3. sequente etiam plura, quæ ad hanc reuerentiam Sacramenti conciliandam facient.*

Tria circa Communionem.

INPRIMIS circa communionem exigitur Amor, qui in duabus considerationibus inuenitur: Altera, passionis Christi, ex cuius vulneribus amor conuenientissimè hauritur: altera, præsentis beneficij, in quo tanta cum dignatione & charitate Iesus Christus se communicat, tanquam familiariter & intimè nobis se coniungens; nec solùm eius maiestas pauperem nostram domum ingreditur, & à nostris vulneribus non abhorret, sed sanguinē etiam suum, & corpus, in medicamentum donat, ad nos sanandos, præseruandos, confirmandos. *Ad huiusmodi Amoris exercitium, plurimum conducere videtur, si primò manè eius diei quo communicabis, te obiter iam in eo exercere incipias, cogitare benignissimum Dominum tuum, cum desiderio te expectare in Ecclesia, vt in*

anima tua requiescere posit. Deinde si adeundo illam cogites, quanto gaudio etiam Angelus tuus custos afficiatur, dum te comitatur euntē vt suum tuumq; Dominum, tam suorum amantem hospicio recipias. Idemq; de sanctis etiam Patronis tuis, Beatissimaq; inprimis Virgine cogitare liceret. Quos propterea, templum iam ingressus, etiam deprecari posses, vt amorem tibi communis Domini syncerum, ac dignam communionem ab eo impetrent.

SECVNDO, exercetur spes considerando in Christo esse quicquid confidentiam excitare potest: hinc quidem, quoniam potest omne bonum nobis conferre, cum sit omnipotens, & indigentiam nostram perspectam habeat. Cum ergo accedamus ad mare immensum bonorum omnium, quomodo non hauriemus aquam gratiæ abundanter ex eo? Inde verò, quia vult omne bonum nobis impertire, cùm sit summe benignus, cùm nos diligat plus quã nosipsi, magisque largiri nobis sua dona, quã nos recipere, desideret, cumq;, ne meritum desit, suum nobis impendat.

TERTIO, ex intimo corde gratias agere

pro tanto beneficio, & charitate, qua nos complexus eſt.

Tria poſt communionem.

POST Communionem, ad fructum huius Sacramenti ſeruandum, & magnopere augendum, requiritur.

PRIMO, Cuſtodia ſolicita ſenſuum, linguę & cogitationum, poſt tantum hoſpitem domi noſtræ exceptum: & ſi accideret quid cōmitti, quod ipſius oculis diſpliceret, ſtatim cum dolore ad veniam petendam accedere, & ne à nobis recedat, ſuppliciter orare.

SECVNDO: exhibere huic hoſpiti, quicquid obſequij bonarum operationum, ex ipſius amore poterimus: & quod eiſdem deeſt, bona voluntate ſupplere, illius gloriæ amplificationẽ cũ maxima cupiditate deſiderãdo. *Huc pertinet, die communionis libenter intereſſe Concioni, frequentare pios cœtus, adeſſe Veſpertinis officijs in Eccleſia, & alia his ſimilia.*

TERTIO: aſsiſtere ſummo huic hoſpiti domi noſtræ ſuo loco & tempore, per meditationes & orationes deuotas; nobis & vtilia petendo, laudando, gratias agendo, &c. Iuuat ad hoc ipſum, crebro ad ſanctum hoc Sacramen-

tum accedere: Penitiùs enim in Iesum Christum ingrediemur, & magis ille participes donorum suorum nos faciet. *Huc pertinet pia omnis meditatio vel de SS. Trinitate, vel de B. Virgine vel de Christi passione & mysterijs redemptionis nostræ, vel de venerabili Sacramento, vel de sanctis: prout dies ipse feret & postulabit. Propterea etiam de his omnibus non est omissa apta Meditationi in hoc thesauro nostro materia. Vide infra lib. 6: & 7: &c. Et de Eucharistia hoc ipso lib. cap. 4.*

CAPVT III.

EXERCITATIONES VARIÆ ante sumptionem Eucharistiæ adhibendæ.

Variæ affectiones, & intẽtiones, quas habere possũt ij, q ad SS. Eucharistiæ Sacramentum sæpius accedunt. Itemq; Sacerdotes sæpè celebrantes.

1. Aliquos trahere poteſt amor Dei, vt dilectum ad ſe inuitent ſæpius, eumque in ſe delectabiliter amplexentur.
2. Aliquos propriæ infirmitatis intuitus, vt eum quaſi medicum ad ſe inuitent, per quem ab omni infirmitate ſanentur.
3. Aliquos conſcientia delictorum; vt per eum, quaſi per hoſtiam placationis, à peccatis omnibus expiati purgentur.
4. Aliquos deſiderium impetrandæ alicuius gratiæ, vel beneficij per Dñum Ieſum.
5. Aliquos gratiarum actio pro beneficijs Dei; cùm nihil habeant dignius reddere Deo, pro omnibus quæ retribuit nobis, quàm accipere hoſtiam ſalutis, redemptionis monumētum, & redempti munimentum.
6. Aliquos laus, & honor Dei, & ſanctorum; cùm non habeamus maius, in quo poſsimus Deum, & ſanctos pro dignitate honorare.
7. Aliquos preſſura alicuius tribulationis, vt per eum, cui omnia patent, ab omni aduerſitate citius liberentur, & ſingularius protegantur.
8. Aliquos caritas, & compaſsio proximorum; cùm pro ſalute viuorum, & requie mortuorum nihil interpellet apud Patrem efficacius, quàm ſanguis Domini Ieſu.

Aliquot considerationes ad ingenerādam animis nostris reuerentiam erga hoc sacramentum, per modum meditationis vsurpandæ.

1. Quis ego sum benignissime Iesu, vt desiderio apud me manendi tenearis? Num vilissimam originem meam ignoras? Non sum ex numero cœlestium illarum legionum; non sum Seraphim, non Archangelus, non Angelus, nec aliquis ex sacratissimis spiritibus. Homo sum, qui ante nihil fui, ex terræ lim ducens initium. *Putredo pater meus est, mater mea, & soror mea vermis.* Quid igitur reperis in me quod te tātopere delectet, & tecto ac domo inuitet?

2. Sed fortasse, ô speciosissime forma præ filijs hominum, deliciæ tuæ sunt esse cum filijs hominum, Verum, non sum ego Moses, non Abraham, non Iacob; longè absum à sanctitate Ioannis, à puritate Mariæ virginis, à caritate Apostolorum, à sanctorum tuorum perfectione. Peccator sum, tua præsentia indignus; qui te pro fœda voluptate & lucro temporali non semel iudæis vendidi; & ego te iam cum Iuda deosculabor? Et velut regem Iudæorum salutans arundine, hoc est, vacuitate virtutis,

& leuitate nimia vitæ meæ, caput tuum percutiam?

3. Si S. Ioannes Baptista in ventre matris sanctificatus, vir tantus, & tam admirabilis, non reputat se dignum, qui te tangat, aut soluat corrigiam calceamenti tui: Si S. Petrus Apostolorum Princeps præsentiam tuam in nauicula sua extimescēs, dicit: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum:* Si centurio indignum se ducit, sub cuius intres tectum: Quomodo ego, totus in peccatis natus, audebo te non dicam tangere, sed etiam in me accipere, & mãducare? O flos campi, ô lilium conualium, panis angelorum, quomodo nũc à bestia manducaberis? Quomodo qui pasceris inter lilia, pascuæ locum apud me inter spinas, & tribulos inuenies?

4. Si Oza Sacerdos, tantùm quod arcam testamenti attigisset, non ea qua debuit reuerentia & puritate, repentina morte à Deo punitus est: Si Bersamitarum 50. millia occidit Deus, quod curiosè, & irreuerenter eandem arcam adspexissent; non erit mihi timendum qui non accedo ad tangendam, vel inspiciendam arcam testamenti, sed ad diuinissimum Corpus tuum, arcam scilicet veram testamenti, in qua inclusi sunt omnes thesauri sapientię, & potẽtię Dei, cõplectendũ & mãducãdũ.

5. Sed tamen memini, Domine, quia meretricem suscepisti, quia cum peccatoribus mãducasti; quia gratiores tibi multò fuerunt Magdalenæ lacrymæ, quàm Pharisæi epulæ, quia non indignatus es à muliere, profluuio sanguinis laborante, fimbriam vestimenti tui tangi; quia cæcos, claudos, immundos, leprosos ad te appropinquantes non reiecisti; ideò ad te venio alacris & bonæ spei plenus, quod me non reijcies, nec repudiabis. Quare ô bone IESV, venientem me recipe; ac tibi per hũc mysticum panem, quem in me accipere ardeo, coniunge.

6. Si me ô suauissime IESV, ab hac mensa iustissimus timor, quem magnitudo scelerum meorum generat, abducit, & abstrahit; ad eam spes, & amor, quem cognita miserationum tuarum immẽsitas parit, inuitant, & vrgent. Scio te esse, qui dixisti; *Non veni vocare iustos sed peccatores*: Et; *Non est opus medico sanis, sed male habentibus*. Ideoq; Zacheo publicano tui videndi desiderio æstuanti non ostendisti te tantùm, sed & eum benignè compellasti, ad eius domum accedere, cum eo agere, & manducare voluisti. Vt quid ergò de tua misericordia, bone IESV, diffidam? cur ad mensam tuam inuitatus adire refugiam? immò, cur ad eam non actutum prouolem? In ea

enim pharmacum ſalutis, antydotum contra infirmitates meas potentiſsimum porriges: In ea propinabis mihi vinum, quod germinare facit virgines, quod ſerpentes interimit, quod vitam mortuis reſtituit: In ea, ſi infirmus ſum confido me ſanandũ; ſi debilis confortandũ; ſi viuus, magis viuificãdũ; ſi mortuus, ad vitam reuocandum, ſi tepidus, accendendum; ſi ardens, inflammandum; ſi cæcus, illuminandum; ſi eliſus, erigendum; ſi nudus, veſtiendũ; ſi ſordidus, abluendum; ſi pauper, ditandum. Venio ergo Domine, oſtende mihi faciem tuam, ingredere in domum meam; dicas quia ſalus facta eſt domui meæ, & cur non ſalus illi fiet, ſi ad eam Saluator acceſſerit.

Aſpirationes aliquot, ſpiritualem famem, ardensq́ue deſiderium huius ſanctiſsimi ſacramenti excitantes.

1. Quid tibi, Domine IESV, vt venias ad me, atque ſic tẽ mihi communices? Quis ẽm tu, & quis ego? Tu creator, ego creatura: tu Dominus, ego ſeruus: Tu Deus, ego limus: Tu qui es, ego nihil: tu ſanctitas ipſa, & bonitas, & beatitudo; ego impius, flagitioſus, & infelix. Cur ergo ad me properas? Cur mortem minaris, niſi te accepero? An tu fortaſſe præ

amore mei, nescis quis, qualis & quantus sis? Sed quia scis, ad me tamen adire vis, non refugio, non tergiuersor. Veni ergo Domine, & noli tardare, tui enim amore langueo.

2. Euge anima mea, annuncio tibi gaudium magnum; gaude & lætare, quia venit ad te creator tuus, pater, pastor, sponsus tuus, Deus & homo Christus IESVS, cuius deliciæ sunt esse cum filijs hominum. Compone te ergo, & dilatare ad tantùm hospitem capiendum. euacua locum cordis tui, Ecce nunc amplissimo beatissimæ diuinitatis, sanctissimæ animæ, corporis gloriosissimi, sanguinis pretiosissimi munere auctam te esse desiderat. Occurre illi cum muneribus: sed quid tibi offeram, bone IESV? Quid me opus habes, qui omnia habes? Si me totum dedero, quantulum id est? Si quod aliàs facere assoles, cor meum petis, illud tibi offerre non audeo: Est enim immundum, est frigidum, est asperum, est te planè indignum. Quod si omninò dari tibi vis; offero penitus; & qualecunque sit dono. Si enim immundum est purissimo Sanguinis tui balneo, quod mihi paratur in hoc Sacramento, lauabis: Si frigidum, Caritatis tuæ non tam igne, quàm incendio, quod in Eucharistia feruet, accēdes: si durum, & asperum, benignitatis tuæ oleo, gratiæq́ue vnguento,

cuius

cuius plena sunt hæc mysteria, lenies; atq; sic lotum, accensum, mollitum, nec prorsus tua misericordia indignum cor meum accipies, & cor mihi tuum porriges. Accipe me tibi, bone IESV, & te totum dona mihi. Accipe cum corde meo totum amorem meum; & porrige amorem tuum.

3. Scio ô bone IESV, dulcedo cordis mei, vita animæ meæ, æternum bonum meum, quia amas me. Quæ enim alia fuit causa, vt dum se Iudas componeret ad tui proditionẽ; tu horum quasi nescius omnium, Sacramentum hoc institueres? nisi vt vicissim parares nobis amoris funes & vincula, quibus nos tibi constringeres; & gloriam, qua nos æternum beares? nisi vt passionis tuæ viuam nobis relinqueres memoriam: qua, procuratæ nobis per eam salutis, demonstratæque tuæ admirabilis, & plane nimiæ caritatis essemus perpetuo memores. Agnosco ergo mysterium, agnosco caritatem: de qua verissimè scriptum; quia aquæ multæ, Passionis scilicet, non potuerunt extinguere, nec flumina obruere eam. Quocirca, vt eo caritatis igne incalescam, vt gratam vicem amoris rependam, vt à te cruciatibus nullis desciscam, venio ad te bone IESV: os meum per hanc participationem Corporis tui, lateri tuo applicare, & sangui-

nem tuum exsugere a deo. Sic enim magnitudinem amoris tui non tantùm intelligam, sed & palpabo quasi, & intimis præcordijs sentiam: vt in me semper maneas, & ego in te, veni ergo Domine, & noli tardare.

4. Scio amator hominum, suauissime IEsv. dum corpori tuo precioso communico, fieri me templum Spiritus sancti; tabernaculum sanctissimæ Trinitatis; sepulchrum viuum tuum; hospitem etiam tuum; imò matrem Dei, sponsam tuam, beatæ matris filium; ideóque, quemadmodùm desiderat ceruus ad fontes aquarùm, ita desiderat anima mea ad te Deus: vt in me habites, apud me commoreris, in me viuas, & ego in te: ac non iam te conuertam in me, sed couertas me in te, qui es vita & salus méa vnica, festina ergo Domine. ne tardaueris, patent tibi cordis mei penetralia. compositum sepulchrum; in quo non 40. horis, vt in illo lapideo, sed in perpetuum conquiescas.

5. Non ignoro pientissime IEsv, carnem meam, dum Communico, tangi à benedicta carne tua, manus me tuas osculari. complecti sacrum caput: tui propterea sumendi desiderio exæstuo. Scio dum te in me accipio, quendam quasi fieri cælestem Paradisum: Vbi enim Deus est, ibi & paradisus est. Cupio

ergo

ergo ex te audire iam glorioso, quod olim à mortali & crucifixo audijt latro: *Fili mi, hodie mecum eris in paradiso*, Scio deniq; dum communico, fieri me aulicum tuum, assidere mensæ Regiæ, vesci epulo preciosissimo, panem angelorum sumere, delitias prægustare gratia compleri, futuræ gloriæ pignus accipere, ac denique bonis omnibus cumulari, Eapropter cor meum, & caro mea exultant in te Deum suum; ad tuas delicias, ad tuum conuiuium anhelant.

ALIÆ RATIONES, QVIBVS ad feruens Communicandi desiderium teipsum excites.

EXcitet te primò propriæ infirmitatis intuitus: quæ te meritò stimulare debet, vt Redemptorem tuum, in hoc Sacramento verè, & realiter præsentem, quasi medicum, ad te ardenter inuites, vt eius gratia, & auxilio, ab omni infirmitate, & imbecillitate cureris.

Excitet conscientia delictorum commissorum: vt per eum, quasi per hostiam placationis, à peccatis omnibus expiari, & purgari possis.

Excitent pressuræ quarumcunque tribulationum: vt per eum, qui non amat, & deserit,

nec despicit in opportunitatibus, in tribulatione, ab omni aduersitate citiùs libereris, & securiùs protegaris. Hæc est enim mensa, quã parauit Dominus aduersus omnes, qui tribulant nos. Psalm. 22.

Excitet gratiarum actio pro beneficijs Dei: cùm nihil possis dignius reddere Deo tuo, pro omnibus quæ retribuit tibi, quàm, accipere hostiam salutis, Redemptoris monimentum, & redempti munimentum,

Excitet laus, & honor Dei, & Sanctorum, quia nihil habes maius, aut dignius hoc Sacramento, quod possis ad laudem Dei & Sanctorum offerre, & sumere.

Excitet desiderium, efficaciter impetrandæ cuiuscunque gratiæ, vel beneficij, quod expetis. Ille enim ipse, quem sumere intendis, est fons, & origo omnium bonorum, & gratiarum. Per illum (ait Bern. Serm. de cœna Domini.) minuitur in minimis peccatis sensus in grauioribus tollitur omnis consensus. Per illum vim concipimus potestates Sathanæ repellendi. (ait Ignatius Epist 14 ad Ephes.) & terribiles reddimur omnibus inimicis nostris, tanquam leones (inquit Chrysost. Hom. 61. ad popul. Antioch.) ignem spirantes; sanguine, scilicet, Iesu Christi imbuti, Per illum vires dantur, non solùm ad

omnem languorem, & teporem pellendum, ſed ad ipſum etiam martyrium ſubeundum, (ait Cyprianus Libr 1. Epiſt. 1.) Ille demum in Euchariſtia, eſt viaticum peregrinationis noſtræ, & (vt Eccleſia canit) futuræ gloriæ pignus.

Excitet. charitas, & compaſsio proximorũ: quia tam pro ſalute viuorum, quàm pro mortuorum requie, & refrigerio, nihil interpellat efficaciùs, quàm ſanguis Domini IESV.

Excitet poſtremò amor ipſe Domini tui. Cuius cum deliciæ ſint, verſari cum filijs hominum, ac propterea ſe in hoc ſanctiſsimo Sacramẽto collocârit, vt nobiſcũ vniri poſſet: redama & tu illum, eumq́ue ſæpè, & libenter ad te inuita, & intimè ei vniri deſidera. Deniq́ue, ſi expetis (vt vnicè velle, & optare debes) Chriſto Domino tuo perpetuò in cœlis adeſſe: & hîc eum in Euchariſtia præſentem, frequenti, & feruenti charitatis affectu complectere, illoque delectabiliter fruere. Nam ſi hîc verè præſens eſt Theſaurus tuus, ſpes tua, fortitudo tua, ſolatium & gaudium tuum: qui fieri poteſt: vt rebus omnibus terrenis cõtemptis, huc non transferas cor tuum; illumq́ue tibi ipſi, & cordi tuo reipſa vnias?

EXERCITATIO ANIMI AD devotionem, ante sumptionem SS. Eucharistiæ.

Hodie in domo tua oportet me manere.

QVis ego sum benignissime IESV, vt desiderio apud me manendi tenearis? Quis ego vt te cœlorum Dominum, hospitio accipere merear? Quid reperisti in me, quod te tantopere delectet, & tecto ac domo inuitet? Num vilissimam originem meam ignoras? Non sum ex numero cœlestis, ac Diuinæ illius legionis: nō sum Seraphin: non Archāgel⁹ nō Angelus, nec aliquis ex sacratissimis spiritibus. Multū distat meus ortus, ab illis omni admistione corporis liberatis, puris, & integerrimis cœlitibus. Homo sum, q antè nihil fui: ex terra sum, ex luto ducens initium. Putredo pater meus est: mater mea, & soror mea vermis. Quid igitur facis Domine? Brutis animantibus agnatus sum: an magnum tibi, & augustum est, si hospes, imo sponsus meę animæ esse possis? Fortè deliciæ tuæ sunt, cum hominibus commorari? Sed non sum Moses, non Abraham, non Iacob: longe absum à

Maria Virgine. Ne minima quidem vitæ similitudo, exprimit vitam beati illius cœtus. Nihil, quod tibi voluptatem adferat, in me inuenies. Nũ igitur mauis cum dedecore domi alienæ esse, quàm cum laude & gloria domi tuæ? saltem, optime IESV, si tui honoris non habes rationem; si omnem laudem & splendorem infra te ducis; si viles quosque tibi assumis: saltem meis rebus consultum velis; vitæ, & saluti seruire non renuas. Ignorare enim non potes paupertatem meam. Præter corpus & animam nihil possideo: vna mihi est domus, ex vili erecta materia. Animam hanc de cœlo duxi, & liberum tamen spiritum ducendi, nullam habeo potestatem. Corpus hoc non ex precioso liquore, sed spurcissimo ac fœdissimo sanguine: non auro vel argento, sed puluere, luto & cinere concretum & coagmentatum est. Huc si veneris, meam paupertatem Diuinis illis Spiritibus prodam: ac vilitatis meæ conscius, coram cœlesti illo cœtu erubesam: imò verò in diuersorio, quod libido, gula, odium, superbia, ira suis infecerunt sordibus, te commorari oportebit. Cur ergo adhuc ad meum properas ergastulum? Cur adhuc mihi es tanta dignatione molestus? Cur mortem minaris, nisi te accepero? prorsus confundor, & erubesco:

contremisco & palpito, tuguriolum meum hospite tantò ingrediente.

An tu, Domine, præ amore mei nescis quis sis, qualis sis, & quantus sis? Deus es, Dominus es, Creator es, qui me de nihilo excitasti, & corpore hoc vestisti. Tu es, qui me regis, qui gubernas, qui ope & auxilio conseruas, victum, vestitum, & omnia vitæ ornamenta subministras: ego mendicus, ego villicus tuus. An hæc omnia parui ducis? Tu pro me quoque homo fieri, pati, crucifigi, morte turpissima mulctari voluisti, tantùm in te charitas, tantùm dilectio potuit. Sufficit mihi gratia tua. num adhuc igitur domum meam diuertes?

Si tamen ita tibi placitum est, nec aliter vis fieri: ecce seruus tuus, fiat mihi secundùm verbum tuum. Adueni, Domine IESV: animæ meæ aditus patet. O anima mea, annuncio tibi gaudium magnum. Gaude & lætare, quia venit ad te creator tuus: pater, pastor, sponsus tuus: Deus & homo, CHRISTVS IESVS, tui amantissimus: qui factus homo, pro te cum hostibus decertauit, vulnera sustinuit, Cruci suffixus est, vitam profudit. Ecce nunc amplissimo beatissimæ Diuinitatis, sanctissimæ animæ & corporis gloriosissimi sui munere, auctum te esse desiderat. Vbi hæc, ô ani-

ma mea, repones? Summus ipse est Deus regens & continens vniuersa: cuius imperij fines nullis cœli, aut terræ regionibus terminari possunt. Quantus enim est, quem nulla temporis circumscriptio vnquam metitur? Et tu quanta es, quæ solo temporis vestigio existis? Ipse ad te venit, non mittit alium. Qui tot habet ad ministros Spiritus, in sua ipse persona accedit famulos, ægrotos inuisit, lapsos erigit ac recreat, afflictos suaui consolatione permulcet: denique esurientes precioso corpore & sanguine suo reficit. Qui tot peregrinis cibis, ac medicaminibus abundat, offert seipsum tibi in patrem, in fratrem, in socium, in cibum, in intercesorem, & aduocatum: olim denique sese tibi in perenne præmium daturus. Scire cupis, ô anima, quantis cumulatus bonis, huc ad te properat? Venit tot prædicationum, fatigationum, ieiuniorum, orationum meritis auctus: venit affluens sanstissimis preciosissimis, amplissimisque donis ac muneribus: demum quicquid gratiæ in hunc mundum attulit, totum hoc tibi in Diuinissimo exhibet Sacramento (nisi aliquod tu ipsa obstaculum posueris) vtque possis vitam beatam cumulatè explere tibi non vnius diei gratulationem, sed æternitatem, immortalitatemque donabit. Qui annonam talem mini-

ſtrat pugnanti: quid obſecro ſeruat vincenti? Attende, quid portat: omnem vitæ, mortis, reſurrectionis fructum, ac illas perpetuas, plenaſque gaudijs, cœleſtes conſolationes tecũ deſiderat communicare. Paratus eſt dulcis IESVS, per piiſsimam, & largiſsimam bonitatem ſuam, his te, tanquam optimè de ſe meritam, donis, & ſtipendijs afficere. Quid igitur facies, ô anima, in tanta bonorum abundantia? Fac quod potes, & fac citò: dilatare ad capienda tanta myſteria: euacua locum cordis tui: exclude mentem occupantes vanas, & ocioſas cogitationes: denega introitũ carnalibus deſiderijs: & præbe acceſſum ſponſo tuo Chriſto IESV, cui laus & gloriâ, in ſecula, Amen.

Oratio ante communionem.

SI Ioannes Baptiſta tuo capiti, dulciſsime Ieſu, tantum honorem habet, ſanctumq́ verticem tuum tantoperè reueretur, & corrigiam calceamenti tui ſoluere ſe indignum indicat: ſi Petrus præſentiam tuam extimeſcens, dicit, Exi à me Domine, quia homo peccator ſum: Si panibus propoſitionis, non licuit veſci, niſi mundis & ſanctis: quomodo ego, ab omni ſanctitate alieniſsimus te reci-

recipiam? Si Oza Sacerdos, declinantibus bobus, arcam ſuſtinens, luce communi priuatur: ſi Bethſamitarum, inſpicientium arcam, multa occiduntur millia: quomodo ego inter arcam illam, & hoc ſacratiſsimum corpus, dignitatis & Maieſtatis diſtantiam conſiderans, non exhorreſcam? Si me toto vitæ tempore, ad ſemel te dignè ſuſcipiendum, Angelica præparatione diſponerem, necdum tantis dignus eſſem myſterijs: nunc quomodo imparatus, & tepidus accedam? Quomodo, qui te profœda voluptate, & lucro aliquo Iudæis vendidi: nunc te cum Iuda deoſculabor? Quomodo, qui me poſt tam frequentem communionē non emendaui: nunc te velut Regem Iudæorum ſalutans, arundine caput tuum percutiam? Quæ eſt communio lucis ad tenebras? O flos campi, ô lilium conuallium, panis Angelorum: quomodo nunc à beſtijs manducaberis? Quomodo, qui paſceris inter lilia, paſcuæ locum apud me, inter ſpinas & tribulos, inuenies? Vbi eſt in me nouum illud ſepulchrum, quod ſacratiſsimum corpus tuum de cruce depoſitum ſuſcepit? Vbi linteamina munda, quibus inuolutus eras, ſi nulla mei pars ſordibus eſt vacua? O Deus meus, dulciſsime ſponſe animæ meæ, itané pollutus ad thalamum tuum accedam?

Hucné

Hucné tua se demittet pietas, vt cum Sathan florem ætatis meæ præripuerit, tu fecibus, & reliquijs contentus esse velis? Attamen, tu idē ipse meretricem suscepisti: tu cum peccatoribus manducasti: tu gratiores tibi lachrymas Magdalenæ, quàm Pharisæi epulas es contestatus, Hîc hîc, ô dulcissime Iesu, hîc itidē nunc, tibi maioris gloriæ, & misericordiæ oblata occasio est: si me miserrimum, peccatorum multitudine, lachrymarum verò inopia laborantem, simili cumulaueris bñeficio. Mihi quidem non sunt tot lachrymæ quæ eluendis omnibus peccatis meis sufficiant: sed tu, pijssime Deus, sanguinem tuum sacrum fudisti, cuius vel minima gutta, omnia totius mundi delere crimina possit. Noli ergo mihi accedenti irasci, qui non es iratus mulieri profluuio sanguinis afflictæ, te tangēti. Qui cœcos, claudos, im̃undos, leprosos, ad te appropinquantes non reiecisti, hodie me benignus suscipe. Quò enim, ô Domine, præter te, confugiam? Planè in hac Angelica mensa, si infirmus sum, confido me sanandū: si debilis, confortandum: si viuus, magis viuificandum: si mortuus, ad vitam reuocandum: si tepidus, accendendum: si ardens, inflammandum: si cæcus, illuminandum: si elisus, erigendum: si nudus vestiendum: si sordi-

ſordidus, fonte medicinæ abluendum: ſi pauper, ditandum: deniq., quò miſerior ego ſum, eò miſericordia tua maiore irrorandum. Tu autem, ô Pater clementiſsime, ſicut Dauid hominem claudum, eò quòd filius fuerit amici ſui Ionathæ, menſæ ſuæ fecit accumbere: ſic quoque ob amorem vnigeniti filij tui, largire mihi gratiam, vt cœleſtem hunc cibũ in ſacratiſsima menſa tua dignè poſsim percipere ad honorem eiuſdem dilectiſsimi filij tui. Qui tecum viuit & regnat, vna cum ſancto, & viuifico Spiritu, in ſecula ſeculorum. Amen.

Alia oratio ante Communionem.

O Miranda, & ſtupenda cœcitas cordis mei, & duritia deploranda. In abundantia maxima ſpiritualium diuitiarum, hactenus pauperrimus extiti: in copia tantarum deliciarum miſer: in affluentia tantæ gratiæ aridus. Ad menſam Domini mei Ieſu, toties inuitatus, acceſsi, & vacuus, ac cõfectus macie, miſer ex conuiuio receſsi. O dulciſsime, & amantiſsime IESV, gaudium meum, vita animæ meæ: ecce coram te meam cum gemitu ignauiam cordis accuſo, tepiditatem deploro: ecce ſterilitatem animæ meæ, pluuiam voluntariam poſtulans, ipſe pronuncio.

Tu mihi tam propè adfuisti: ;& ego tam longè à te recessi. O mellifluè IESV, [illegible] tepidè te panem Angelorum, te mel in ore, & iubilum in corde, suscepi? O stupiditas animæ meæ, liquorem omni balsamo suauiorem in ore habui: nec tamē illius sensi fragrantiam. O quàm tepidè me ad te, suauissime IESV, recipiendum disposui: quàm cito me à te ad alia vana conuerti: quàm citò te expuli? Sic sui omni sensu Diuinitatis tuæ vacuus, ac si Deus meus præsens non fugisses. Heu, quoties tam indeuotè, & tam distracto corde, in præsentia Diuinissimi tui Sacramenti, steti? Flens igitur doleo, quod hucusq; ad hoc mysterium intellectum habui tam excæcatum, & affectum tam induratum: eò quòd ponderanda non ponderaui, & me ad tantam gratiā non meliùs humiliaui. Parce ergo mihi, dulcissime IESV: parce tepiditati, & negligentię meæ: & da, vt cum frequentatione mysterij tui, crescat in me deuotionis affectus. Accēde cor meum flagrātissimo huius Sacramenti amore, & desiderio: vt quando, & quoties tuæ Maiestati placuerit, maximè autem hora vitæ meæ extrema, ea humilitate, ac reuerentia, ea puritate & charitate, ea deuotione & intentione, qua tu instituisti, & sumi voluisti, merear ipsius sumptione, contra omnes hostium

insidias præmuniri, contra omnes aduersitates confortari, in gratia tua cōfirmari, & amore tibi inseperabili vniri. Tibi laus & gloria in secula seculorum, Amen,

CAPVT IV.

QVID IN IPSA COMMVNIone & post agendum.

Circa ipsam communionem breuis Meditatio.

ERgo ô bone IESV, dulcissime & amantissime Iesu. deliciæ meæ, amor meus, æternum bonum meum, melliflue & desideratissime IESV, miserere mei, coniunge me tibi; *quia ego seruus tuus sum, & filius ancillæ tuæ,* Ecclesiæ, & Mariæ. Paratum tibi cor meum, *fiat mihi secundùm verbum tuum.*

De corporis compositione in sacra Communione.

QVod ad corporis compositionem attinet, ea sit eiusmodi, quæ & tantùm, Sacramētum deceat, & nihil insolens habeat & Sacer-

doti sacram hostiam porrigenti, molestiam non adferat. Itaque genua flectantur, manus complicentur, non ad os eleuatæ, ne Sacerdotem impediant, sed circa pectus decenter compositæ. Caput sine motione sit in neutrã partem inclinatum, aut anterius demissum, sed moderate eleuatum; vt citra difficultatem à Sacerdote os attingatur. Oculi vel clausi vel demissi. Turpe enim est eo tẽpore vel Sacerdotem aspicere, vel alio oculos conuertere. Os omnino quietum, sine vlla lectione, vel labiorum motu, honeste apertũ, non nimis diductũ. Lingua extremum labium attingat, non nimis extensa, ut hostiam suscipiat & in os deferat, saliuaque reuerenter liquefactam, in corpus demittat. Non enim est dentibus terrenda, vel palato admouenda, sed ante ablutionis sumptionem, deglutienda. Corpus totum erectum sit, & sine vllo motu quietum, suspiria, flatus, gemitus, pectoris tunsiones, exclamationes, vocales orationes, & id genus alia, quæ non rarò periculum adferunt, vel casus hostiæ sacræ, vel cõtactus dentium aut labiorum; communionis tempore omittuntur: Oret tunc solus spiritus, sanctaque & suaui in Deum, meditatione feratur.

Quid post communionem faciendum?

VIde quæ de hac re dicta sunt supra, cap. 2. vbi de modo præparationis ad cōmunionem actum. Sed ante omnia orationi aliquid dandum est, & confestim gratiæ agendæ, quòd dignatus sit Deus ingredi in te, & suscipià te. Quocirca opportunè adieceris psalmum sequentem,

Laudate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi.

Quoniam confirmata est super nos misericordia eius: & veritas Dñi manet in æternum.

Gloria Patri, &c. Sicut erat, &c.

Anima Christi sanctifica me:
Corpus Christi salua me:
Sanguis Christi inebria me:
Aqua lateris Christi laua me:
Passio Christi conforta me:
O bone IESV, exaudi me:
Intra vulnera tua absconde me:
Et ne permitas me separari à te:
Ab hoste maligno defende me:
In hora mortis meæ voca me:
Et iube me venire ad te:
Vt cum sanctis & electis laudem te
In secula seculorum, Amen.

Oratio S. Thomæ ad Deum patrem, post communionem.

GRatias tibi ago, Domine sancte Pater, omnipotens, & æterne Deus, qui me indignum famulum tuum, nullis meis meritis exigentibus, sed sola dignatione misericordiæ tuæ, satiare dignatus es pretioso corpore, & sanguine filij tui, Domini nostri IESV Christi. Te deprecor, vt hæc sancta communio nõ sit mihi reatus ad pœnam, sed intercessio salutaris ad veniam. Sit mihi armatura fidei, & scutum bonæ voluntatis. Sit vitiorum meorum euacuatio, concupiscentiæ ac libidinis exterminatio caritatis, patientiæ, humilitatis, obedientiæ, omniumque virtutum augmentatio: contra insidias inimicorum tam visibilium, quàm inuisibilium firma defensio: motuum meorum tam carnalium, quàm spiritualium perfecta quietatio; in te vno. ac vero Deo firma adhæsio, atque finis mei felix consummatio. Et precor te, vt ad illud ineffabile conuiuium me peccatorem perducere digneris, vbi tu ipse es cum filio tuo & spiritu Sancto, sanctis tuis lux vera, satietas plena, gaudium sempiternum, iucunditas consummata, & felicitas perfecta, Amen.

Alia

Alia gratiarum actio, post communionem.

QVid est homo, ô dulcissime Iesu, quòd sic memor es eius? Itané propter hominem homo factus, & mortuus, te illi vescendum præbes? Mirantur creaturæ omnes, te in purissimum Matris tuæ castissimæ MARIÆ vterum descendisse: cùm tamen integerrima illa, & sacratissima Virgo, fuerit spiritu sancto plenissima, stellis clarior, puritate Angelica longè purior, omni virtute, & gratia refertissima. In me autem, ô Domine, contraria cũcta comperio: vt qui sum tam deformis, tam inops, tam sordidus, tam vilis. Et quàmuis singulari tua gratia per pœnitentiam, vt spero, ablutus sim; nunquid tamen, vas ad excipiendos vomitus destinatum, nullam vel sola recordatione nauseam mouebit? Itané inter vasa electorũ tuorum me collocabis? Itanè in me manere, & me tanquam sacrarum reliquiarum pyxidem constitues? Benedicant igitur te omnes Angeli tui: quia (quod proprium est sponsi, & sponsæ) tibi me vis inseparabili vinculo coniungere. Quid retribuam tibi pro omnibus quæ retribuisti mihi? Effice Dñe, vt te vnũ diligam, te sitiam: te esuriã: ô dulcedo mirabilis, ô cibus grandium, fac me in te cre-

ſcere & digne gaudere de te. Cur non, dulciſſime IESV, accendor in te, vulneror à te, vt te in omnibus cupiam, & quæram? Dignare, ô amantiſſime IESV, eam mihi largiri gratiam qua poſſim tuum beneficium, vt decet conſeruare: quandoquidē & vterum B. V. Mariæ matris, in quē deſcēdiſti omnibus cumulare donis, & gratijs voluiſti: mūdū tua gratia illuminaſti: infernum in paradiſum mutaſti: domum Obededom, in qua arca Teſtamenti depoſita fuit, omni benedictione locupletaſti: Zachæum illum quondam Publicanorum Principem, quòd te receperit hoſpitio, cœleſti fuiſti benedictione dignatus. Recordor etiam, pientiſſime Ieſu, ſacris de te literis eſſe mandatum, quòd omnis turba quærebat te tangere, quoniam virtus à te exibat, & ſanabat omnes. Quoniam igitur voluiſti me ô Sancte Sanctorum, ſepulchrum ſanctiſſimi tui corporis fieri, da mihi obſecro fortitudinis petram ad vincendas omnes imperfectiones, & ferendas omnes aduerſitates, labores & pericula omnia, quæ pro tuo nomine & mea ſalute mihi ſuſtinenda ſunt. Da mihi linteum caſtitatis, & puritatis. Dona myrrham mortificationis, vt huius diuiniſſimi Sacramenti gratia delibutus, à criminibus purus, & integer, atque à tentationum impetu incolumis

ſerua-

seruari. nec alicuius mortiferæ perturbationis veneno faciliè infici, & corrumpi queam: sed potius vitam, virtutum odore tibi gratissimã, ducam. Tu me, Domine tanquam arcam Testamenti, in qua habitares, fieri voluisti: effice igitur, vt sicut in illa potissimum Legis tabulæ asseruabantur. ita in cordis mei penetralibus, nihil aliud, nisi desiderium voluntatis tuæ adimplendæ contineatur: & quoniam paterno amore dilexisti me, da mihi cor filiale, quo vel sola tui dulcissimi nominis memoria delecter, te honorem, te amem, tibi obediam, tibi in omnibus confidam, ad te cõfugiam, nec vnquam à te, & sanctissimo nomine tuo repulsam patiar. O sponse fidelis animæ castæ, da vt te diligam amore fideli, syncero, casto, intimo. Expande, ô IESV amantissime Regia illa tua brachia, & amplectere me peccatorem, sic, vt nec in morte à te, nec in vita valeam separari.

Mane mecum, ô desideratissime Iesu quoniam lux ecce declinat, & nox appropinquat: nox mortis, mundi, tribulationis. Non enim te dimittam, donec benedixeris mihi, & dederis mihi nomen nouum, & claudicare me pede vno, id est amore mundi feceris, conseruato altero, scilicet amoris tui, vt te vnum diligam, de te cogitem, tecum sim, in te mane-

am, tibi soli viuam, ad te confugiam, & tu sis meus totus, & ego vilissimus homuncio tuus in æternum Amen.

Alia oratio Sancti Bonauenturæ, post communionem.

TRansfige, dulcissime Domine IESV, medullas & viscera animę meæ, suauissimo ac saluberrimo amoris tui vulnere, vera, serena, & Apostolica sanctissima charitate: vt langueat, & liquefiat anima mea, solo semper amore, & desiderio tui: te concupiscat, & deficiat in atria tua, cupiat dissolui, & esse tecum. Da, vt anima mea te esuriat, panem Angelorum, refectionem animarum sanctarum, panem nostrum quotidianum supersubstantialem, habentem omnem dulcedinem, & saporem, & omne delectamentum suauitatis. Te, in quem desiderant Angeli prospicere; semper esuriat, & comedat cor meum, & dulcedine saporis tui repleantur viscera animæ meæ. Te semper sitiat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem voluptatis, vbertatem domus Dei. Te semper ambiat, te quærat, te inueniat, ad te tendat, ad te perueniat, te meditetur, te loquatur, & omnia operetur in laudem & gloriam nominis

tui: cum humilitate, & diſcretione, cum dilectione, & delectatione, cum facilitate & affectu, cum perſeuerantia vſque in finem: & tu ſis ſolus ſemper ſpes mea, tota fiducia mea, diuitiæ meæ, delectatio mea, iucunditas mea, gaudium meum, quies & tranquillitas mea, pax mea, ſuauitas mea, odor meus, dulcedo mea, cibus meus, refectio mea, refugium meum, auxilium meum, ſapientia mea, portio mea, poſſeſsio mea, theſaurus meus, in quo fixa & firma, & immobiliter ſemper ſit radicata mens mea, & cor meum. Amen.

D. Petri Caniſij precatio ad B. Virginem poſt communionem.

Commendo me tibi, ſereniſsima, vereque inclita virgo Maria, cœli, ac terræ Regina, quæ in tuo ſacratiſsimo vtero eũdem Dominum, & omnium Creatorem; quem ego modò ſuſcepi, de Spiritu ſancto conceptum dignè portaſti. precor te, matrem Dei ſanctiſsimam, vt pro me apud eundem filium tuum intercedas, & quacunque ratione in ſummi Sacramenti huius ſumptione deliqui, huius negligentiæ, & indignitatis meæ veniam impetres. Tu ſemper caſta, pura, innocens, poſt conceptum filium etiam caſtior, purior, &

ſanctior.

ſanctior, Deoque gratior euaſiſti. Vtinam & me tam diuini Sacramenti perceptione ita ſanctifices, vt deinceps cor, & corpus meum ab omni lethalis peccati macula tuear impollutum. Tu concepto filio de Spiritu sancto magnificas laudes Domino lætè decantaſti, & in Deo ſalutari tuo mirabiliter exultaſti, O ſi tuis efficacibus precibus id aſſequar, Virgo Mater, vt cum hac ſacra comunione nouum, & ardentem ſpiritum coniũgam, ac ſemper in gratiarum actione pia verſer, tantoq́; Redemptori, & hoſpiti me nunquam ingratum, ſed fidum in omnibus miniſtrũ oſtendam, Am.

Perbreues Aſpirationes, & conceptus animi per modum meditationis poſt SS. communionem fructuoſiſsimè adhibendi.

1. MIrantur, bone Ieſu, creaturæ omnes, te in puriſsimum Mariæ matris tuæ vterum deſcendiſſe; cùm tamen integerrima illa & omni virtute, & gratia refertiſsima fuerit: An non, mirari magis debeo, voluiſſe te in me ingredi, à me recipi, à me teneri, deformi, inopi, ſordido?

Tunè Domine in me manere, & inter vaſa electorum tuorum collocare me vis, qui vas

fui hactenùs immundum & sordidum? Et quamuis singulari tua gratia, per pœnitentiam, vt spero, ablutus sum, numquid tamen vas olim, ad excipiendos vomitus destinatum nullam, vel sola recordatione, nauseam mouebit? Itáne in me manere, & tanquam vasculum, aut pixidem sacrarum reliquiarum, immò Corporis tui constituis?

2. Benedicant te omnes Angeli tui, bone IESV, quia quod proprium est sponsi & sponsæ, tibi me vis inseparabili vinculo coniungere: effice ergo te vnum vt diligam, te vnum vt sitiam & amem ac nullæ me mundi illecebræ, nulla carnis voluptas, nullæ dæmonum insidiæ abs te auellant, & separent.

3. Da mihi præsentiæ tuæ effectus persentiscere, bone IESV: Memini benedictionum, quibus cumulasti eos, qui te aliquando in domum suam acceperunt. Mariam matrem tuam. vbi in vterum te suum accepit, omnibus donis & gratijs compleuisti. Zachæum illum publicanorum principem, quod te acceperit hospitio, cœlesti benedictione cumulasti. Simulatque obita pro nobis morte in infernũ descendisti, illum in paradisum quendam commutasti. Domum Obededom, in qua arca testamenti, huius Sacramẽti, vmbra tantùm & figura, reposita fuit, omni benedicti-

one locupletasti, da quoque domui meæ, in quam ingressus es, benedictionem; eam quæso in paradisum conuerte, eam donis tuis & gratijs cumula,

Memini pientissime Iesu, sacris de te literis esse mandatum, quod omnis turba quærebat te tangere, quia virtus à te exibat & sanabat omnes. Ecce ego te iam non tetigi tantùm, sed in me quoque accepi; exeat, quæso, à te virtus, quæ omnes languores meos sanet, quæ vires nouas sufficiat ad seruiēdū tibi, &c.

6. Simulatque anima tua pretiosissima ex sacratissimo tuo Corpore egressa est, ô Iesu pro nobis crucifixe, voluisti Corpus tuum myrrha, & aromatis conditum, sindoneque purissima inuolutum inferri in sepulchrum, petra benè munitum, & iam toto terrarum orbe gloriosum. Et ecce modò (quæ tua est incomprehensibilis bonitas) Corpus idem tuum, à morte suscitatum, animaque beatissima informatum mihi porrigis; in me vt in sepulchrum aliquod inferam in me, vt illud recondam; da ergo mihi, obsecro, fortitudinis petram ad vincendas omnes imperfectiones. & ferendas omnes aduersitates, labores, & pericula omnia, quæ pro tuo honore, & mea salute mihi sunt sustinenda. Da quoque mihi linteum, sindonemque castitatis, &

puri-

puritatis. Dona postremò myrrham mortificationis, vt huius diuinissimi Sacramenti gratia delibutus, à criminibus purus, & integer, nullo mortiferæ perturbationis veneno inficiar, & corrumpar, sed odor & mihi, & alijs omnibus sim in vitam; tibi verò in nominis tui gloriam sempiternam.

PETITIONES DEVOTÆ AD Dominum IESVM *Christum, ex S. Augustino, quæ etiam corã S. Eucharistia dici possunt.*

DOmine IESV, nouerim me, nouerim te,
Nec aliquid cupiam nisi te;
Vt odiam me, & amem te.
Quicquid agam, propter te:
Humiliem me, exaltem te:
Nihil cogitem nisi te.
Mortificem me, & viuam in te.
Quæcunque veniant, accipiam à te.
Persequar me, sequar te;
Semper optem sequi te.
Fugiam me, confugiam ad te.
Dignus sim defendi à te.
Timeam mihi, timeam te.
Simque de electis à te.
Diffidam mihi, fidam in te.
Obedire velim propter te.

In nullo afficiar, nisi in te.
Aspice me, vt diligam te.
Voca me, vt videam te.
Et in æternum potiar te, Amen.

Oremus.

Absorbeat, quæso, Domine IESV Christe, mentem meam ignita & melliflua vis amoris tui ab omnibus, quæ sub cœlo sunt, vt amore amoris tui moriar, qui amore amoris mei dignatus es in ligno Crucis mori. Amen.

Litania de Venerabili Sacramento, ex Scripturis Sacris, & SS. Patribus.

IN nomine Patris, & filij, & Spiritus sancti. A.

Antiph. O sacrum conuiuiū, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis eius, mens impletur gratia, & futuræ gloriæ nobis pignus datur.

KYrie eleison. Christe eleison: Kyrie eleison. Christe audi nos. Christe exaudi nos.
Pater de cœlis Deus.
Fili redemptor mundi Deus,
Spiritus sancte Deus. Miserere nobis.
Sancta Trinitas vnus Deus.

Panis viuus, qui de cœlo descendisti.
Deus absconditus, & Saluator.
Frumentum electorum.
Vinum germinans Virgines.
Panis pinguis, & deliciæ Regum.
Iuge sacrificium.
Oblatio munda.
Agnus absque macula.
Mensa purissima.
Angelorum esca,
Manna absconditum.
Memoria mirabilium Dei.
Panis supersubstantialis.
Verbum caro factum.
Verbum habitans in nobis.
Hostia sancta.
Calix benedictionis.
Mysterium fidei.
Præcelsum, & venerabile Sacramentũ.
Sacrificium omnium sanctissimum.
Verè propitiatoriũ ꝓ viuis & defunctis.
Cœleste antidotum, quo à peccatis præseruamur.
Stupendum supra omnia miraculum.
Sacratissima Dominicę passionis commemoratio.
Donum transcendens omnem plenitudinem.

Miserere nobis.

Memoriale præcipuum diuini amoris.
Diuinæ affluentia largitatis.
Sacrosanctum, & augustissimũ mysterium.
Pharmacum immortalitatis.
Tremendũ ac viuificum sacramentum.
Panis omnipotentiâ Dei, caro factus.
Incruentum sacrificium.
Cibus, & conuiua.
Dulcissimum cõuiuium, cui, assistunt Angeli ministrantes.
Sacramentum pietatis.
Vinculum charitatis.
Offerens & oblatio.
Spiritualis dulcedo in proprio fonte degustata.
Refectio animarum sanctarum.
Viaticum in Domino morientium.
Pignus futuræ gloriæ.

Miserere nobis.

Propitius esto. Exaudi nos Dñe

Ab indigna Corporis, & sanguinis tui susceptione,
A concupiscentia carnis.
A concupiscentia oculorum.
A superbia vitæ.
Ab omni peccandi occasione.
Per desideriũ illud, quo hoc pascha cũ discipulis, manducare desiderasti.

Libera nos Dñe.

Per ſummam humilitatem, qua diſcipulorũ pedes lauiſti.
Per ardentiſsimam caritatem, qua hoc diuinum Sacramentũ inſtituiſti.
Per ſanguinem tuum pretioſum, quem nobis in altari reliquiſti.
Per quinq; vulnera huius tui Corporis Sacratiſsimi, quæ pro nobis ſuſcepiſti.

Libera nos Dñe.

Peccatores,
Vt in nobis fidẽ, reuerentiam, & deuotionem huius admirabilis Sacramenti conſeruare digneris.
Vt ad frequentem vſum Euchariſtiæ per veram peccatorum confeſsionem nos perducere digneris.
Vt nos ab omni hæreſi, perfidia, ac cordis cæcitate liberare digneris.
Vt ſanctiſsimi huius Sacramenti pretioſos, & cœleſtes fructus nobis impertiri digneris.
Vt in hora mortis noſtrę hoc cœleſti Viatico nos confortare, & munire digneris.

Te rogamus audi nos.

Fili Dei.
Agnus Dei, &c. Parce nobis Domine.
Agnus Dei, &c. Exaudi, &c.
Agnus Dei, &c. Miſerere nobis.

Kyrie eleison. Christe eleison.
Kyrie eleison. Pater noster.
℣. Et ne nos, &c. ℟. Sed libera nos à malo.
℣. Panem cœli dedit eis.
℟. Panem Angelorum manducauit homo.
℣. Domine exaudi oratione meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oratio.

DEvs, qui nobis sub Sacramento mirabili, passionis tuæ memoriam reliquisti, tribue quęsumus, ita nos Corporis & Sanguinis tui sacra mysteria venerari, vt redemptionis tuæ fructum in nobis iugiter sentiamus: Qui viuis, & regnas in vnitate Spiritus sancti Deus, Per omnia secula seculorum. Amen.

O quàm suauis est, Domine, spiritus tuus, qui, vt dulcedinem tuam in filios demonstrares, pane suauissimo de cœlo præstito, esurientes reples bonis, fastidiosos diuites dimittis inanes: tua nos, quęsumus, gratia semper præueniat, & sequatur; ac studijs nostris bonisq; operibus iugiter præstet esse intentos. Per Christum Dominũ nostrum. Amen.

LIBER SEXTVS.

VARIARVM SPIRITVALIVM EXERCITATIONVM ET ORATIONVM SYLVA.

Hoc libro primum quædam, quæ ad SS, Trinitatis deuotionem singularẽ, spectant, proponemus. Inde quæ ad sanctissimæ Passionis Dominicæ debitam commemorationem. Tum quæ ad Beatiss. Virginis Deiparę peculiarem cultum. Posthæc, quæ ad sanctorum omnium cœlitum venerationem pertinent, adferemus. Ad extremum, varias omnium generum precationes subijciemus.

CAPVT I.

De Sanctißima Trinitate peculiare exercitium, diebus maximè Dominicis adhibendum circa SS. Trinitatem.

INcumbit Christianis omnibus, vt intimum quendam amorem, & obseruantiam sibi

excitent erga Sanctissimam Trinitatem. quâ nihil coli debet religiosiùs, nihil amari ardentiùs, nihil in memoria versari frequentiùs. Ad quam singulari studio colendam, & honorandam, dies Dominicus à S. matre Ecclesia institutus; vt propterea dies iste salutariùs, & vtiliùs obseruari non possit, quàm si eo mysterium recolas Sanctissimæ Trinitatis.

Hymnus ad SS. Trinitatem.

O nullis hominum peruia sensibus,
Naturæ penitùs sola capax tuæ,
Cuius condita sunt omnia numine,
Æterna & monas, & trias.
Nato æqueúe Pater, Nateque par Patri,
Et manans ab vtroque inclite spiritus,
Circumfuso tuo nubila lumine,
Nostro discute pectore.
Da mens per speculum cernere te queat
Nostra, & posthabitis te petat omnibus,
E iussisque tuis pendeat, & tibi
Soli dedita seruiat.
Tu clemens miseris da veniam Pater,
Tu Fili miseris sterne viam ad Patrem,
Tu sancti miseris Pneuma vagantibus
Præfer conspicuam facem.
Simplex ætherei numinis vnitas,
Quę distincta eadem est, veraq; Trinitas,

Æter-

Æternis vigeat ſemper honoribus,
Et terra ſimul, & polo. Amen.

LITANIÆ AD SANCTISSImam Trinitatem ex ſcripturis ſacris.

Antiph. Gratias tibi Deus, gratias tibi vera & vna Trinitas, vna & ſumma Deitas, ſancta & vna vnitas: benedicta ſit ſancta creatrix, & gubernatrix omniũ, ſancta & indiuidua Trinitas, nunc & ſemper, & per infinita ſecula, Amen.

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon,
Kyrie eleiſon.
Pater de cœlis Deus.
Fili redemptor mundi Deus.
Spiritus ſancte Deus.
Sancta Trinitas vnus Deus.
Deus, & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti.
Pater miſericordiarum.
Pater increate, immenſe, & æterne.
Pater, qui à nullo es factus, nec creatus, nec genitus.
Pater, ex quo omnis paternitas in cœlis, & in terra nominatur.
Pater, qui quæris in ſpiritu adorantes.

Miſerere nobis.

Pater,

Pater, cui omnia ſunt poſsibilia.
Pater qui es, & manes in filio.
Pater iuſte & ſancte,
Pater gloriæ.
Pater ſpirituum.
Pater totius conſolationis.
Fili ante Luciferum gente.
Fili amator humanæ ſalutis.
Fili, cui data eſt omnis poteſtas in cœlo, & in terra.
Fili candor lucis æternæ.
Fili figura ſubſtantiæ Patris.
Fili rex regum, & Domine Dominantiū.
Fili expectatio Iſrael, & gentium.
Fili princeps pacis.
Fili ſapientia Patris.
Fili ſpecioſe forma præ filiis hominum.
Fili ſol oriens ex alto.
Fili via, veritas, & vita.
Fili Altiſsimi, & Mariæ virginis,
Fili delectatio mentium.
Fili doctor iuſtitiæ.
Fili lympiditas omnium Angelorum.
Fili contemplatio Patriarcharum.
Fili illuminatio Prophetarum.
Fili norma Apoſtolorum.
Fili victoria Martyrum.
Fili confortatio Confeſſorum.

Miſerere nob.

Fili pastor bone omnium pastorum.
Fili Domine & magister Doctorum.
Fili corona virginum.
Fili caput iustorum.
Fili mediator Dei & hominum.
Fili merces Sanctorum omnium.
Spiritus sancte, à Patre Filioq; ꝓcedēs.
Spiritus Dñi, qui ferebaris super aquas.
Spiritus replens orbem terrarum.
Spiritus habens omnem virtutem.
Spiritus veritatis, omnia suggerens
Spiritus sapientiæ, & intellectus.
Spiritus consilij, fortitudinis, scientiæ & pietatis.
Spiritus timoris Domini.
Spiritus, quo inspirante, loquuti sunt sancti Dei homines.
Spiritus Domini, & promissio Patris.
Spiritus ex quo renascimur.
Spiritus, in quo dæmonia eijciuntur.
Spiritus adoptionis filiorum Dei.
Spiritus adiuuans infirmitatem nostram.
Spirius pignus hæreditatis nostræ.
Spiritus reddēs testimonium spiritui nostro, quò simus filij Dei.
Spiritus principalis, viuificans, & cōfortās.
Spiritus fidei, pacis, & ardoris,
Spiritus gratiæ & misericordiæ.

Miserere nobis.

Spiritus lenitatis, & veritatis·
Spiritus renouationis, ac sanctificationis.
Spiritus vitæ, & patientiæ.
Spiritus continentiæ ac modestiæ.
Spiritus suauis & super mel dulcis.
Spiritus omnium gratiarum.
Deus qui vnus est in substantia, trinus in personis·
Sancte Deus sancte fortis, sancte, & immortalis.

Miserere nobis.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
Pater noster.
Et ne nos inducas, &c: Sed libera. &c.
℣. Benedicamus Patrem, & Filium, cum sancto spiritu.
℟. Laudemus & sup exaltemus eũ in secula.
℣. Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus.
℟ Et metuant eum omnes fines terræ.
℣. Domine exaudi orationem meam,
℟. Et clamor meus ad te veniat.

ORATIO. Omnipotens sempiterne Deus, qui dedisti famulis tuis in confessione veræ fidei, æternæ Trinitatis gloriam agnoscere, & in potentia maiestatis adorare vnitatem: quæsumus vt eiusdem fidei firmitate, ab omnibus semper muniamur aduersis. Per Dominum nostrum, &c.

Custo-

vt tu Deus in terris vbique regnes; atque excluso imperio diaboli, tu omnia mundi regna possideas: & præsertim ne regnet peccatum in meo mortali corpore: sed tu domineris omnibus viribus & potentijs meis, meque ad cœleste regnum dirigas, atq; perducas.

3. *Fiat volūtas tua, sicut in cœlo & in terra.* Id est, Da quæso gratiam populo tuo, vt iussis tuis obtemperet: præterea in singulis actionibus nostris voluntatem tuam nobis aperias. Denique meipsum Domine tuæ voluntati totum resigno, vt (dummodo per me celebretur & sanctificetur nomen tuum, & tu, excluso regno peccati, in me solus regnes) facias de me & statuas iuxta sanctissimam voluntatem tuam.

4. *Panem nostrū quotidianum da nobis hodie.* Id est, Nutri & pasce animam meam, & corpus meum conuenientibus nutrimentis: Animam quidem verbo tuo, vt illud mihi sapiat, siue in concione, siue in oratione, siue quouis alio modo mihi proponatur, item sacro corpore tuo, ad quod frequenter & deuotè sumendum peto excitari. Corpus verò, cibo quotidiano, rebusque non superfluis, sed necessarijs, iusto labore aut titulo, non per iniustitiam acquisitis.

sequun-

Sequũtur tria mala, q̃ cupimus amoueri.

5\. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Id est, Mala præterita, nimirum peccata, quibus te offendimus, gratis per Filij tui passionem dimitte: venialia quidem seu quotidiana, per dolorem, & hanc orationẽ à te institutã: grauiora verò seu mortalia per Sacramentum pœnitentiæ, ad quod deuotè accedendũ, da, quæso, tempus oportunum, gratiam, & deuotionem. Et tametsi ego ex animo proximis omnibus offensas remittere videar, tu tamen me iuua, vt nunquam offensæ alicuius reminiscar.

6\. *Et ne nos inducas in tentationem.* Id est, Mala futura à nobis arceas; cauens ne vnquam in peccatum consentiamus, neve occasionem demus vt à te deseramur: & si vitio nostro nos labi contingat, ne cor nostrum obduretur, sed statim conuertatur, & à peccato resurgat.

7\. *Sed libera nos a malo, Amen.* Præsentia mala à nobis depelle, famem, bella, pestem, aliasq́; corporales calamitates; & etiam prosperitates, si ad animæ salutem non conducunt: spiritualia quoque mala, in quibus est concupiscentia nostra quæ continu-

um ſpiritui bellum infert: vt ab ea ſi non penitus, ſaltem ex parte abſoluamur.

Modus orandi, gratiasq́ agendi Domino noſtro IESV Chriſto.

HYMNVS.

IESV noſtra redemptio,
Amor, & deſiderium,
Deus creator omnium.
Homo in fine temporum.
Quæ te vicit clementia,
Vt ferres noſtra crimina,
Crudelem mortem patiens,
Vt nos à morte tolleres?
Inferni clauſtra penetrans?
Tuos captiuos redimens,
Victor triumpho nobili,
Ad dextram Patris reſidens.
Ipſa te cogat pietas,
Vt mala noſtra ſuperes
Parcendo, & voti compotes
Nos tuo vultu ſaties.
Tu eſto noſtrum gaudium,
Qui es futurus præmium:
Sit noſtra in te gloria,
Per cuncta ſemper ſecula, Amen.

1. Gratias ages pro beneficiis omnibus, præsertim quòd te suo precioso sanguine redemerit; quòd tibi seipsum in SS. Eucharistiæ Sacramento reliquerit, eiusque te toties participem fecerit: quodque aduocatus noster apud Patrem esse dignetur.

2, In vnione sui preciosissimi sanguinis totum illi te offeres, præcipuè tamen intellectũ, & verba.

3. Beneficia tibi, tuisque proximis necessaria petes: præcipuè vero, vt intellectum cognitione summæ veritatis, tuæque extremæ vilitatis illustret, vt tua verba eius honori, ac proximorum vtilitati propter ipsum deseruiant: vt scientiam denique tibi ad res dirigendas tribuat, eas duntaxat, quæ ad ipsius gloriam referantur. Cuncta per eius preciosum sanguinem petes.

Finem facies, benedictionem petendo illis verbis: Vnigenitus Dei filius nos benedicere & adiuuare dignetur. Am̃

LITANIAE DE SANCTISsimo nomine IESV.

KYrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Christe audi nos. Christe exaudi nos.

Pater de cœlis Deus.
Fili redemptor mundi Deus.
Spiritus sancte Deus.
Sancta Trinitas vnus Deus.
Iesu fili Dei viui.
Iesu potentissime.
Iesu fortissime.
Iesu perfectissime.
Iesu gloriosissime.
Iesu iucundissime.
Iesu charissime.
Iesu clarior Sole.
Iesu pulchrior Luna.
Iesu splendidior stellis.
Iesu admirabilis.
Iesu delectabilis.
Iesu honorabilis.
Iesu humillime.
Iesu pauperrime.
iesu mitissime.
Iesu patientissime,
Iesu obedientissime,
Iesu castissime,
Iesu amator castitatis,
Iesu amator pacis,
Iesu amor noster,
Iesu speculum vitæ,
Iesu exemplar virtutum,

Miserere nobis.

Iesu decus morum,
Iesu zelator animarum,
Iesu refugium nostrum,
Iesu pater pauperum,
Iesu consolator afflictorum,
Iesu thesaurus fidelium,
Iesu gemma preciosa,
Iesu armarium perfectionis,
Iesu bone pastor ouium,
Iesu stella maris,
Iesu lux vera,
Iesu sapientia æterna,
Iesu bonitas infinita.
Iesu gaudium Angelorum,
Iesu Rex Patriarcharum,
Iesu inspirator Prophetarum.
Iesu magister Apostolorum,
Iesu Doctor Euangelistarum,
Iesu fortitudo Martyrum,
Iesu lumen Confessorum,
Iesu sponse virginum,
Iesu corona Sanctorum omnium, } Miserere nobis.

Propitius esto. Parce nobis Iesu.
Propitius esto. Exaudi nos Iesu.
Ab omni malo. Libera nos Iesu.
Ab omni peccato,
Ab ira tua,
Ab execranda iurandi consuetudine,

Ab omni periurio, & blasphemia,
Ab insidiis diaboli,
A peste, fame, & bello,
A transgressione mandatorum tuorum,
Ab incursu omnium malorum,
Per Incarnationem tuam,
Per Circumcisionem tuam,
Per cælestem nominis Iesu impositionem,
Per dolores tuos,
Per flagella tua,
Per mortem tuam,
Per resurrectionem tuam,
Per ascensionem tuam,
Per gaudia tua,
Per gloriam tuam,
Per dulcissimam virginem matrem tuam
Per intercessionem omniũ sanctorũ tuorũ

Libera nos Iesu

Peccatores, Te rogamus audi nos.

Vt dulcem melliflui nominis IESV memoriam in tabulis cordis nostri digito tuo inscribere digneris, Te rogamus.

Vt nomen hoc sanctissimum, & viuentes in opere, & morientes in ore habere mereamur. Te rogamus audi nos.

Vt benignissime IESV, nobis sis IESVS, Te rogamus audi nos.

Agnus Dei, &c. Parce nobis IESV.
Agnus Dei, &c. Exaudi nos IESV.

Agnus Dei, &c. Miſerere nobis IESV.
Ieſu Chriſte audi nos.
Ieſu Chriſte exaudi nos,
Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon.
Pater noſter.
Ver. Et ne nos, &c. Reſ. Sed libera,&c.
Ver. Sit nomen Domini benedictum.
Reſ. Ex hoc nunc & vſque in ſeculum.
Ver. Non nobis Domine, non nobis.
Reſ. Sed nomini tuo da gloriam.
Ver. Exurge Domine, adiuua nos,
Reſ. Et libera nos propter nomen tuum,
Ver. Domine exaudi, &c. Reſ. Et clamor &c.

ORATIO

DEVS, qui glorioſiſsimum nomen IESV Chriſti filij tui, Domini noſtri feciſti fidelibus tuis ſummo ſuauitatis affectu amabile, & malignis ſpiritibus tremendum atq; terribile: concede propitius, vt omnes qui hoc nomen IESV deuotè venerantur in terris, ſanctæ conſolationis dulcedinem in præſenti percipiant, & in futuro gaudium exultationis & interminabilis beatitudinis obtineant in cœlis. Per eundum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate ſpiritus ſancti Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Oratio deuotißima ad IESVM.

O Bone IESV, ô pijssime Iesu, ô dulcissime Iesu, ô Iesu fili Mariæ Virginis, plenè misericordia & pietate, ô dulcis Iesu, secundùm magnam misericordiã tuã, miserere mei.

O clementissime Iesu, te deprecor, per illum sanguinem preciosum, quem pro peccatoribus effundere voluisti, vt abluas omnes iniquitates meas, & in me respicias miserum & indignum humiliter veniam petentem, & hoc nomen sanctum IESVS inuocantem. O nomen Iesu, nomen dulce, nomen Iesu, nomen delectabile, nomen Iesu, nomen confortans. Quid est enim Iesus, nisi Saluator? Ergo Iesu, propter nomen Sanctum tuum, esto mihi Iesus & salua me, nec permittas me damnari, quem de nihilo creasti.

O bone Iesu, ne perdat me iniquitas mea, quem fecit omnipotens bonitas tua: ô dulcis Iesu, recognosce quod tuum est in me, & absterge, quod alienũ est: ô benignissime Iesu, miserere mei dum tempus est miserendi ne damnes me in tempore iudicandi: Quæ vtilitas in sanguine meo dum descendero in æternam corruptionem? Non mortui laudabunt te domine, neque omnes qui descendunt in infernum.

O amantissime Iesu, ô desideratissime Iesu, ô mitissime Iesu, ô Iesu, Iesu, Iesu, dimitte me intrare in numerum electorum tuorum, O Iesu salus in te credentium, ô Iesu solatium ad te confugientium, ô Iesu dulcis remissio omnium peccatorum. O Iesu fili Mariæ Virginis, infunde in me gratiam sapientiam, charitatem, castitatem, & humilitatem, vt possim te perfecte diligere, te laudare, te perfrui, tibi seruire, & in te gloriari & omnes qui inuocãt nomen tuum, quod est Iesus. Amen.

Modus orandi, gratiasq; agendi Spiritui sancto.

Hymnus.

VEni sancte Spiritus, & emitte cælitus, lucis tuæ radium.
Veni Pater pauperum, veni dator munerum, veni lumen cordium.
Consolator optime, dulcis hospes animę, dulce refrigerium.
In labore requies, in æstu temperies, in fletu solatium.
O lux beatissima, reple cordis intima, tuorũ fidelium.
Sine tuo numine, nihil est in homine, nihil est innoxium,

Laua quod est sordidum, riga quod est aridũ,
sana quod est saucium.
Flecte quod est rigidum, foue quod est frigidum, rege quod est deuium.
Da tuis fidelibus, in te confidentibus, sacrum septenarium.
Da virtutis meritum, da salutis exitum, da perenne gaudium, Amen,

1. Gratias ages pro beneficijs omnibus in te collatis, ac præcipuè, quod te ad sacri baptismatis gratiam perduxerit, & ex Christianis te nasci parentibus, ac ab ijsdem in fide Catholica educari voluerit; quodque à pristino tuo viuendi genere ad frequentem Sacramentorũ perceptionem traduxerit.

2. In vnione meritorum, ac sanguinis Domini nostri Iesu Christi totum illi te offerens, presertim verò voluntatem, & cogitationes.

3. Beneficia tibi, tuisque necessaria petes: præcipuè verò, vt voluntatem tuam tantò caritatis igne inflammet, vt nulla eum tentationis, vel tribulationis procella extinguat: vt tua voluntas diuinæ ipsius voluntati semper sit conformis: tuas item cogitationes castas, & puras efficiat: tibique bonitatem, ac sanctitatem; & septem illa dona sua largiri dignetur, quo anima tua templum ipsius effici mereatur; eaque omnia per Iesu Christi precio-

ſum ſaguinem petes.

Finē facies ipſius benedictionē petēdo: Spiritus ſancti gratia illuminet ſenſus, & corda noſtra. Amen.

ORATIONES AD INVOcandam gratiam Spiritus ſancti.

Hymnus qui ſupra, Veni S. Spiritus, &c.

Vel Hymnus qui ſequitur.

VEni creator Spiritus,
Mentes tuorum viſita:
Imple ſuperna gratia,
Quæ tu creaſti pectora
Qui paracletus diceris,
Donum Dei altiſsimi:
Fons viuus, ignis, charitas,
Et ſpiritalis vnctio.
Tu ſeptiformis munere,
Dextræ Dei tu digitus:
Tu ritè promiſſum Patris,
Sermone ditans guttura.
Accende lumen ſenſibus,
Infunde amorem cordibus:
Infirma noſtri corporis
Virtute firmans perpeti.

Hostem repellas longiùs,
Pacemque dones protinus:
Ductore sic te præuio,
Vitemus omne noxium.
Per te sciamus da patrem,
Noscamus atque filium:
Te vtriusque spiritum,
Credamus omni tempore.
Gloria Patri Domino,
Natoque, qui à mortuis
Surrexit, ac Paraclito,
In seculorum secula, Amen.

Ver. Emitte spiritum tuum & creabuntur.
Ref. Et renouabis faciem terræ.
Ver. Domine exaudi orationem meam
Ref. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus. DEus, qui corda fidelium S. Spiritus illustratione docuisti: da nobis in eodẽ Spiritu recta sapere, & de eius semper consolatione gaudere:

Deus, cui omne cor patet, & omnis voluntas loquitur, & quem nullum latet secretum: purifica per infusionem S. Spiritus, cogitationes cordis nostri, vt te perfectè diligere, & digne laudare mereamur.

Vre igne S. Spiritus renes nostros, & cor nostrum Domine, vt tibi casto corpore seruiamus, & mundo corde placeamus.

Adsit nobis, quæsumus Domine, virtus Spiritus S. quæ & corda nostra clementer expurget, & ab omnibus tueatur aduersis.

Deus, qui Apostolis tuis S. dedisti Spiritũ, concede plebi tuæ piæ petitionis effectum, vt quibus dedisti fidem, largiaris & pacem.

Mentes nostras, quæsumus Domine, paracletus, qui à te procedit illuminet, & inducat in omnem, sicut tuus promisit Spiritus, veritatem.

Da, quæsumus, Ecclesiæ tuæ omnipotens Deus, vt S. Spiritu congregata, hostili nullatenus incursione turbetur. Per Dñm n. I. C.

Ver. Domine exaudi, &c. Ref. Et clamor, &c.

Ver. Exaudiat nos Dominus.

Ref. Et custodiat nos semper. Amen.

Ad SS. Trinitatem Gratiarum actio pro beneficiis. Hymnus.

TE Deum laudamus, Te Dominum confitemur.

Te æternum Patrem : omnis terra veneratur.

Tibi omnes Angeli : tibi cœli, & vniuersæ potestates.

Tibi Cherubim, & Seraphim : incessabili voce proclamant.

Sanctus, Sanctus. Sanctus : Dominus Deus Sabaoth.

Pleni

Pleni sunt cœli, & terra: maiestatis gloriæ tuæ.

Te gloriosus Apostolorum chorus;

Te Prophetarum laudabilis numerus;

Te Martyrum candidatus laudat exercitus.

Te per orbem terrarum sancta confitetur Ecclesia,

Patrem immensæ maiestatis,

Venerandum tuum verum:& vnicum filiū,

Sanctum quoq; Paraclitum Spiritum.

Tu Rex gloriæ Christe.

Tu Patris sempiternus es filius.

Tu ad liberandum suscepturus hominem: non horruisti virginis vterum.

Tu deuicto mortis aculeo: aperuisti credentibus regna cœlorum.

Tu ad dexteram Dei sedes: in gloria Patris.

Iudex crederis esse venturus.

Te ergo, quæsumus, famulis tuis subueni: quos pretioso sanguine redemisti.

Æterna fac cum sanctis tuis: gloria munerari.

Saluum fac populum tuum Domine: & benedic hæreditati tuæ.

Et rege eos: & extolle illos vsq; in æternū.

Per singulos dies benedicimus te.

Et laudamus nomen tuum in seculum: & in seculum seculi.

Dignare Domine die isto: sine peccato nos custodire.

Miserere nostri Domine: miserere nostri.

Fiat misericordia tua Domine super nos: Quemadmodum sperauimus in te.

In te Domine speraui: non confundar in æternum.

Vel Hymnus.

O Lux beata Trinitas.
Et principalis vnitas:
Iam sol recedit igneus,
Infunde lumen cordibus.
Te mane laudum carmine,
Te deprecamur vespere:
Te nostra supplex gloria,
Per cuncta laudet secula:
Deo Patri sit gloria,
Eiusque soli Filio:
Cum Spiritu paraclito,
Et nunc & in perpetuum, Amen.

Antiph. Te Deũ Patrẽ ingenitum, te filium vnigenitum, te Spiritum sanctum paraclitum sanctam & indiuiduam Trinitatem, toto corde, & ore confitemur, laudamus, atque benedicimus: tibi gloria in secula.

℣. Benedicamus Patrem, & F. cum S. Spiritu.
℟. Laudemus, & superexaltemus eum in secula.

Oremus. OMnipotens sempiterne Deus, qui dedisti famulis tuis in confessione veræ fidei, æternæ Trinitatis gloriam agnoscere & in potentia maiestatis adorare vnitatem: quæsumus, vt eiusdem fidei firmitate, ab omnibus semper muniamur aduersis. Per Dominum nostrum Iesum Christum, &c

DEus cuius misericordiæ non est numerus, & bonitatis infinitus est thesaurus; piissimæ maiestati tuæ pro collatis donis gratias agimus, tuam semper clementiam exorantes: vt qui petentibus postulata concedis, eosdem nō deserens ad præmia futura disponas. Per D.

℣. Domine exaudi, &c. ℟. Et clamor, &c.

℣. Benedicamus Domino. ℟. Deo gratias, &c

CAPVT II.

DE PASSIONE DOMINI nostri IESV Christi,

DE Passione & Cruce Domini, breue ac pium exercitium vide infra libr. 7. cap. 3 ferijs sextis maximè, ac diebus, quadragesimę vsurpandum.

Ibidem vide Orationem pro percipiendo fructu Passionis Christi. Itemque etiam Litanias de Passione Domini.

Eodem Lib. 7, cap. 2. inuenies Meditationes de singulis passionis Dominicæ partibus, ad longum positas, ac per dies hebdomadæ distributas, suasque etiam singulis annexas proprias ad Christum D. orationes.

Puta, Feria 2. De Lotione pedum ac SS. Sacramenti institutione.

Oratio de ijsdem: Benignissimo Iesu laude &c.

Feria 3. de oratione Christi in horto, captione, in domo Annæ illusione.

Oratio de ijsdē: Clemētissime Iesu, qs ego &c

Feria 4. de iniurijs in domo Caiphæ illatis Petri negatione, Pilati flagellatione.

Oratio de ijsdē: D. Iesu Christe æterne &c.

Feria 5. de spinea corona, ecce homo, & crucis baiulatione.

Oratio de ijsdem: O pie Iesu benignissime Rex &c.

Feria 6. De cruce ipsa, & 7. verbis in ea prolatis.

Oratio de iisdē: Vere amantissime Iesu &c.

Sabbatho, de lateris perfossione & officio sepulturæ.

Oratio de ijsdem: Domine I. C. pijssime.

Dominica de descensu ad inferos, Resurrectione, Ascensione.

Oratio de ijsdē: Misericordissime Iesu &c.

Aliæ

ALIÆ ORATIONES DE *Paßione Domini.*

Oratio de ſingulis articulis paſsionis.

DEvs, qui pro redemptione mundi voluiſti naſci, circumcidi, à Iudæis reprobari, à Iuda traditore oſculo tradi, vinculis alligari, ſicut agnus innocens ad victimam duci, atque conſpectibus Annæ, Cayphæ, Pilati, & Herodis indecenter offerri, à falſis teſtibus accuſari, flagellis & opprobriis vexari, ſputis cõſpui, ſpinis coronari, colaphis cædi, arundine percuti, facie velari, veſtibus exui, cruci clauis affigi, in cruce leuari, inter latrones deputari, felle & aceto potari, & lancea vulnerari: Tu Domine per has ſanctiſsimas pœnas tuas, quas ego indignus recolo, & per ſanctam crucem & mortem tuam, libera me à pœnis inferni, & perducere digneris, quò perduxiſti latronem tecum crucifixum. Qui cum Patre, & Spiritu ſancto viuis & regnas in ſecula ſeculorum, Amen.

Alia oratio de Paßione.

DOmine Ieſu Chriſte, in cuius ditione cuncta ſunt poſita, & non eſt, qui poſsit reſi-

ſtere voluntati tuæ, qui dignatus es naſci, mori, & reſurgere: per myſterium ſacratiſsimi corporis tui, & per quinque vulnera, & effuſionem pretioſiſsimi ſanguinis tui, miſerere nobis, ſicut tu ſcis neceſſarium eſſe animabus & corporibus noſtris Libera nos à diaboli tentatione, & ab omnibus, quibus nos anguſtiatos eſſe cognoſcis: noſque in ſeruitio tuo vſque in finem conſerua, atque corrobora, & veram emendationem, ſpaciumq; veræ pœnientiæ nobis tribue, & remiſsionem omnium peccatorum poſt obitum: & fac nos fratres, ſorores, amicos, & inimicos inuicem diligere, & cum omnibus ſanctis tuis in Regno tuo ſine fine gaudere: qui cum Deo Patre, & Spiritu ſancto, viuis & regnas Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Ad Vulnera Christi, ORATIO.

ROgo te, Domine IESV, per illa ſalutifera vulnera tua, quæ paſſus es in cruce pro ſalute noſtra è quibus emanauit ille pretioſus ſanguis, quo ſumus redempti: vulnera animã meam peccatricem, pro qua mori dignatus es; vulnera eam igneo, & potentiſsimo telo tuæ nimiæ charitatis. Confige cor meum iaculo tui amoris, vt dicat tibi anima mea, cha-

ritate

ritate tua vulnerata sum vtque ex ipso vulnere amoris tui, vberimæ fluant lachrymæ, die, ac nocte. Percute domine percute obsecro hanc durissimam mentem meam, pia & valida cuspide dilectionis tuæ & altiùs ad intima penetra potenti virtute, Qui viuis & regnas in secula seculorum. Am̄.

Considerationes piæ de paßione Christi, D. Gregorij Papæ.

O Domine IESV Christe, adoro te in cruce pendentem, & coronam spineam in capite portantem. deprecor te, vt me tua crux liberet ab Angelo percutiente. Amen. *Pater noster. Aue Maria.*

2. O Domine Iesu Christe, adoro te in cruce vulneratum felle & aceto potatum: deprecor te, vt vulnera tua sint remedium animæ meæ. Amen. *Pater noster Aue Maria.*

3. O Domine Iesu Christe propter illam amaritudinem, quam pro me miserrimo sustinuisti in cruce, maximè in illa hora, quando nobilissima anima tua egressa est de benedicto corpore tuo: deprecor te, miserere animæ meæ in egressu suo, & perduc eam in vitam æternam. Amem. *Pater noster. Aue Maria*

4. O Domine Iesu Christe, adoro te descendentem ad inferos, & liberantem captiuos:

deprecor te, ne permittas me illuc introire. Amen. *Pater noster. Aue Maria.*

5. O Domine Iesu Christe, adoro te resurgentem à mortuis, ascendentem ad cœlos, sedentemq́ ad dexteram Patris: deprecor te, vt illuc te sequi, & tibi præsentari merear Amen. *Pater noster. Aue Maria.*

6. O Domine Iesu Christe, pastor bone, iustos conserua, peccatores iustifica. omnibus fidelibus miserere, & propitius esto mihi peccatori. Amen. *Pater noster, Aue Maria.*

7. O Domine Iesu Christe, adoro te in sepulchro positum, myrrha & aromatibus conditũ: deprecor te, vt tua mors sit vita mea. A. *Pater noster, Aue Maria,*

De septem Verbis. quæ Christus in cruce pendens dixit. ORATIO.

DOmine IESV Christe, fili DEI viui, qui in cruce pendens dixisti, Pater dimitte illis non enim sciunt quid faciunt: fac vt ego amore tui, parcam cunctis mihi malè facientibus. Et qui dixisti latroni, Hodie mecum eris in paradiso; fac me ita viuere, vt in hora mortis meæ dicas mihi, hodie mecum eris in paradiso. Et qui dixisti matri tuæ. Mulier,

ecce filius tuus: deinde discipulo, Ecce mater tua: fac vt matri tuæ me societ amor tuus & charitas vera. Et qui dixisti: Eli, Eli, lamasabathani, hoc est, Deus meus, Deus meus, vt quid me derelinquisti me? fac me dicere in omni tribulatione, & angustia mea: Pater mi, Domine mi, miserere mihi peccatori, & adiuua me, Rex meus, & Deus meus, qui tuo proprio sanguine redemisti me. Et qui dixisti. Sitio: fac vt semper sitiam te fontem aquæ viuę. Et qui dixisti, Pater, in manus tuas commendo spiritum meum: suscipe me redeuntem ad te. Et qui dixisti, Consummatum est: Fac vt audire merear illam dulcissimam vocem tuam, scilicet: Veni amica mea, dilecta mea, sponsa mea, veni, vt mecum conscendas cum Angelis, & Sanctis meis in regnum meum, epulari, iucundari, & commorari, per infinita seculorum secula. Am.

Salutationes ad omnia membra CHRISTI, & suipsius ad eum commendatio.

SAlue tremendum cunctis potestatibus caput Domini Iesu Christi Saluatoris nostri, pro nobis spinis coronatum, & arundine percussum.

Salue speciosissima Saluatoris nostri Iesu Christi facies, pro nobis sputis illita & alapis cæsa.

Saluete benignissimi Domini Iesu Christi, Saluatoris nostri oculi, pro nobis lachrymis perfusi.

Salue mellifluum os, gutturque suauissimum Domini Iesu Christi, pro nobis felle & aceto potatum,

Saluete aures nobilissimæ Domini Iesu Christi Saluatoris nostri, pro nobis contumelijs & opprobrijs affectæ.

Saluete venerabiles Domini nostri IESV Christi manus, & brachia, pro nobis in cruce extensa.

Salue pectus mitissimum Domini IESV Christi Saluatoris nostri, pro nobis in passione conturbatum.

Salue latus gloriosum Domini nostri Iesu Christi, pro nobis lancea militis perforatum,

Saluete Domini nostri Iesu Christi Saluatoris nostri sacra misericordiæ genua, pro nobis in orationibus flexa.

Saluete Domini Iesu Christi, Saluatoris nostri pedes adorandi, pro nobis clauis affixi.

Salue totum corpus Iesu Christi, pro nobis in cruce suspensum, vulneratum, mortuum, & sepultum.

Salue sanguis preciosissime, de corpore Domini Iesu Christi, Saluatoris nostri pro nobis effuse.

Salue sanctissima Domini nostri Iesu Christi anima, in cruce pro nobis in manus . atris commendata.

In eadem commendatione, tibi commendo hodie. & quotidie animam meam, vitam meam, cor & corpus meum, omnes sensus & actus meos, omnes amicos, benefactores, & consanguineos meos, animas parentum, fratrum, sororum, & omnium amicorum, ac inimicorum meorum: vt nos protegere, liberare, & defendere digneris ab omnibus insidiis inimicorum nostrorum, visibilium, & inuisibilium, nunc, & in perpetuum, Amen.

Planctus B. Mariæ Virginis.

STabat mater dolorosa,
Iuxtà crucem lachrymosa,
Dum pendebat filius.
Cuius animam gementem,
Contristantem, & dolentem,
Pertransiuit gladius.
O quam tristis, & afflicta,
Fuit illa benedicta
Mater vnigeniti.
Quæ mœrebat & dolebat,

Et tremebat, cùm videbat
Nati pœnas inclyti.
Quis est homo, qui non fleret,
Christi Matrem si videret
In tanto supplicio?
Quis non posset contristari,
Piam matrem contemplari,
Dolentem cum filio?
Pro peccatis suæ gentis,
Vidit Iesum in tormentis,
Et flagellis subditum.
Vidit suum dulcem natum,
Morientem desolatum,
Dum emisit spiritum.
Eia mater fons amoris,
Me sentire vim doloris
Fac, vt tecum lugeam.
Fac vt ardeat cor meum,
In amando Christum Deum,
Vt ei complaceam.
Sancta mater istud agas,
Crucifixi fige plagas
Cordi meo validè.
Tui nati vulnerati,
Iam dignati pro me pati,
Pœnas mecum diuide.
Fac me verè tecum flere,
Crucifixo condolere,

Donec ego vixero.
Iuxta crucem tecum ſtare,
Te libenter ſociare
In planctu deſidero.
Virgo virginum præclara,
Mihi iam non ſis amara,
Fac me tecum plangere.
Fac, vt portem Chriſti mortem,
Paſsionis eius ſortem,
Et plagas recolere.
Fac me plagis vulnerari,
Cruce hac inebriari,
Ob amorem filij.
Inflammatus, & accenſus
Per te, Virgo, ſim defenſus
In die iudicij.
Fac me cruce cuſtodiri,
Morte Chriſti præmuniri,
Confoueri gratia.
Quando corpus morietur,
Fac, vt animæ donetur
Paradiſi gloria. Amen.

℣. Tuam ipſius animam doloris gladius pertranſiuit,
℟. Vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes.

ORATIO.

INterueniat pro nobis, quæsumus, Domine Iesu Christe, nunc & in hora mortis nostræ apud tuam clementiam, beata virgo Maria, mater tua, cuius sacratissimam animam in hora tuæ passionis, doloris gladius pertransiuit. Per te Iesu Christe, Saluator mundi, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuis & regnas in secula seculorum. Amen.

CAPVT III.

Orationes, & exercitia ad Deiparę Virginis Mariæ cultum peculiarem spectantia.

D. Bernardus serm. de Natiuit. Mariæ.

TOtis medullis cordium, totis præcordiorum affectibus, & votis omnibus Mariam veneremur; quia sic est voluntas eius, qui totum nos habere voluit per Mariam Filioli, hæc peccatorũ scala est. Quid nos alta concupiscimus fratres?

Quæramus gratiã & per Mariam quæramus, quia quod quærit, inuenit, & frustrari non potest.

Quibus officijs contineatur cultus beatissimæ Virginis?

CVm beatissima Virgo, Dei mater, Ecclesiæ totiùs, patrona sit præcipua, quam proinde præcipua veneratione, cultuq́; prosequi debent pij omnes, dicendum paucis initio videtur quibus officijs cultus hic, & veneratio definiatur. vt qua ratione, quibusq́ue modis colenda sit, omnes intelligant.

Vndecim officijs cultus hic Deiparę generatim continentur.

Primus est honor internus & externus. Internus in actu eo reuerentiæ voluntatis nostræ consistit, quo cum debita submissione, subiectionisq́ue recognitione, de ipsius dignitate, & excellentia conuenienter sentimus: esse nimirùm illam maiori, perfectiorq́ue dignitate & excellentia præditam, quàm quæuis alia creatura sit, vt propterea singulari animi demissione, ac summæ subiectionis recognitione eam creaturæ omnes admirari, & suspicere, & complecti debeant. Externus verò D. Virginis honor ex hoc interiori proficiscitur,

 vt ni-

vt nimirum exterius verbo vel quocunq; officio testificemur & protestemur illius, quam interius, & mente cognoscimus, maiestatem, dignitatem, excellentiam. Atque hic honor D. Virgini debitus Hyperdulia vocatur. Ex hoc primo fonte Christiani Officij in beatam Virginem, factum est, vt sancti Patres tam honorificis, tam excellentibus titulis, ac nominibus eam appellauerint, vt patet in Litanijs, quę illi concinūtur ad eam debitis pręconijs, & laudibus honestandam.

2. Colimus deinde beatissimam virginem, salutatione ea, quæ verbis Angeli, & Elisabethę, pro veteri Catholicæ Ecclesię instituto & consuetudine, continetur. Quam quidem salutationem aliquoties subinde iteramus, vt sæpius memoriam Redemptoris nostri, perdito mundo, tam latè annunciati refricemus, officiumque quod tantæ matri, à nobis iure debetur, declaremus. Hinc Rosarium, eiusque recitandi ritus, de quo infrà dicemus, emanauit.

3. Salutationi Angelicæ prouida mater Ecclesia conclusionem eam adiecit, quæ apertam continet precationem; vt doceat B. Virginem à nobis inuocandam, opem illius, & suffragia nobis necessariò suppliciter imploranda: cùm potissimûm nihil tanta mater petat à filio, quod non impetret, cùm nihil aliud petere

posſit, quod & illi gratiſsimum, & ijs quibus poſtulat ſalutare eſſe non ſciat.

4. Colimus deinde B. Virginem ſtatis diebus, & feriis illi ſacris, ſcilicet Conceptionis. Natiuitatis, Præſentationis, Annunciationis, Viſit. Purific. & Aſſumpt. de quibus paulò infrà dicemus.

5. Sed & templis, Oratoriis, Altaribus Deo primùm erectis in honorē & memoriam parentis ſibi cariſsimæ ipſam colimus, & honoramus.

6. Sacrificijs quoque; etſi enim ſacrificium nullum B. Virgini immolemus, cùm ſoli Deo debeatur; pro eius tamen B. parentis gloria, & in eius honorem noua, ac verè munda corporis Chriſti, & ſanguinis oblatio à tota Eccleſia in vniuerſo mundo offertur. Vnde pij homines Sacra & Miſſas de B. Virgine à ſacerdotibus celebrari curant, non quòd ſacrificium offerri velint Virgini, ſed quòd offerri velint Deo in gratiarum actionem pro gloria collata B. Virgini, & vt ſimul eam interpellent tanquam patronam, & Aduocatam, & Mediatricem ſuam apud Deum.

7. Adhæc votis illi nuncupatis, honorem tribuimus, non tantùm quatenus Deo vouemus ex parentis eius Mariæ amore ac reuerentia, illam quaſi teſtem obligationis, qua nos Deo obſtringimus, appellantes, ac illius

gloriosa & potenti intercessione statuentes & sperantes factam promissionem exequi, votumque dependere; sed etiam ipsum votum, & promissionem in ipsam terminantes; promittentes nimirum illi aliquid, actu non latriæ, sed hyperduliæ, ad eius opem tanquam patronæ, aduocatæque nostræ apud Deum implorandam: vel in signum gratitudinis, quòd per eam insigne aliquod beneficium, ab ipsius filio Deo acceperimus.

8. Insuper & imaginibus cuiuscunq; generis, seu sculptis, seu pictis, seu in compitis & triuijs, siue alibi positis pio instituto & more B. Virginem colimus & veneramur.

9. Succedant his peregrinationes ad loca illa sacra, & miraculis celebria. quibus mirifice & admirabili sæpè fructu à Catholicis B. Virgo colitur. Obseruatione autem & admiratione dignum est, nullam propè in Christiano orbe esse prouinciam, in qua vel templa, vel loca non sint mirandis effectibus, & miraculis illustria, ad quæ proficiscentes Christi fideles opportuno tempore misericordem Dominum per benedictæ matris merita, ad casus, & pericula cum corporis, tum animæ repulsanda non exorent. Obeundæ autem sunt eiuscemodi peregrinationes fide integra, spe magna, caritate feruida, intentione pu-

rißima, ſpectato animæ, fructu potius quam corporis.

10. Denique Sodalitijs colitur beata Virgo, quæ ſub auguſtiſsimo ipſius nomine inſtituta, diuini cultus, laudis Virgineæ, ſalutiſque propriæ amore, ac deſiderio, ab ijs qui illius veri eſſe cultores deſiderant, piè ſanctèque frequentantur.

11. Cæterùm præcipuus, & potiſsimus B. Virginis cultus in virtutum eius imitatione conſiſtit. *Talis fuit Maria*, Ait B. Ambr. *vt eius vnius vita omnium diſciplina ſit. Quicunque ergo ſibi Mariæ optat præmium* (dico ego) *& beneficium, Mariæ imitetur exemplum.* Quocirca vt eius virtutes, ac integerrimæ vitæ exemplū exprimere in nobis, vel adumbrare ſaltem aliquo modo poſsimus, libet hic primum omnium breuem cathalogum virtutum eius omnium præcipuarum ſubnectere, ex quo ampliſsima ad eam imitandam materies eruatur.

BREVIS ET SVCCINCTVS, ampliſsimarum B. Virginis virtutum Catalogus, ex B. Ambroſio decerptus.

CAtalogum autem hunc decerpsimus, ex B. Ambrosij lib: 2. de virginibus, quem totidem propterea verbis referemus. Sic igitur magnus ille Doctor scribit, virgines cum primis, ac simul cultores illius omnes compellans.

Sit vobis tanquam in imagine, descripta virginitas, vitaque B. Mariæ, de qua, velut speculo, refulget species castitatis, & forma virtutis. Hinc sumatis licèt exempla viuendi, vbi tanquam in exemplari magisteria expressa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis, ostendunt. Primus discendi ardor, nobilitas est magistri, Quid nobilius Dei matre? quid splendidius eâ, quam splendor elegit? quid castius eâ, qua corpus sine corporis contagione generauit?

1. *Puritas B. Mariæ.* Virgo erat non solùm corpore, sed etiam mente, quæ nullo doli ambitu sincerum adulteraret affectum.

2. *Humilitas & prudentia.* Corde humilis, verbis grauis, animi prudens, loquendi parcior, legendi studiosior, non in incerto diuitiarum, sed in prece pauperis spem reponens. Intenta operi, verecunda sermone, arbitrum mentis solita non hominem, sed Deum quærere.

3. *Lenitas & mansuetudo.* Non lædere

reos, benè velle omnibus, assurgere maioribus natu, æqualibus non inuidere, fugere iactantiam, rationem sequi, amare virtutem.

4. *Modestia in conuersatione.* Quando ista vultu læsit parentes? quando dissensit propinquis. quando fastidiuit humilem? quando derisit debilē, quādo vitauit inopē? eos solos solita cœtus virorū inuisere, quos misericordia non erubesceret, neque præteriret verecundia.

5. *Modestia in verbis, gestu, incessu, actu.* Nihil toruum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inuerecundum: non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior; vt ipsa corporis species simulachrum fuerit mentis, figura probitatis.

6. *Sobrietas, & precationis aßiduitas.* Quid exequar ciborum parsimoniam, officiorum redundantiam: alterum vltra naturam superfuisse, alterum pene ipsi naturæ defuisse? Illic nulla intermissa tempora, hîc congeminatos ieiunio dies? Et si quando reficiendi successisset voluntas, cibus plerumque obuius, qui mortem arceret, non delicias ministraret.

7. *Somni parcitas.* Dormire non prius cupiditas, quàm necessitas fuit: & tamē cùm quiesceret corpus, vigilabat animus, qui frequenter in somnis aut lecta repetit, aut somno

interrupta continuat, aut dispofita gerit, aut gerenda pronunciat.

8. *Modestia foras prodeundo.* Prodire domo nescia, nisi cùm ad Ecclesiam conueniret, & hoc ipsum cum parentibus aut propinquis. Domestico operosa secreto, forensi stipata comitatu, nullo meliore tamen sui custode, quàm se ipsa, quæ incessu affectuque venerabilis, non tam vestigium pedis tolleret, quam gradū virtutis attolleret: vt tamē alios habeat virgo membrorum custodes suorum, bonorum autem suorum se habeat ipsa custodem.

9. *Studium profectus.* Sic Maria intendebat omnibus, quasi à pluribus moneretur, sic implebat omnia virtutis officia, vt non tàm disceret, quàm doceret. Talem hanc Euangelista monstrauit; talem Angelus reperit, talem Spiritus sanctus elegit. Quid enim in singulis morer? vt eam Parētes dilexerint, extranei prædicauerint, quæ digna fuit, ex qua Dei filius nasceretur?

10. *Quies, & solitudo non otiosa.* Hæc ad ipsos ingressus Angeli inuenta domi in penetralibus, sine comite ne quis intentionem abrumperet, ne quis obstreperet. Neq; enim comites fœminas desiderabat quæ bonas comites cogitationes habebat. Quin etiam tum

sibi minus sola videbatur, cùm sola esset: nam quemadmodum sola, cui tot libri adessent, tot Archangeli, tot Prophetæ: Deniq; & Gabriel eam vbi reuisere solebat inuenit. & Angelum Maria, quasi viri specie mota, trepida, quasi non incognitum audito nomine recognouit.

12, *Pietas eius, & caritas in alios* Quàm verò religiosa in propinquas fuerit, scriptura diuina significat. Nam & humilior facta est, vbi se à Deo cognouit electam, & statim ad cognatam suam in montana procesit; non vtique vt exemplo crederet, quæ iam crediderat oraculo. Et tribus cum ea mensibus mansit: tanti autem interuallo temporis non fides quæritur, sed pietas exhibetur.

13. *Studium eius in Dei præceptis cognoscendis.* Quamuis esset mater Domini, discere tamen præcepta Domini desiderabat, & quæ Deum genuerat, Deum tamen scire cupiebat.

14. *Pudor & Verecundia eius in omnibus.* Quid quòd annis quoque omnibus ibat in Hierusalem solemni die Paschæ, & ibat cum Ioseph? Vbique in Virgine comes singularum virtutum est pudor Hic indiuiduus debet esse virginitati, sine quo non potest esse virginitas. Nec ad templum igitur Maria sine pudoris sui custode processit.

Talis

Talis denique fuit Maria, vt eius vnius vita omnium disciplina sit. Si igitur auctor non displicet, opus probemus, vt quicunque eius optat præmium, imitetur exemplum. Hactenus B. Ambrosius.

Ratio breuis, & efficax commendandi se B. Virgini, crebrò à piis Ecclesiæ filiis instituenda.

FActo signo Crucis, ac mente, corporeq; ad orationem composito, imaginabor B. Mariam coram me positam, ac omninò paratissimam ad indigentiam, & paupertatem meam subleuandam; si modò me illi gratum præstitero, ac eam feruidè quicquid oportuerit, rogauero.

GRatias itaque illi agam de cunctis beneficijs, quæ illa mihi à Christo impetrauit, præcipuè verò de ijs, quæ peculiariter intelligo me ipsius intercessione obtinuisse; qualia sunt, maior feruor, & deuotio, maior affectus erga res sacras, studium virtutum, humilitatis cum primis, castitatis, mansuetudinis, caritatis, sobrietatis; ardentiùs desiderium promouendæ meæ salutis, & aliorum: præclariùs ingenium, memoria felicior, intellectus acutior, diligentia maior in studiis, & ejusmodi,

quæ, ab dato nomine eius Congregationi. aucta esse in me video & sentio.

Totum illi me tradam, atque offerã, orans vt mei tutellam, patrociniumque suscipere, meque suo præsidio munitum, ab omni tum animæ, tum corporis periculo tueri dignetur.

Aliqua beneficia pro me, cæterisque proximis meis petam, vel certe conseruari, & augeri rogabo; præsertim vt mihi à suo filio profundam humilitatem, purissimam castitatem, & in recto virtutis itinere profectum, ac perseuerentiam impetret: præterea vt nonnihil doloris illius mihi impertiat, quẽ ex filij cruciatibus cepit: præparationis etiam atque ardoris scintillam, quo Sacram Eucharistiam post ascensionem Domini nostri sumebat. Denique augmentum deuotionis, & affectus erga eandem sanctissimam virginem. Hæc autem beneficia per septem eius gaudia, doloresque totidem petam, quibus est affecta dum viueret.

Commendatio ad B. Virginem MARIAM.

O Domina mea S. Maria. me in tuam benedictam fidem, ac singularem custodiam & in sinũ misericordiæ tuæ hodie & quotidiè, & in hora exitus mei, & animam me-

am, & corpus meum tibi commendo. Omnem ſpem meam & conſolationem meam, omnes anguſtias & miſerias meas, vitam & finem vitæ meæ tibi committo, vt per tuam ſanctiſsimam interceſsionem, & per tua merita, omnia mea dirigantur, & diſponatur opera, ſecundũ tuã tuique filij voluntatem. Am̃.

Oratio Sodalium B. Virginis, pro perſeuerantia in cultu Dei, & B. Virginis impetranda.

DEVS, qui nos ſub alis ſanctiſsimæ matris filij tui conſtitutos ad brauium ſupernæ vocationis accendis, pectoribus noſtris purificandis illabere, & gratiã nobis, qua in te & ſeruitio eiuſdem ſacratiſsimæ virginis Mariæ perſeueremus, infunde; vt protectionis veſtræ muniti præſidijs, quod te Domine donante promiſimus, impleamus; & noſtri propoſiti executores effecti, ad ea, quæ perſeuerantibus in te, promittere dignatus es, pertingamus.

Alia Oratio.

BEatæ & glorioſæ, ſemperque Virginis Mariæ, quæſumus Domine, interceſsio glorioſa nos protegat, & ad vitam perducat eternã. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Am̃.

Mysteria Rosarij.

ROsarium apud Catholicos aliud nihil est, quàm sertum quoddam spirituale, mysticis vocibus ex Euangelio depromptis, tanquã rosis contextum, quod virgini virginum, Dei matri offerimus. Serta enim virginum capitibus ornandis propriè adhibentur. Rosarium autem constat Oratione Dominica quinquies, & Salutatione Angelica 50 repetita; vnde Rosarium tertiò dictum efficit numerum 150 in Salutatione, qui est numerus Psalmorum Dauidicorum, à quo numero vocârunt trinũ illud Rosarium, psalterium beatæ Virginis. Quinquies in Rosario orationem Dominicam repetimus, vt quinque vulnerum Christi memoriam refricemus. Salutationem verò Angelicam cuique Orationi decies subijcimus, vt in mentem nobis veniat 10. Dei mandatorũ. Eandem 50. toto Rosario iteramus, vt plenam peccatorum remissionem, quæ quinquagenario numero Iubilæi in scripturis sanctis significatur, intercessione beatæ Virg: per merita Dominicæ passionis consequamur.

Porrò, vt mens orantis, cui difficile videtur, & tædiosum, ad eadem verba toties repetita attendere, fructu suo non careat, piè ordinatum est, vt quodlibet Rosarium quinque

mysterijs perficeretur, quibus meditandis, dū os verba proferret, mens occuparetur.

Primo Rosario assignata sunt quinq; gaudia sanctissimæ Matris; quinque decadibus accommodata: quibus illa ex his, quæ circa Christi naturam humanam contigerunt, affecta fuit: Nimirum ista.

1. *Annunciatio Dominicæ Incarnationis.* 2. *Visitatio Elizabethæ.* 3. *Natiuitas Christi.* 4. *Oblatio Christi in Templo.* 5. *Inuentio pueri Iesu inter Doctores.*

In secundo Rosario memoria fit quinque mysteriorum passionis Christi, quæ sunt:

1. *Oratio, & captiuitas Domini in horto.* 2. *Flagellatio.* 3. *Coronatio.* 4. *Baiulatio crucis.* 5. *Crucifixio.*

In tertio Rosario proponuntur quinq; mysteria gloriosa post Christi Domini mortem: nimirum:

1. *Resurrectio Domini.* 2. *Ascensio eius in cælos.* 3. *Aduentus Spiritus sancti in Mariam & Discipulos.* 4. *Assumptio B. Virginis.* 5. *Coronatio eiusdem.*

Ex quibus patet multiplex Rosarij vsus & fructus: quo scilicet renouatur memoria omnium mysteriorum vitæ Christi, & B. Virgi-

nis, capitumque præcipuorum fidei. Quod sa-
nè compendium eo est apud omnes vtiliùs,
quo latiùs patet eius vsus quàm librorum; legi
enim potest etiam à literarum imperitis, à cę-
cis, in equis, & in curribus, & in tenebris den-
sissimis. Nunquam verò omittenda sunt my-
steria, circa quæ intelligentia & memoria oc-
cupentur, etsi initiò aliquid videatur habere
difficultatis, eorum ita semper meminisse.
Paucorum dierum vsus rem totam facillimam
reddet. Simplex certè, & ieiuna decadum de-
cursio est, & obnoxia multis distractionibus,
parùm consolationis, multùm verò tædij ha-
bet, nisi vnà in decadibus singulis mysterium
aliquod euoluas. Si enim mysteria ea omise-
ris, priuas te saluberrima, suauissima, Deoque
& parenti eius gratissima recordatione diui-
nissimorum vitæ Christi & Mariæ, salutisque
omnium nostræ mysteriorum.

Modus recitandi facilè Rosarij.

VT tantò faciliùs, & diligentiùs Sodales in
recitando Rosario mysteria proposita per-
currant, modum sat opportunum, & facilem
subijciemus. Is est, vt antequam decadem ali-
quam inchoes, mysterium quod in ea medi-
tandum est, breuiter in memoriam reuoces,
retinendum posteà, dum decadem absoluas.

 Dein-

Deinde sub initium Orationis Dominicæ, Deum velut præsentem animo subijcias, vt patrem. Sub initium Salut. Angelicæ, beatam Virginem, vt matrem; vt nimirùm imaginatio circa id occupata, euagari huc illuc nō possit. Vel certè imagineris te ferri per ea loca in quibus ea mysteria facta sunt, illisque te præsentem esse cogites, ac si ea oculis tuis haberes proposita. Quod citra difficultatem magna animi voluptate, sensuque fieri potest; sicut ociosi aliquando imaginamur nos totam Hispaniam percurrere, videre, intueriq; mira, &c. Et die quidē Dominico, & feria 5. tertij generis mysteria, quæ gloriosa dicuntur. Feria 2. 3. & Sabbatho, primi generis, q̄ gaudiosa appellantur. Feria 4. & 6. ea quę luctuosa nuncupātur expendi & cōsiderari possunt.

Ad faciliorem quoque mysteriorum considerationem quidam vir doctus, & pius, insignem modum suggerit; vt ad singulas scilicet decades, mysterium ipsum, cui volumus intendere, in ipsis salutationibus Angelicis tribus verbis interseratur, hoc pacto.

In Rosario gaudioso.

Ad decades singulas, cùm peruentum fuerit ad nomen IESVS *adijciatur.*

Ad	1.	Quem	Virgo concepisti.	S. Maria Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, &c.
	2.		Visitando Elizabeth portasti.	
	3.		Virgo genuisti.	
	4.		in templo præsentasti.	
	5.		In tẽplo inuenisti.	

In Rosario Doloroso:

Ad decades singulas, cùm peruentũ fuerit ad nomen IESVS, *adijciatur,*

Ad	1.	qui pro nobis	Sanguinem sudauit.	Sancta Maria Mater Dei &c.
	2.		Flagellatus est.	
	3.		Spinis coronatus est.	
	4.		Crucem baiulauit.	
	5.		Crucifixus est.	

In Rosario glorioso.

Ad decades singulas, cùm peruẽtum fuerit ad nomen IESVS, *adijciatur*

Ad	1.	Qui	Resurrexit à mortuis.	Sancta Maria Mater Dei &c.
	2.		In cœlum ascendit.	
	3		Spiritum Sãctum misit.	
	4.		Te assumpsit.	
	5.		Te in cœlis coronauit.	

Quidam alius pius, iuxtà & doctus, *Mart. Nauarrus Miscelan. 24.* cùm 60. ampliùs annos habuisset consuetudinem quotidiè recitandi Rosarij, negat se melius quicquam reperisse ea exercitatione, modoque, quem initio huius partis septimæ proposuimus. Is quoque absoluta quauis decade, quasi animi recreandi causa; hisce verbis ad gratulationẽ se excitabat.

Absoluta prima. Decies millies te benedicant virgo Mater; gloriosa Maria, omnes Angeli, & Archangeli, vniuersiq; Curiæ cœlestis Spiritus, cum quibus speramus te aliquando videre, colereq; in cœlo. Am̃.

Post 2. decadem. Vicies millies te benedicant, virgo mater, gloriosa Maria, omnes SS. Patriarchæ & Prophetæ, Innocentes, S. Ioannes Baptista; & omnes Sancti antiqui testamenti; cum quibus speramus te aliquãdo videre, colereq: in cœlo. Am̃.

Post 3. Tricies millies te benedicant, virgo mater, gloriosa Maria, omnes sancti Apostoli, discipuli Domini, Euangelistæ, omnesq; gloriosi martyres; cum quibus &c.

Post 4. Quadragies millies. &c. omnes SS. Cõfessores, Episcopi, Doctores, Monachi, Eremitę, virgines, vidui, cõiugati; cũ qb᷒, &c.

Post 5. Quinquagies millies te, &c. S. Anna mater tua, & Marię cognatæ tuę, amicissimæque tibi Magdalena & Martha, omnes sanctæ virgines, viduæ, coniugatæ; cum quibus, &c,

Quid Corona, & quis eius recitandæ modus.

IAm valdè in vsu est id genus Rosarij, quod D. Virginis Corona dicitur, quę sex decadib' continetur, quibus adiicitur oratio Dominica, & ter salutatio Angelica, ac postremò concluditur Symbolo Apostolorum. Corona hęc inuenta & vsurpata videtur in honorem 63 annorum, qui à multis, diuæ Virgini tribuuntur, vt singulis annis respondeant singulæ salutationes Angelicæ, quæ sunt 63. Corona autem hæc cùm recitatur, in quinque primis decadibus, antedicta mysteria pia cogitatione euolui debent. In sexta autem decade, eadem repeti possunt, primum scilicet in primo Aue, secundum in secundo, & sic deinceps ita vt in singulis decem illius decadis salutationibus, bis singula mysteria repetantur: aut in duabus primis salutationibus vnum: in duabus secundis secundum, & sic deinceps; aut certè vnum aliquod mysterium, in quo magis nos comoueri sensimus, in tota vltima decade iterum mentis oculis

subijciatur. A[illegible]ria autem vltima, Aue Maria, virtutes sibi dictas, vel alias pro cuiusque deuotione. per intercessionem gloriosæ virginis possumus à Deo postulare, hoc modo.

In 1. *Rosario post* IESVS, *adijciatur.*

Qui nobis augeat { Fidem rectam. / Spem firmam. / Charitatem perpetuam. } S. Maria mater, &c.

In 2. *Rosario post* IESVS, *adijciatur.*

Qui nobis { Intellectum illuminet / Voluntatem perficiat. / Memoriam roboret. } Sancta Maria, &c.

In 3. *Rosario post* IESVS, *adijciatur.*

Qui { Dirigat cogitationes / Regat verba. / Gubernet opera. } Sancta Maria. &c.

Post sextam autem Coronæ decadem adijci potest: *Centies millies te benedicant, Virgo mater, gloriosa Maria, omnes sancti, sanctaque Dei, cũ quibus speramus, &c.*

Plenum sanè pietatis, & voluptatis spiritualis, id est, benedictionis, & gratulationis e-

xercitium, quādoquidem gratam memoriam continet ſanctorum omnium; quorum vocibus, & æternis encomijs, honoribusq́; , quos ſemper Deo, parentique eius tribuunt, & decantant, noſtras quaſi voces & laudes adiungimus; facere iam incipientes in terris, quod facere cupimus æternum in cœlis.

Expoſitio Salutationis Angelicæ ex ſanctis Patribus Latinis & Græcis contexta, per modum meditationis vſurpanda: cum aliquot SS. Patrum orationibus, quibus opem implorant B. Virg: Mariæ.

A*Ve Maria.* Aue Domina, ſtella fulgentiſsima, lux illuſtriſsima.
Aue pax, gaudium & ſalus mundi.
Aue generis humani lætitia.
Aue Patrũ patrociniũ, & Prophetarum decus.
Aue Martyrum pulchritudo, & corona Sanctorum. *S. Ephram orat. de laudibus ſanctiſsimæ Dei matris.*

Gratia plena. Impleta es gratia, & Euæ vacuata eſt culpa: Maledictio Euæ, in benedictionem mutatur Mariæ. *S. Auguſt: ſer: 1. de Annunc.*

Singulis gratia se est largita per partes, tibi verò se totam dedit gratiæ plenitudo.
S. Petrus Chrysologus ser: 143.

Dominus tecum. Tecum in corde, tecum in ventre, tecum in vtero, tecum in auxilio, *S. August: loco citato.*

Nec tantùm Dominus filius tecum, quem carne tua indues; sed & Dominus Spiritus sanctus, de quo concipis; & Dñus Pater, q̃ genuit quẽ cõcipis. *S. Ber: hom: 3. supermissus.*

Benedicta tu in mulieribus. O fœmina super omnes fœminas benedicta, quæ virum non nosti, & virum tuo vtero circumdedisti. *S. August: loco citato.*

Verè benedicta, quæ fuisti maior cœlo, fortior terra, orbe latior: nam Deum quem mundus non capit, sola cepisti. Portasti Deum, qui portat orbem; genuisti genitorem tuum, nutriuisti omnium viuentium nutritorem; benedicta tu, quæ illam generalem maledictionem euasisti, qua dictum est, In tristitia paries filios: & nihilominus illam, quâ scriptum est, Maledicta sterilis in Israel; ac singularem consecuta es benedictionem, vt nec sterilis maneas, nec cum dolore parturias. *S. Chrysol: cit.*

Tu ve-

Tu verè benedicta, quæ sola sine viri coniunctione filium genuisti, qui cœlos condidit, & terram virginitate tua cœlis exæquauit. *S. Andr: Cretens: in salut: Angel.*

Benedicta tu in mulieribus, quam beatam dicunt omnes generationes; quam Reges honorant, principes venerantur; diuites populi obsecrant; virgines quæ vel præcesserunt, vel sequuntur, in templum regis comitantur.

Et benedictus fructus ventris tui Iesus. Verè benedictus fructus ventris tui, in quo benedictæ sunt omnes gentes, de cuius plenitudine tu quoq; accepisti cum cæteris, etsi differentiùs à cæteris. Benedictus in odore, benedictus in sapore, benedictus in specie. *S. Bern: loc: cit.*

Benedictus fructus, ex quo ligni amaritudo dulcescit; qui ex incorrupta virginei vteri planta racemos extulit. *S. Andr: Cret. lo. cit.*

Benedictus fructus, de quo vescens protoplastus Adam, euomuit veterem illam potionem, per quam fraudis venenum hauserat.

Benedictus fructus, ex quo vitalis panis Dominici corporis, & salutare immortalitatis poculum conficitur.

Sancta Maria, mater Dei, ora pro no-

bis peccatoribus, nunc, & in hora mortis nostræ, Amen. His paucis verbis sancta mater Ecclesia cōprehēdit, an per epitomen quasi cōplectitur omnes SS. Patrū orationes, preces, supplicationes, quas ipsi B. V. obtulerunt: vt ex sequentibus fiet manifestissimum.

Alia breuis expositio Salutationis Angelicæ.

ORationi Dominicæ subiungi solet Salutatio Angelica, duplici de causa. Primo quidem vt sciamus, non nostris meritis prædictas petitiones vel obtinendas, vel expectādas, sed per Christum Iesum incarnatum: qui hac salutatione virginem matrem, ad consensum in incarnationem, Angelica voce inuitauit. Secundò vero, vt discamus, in cœlis nobis esse patronam & aduocatam negotiorū nostrorum, apud æternum Regem, cui curam libelli nostri supplicis Deo porrecti committimus, vt eius nobis petitiones impetret, causamq; nostram agat.

Aue, Id est, Gaude, lætare, salue. Salutata B. V. pro benigna sua charitate, resalutabit.

Maria, nomen proprium, quod dominam significat, & stellam maris.

Grati a plena. id est, Ornata Dei gratia

atque iustitia, repleraq; virtutibus in anima, eiusque potentijs omnibus.

Dominus tecũ. id est, Placent Deo cogitationes, verba, & opera tua: nihil in te est, quod ipsi displiceat; ideoq; nunquam à te Deus abfuit, & semper tu Deo in cœlis adhæres.

Benedicta tu in mulieribus, Id est, Tu præter cæteras mulieres es benedicta: 1. quia mater & virgo: 2. quia mater Dei: 3. quia assequuta summam dignitatem, quæ muliebri sexui dari poterat, nempè vt esses Regina cœli & terræ, prima sub Deo, super omnem creaturam. Vnicus te præcedit vir, Christus, Rex orbis, Deus & homo. Duo enim erant summa officia conferenda: alterum viro, esse Regem orbis: alterum fœminæ, esse orbis Reginam: illud habet Christus, hoc tibi est concessum.

Et benedictus fructus ventris tui Iesus, Hoc est, Filius tuus est verus, perfectusq; homo: idem est filius Dei super omnia Deus Benedictus in sæcula, cui innumeris nominibus, & præsertim hoc nomine à nobis laus, gratiarum actio, & benedictio debetur, quòd te matrem suam in Dominam nobis, Patronam, & Aduocatam contulerit.

Sancta Maria mater Dei, ora pro nobis

bis peccatoribus nunc & in hora mortis nostræ Amen: Meritò rogare potes: quia vt Domina, curam nostri gerit: & non difficilè impetrabis: quia filius est quem rogas. Oramus autem te, vt per te bona omnia impetremus, per quam bonorum omnium auctorem accepimus.

Sancti Augustini, Ecclesiæ summi Doctoris, perelegans ad B. Virginem Mariam. ORATIO.

O Beata Maria, quis tibi digne valeat iura gratiarum, ac laudum preconia rependere, quæ singulari tuo assensu, mundo succurristi perdito? Quas tibi laudes fragilitas humani generis persoluat, quæ solo tuo commercio recuperandi cœli aditum inuenit? Accipe itaq; quascunq; exiles, quascunq; meritis tuis impares gratiarum actiones; & cùm susceperis vota, culpas nostras orando excusa. Admitte nostras preces intra sacrarium exauditionis, & reporta nobis antydotum reconciliationis. Sit per te excusabile, quod per te ingerimus; fiat impetrabile quod fida mente poscimus. Accipe quod offerimus, redona quod rogamus, excusa quod timemus, quia tu es spes vnica peccatorum, per te speramus veniam delictorum,

& in te beatiſsima noſtrorum eſt expectatio præmiorum. Sancta Maria ſuccurre miſeris, iuua puſillanimes, refoue debiles; ora pro populo, interueni pro clero, intercede ꝓ deuoto fœmineo ſexu: ſentiant omnes tuum iuuamen, quicunque celebrant tuam commemorationem. Aſsiſte parata votis poſcentium, & repende omnibus optatum effectum. Sint tibi ſtudia aſsiduè orare pro populo Dei, quæ meruiſti benedicta Redemptorem ferre mundi, qui viuit, & regnat in ſecula ſeculorum. Am̄.

Beati Ephræm Syri, viri ſanctiſsimi, & doctiſsimi ad eandem B. Virginem Oratio.

O Immaculata, impolluta, incorrupta, pudica virgo, Dei ſponſa, Domina noſtra, vnica ſpes deſperatorũ, oppreſſorum ſubſidiũ & ad te currentium auxilium præſentiſsimũ, omnium deniq; Chriſtianorum profugium; meam ſordidiſsimam, indigniſq; labrijs expreſſam orationem admitte, nec non tuum quidem filium, meum autem herum, & Deum materna tua liberalitate volens exora, vt mihi quoq; mitiſsima illa ſuæ pietatis viſcera referet, & poſthabitis innumerabilibus peccatis, ad pœnitentiam me conuertat, probeque

ſua complere mandata concedat. Adſis mihi ſemper virgo miſericors, clemens, & benigna, in præſenti quidem vita feruens protectrix, & auxiliatrix, hoſtiles impetus repellens, & me deducens ad ſalutem, ac in ſupremo vitæ momento miſeram meam animam conſeruans, & tenebroſos malorum dæmonum aſpectus ab ea procul abigens; in terribili autem die iudicij, ab æterna damnatione me liberans; poſtremò inacceſſæ tui filij & Dei gloriæ me hæredem efficiens: quam per interceſsionem fauoremq; tuum domina mea ſanctiſsima, Dei mater, te etiam atq; etiam oro aſſequi valeam, gratia, miſeratione & humanitate vnigeniti tui filii, Domini & Dei, ac Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, cui conuenit omnis gloria, honos, & veneratio cum æterno eius patre, & ſanctiſsimo, optimoque vitæ auctore Spiritu, nunc, & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Am̃.

Beati Bernardi Doctoris melliſlui Oratio ad D. Virginem: Serm. 2. de Aduentu Domini.

PEr te acceſſum habeamus ad filium, ô bñedicta inuentrix gratiæ, genitrix uitæ, mater ſalutis, vt per te nos ſuſcipiat, qui per te datus eſt nobis. Excuſet apud ipſum integri-

tas tua culpam nostræ corruptionis, & humilitas Deo grata nostræ veniam impetret vanitati. Copiosa caritas tua nostrorum cooperiat multitudinem peccatorum, & fœcunditas gloriosa fœcunditatem nobis conferat meritorum. Domina nostra, mediatrix nostra, tuo Filio nos reconcilia, tuo Filio nos comenda, tuo Filio nos repræsenta. Fac ô benedicta per gratiam, quam inuenisti, per prærogatiuam quam meruisti, per misericordiam quam peperisti, vt qui te mediante fieri dignatus est particeps infirmitatis, & miseriæ nostræ, te quoque intercedente participes faciat nos gloriæ, & Beatitudinis suæ, Iesus Christus Filius tuus, Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula, Amen.

Nos cum prole pia benedicat Virgo Maria.

Alia oratio ad Beatam Virginem Mariam.

Obsecro te Domina sancta Maria, Mater Dei, pietate plenissima, summi Regis filia, mater gloriosissima, mater orphanorum, consolatio desolatorum, via errantium, salus omnium in te sperantium, virgo ante partum, virgo in partu, & virgo post partum, fons mi-

ſericordię, fons ſalutis & gratię, fons cōſolationis & indulgentiæ, fons pietatis & lætitiæ fons vitæ & veniæ: Per illam ſanctam ineffabilem letitiam, qua exultauit ſpiritus tuus in illa hora in qua tibi per Gabrielem Archangelum annunciatus, & conceptus filius Dei fuit. Et per illam ſanctam ineffabilem humilitatem, in qua tu reſpondiſti Archangelo Gabrieli, Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum. Et per illud diuinum myſterium, quod tunc operatus eſt in te ſpiritus ſanctus. Et per illam ineffabilem gratiam, pietatem, miſericordiam, amorem, & humilitatem, per quas filius tuus, Dominus noſter Ieſus Chriſtus, deſcendit accipere humanam carnem in venerabiliſsimo vtero tuo. Et per glorioſiſsima tua gaudia, quæ habuiſti de dilecto filio tuo, Domino noſtro Ieſu Chriſto. Et per illam ſanctam, & maximam compaſsionem, & acerbiſsimum cordis dolorem, quem habuiſti, quando filium tuum, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ante crucem nudatum, & in ipſa leuatum, pendentem. crucifixum, vulneratum, ſitientem, amariſsimum potum, fel, & acetum ori eius apponi Vidiſti: Eli clamātē audiſti, & moriētē aſpexiſti. Et p̄ quinq; vulnera eiuſdē filij tui: & per contractionē viſcerū tuorū, præ nimio do-

lore

lore vulnerum ſuorum: & per dolorem, quem habuiſti, quando vidiſti eum vulnerari. Per fontes ſanguinis eius, & per omnem paſsionem eius: & dolorem cordis tui, & p fontes lachrymarum tuarum. Per hæc omnia te obſecro, glorioſa Virgo, vt cum omnibus ſanctis & electis Dei venias, & feſtines in auxilium, & conſilium meum, in omnibus orationibus & petitionibus meis, in omnibus anguſtijs & neceſsitatibus meis, & in omnibus illis rebus, in quibus ego ſum aliquid facturus, locuturus, aut cogitaturus, omnibus diebus ac noctibus, horis atq; momentis vitę meæ. Et mihi famulo tuo N. impetres à dilecto filio tuo, Domino noſtro Ieſu Chriſto, virtutum omnium complementum, cum omni miſericordia & conſolatione, omni conſilio & adiutorio, omni benedictione & ſanctificatione, omni ſaluatione, pace, & proſperitate, omni gaudio & alacritate: etiam abundantiam omnium bonorum ſpiritualiū & corporalium, & gratiam ſancti Spiritus, qui me bene per omnia diſponat. animam meam cuſtodiat, corpus meū regat & protegat, mētē erigat, mores cōponat, actus probet, cogitationes ſanctas inſtituat, p̄terita mala indulgeat, p̄ſentia emēdet, & futura moderetur: vitā honeſtā, & caſtā mihi tribuat, fidem, ſpem, & charitatem mi-

hi præstet: articulos fidei firmiter credere, & præcepta legis obseruare me faciat: sensus corporis mei regat & protegat, & à peccatis mortalibus me semper liberet, & defendat vsque in finem meum: hanc orationem suppliciter exaudiat, & suscipiat, & vitam æternam mihi tribuat. Audi, & intercede pro me, dulcissima virgo Maria, mater Dei, & misericordiæ, Amen.

Alia oratio ad Virginem.

O Maria Dei genitrix, & virgo gratiosa, omnium desolatorum ad te clamantiū consolatrix vera, per illud magnum gaudium, quo consolata es, quando cognouisti Dominum Iesum die tertia à mortuis impassibilem resurrexisse, sis consolatrix animæ meæ, & apud eundem tuum, & Dei natum vnigenitum, in die exitus mei, quando anima mea à corpore meo separabitur, & de singulis meis factis rationem redditurus sum, me digneris iuuare, vt perpetuæ damnationis sententiam per te pia mater & virgo valeam euadere, & cum electis Dei omnibus ad æterna gaudia fœliciter peruenire. Amen.

Salutatio ad B. Virginem.

Ave virgo virginum laus & lux iustorum:
Ad te clamat iugiter turba populorum.

Nos à malis eripe, quos in via morum,
Detorquere ſatagit tractus vitiorum,
Aue torrens gratiæ, torrens fontis viui:
Torrens, de quo profluunt vbertatis riui.
Fac vt Deum ſitiam magis quàm ſitiui?
Qui per mundi ſcelera currens circuiui.
Aue noſtrum gaudium, noſtra ſpes & vita:
Per quam ſunt remedia ægris impartita.
Generalem generis ſortem non oblita,
Ad æternæ pabulum vitæ nos inuita.
Aue fons clementiæ veniæque vena:
Per quam nobis redditur vitæ cantilena.
A peccato libera nos & eius pœna,
Ad æternæ patriæ perduc nos amęna.
Aue noſtri generis parens & patrona:
Supra cunctos poſsidens gratiarum bona.
Tuis ſanctis precibus meritiſque dona,
Ne mens noſtra ſolito ſit in malum prona.
Aue virgo, ſuſcipe mentis in conclaui:
Verba quibus toties veniam rogaui.
Et audito ſæpiùs Aue tam ſuaui,
Fac me, quæſo, domina procul à væ graui.

ANTIPHONÆ DE BEATA Virgine Maria.

A Dominica prima Aduentus vſque ad Purificationem incluſiuè.

ALma redemptoris mater, quę peruia cœli
Porta manes, & ſtella maris: ſuccurre cadenti,
Surgere qui curat, populo; Tu quę genuiſti,
Natura mirante, tuum ſanctum genitorem.
Virgo prius ac poſterius, Gabrielis ab ore
Sumens illud Aue, peccatorum miſerere.

In Aduentu Verſus.

Angelus Domini nunciauit Mariæ.
Reſ. Et concepit de Spiritu ſancto,

ORATIO.

GRatiam tuam, quæſumus Domine, mentibus noſtris infunde: vt qui Angelo nunciante Chriſti filij tui incarnationem cognouimus, per paſsionem eius, & crucem, ad reſurrectionis gloriam perducamur. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Poſt Natiuitatem Verſ.

Poſt partum virgo inuiolata permanſiſti.
Reſ. Dei genitrix intercede pro nobis.

ORATIO.

DEus, qui ſalutis æternæ beatæ Mariæ virginitate fęcunda, humano generi pręmia pręſtitiſti: tribue quæſumus, vt ipſam pro nobis intercedere ſentiamus, per quam meruimus auctorem vitæ ſuſcipere, Dominum noſtrum

Iesum Christum filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus sancti Deus. Per omnia sæcula sęculorum, Amen.

A Purificatione vsque ad feriam quintam in Cœna Domini exclusiuè.

AVe Regina cœlorum,
Aue Domina Angelorum:
Salue radix sancta,
Ex qua mundo lux est orta.
Gaude gloriosa,
Super omnes speciosa:
Vale valdè decora,
Et pro nobis semper Christum exora.

Vers. Dignare me laudare te virgo sacrata.
Res. Da mihi virtutem contra hostes tuos.

ORATIO.

COncede misericors Deus fragilitati nostræ præsidium: vt qui sanctæ Dei genitricis memoriam agimus, intercessionis eius auxilio, à nostris iniquitatibus resurgamus. Per eundem Christum Dominum nostrum. Am̃.

Tempore Paschali vsque ad Octauam Pentecost: exclusiuè.

REgina cœli lætare, alleluia.
Quia quem meruisti portare, alleluia.

Resurrexit, sicut dixit, alleluia.
Ora pro nobis Deum, alleluia.
Ver. Gaude, & lætare virgo Maria, alleluia.
Res. Quia surrexit Dominus verè, alleluia.

ORATIO.

DEus, qui per resurrectionem filij tui Domini nostri Iesu Christi familiam tuam lætificare dignatus es: præsta, quæsumus, vt per eius genitricem virginem Mariam, perpetuæ capiamus gaudia vitæ. Per eundem Christum Dominum nostrum, Amen.

Ab Octaua Pentecostes vsque ad Aduentum, exclusiuè.

SAlue Regina, Mater misericordiæ: Vita, dulcedo, & spes nostra salue. Ad te clamamus exules filij Euæ, Ad te suspiramus gementes, & flentes in hac lachrymarum valle. Eia ergo aduocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte; Et Iesum benedictum, fructum ventris tui, nobis post hoc exilium ostende. O clemẽs, ô pia, ô dulcis virgo Maria.
Ver. Ora pro nobis sancta Dei genitrix.
Res. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.

ORATIO.

OMnipotens sempiterne Deus, qui glorio-

ſæ virginis matris Mariæ corpus & animam, vt dignum filij tui habitaculũ effici mereretur, Spiritu ſancto cooperante, præparaſti: da, vt cuius commemeratione lætamur, eius pia interceſsione ab inſtantibus malis, & à morte perpetua liberemur. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Hymnus in laudem D. Virginis.

AVe maris ſtella,
Dei mater alma,
Atque ſemper virgo,
Felix cœli porta.
Sumens illud Aue,
Gabrielis ore,
Funda nos in pace,
Mutans nomen Euæ.
Solue vincla reis,
Profer lumen cœcis:
Mala noſtra pelle,
Bona cuncta poſce.
Monſtra te eſſe matrem.
Sumat per te preces,
Qui pro nobis natus
Tulit eſſe tuus,
Virgo ſingularis,
Inter omnes mitis,

Nos culpis ſolutos,
Mites fac, & caſtos.
Vitam præſta puram,
Iter para tutum,
Vt videntes Ieſum,
Semper collætemur.
Sit laus Deo Patri,
Summo Chriſto decus,
Spiritui ſancto,
Trinus honor vnus. Amen.

Ver. Ora pro nobis ſancta Dei genitrix.
Reſ. Vt digni efficiamur promiſsionibus Chriſti.

ORATIO.

DEfende, quęſumus, Domine, B. Maria ſemper virgine intercedente, iſtam ab omni aduerſitate familiam, & toto corde tibi proſtratam, ab hoſtium propitius tuere clementer inſidijs. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

LITANIÆ DEIPARÆ VIRginis, ex Sacra ſcriptura deprompta, q̄ in alma domo Lauretana, omnibus diebus Sabbati, Vigiliarum, & Feſtorum eiuſdem B. Virginis decantari ſolent.

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon, Kyrie eleiſon. Chriſte audi nos. Chriſte exaudi nos.

Pater de cœlis Deus,	Miſerere nobis.
Fili redemptor mundi Deus,	Miſerere nobis.
Spiritus Sancte Deus,	Miſerere nobis.
Sancta Trinitas vnus Deus,	Miſerere nobis.
Sancta Maria,	Ora pro nobis.
Sancta Dei genitrix,	ora
Sancta Virgo virginum,	ora
GEN. 3, Mater viuentium.	ora
ECCL. 24. Mater Pulchræ dilectionis,	ora
IBID. Mater ſanctæ ſpei,	ora
GEN. 2. Paradiſus voluptatis,	ora
IBID, Lignum vitæ,	ora
PROV, 9. Domus Sapientiæ,	ora
GEN. 28. Porta cœli,	ora
GEN. 49. Deſideriũ collium æternorum,	ora
N V. 35. Ciuitas refugij,	ora
IVD. 15. Gloria Hieruſalem,	ora
EXOD. 15. Sanctuarium Dei,	ora
EXOD. 25. Tabernaculum fœderis.	ora
EXOD. 30. Altare Thymiamatis,	ora
GEN. 27. Scala Iacob.	ora
SAP. 7. Speculum ſine macula,	ora
CAN. 2. Lilium inter ſpinas,	ora
EXOD. 3. Rubus ardens incombuſtus,	ora
IVD. 6: Vellus Gedeonis,	ora
2. REG. 1. Thronus Salomonis.	ora

CAN. 7. Turris eburnea, ora
CAN. 4. Fauus distillans. ora
IBID. Hortus conclusus, ora
IBID. Fons signatus, ora
IBID. Puteus aquarum viuentium. ora
PROV. 31. Nauis institoris de longè portans panem, ora
ECCL, 5. Stella matutina, ora
ECCL. 6. Aurora consurgens, ora
CAN. 6. Pulchra vt luna. ora
IBID. Electa vt sol, ora
IBID. Castrorum acies ordinata, ora
IER. 14. Solium gloriæ Dei. ora
A cunctis periculis, libera nos gloriosa Virgo.
Per salutarem Conceptionem tuam, libera nos gloriosa Virgo.
Per sanctam natiuitatem tuam libera nos gloriosa Virgo.
Per admirabilem annunciationem tuam libera nos gloriosa Virgo.
Per immaculatam Purificationem tuam, libera nos gloriosa Virgo.
Per gloriosam Assumptionem tuam, libera nos gloriosa Virgo.
Peccatores. te rogamus audi nos.
Vt veram pœnitentiam nobis impetrare digneris, te rogamus audi nos.
Vt societates tibi peculiari obsequio deuotas

conser-

conseruare, & augere digneris, te rogamus audi nos.

Vt Ecclesiæ sanctæ, cunctoq; populo Christiano pacem & vnitatem impetrare digneris. te rogamus audi nos.

Vt omnibus fidelibus defunctis requiem æternam impetrare digneris, te rogamus, audi nos.

Mater Dei, te rogamus audi nos.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, parce nobis Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, exaudi nos Domine.

Agnus Dei, qui tollis Peccata mundi, miserere nobis.

℣. Ora pro nobis sancta Dei genitrix.

℟. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.

ORATIO,

Pietate tua, quæsumus Domine, nostrorum solue vincula peccatorum, & intercedente B. Maria, cum omnibus sanctis tuis, nos famulos tuos benefactores atque loca nostra, in omni sanctitate custodi, omnesque consanguinitate, affinitate, atque familiaritate nobis coniunctos, à vitijs purga, virtutibus illustra, pacem & salutem nobis tribue, hostes visibiles, & inuisibiles. remoue, carnalia de-

ſideria repelle aërem ſalubrem, & fertilitatem indulge, amicis & inimicis noſtris Charitatem largire, atque vrbem N. cum omnibus in ea habitantibus, ab omni peſte, infideliumq́; feritate, & potentia illæſam conſerua, & omnibus fidelibus viuis & defunctis, in terra viuentium vitam, & requiem æternam concede; & Pontificem noſtrum N. Antiſtem N. omnes Prælatos, & cunctum populum Chriſtianum. ab omni aduerſitate cuſtodi, & benedictio tua ſit ſuper nos ſemper. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

ORATIONES SINGVLORUM *Feſtorum Beatæ Virginis, quæ ſecundùm occurrentes dies poſſunt recitari antè iam ſcriptam orationem.*

Pietate tua, &c.

Feſto Purificationis.

OMnipotens ſempiterne Deus, maieſtatem tuam ſupplices exoramus, vt ſicut vnigenitus filius tuus hodierna die, cum noſtrę carnis ſubſtantia, à purificata virgine, matre ſua, in templo eſt præſentatus, ita nos facias purificatis tibi mentibus præſentari. Per eundem Dominum, &c. *Vel relicta concluſione eâ, poteſt ſubijci.* Pietate tua, quæſumus, &c.

feſto

Festo Annunciationis.

DEus, qui de beatæ virginis Mariæ vtero verbum tuum, Angelo nunciante, carnē suscipere voluisti, præsta supplicibus tuis; vt qui verè eam Dei genitricem credimus, eius apud te intercessionibus adiuuemur, Per Dominum, &c.

Festo Visitationis, Natiuitatis, & Conceptionis.

FAmulis tuis, quæsumus Domine, cœlestis gratiæ munus impertire, vt quibus beatæ virginis partus extitit salutis exordium, Visitationis, Natiuitatis, Conceptionis eius votiua solennitas pacis tribuat incrementum. Per Dominum, &c.

Festo Assumptionis.

FAmulorum tuorum, quæsumus Domine, delictis ignosce; vt qui tibi placere de actibus nostris non valemus, genitricis filij tui, Domini nostri, intercessione saluemur. Per eundem Dominum.

Festo Præsentationis.

DEus, qui B. Mariam semper virginem tabernaculum sancti Spiritus post triennium in templo præsentari voluisti, præsta, quæ-

ſumus, vt qui præſentationis eius feſta recolimus in terris, ipſius interceſsione, ad templũ qui Chriſtus eſt, in cœleſti gloria præſentari mereamur. Qui tecum viuit & regnat in vnitate eiuſdem Spiritus ſancti Deus, Per, &c.

LITANIÆ B. MARIÆ *Virginis communes,*

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Chriſte audi nos. Chriſte exaudi nos.
Pater de cœlis Deus, miſerere nobis.
Fili redemptor mundi Deus, miſerere nobis.
Spiritus ſancte Deus, miſerere nobis.
Sancta Trinitas vnus Deus, miſerere nobis.
Sancta Maria, ora pro nobis.
Sancta Dei genitrix, ora pro nobis.
Sancta virgo virginum, ora
Mater Chriſti, ora
Mater diuinæ gratiæ, ora
Mater puriſsima, ora
Mater caſtiſsima, ora
Mater inuiolata, ora
Mater intemerata, ora
Mater amabilis, ora
Mater admirabilis, ora
Mater creatoris, ora
Mater Saluatoris, ora

Virgo prudentiſsima, ora
Virgo veneranda, ora
Virgo prædicanda, ora
Virgo potens, ora
Virgo clemens, ora
Virgo fidelis, ora
Speculum iuſtitiæ, ora
Sedes ſapientiæ, ora
Cauſa noſtræ lætitiæ, ora
Vas ſpirituale, ora
Vas honorabile, ora
Vas inſigne deuotionis, ora
Roſa myſtica, ora
Turris Dauidica, ora
Turris eburnea, ora
Domus aurea, ora
Fœderis arca, ora
Ianua cœli, ora
Stella matutina, ora
Salus infirmorum, ora
Refugium peccatotum, ora
Conſolatrix afflictorum, ora
Auxilium Chriſtianorum, ora
Regina Angelorum, ore
Regina Patriarcharum, ora
Regina Prophetarum, ora
Regina Apoſtolorum, ora
Regina Matyrum, ora

Regina Confessorum, ora
Regina Virginum, ora
Regina Sanctorum omnium, ora
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, parce nobis Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, exaudi nos Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.
Ver. Post partum virgo inuiolata permansisti.
Res. Dei genitrix intercede pro nobis.

ORATIO.

GRatiam tuam, quæsumus Domine, mentibus nostris infunde: vt qui Angelo nunciante Christi filij tui incarnationem cognouimus, per passionem eius, & crucem, ad resurrectionis gloriam perducamur. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

ORATIO SODALITATIS *B. Virginis.*

SAncta Maria, mater Dei & virgo, Ego N. te hodiè in Dominam, Patronam & Aduocatam eligo, firmiterque statuo ac propono, me nunquam te derelicturum, neque contra te aliquid vnquam dicturum aut facturum, neq; permissurum, vt à meis subditis aliquid con-

tra tuum honorem vnquam agatur. Obſecro te igitur, ſuſcipe me in ſeruum perpetuum, adſis mihi in actionibus omnibus meis, nec me deſeras in hora mortis. Amen,

CAPVT IV.

Exercitia Pia, Et Orationes ad omnes cœlites ritè colendos.

Puncta aliquot circa venerationem Sanctorum vtiliſsimè expendenda.

Conſiderabis Sanctos eſſe cohęredes Chriſti, & cœli principes, iamque in æterna illa gloria collocatos; ab SS. Angelis, ipſaque SS. Trinitate honorari, cuius beatiſsima viſione perfruuntur, ex quo cognoſces, quo honore & obſeruantia à te coli debeant.

2. Conſiderabis Sanctos maxima tibi & innumerabilia beneficia à Deo impetrare poſſe, ſicut multis adhuc alijs impetrârunt: Itaque concludes vehementer tibi expedire eos habere amicos; in hora potiſsimùm mortis, in qua circumdatus impuris ſpiritibus ad exitium tuum paratiſsimis, felix eris, ſi aliquos ti-

bi Sanctos à te diligenter cultos asistens tibi habere posis, qui te iuuent, qui tartareas eas furias in fugam vertant, ac te æternæ beatitudini, in qua nũc triumphant, adscribendum á Deo impetrent.

3. Procurabis tibi confusionem, conferens Sanctorum vitam cum tua; quantùm nimirùm hæc flagitiosa sit, & differat ab illorum pia conuersatione; ponderando ita ex vna parte virtutes eorum, & mores sanctos, ex altera multitudinem tuorum peccatorum.

4. Pones tibi ob oculos Sanctorum labores & ærumnas, quas in hoc mundo pro Christo Domino asiduè pertulerunt; ipsorum fidem, spem, caritatem, humilitatem, obedientiam, patientiam, constantiam, zelum, inuictam in certaminibus, & tormentis fortitudinem, insuperabilẽ in capessenda morte alacritatem, denique Apostolorum, Martyrumque inclitam firmitatem, ac in medijs difficultatibus perseuerantiam. Confessorum verò, monachorum, religiosorum vigilias, ieiunia, solitudines, vitæ asperitates, corporis mortificationes, studia, pœnitentias, lachrymas, & cætera id genus pietatis Exercitia. Virginum denique, & sanctarum mulierum integerrimam castitatem, exhaustos pro ea seruanda labores, angustias, persecutiones, torturas, flam-

mas,

mas, mores; quæ quidem omnia admirabilis consecuta est beatitudo, & gloria nullis annorum myriadibus terminanda. Contra verò videbis, quam breui felicitas impiorum (si modò felicitas, quæ illos rapit ad æternos cruciatus appellanda est) finiatur, pœna eam subsequente intolerabili, & in omnem duratura æternitatem.

5. Postremò, excitabis te ad amorem Dei, qui auctor fuit & principium omnis Sanctorum virtutis & sanctitatis, ac per consequens gloriæ cœlestis, quæ eam sanctitatem excepit. Tantum itaque tantorum bonorum fontem, & authorem, amabis & miraberis, gratiasq; illi, quantas poteris, ages, de omni eius gratia & misericordia concessa sanctis, quam rogabis etiam tibi concedi, & donari, vt ad eorum societatem pertingere aliquando poſsis.

Orationes aliquot communes, & particulares ad Sanctos.

SVbiungimus peculiáres, & generales preces, vel ad omnes sanctos, vel ad sanctorum ordines aliquos, vel ad priuatum aliquem, vt in promptu sint pijs, ad exhibendum patronis suis cultum, & augendam Sanctorum venerationem.

Ad omnes Sanctos HYMNVS.

COr ona Sanctorum omnium,
IESV, rogantem respice
Salute pro clientium
Tuam parentem virginem.
Cœli potentes principes,
Archangeliq́ue, & Angeli,
Deiq́ue sacri interpretes,
Conferte vota supplices.
Et vos, piam qui Ecclesiam
Rubris decoram floribus
Plantastis almo sanguine,
Apostoliq́ue, & Martyres.
Vestra inuocamus Præsules,
Et qui relictis omnibus
Vitam parastis pauperem,
Et virgines suffragia.
Cuncti ô beati cœlites,
Æterna quorum gaudia
Sunt iuncta, inunctis mentibus
Vocem precantem iungite, Amen.

Antiph: Angeli, Archangeli, Throni, & Dominationes, Principatus, & Potestates, Virtutes cœlorum, Cherubin atq; SeraPhin, Patriarchæ, & Prophetæ, sancti legis Doctores, Apostoli, omnes Christi Martyres, sancti Confessores, Virgines Domini, Anachoretæ, Sanctique omnes intercedite pro nobis.

Ver. Lætamini in Domino, & exultate iusti,
Ref. Et gloriamini omnes recti corde.

ORATIO.

CONcede, quæsumus, omnipotens Deus, vt intercessio nos sanctæ Dei genitricis Mariæ, Sanctorumque omnium Apostolorum, Martyrum, Confessorum atque Virginum, & omnium electorum tuorum vbique lætificet, vt dum eorum merita recolimus, patrocinia sentiamus. Per Dominum nostrum. Amen.

Ad sanctos Angelos HYMNVS.

AVete mentes lucidæ,
Nostræ salutis vindices,
Cœlestis ore nuntij,
Regis superni milites.
Intra Tonantis regiam
Choros agentes psallitis
Lyris, molaunis, organis,
Tribunal ante iudicis,
Vos in Dracones Tartari
Bellum cietis perpetim,
Et nos ab orci faucibus,
Manu potenti tollitis.
Adeste cœtus inclyti,
Adeste tot periculis,

Et nos volatu præpeti,
Inferre cœli sedibus.
Summo parenti cœlitum,
Magnæque proli virginis,
Sancto simul paraclito
Sit summa laus, & gloria: Amen.

LITANIÆ DE ANGELIS Sanctis:

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Christe audi nos. Christe exaudi nos.

Pater de cœlis Deus, Miserere nobis.
Fili redemptor mundi Deus, Miserere nobis.
Spiritus sancte Deus, Miserere nobis.
Sancta Tranitas vnus Deus, Miserere nobis.

Sancta Maria,
Sancta Dei genitrix,
Sancta virgo Virginum,
Sancta Maria, Angelorum Regina,
Sancte Michaël, Princeps Angelorũ pacis,
S. Michaël præliator fortissime,
Sancte Michaël, qui populo Dei semper defensor fuisti,
S. Michaël, qui Luciferum cum complicibus rebellibus de cœlo exturbasti.
S. Michaël, animarum susceptor.
Sancte Gabriel, qui Danieli diuinam visionem patefecisti,
} Ora pro nobis.

Sancte

Sancte Gabriel, qui Ioannis Baptistæ ortũ & ministerium prænunciasti,
Sancte Gabriel, qui incarnationis verbi diuini nuncius extitisti,
S. Gabriel, Custos B. Virg. Mariæ.,
S. Gabriel, comes infantiæ Saluatoris, & minister Christi fidelis,
S. Raphaël Angele Salutis,
S. Raphaël, Tobiæ ductor, & reductor fidelissime,
Sancte Raphaël, qui Dæmonem, à Sara depulisti,
Sancte Raphaël Tobiæ senioris illuminator optime,
S. Raphaël oblator orationum ante Dominum,

} Ora pro nobis.

Sancti Angeli, electos Dei conseruantes,
Vos dignissimi, munera cœlestia deferentes,
Vos præclarissimi, regna terræ custodientes,
Nobilissimi, Principatus protegentes,
Prudentissimi, Dominos, & Reges peculiari cura regentes,
Fortissimi dæmonis potentiam comprimentes.
Fidelissimi Dei ministri, homines custodientes,

} Orate pro nobis.

Dulcissimi, hominum malitias temperantes.
Benignissimi, in peccatorum conuersione lætantes.
Pijssimi, bona omnium mortalium Deo præsentantes,
Humanissimi, Prophetas erudientes,
Nuncij præstantissimi, Apostolis occurrentes,
Potentissimi, Ecclesiam Dei defendentes,

} Orate pro nobis.

Sancti omnes Angeli ante thronum Dei seruientes, Purgate nos.
Per nobilissima naturæ vestræ munera, Illuminate nos.
Per virtutem vestram nobis ineffabilem, Perficite nos.
Per voluntatum vestrarum ardentissimam caritatem, Defendite nos.
Per gloriam, & beatitudinem vestram, Dirigite nos.
Christe, beatitudo Angelorum, Te rogamus audi nos.
Christe decus cœlestium spirituum, Te rog.
Christe splendor exercituum supernorum, Te rogamus audi nos.
Per Cherubin lignum vitæ custodientes, Te rogamus audi nos.

Per Angelum benedictionem tuam Abrahæ denunciantem.
Per Angelum immolationem Isaac prohibentem.
Per Angelos ortum Isaac prædicentes,
Per Angelos ascendentes, & descendentes super scalam Iacob,
Per Angelos Loth è medio peccatorum educentes.
Per Angelos diuinam legem Moysi tradentes,
Per SS. Angelos iugiter Deo Sanctus, Sanctus, Sanctus concinentes,
Per Angelos de natiuitate tua exultantes, eamq; pastoribus annunciantes,
Per Angelos tibi in deserto ministrantes,
Per Angelum te in agonia confortantem,
Per Angelos iuxta sepulchrum tuum in albis sedentes,
Per Angelos, te in cœlum ascendente, tuis discipulis apparentes,
Per Angelos hostium exercitus frequenter dissipantes,
Per Angelos SS. Martyres in tormentis consolantes.

Te rogamus audi nos.

Per omnes Angelos t sos, vt nobis parcas, ad eorumq; societatem perducas, Te roga.
Vt Angelis tuis mandes de nobis, vt custodiant

nos in omnibus vijs nostris, Te rogamus Fili Dei, per omnes Angelos ministros tuos., Te rogamus audi nos.

Agnus Dei, &c. Kyrie eleison, &c.

Pater noster.

Ver. Et ne nos inducas, &c.

Ref. Sed libera, &c.

Ver. In conspectu Angelorum psallam tibi Deus meus.

Ref. Adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo Domine.

Ver. Domine exaudi. &c.

Ref. Et clamor meus, &c.

ORATIO.

DEus, qui miro ordine Angelorum ministeria hominumque dispensas, concede propitius, vt quibus tibi ministrātibus in cœlo semper assistitur, ab his in terra vita nostra muniatur. Per Christum Dñm nostrum. Am.

Antiph, Angelis suis Deus mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus portabunt te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.

Ver. Angeli eorum semper vident: alleluia,

Ref. Faciem Patris mei, qui in cœlis est, alle.

Oremus,

OMnipotens sempiterne Deus, qui me li-

cet indignum, ad imaginem tuam creasti, & Angelum tuum sanctum ad mei custodiam deputasti: da mihi seruo tuo illius ducatu & custodia, malorum omnium tam animæ, quā corporis pericula fœliciter pertransire, & post huius vitæ curriculum, ad gaudia sempiterna facias peruenire· Per Dominum, &c.

Ad SS. Apostolos HYMNVS.

AVete cœli principes,
Auete mundi lumina,
Christi sequela nobilis
Mundi trementis arbitri.
Omnes in oras gentium
Cœli tulistis dogmata,
Pulsis malis erroribus
Vitæ dedistis semina.
Vos effugastis dæmonum
Tot spectra, tot ludibria,
Vos Infernorum luridis
Nos eruistis faucibus.
Iuuate nunc ô cœlites,
Quos procreastis filios:
Vestris manum nepotibus,
Ne corruant obtendite.
Summo Parenti cœlitum,
Magnæque proli virginis,

Sancto simul paraclito
Sit summa laus & gloria. Amen.

Antiph. Isti sunt triumphatores, & amici Dei, qui contemnentes iussa principum, meruerunt præmia æterna. modò coronantur & accipiunt palmam.

Ver. In omnem terram exiuit sonus eorum.
Res. Et in fines orbis terræ verba eorum.

Oremus.

DEus, qui nos per beatos Apostolos tuos ad agnitionem nominis tui venire tribuisti, da nobis eorum gloriam sempiternam & proficiendó celebrare & celebrando proficere. Per Dominum, &c.

Ad peculiarem aliquem Apostolũ Oratio

SAncti Apostoli tui N. quæsumus Domine, supplicatione placatus, & veniam nobis tribue, & remedia sempiterna concede. Per Dominum nostrum, &c.

Ad SS. Martyres, HYMNVS.

AVE cohors fortissima,
Testes aucte strenui,
Quos mortis horror imminens,
Non flexit à sententia.

Vos pertulistis fortiter
Acerbiora funera,
Quàm parricidis debita,
Parata vel latronibus.
Non palluistis forcipes,
Ferrum, faces, nouaculas,
Tormenta mille lugubri
Quæ prodiêre Tartaro.
Nunc bella post acerrima,
Cœlo triumphum ducitis,
Lætique tot victorijs
Palma decori viuitis.
Ne nos cadentes, viribus
Nec debiles relinquite,
Ne fortè nos vis impia
Sternat nigranti turbine.
Summo Parenti Cœlitum,
Magnæq; Proli Virginis.
Sancto simul paraclito
Sit summa laus & gloria. Am̄.

Antiph. Multæ tribulationes iustorum, & de omnibus his liberauit eos Dominus: custodit omnia ossa eorum, vnum ex his non conteretur.

℣. Preciosa in conspectu Domini.
℞. Mors sanctorum eius.

Oremus.

PRæſta, quæſumus omnipotens Deus, vt qui glorioſos martyres fortes in ſua confeſsione cognouimus pios apud te in noſtra interceſsione ſentiamus. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, &c.

INfirmitatem noſtram reſpice omnipotens Deus; & quia pondus propriæ actionis grauat, beati N. martyris tui, atque Pontificis interceſsio glorioſa nos protegat. Per Dominum noſtrum, &c.

Ad quemcunque martyrem.

PRæſta quæſumus, omnipotens Deus, vt intercedente beato N. Martyre tuo, & à cunctis aduerſitatibus liberemur in corpore, & à prauis cogitationibus mũdemur in mente. Per Dominum noſtrum Ieſum, &c.

Ad SS. Epiſcopos. HYMNVS.

AVete ſacri Præſules,
Antiſtites iuſtiſsimi,
Iter ſalutis inuium
Qui reddidiſtis peruium.
Virtutis almæ ſemitam,
Qui tradidiſtis gentibus,
Qui veritatis candidæ
Pugnaſtis ob ſententiam.

Tot impiorum dogmata,
Tot inquinatas hæreſes,
Sermone, ſignis, moribus,
Noſtro fugaſtis clymate.
Triſti migraſtis ſeculo,
Eſtis tamen ſuperſtites.
Veſtris notata literis
Imago uiuit nobilis.
Quis poſſe det veſtigijs
Hærere nobis talibus?
Præcepta quis ſalubria
His figat in præcordijs.
Summo Parenti cœlitum,
Magnæque proli virginis.
Sancto ſimul paraclito.
Sit ſumma laus & gloria. Am̄.

Antiph. Sacerdotes tui, Domine, induant iuſtitiam, & ſancti tui exultent: propter Dauid ſeruum tuum, non auertas faciem Chriſti tui.

℣. Elegit eos Dominus Sacerdotes ſibi.
℟. Ad Sacrificandum ei hoſtiam laudis.

Oremus. Exaudi quæſumus Domine, preces noſtras, & per beatos Confeſſores tuos atque Pontifices, qui tibi dignè meruerunt famulari, ab omnibus nos abſolue peccatis. Per Dominum noſtrum, &c.

Ad quemcunque Pontificem & Confessorem.

Deus qui conspicis, quia ex nulla nostra virtute subsistimus, concede propitius, vt intercessione beati N. Confessoris tui atque Pontificis, contra omnia aduersa muniamur. Per Dominum nostrum, &c.

Ad S. Doctorem quemcunque.

Antiph. O Doctor optime, Ecclesiæ sanctæ lumen, beate N. Diuinæ legis amator, deprecare pro nobis Filium Dei.

℣. Amauit eum Dominus, & ornauit eum.

℟. Stola gloriæ induit eum.

Oremus.

DEus, qui Ecclesiam tuam beati N. Confessoris tui mira eruditione clarificas, & sancta operatione fœcundas: da nobis quæsumus, & quæ docuit intellectu conspicere, & quæ egit, imitatione complere. Per Dominum nostrum, &c.

Ad SS. Religiosos, ac Eremitas.

AVete solitudinis,
Claustriq; mites incolæ,
Qui pertulistis impios
Cætus furentis Tartari.

Gemmas, & auri pondera,
Et dignitatum culmina.
Calcastis, & fœdissima
Quæ mundus offert gaudia:
Vobis olus cibaria
Fuêre, vel legumina,
Potumque lympha præbuit,
Humusque dura lectulum.
Vixistis inter aspides,
Sæuisque cum draconibus,
Portenta nec teterrima
Vos terruêre dæmonum.
Rebus procul mortalibus
Mens auolabat feruida.
Diuumque iuncta cætui,
Hærebat inter sydera.
Summo Parenti cælitum,
Magnęque proli virginis,
Sancto simul paraclito,
Sit summa laus & gloria. Am̄.

Antiph. Beati serui illi, quos cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantes: Amen dico vobis, quod præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis.

℣, Iustos deduxit Dominus per vias rectas.
℟. Et ostendit illis regnum Dei,

Oremus.

ADesto Domine, suplicationibus nostris, quas in beatorum Confessorum tuorum memoria deferimus, vt qui nostræ iustitiæ fiduciam non habemus, eorum qui tibi placuerunt precibus adiuuemur. Per Dominum nostrum, &c.

Ad quemcunque Abbatem.

Intercessio nos, quæsumus Domine, beati N. Abbatis commendet, vt quòd nostris meritis non valemus, eius patrocinio assequamur.

Ad quemcunque Confessorem non Abbatem.

Concede quæsumus, omnipotens Deus, vt qui peccatorum nostrorum pondere premimur, beati N. Confessoris tui patrocinio subleuemur.

Ad SS. Virgines & Viduas, Hymnus.

AVete sanctæ Virgines,
Pares beatis mentibus,
Quæ puritate sydera,
Solisque flammas vincitis.
Vos nil superbus terruit
Vultu Tyrannus horrido,
Nec perculere barbaro
Traiecta ferro viscera.

Non blanda mundi gaudia
Flexêre vos, ô Virgines,
Sed depulistis fortiter
Carnis ferocis impetum.
Agnum proinde proximè
Quocunque pergit, cingitis;
Per vos cohors cœlestium
Nouo resultat cantico.
Mentis perustæ maculas
Lauate rore mystico,
Vt corde puro lampades
Christo feramus obuiam.
Auete sanctæ Viduæ,
Assuetæ pijs fletibus,
Quas Christi mater optima
Veris solatur gaudijs.
Vos semper fide stabiles
Mansistis, instar Turturis
Pudici, nouos thalamos
Abhorruistis iugiter.
Summo Parenti Cœlitum,
Magnæque Proli Virginis,
Sancto simul paraclito
Sit sum̃a laus & gloria. Am̃.

Antiph. Prudentes Virgines aptate vestras lãpades: Ecce sponsus venit, exite obuiam ei.
℣. Adducentur Regi Virgines post eam.
℟. Proximæ eius afferentur tibi.

Oremus.

DA nobis quæsumus, Domine Deus noster, Sanctarum Virginum palmas incessabili deuotione venerari, vt quas digna mente nõ possumus celebrare, humilibus saltem frequentemus obsequijs. Per Dominum, &c.

Pro vna Virgine. & Martyre.

Indulgentiam nobis, quæsumus Domine beata N. Virgo & martyr imploret, quæ tibi grata semper extitit, & merito castitatis, & tuæ professione virtutis. Per Dominum, &c.

Pro vna Virgine tantùm.

Auxilium tuum nobis, Domine, quæsumus, placatus impende, & intercedente beata N. Virgine tua, dexterã super nos tuæ propitiationis extende. Per Dominum, &c.

Pro Vidua.

Exaudi nos, Deus salutaris noster, vt sicut de beatæ N. sanctitate gaudemus, ita piæ deuotionis erudiamur affectu. Per Dominum, &c.

Obserua pie lector, posse te singulis diebus vnum deligere Sanctorum ordinem, ad quem conuertas animum, & hos hymnos, & orationes. Exempli gratia: Die Dominico memor eris sanctissimæ Trini-

tatis.

tatis, de qua cap. 1. egimus. Feria 2. Angelorum. 3. Apostolorum. 4. Martyrum. 5. Confeßorum. 6. Virginum, de quibus hoc capite. Sabbato, Beatæ Virginis M. de qua proximo superiore cap.

Potes etiam die Dominico exercitium de sanctißima Trinitate adhibere. Fer. 2. de Deo Patre. 3. de Filio. 4. de Spiritu sancto. 5. de Venerabili Sacramento. 6. de Paßione Domini. Sabbatho, de B. V. sic nullus dies abibit, quin aliquod ex præscriptis exercitijs vsurpes.

Oratio ad omnes Sanctos ex D August. Meditat. cap. 24. paucis initio additis ad Angelos Sanctos,

SAncti Angeli, sancti Archangeli, Sancti Principatus, sanctæ Potestates, sanctæ Virtutes, sanctæ Dominationes, sancti Throni, sancti Cherubin, sancti Seraphin, Sancte Michael, Sancte Gabriel, Sancte Raphael, & tu Sancte Angele custos, cui me communis conditor tradidit custodiendum, omnes denique administratorij Spiritus, cunctique beatorum Spirituum Ordines, intercedite, atque orate pro me misero, & indigno seruo vestro, si-

mulque pro omni Ecclesia sancta Dei, vt digni efficiamur promissionibus Christi, & per vestras orationes, vestro beato consortio coniungamur, in secula seculorum.

Fœlices Sancti Dei omnes, qui iam pertransistis huius mortalitatis pelagus, & peruenire meruistis ad portum perpetuæ quietis, securitatis & pacis: securi & tranquilli, semperque festiui, atque gaudentes: Obsecro vos, per vestram charitatem, qui securi estis de vobis, soliciti estote de nobis. Securi estis de vestra immarcescibili gloria, soliciti estote de nostra multiplici miseria. Per ipsum vos rogo, qui vos elegit, qui vos tales fecit, de cuius pulchritudine iam satiamini, de cuius immortalitate iam immortales facti estis, de cuius beatissima visione semper gaudetis: estote iugiter memores nostri. Subuenite nobis miseris, qui adhuc in salo huius vitæ circumstantibus agitamur procellis. Vos portæ pulcherrimę, q̃ in magnã surrexistis altitudinẽ, adiuuate nos vile pauimẽtũ, lõgè inferiùs iacẽtes. Date manũ, & erigite iacẽtes sup pedes: vt cõualescẽtes de infirmitate, fortes efficiamur in bello. Intercedite, orate constanter, atque indesinenter pro nobis miseris, multumque negligentibus peccatoribus, vt per vestras orationes, vestro sancto consortio coniungamur:

quia aliter sancti esse non possumus. Sumus namque valde fragiles, & nullius virtutis homunciones, animalia ventris, & carnis mancipia, in quibus vix aliquod virtutis vestigium apparet. Et tamen sub Christi confessione positi, ligno crucis ferimur, nauigantes per hoc mare magnum, & spatiosum: vbi sunt reptilia quorum nō est numerus: vbi sunt animalia pusilla cum magnis: vbi est Draco sæuissimus, semper paratus ad deuorandum: vbi sunt loca periculosa, Scylla & charybdis, & alia innumerabilia, in quibus naufragantur incauti, & in fide dubij. Orate Dominnm, orate pijssimi, orate omnia agmina sanctorū, & vniuersi cœtus beatorum, vt vestris precibus, meritisque adiuti, salua naue, & integris mercibus, peruenire mereamur ad portū perpetuæ salutis, & quietis, & continuæ pacis, & nunquam finiendæ securitatis. Amen.

☞ *Litanias denique communes Sanctorum omnium, vide supra libr. 4. in fine capit. 9. vna cum 7. Psalmis pœnitentialibus.*

CAPUT V.

Precationes variæ, & exercitationes, ad omne genus, vel malorum auertendum, vel bonorum impetrandum, itemq; & pro nobis, & pro aliis.

Orationes pro remißione peccatorum. vide lib: 4. c. 4, in fine, & cap: 8. ibidem 7. Psal: Pœnit: cum Litanijs.

Contra omnem peccati Tentationem

ORATIO.

DOmine Deus, humani generis creator & conseruator vnice, ecce instat iterum funestus ille Draco, Serpens antiquus, cuius continuum studium est, & vnicum desideriũ vt animas à te creatas deuoret. Et ideo Deus meus, ad te clamo, libera me ab aduersario isto meo quotidiano, qui seu dormiam, seu vigilem, seu comedam, seu bibam, aut aliud quid agam, instat modis omnibus, palàm & occulte, vt animam meam interimat.

Tu ô Leo inuictissime, adde militi tuo robur aduersus Leonem istum rugientem, qui semper oberrat, quærens quem deuoret. Ad-

de paruulo astutiam aduersus callidissimi serpentis insidias. Da ouiculæ tuæ vires Spiritus tui, vt in se fragilis, in te fortis superet omnes diaboli assultus, ne de me glorietur hostis meus; sed per te victor, gratias agam tuæ misericordiæ, quæ tibi fidentes, nunquam destituit. Crucem vexillum tuum, crucem trophæum tuum in hac pugna præferimus, atq; ostendimus, vt hostis sciat ductu & auspicijs tuis rem geri. Per signum S. crucis ✠ ab inimicis nostris libera nos Domine Deus noster. Amen.

Pro omni gratia & virtute impetranda, Oratio S. Thomæ Aquinatis, quam is quotidie flexis genibus recitasse dicitur.

CONcede mihi, quæso, omnipotens & misericors Deus, quæ tibi placita sunt diligenter & ardenter concupiscere, prudenter investigarre, veraciter agnoscere, & pefectè adimplere. Ad laudem & gloriam nominis tui ordina statum meum: & quod à me requiris vt faciam, tribue vt sciam, possim, & velim; & da exequi vt oportet & expedit saluti animæ meæ. Via mihi quæso, ad te sit tuta, recta, & consummata non deficiens inter prospera & aduersa, vt in illis non extollar, & in istis

non deprimar, vt in prosperis gratias tibi referam, & in aduersis seruem patientiam.

De nullo gaudeam vel doleam, nisi quod promoueat ad te, vel quod abducat à te. Nulli placere appetam vel displicere timeam, nisi tibi: omnia in charitate da facere; & quod ad cultum tuum nō pertinet, quasi mortuum reputare. Actiones meas da peragere non ex consuetudine, sed ad te referre cum deuotione.

Vilescant mihi omnia transitoria propter te; & chara sint mihi omnia tua, & tu Deus meus plus quàm omnia. Tædeat me gaudij quod est sine te; nec cupiam aliquid quod est extra te. Delectet me omnis labor, qui est pro te; & tædiosa sit mihi omnis quies quæ non est in te.

Frequenter & feruenter da mihi, dulcissime Domine, cor meum ad te dirigere, & defectionem meam, cum emendationis proposito, dolendo pensare.

Fac me Deus meus humilem sine fictione, hilarē sine dissolutione, tristē sinè deiectione, maturū sine grauitate, agilē sine leuitate, veracē sine duplicitate, te timentē sine desperatione, in te sperātem sine præsumptione, castū sine corruptione, proximum corripere sine in-

dignatione, diligere sine simulatione, ipsumq; ædificare verbo & exẽplo sine elatione, obedientem sine contradictione, patientem sine murmuratione. Da mihi dulcissime Iesu cor peruigil, quod nulla abs te abducat curiosa agitatio: da immobile, quod nulla deorsum trahat indigna affectio: da inuictum, quod nulla fatiget tribulatio: da liberum, quod nulla sibi vendicet violenta delectatio: & da rectum, quod nulla seorsum obliquet sinistra intentio.

Largire mihi, dulcissime Deus meus, intellectum te cognoscentem, diligentiam te quęrentem, sapientiam te inuenientem, conuersationem tibi placentem, perseuerentiam te dulciter & fiducialiter expectantem, fiduciam te feliciter amplectentem: tuis pœnis configi per pœnitentiam, tuis beneficijs in via vti per gratiam, & gaudiis tuis in patria frui per gloriam, Amen.

Orationes pro singulis virtutibus impetrandis accommodatæ 1. ad impetrandam Sapientiam:

FRagilitatem nostram, quæsumus Domine, propitius respice, & saporem nobis æ-

ternæ Sapientiæ benignus infunde, vt eius dulcedine melliflua prægustata, omnia terrena valeamus despicere, & tibi summo bono, ardenti desiderio iugiter adhærere. per Dominum nostrum, &c.

2. *Ad S. Dei timorem.*

DA nobis, quæsumus Domine, sapientiæ tuæ initium, veræ iustitiæ fundamẽtum. virtutum omnium custodiam, & propugnaculum, sanctum timorem tuum; vt & debilitati nostræ timentes, & iudicia tua pertimescentes, quicquid nos à te, tuaque gratia diuellere potest fugiamus, vitamque nostram summa solicitudine, & circumspectione componamus. Per Dominum, &c.

3. *Ad humilitatem.*

DEVS, qui in filij tui humilitate iacentem mundum erexisti; illumque veræ humilitatis magistrum nobis esse voluisti; insere, quæsumus, cordibus nostris tantæ virtutis amorem, vt omnem vanam nostri complacentiam, omnem mentis tumorem, omnem propriæ gloriæ appetitum, & quicquid interius, exteriusve superbiam & vanitatem sapit despicientes, tua gratia verè humiles facti, in æterna gloria exaltari mereamur. Per eundem Dominum. Amen.

4. *Ad obedientiam.*

OMnipotens ſempiterne Deus, cui cœli, terra, mare, & omnes creaturæ obediunt, quique humano generi ad imitandum Obedientiæ exemplum Saluatorem noſtrum carnem ſumere, ac tibi vſque ad mortem Crucis obedire voluiſti; concede quæſumus nobis ſupplicantibus ſimplicem ac perfectam erga te, & ſuperiores noſtros, miniſtros tuos obedientiam; vt omni loco, & tempore, tam in arduis, aſperiſque rebus, quàm facilibus, & iucũdis, illorum dictis acquieſcamus; velleq; ac nolle noſtrum cum omni reſignatione ſubmittamus, ac tandem ad promiſſa obedientibus præmia feliciter pertingamus. Per eundẽ Dominum, &c.

5. *Ad patientiam.*

DEus qui vnigeniti tui patientia antiqui hoſtis contriuiſti ſuperbiam; da nobis, quæſumus, quæ idem piè pro nobis pertulit dignè recolere; ſicque exemplo eius nobis aduerſantia æquanimiter tolerare. Per eundem Dominum, Amen.

6. *Ad Sobrietatem,*

OMnipotens ſempiterne Deus, qui per continentiam ſalutarem, & corporibus

mederis & mentibus, maiestatem tuam supplices exoramus, vt omnia voluptuaria, & superflua resecantes, deuotio nos sancta lætificet; quatenùs terrenis affectibus mitigatis, faciliùs cœlestia capiamus. Per Dominum nostrum, &c

7. *Ad Castitatem.*

DEvs innocentiæ restitutor, & amator, qui mundis corde, puritateque nitentibus animis tui visionem repromittis, quique filij tui, & sacratissimæ matris eius exemplo cælestem castitatis docuisti virtutem, da nobis quæsumus mundum, purum, ac perfectè amātē castitatis spiritū, vt refloreat caro nostra vigore pudicitiæ, & sanctimoniæ nouitate; quo de manu erepta tartari, mentique obsecundās suæ, resurrectionis cum ea gaudium in Angelorum, sanctorumque omnium societate consequatur. Per eundem Dominum nostrum, &c

8. *Ad mansuetudinem.*

DEvs, qui sedes ducum superborum destruis, & sedere facis mites pro eis; da nobis illam mansuetudinem, quam nobis mitis ille Agnus, filius tuus vnigenitus, & verbis ostēdit, & factis; vt nulla in corde nostro amaritudo, nulla in verbis impatientia, nulla in

operi-

operibus vindicta resideat, sed instar agni mãsueti, inter iniurias, & huius vitę incursus pacifice & quietè ęternum tibi seruire valeamus. Per eundem Dominum. &c.

9. *Ad caritatem.*

DEvs, qui diligentibus te bona inuisibilia præparasti, infunde cordibus nostris inuiolabilem tuæ caritatis affectum, vt te in omnibus, & super omnia diligentes, promissiones tuas, quæ omne desiderium superant, consequamur. Per Dominum, &c.

10. *Ad modestiam.*

DEvs, & creator noster, qui omnia in numero, pondere, & mensura creasti, tempera ab inutilibus cogitationib⁹ cor nostrum, affectus animæ moderare, refrena linguam, appetitiones cohibe, internum externumq́; hominem compone: vt Angelis & hominibus nostra nota modestia, te Deum Patrem, & quem misisti Iesum Christum ac Paraclétum Spiritum glorificet, cui gloria & honor in secula. Amen.

11. *Ad perseuerantiam.*

DEus, qui iustificas impium, & non vis mortem peccatorum. Maiestatem tuam suppliciter deprecamur, vt nos famulos tuos

de tua misericordia confidentes, cœlesti semper protegas auxilio, & assidua protectione conserues; vt tibi iugiter famulentur, nullisq; tentationibus à te separentur, sed constanti virtutum exercitio, ad tua promissa currentes, cælestium bonorum facias esse consortes. Per Dominum nostrum, &c.

Pro felici successu studiorum. Vide supra, lib: 2. cap; 4. in fine.

Aliæ orationes pro singulis virtutibus impetrandis. Vide infra, l. 7. c. 1.

Puta, *Pro vera humilitate obtinenda,* Die Dominico.

Pro virtute mansuetudinis, Fer. 2.

Pro dono Patientiæ, Feria 3.

Pro dono obedientiæ, Feria 4.

Pro virtute benignitatis, Feria 5.

Pro gratia charitatis, Feria 6.

Pro virtute Liberalitatis, & Compaßionis, Sabbatho.

Sequuntur orationes variæ pro omni statu, ac necessitate orbis Christiani.

NOTA, sequentes orationes ab omnibus quidē vsurpari posse, ac debere occasione data;

iis tamen potiſsimùm huc collectas, qui paſſim iam in pijs Sodalitatibus ſingulis menſibus certum ſibi aliquem ſanctorum ſortiuntur, quem menſe illo peculiariter colant. Simul enim ferè iidem, etiam aliquam communium neceſsitatum ſibi ſortiri ſolent, pro qua particulariter illo tempore orent.

Porrò, vt commodiùs vtare iiſdem orationibus, vtilè erit (id quòd etiam de proximis ſuperioribus dicendum venit, pro ſingulis virtutibus impetrandis) ijs præmittere vel ſequẽtiam de S. Spiritu: Veni ſancte Spiritus, & emitte cœlitus, &c. quam ſupra inuenies hoc ipſo lib: 6. cap. 1. vel hymnum de S. Spiritu: Veni creator Spiritus, &c. vel Antiphonam:

Veni S. Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende.
Ver. Emitte Spiritum tuum & creabuntur.
Reſ. Et renouabis faciem terræ.

Deinde dic: *Oremus pro Eccleſia Catholica.*

OMnipotens ſempiterne Deus, qui gloriã tuam omnibus in Chriſto gentibus reuelaſti, cuſtodi opera miſericordiæ tuæ, vt Eccleſia tua toto orbe diffuſa, ſtabili fide in confeſsione tui nominis perſeueret. Per eundem Dominum noſtrum, &c.

Pro eadem, contra infideles omnes, & hæreticos, defendenda.

PIentiſsime Deus, qui iniquitatum ad te conuerſorum non recordaris, ſed eorum gemitus clementer exaudis, reſpice templa tua infideliũ manibus profanata, & tui dilecti gregis afflictionẽ: reminiſcere hæreditatis tuæ effuſione p̄cioſiſsimi ſanguinis vnigeniti Filij tui acquiſitæ. Vineam tuâ plantatam dextera, quam ferus aper exterminare conatur, feruenter viſita, ac illius cultores aduerſus deuaſtantium rabiem tua virtute corrobora, victores effice, in eaque benè operantes tui fac regni poſſeſſores. Per eundem Dominum, &c.

Pro Summo Pontifice.

DEus omnium fidelium Paſtor, & rector, famulum tuum N. quem paſtorem Eccleſiæ tuæ præeſſe voluiſti, propitius reſpice; da ei, quæſumus, verbo, & exemplo quibus præeſt proficere, vt ad vitam vnà cum grege ſibi concredito perueniat ſempiternam. Per Dominum noſtrum, &c.

Pro omni gradu Eccleſiæ.

OMnipotens ſempiterne Deus, cuius ſpiritu totum corpus Eccleſiæ ſanctificatur, & regitur; exaudi nos pro vniuerſis ordinibus

ſupplicantes, vt gratiæ tuæ munere ab omnibus tibi gradibus fideliter ſeruiatur. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. &c.

Pro Epiſcopo, & quouis Antiſtite.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui facis mirabilia magna ſolus, prætende ſuper famulum tuum N. Antiſtitem noſtrum, & ſuper plebem illi commiſſam, Spiritum gratiæ ſalutaris, & vt in veritate tibi placeat, perpetuum ei rorē tuæ benedictionis infunde. Per Dominum, &c.

Pro Imperatore.

DEus regnorum omnium, & Chriſtiani maximè protector imperij, da ſeruo tuo Imperatori noſtro N. triumphum virtutis tuæ ſcienter excolere; vt qui tua conſtitutione eſt princeps, tuo ſemper munere ſit potens. Per Dominum, &c.

Pro Rege.

QVæſumus, omnipotens Deus, vt famulus tuus N. Rex noſter, qui tua miſeratione ſuſcepit regni gubernacula, virtutū etiam omnium percipiat incrementa: quibus decenter ornatus, & vitiorum monſtra deuitare, & ad te, qui via, veritas, & vita es, gratioſus valeat peruenire. Per Dominum.

Pro Magistratu Ecclesiastico.

OMnipotens æterne Deus, qui nobis in Ecclesię tuæ ædificationem, animarum Præsules, & curatores præfecisti, concede ijs, quęsumus, cum vniuerso ordine ac statu Ecclesiastico efficacem tuam gratiam, vt Religionem Christianam ab erroribus expurgent, officium suum tum verbis, tum exemplis rectè perficiant, abusus tollant, sectas, & conuenticula disturbent, veritatem Catholicam, animarumq; salutem sedulò promoueant; vt sub ijs pacificè, vnanimiter, & piò, instar electarum ouium ab hæresibus & erroribus liberi viuamus. Per Dominum nostrum Iesum Christum, &c.

Pro Magistratu politico, seu ciuili.

OMnipotens ęterne Deus, qui ciuilem magistratum instituisti, eique gladium ad malorum supplicium, bonorumque defensionem commisisti, te supplices oramus, vt Magistratus, rectoresq; omnes nostros in vias tuas dirigere digneris, vt in pacata gubernatione perseuerēt, Ecclesię tuę bonum promoueant, bella, ac seditiones auertant, omniaq; ad communem tranquillitatem, iustitiam, & honestatem conducentia perquirant. Per Dñm, &c.

Pro quouis Prælato, Superiore, vel Pastore.

DEus, qui per Moysen famulum tuum ad gubernandas Ecclesias Præpositos instituisti, tibi supplices preces effundimus, vt hunc famulum tuū N. protectionis tuæ gratia munire digneris, sicque subditos sibi regere concedas, vt cum illis cœlorū regna adipisci mereatur. Quod ipse præstare digneris, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuis & regnas Deus. Per omnia, &c.

Contra persecutores & malè agentes.

HOstium nostrorum, quæsumus Domine, elide superbiam, & eorum contumaciam dexteræ tuæ virtute prosterne.

PRotector noster aspice Deus, & ab inimicorum nos defende periculis, vt omni perturbatione semota liberis tibi mentibus seruiamus. Per Christum, &c.

Pro Indorum & gentium conuersione.

OMnipotens sempiterne Deus, qui non mortem peccatorum, sed vitam semper inquiris, suscipe propitius orationē nostram, & libera Indos, gentesque infidelitatis tenebris immersas ab idolorum cultura & aggrega

Ecclesiæ tuæ sanctæ, vt cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christũ Dominum nostrum, qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

Pro hæreticorum conuersione.

OMnipotens sempiterne Deus, qui saluas omnes, & neminem vis perire; respice ad animas diabolica fraude deceptas, vt omni hæretica prauitate deposita, errantium corda resipiscant, & ad veritatis tuæ redeant vnitatem. Per Dominum.

Pro pace.

DEvs auctor pacis, & amator, quem nosse viuere; cui seruire regnare est; protege ab omnibus impugnationibus supplices tuos, vt qui in defensione tua confidimus, nullius hostilitatis arma timeamus. Per Dominum nostrum, &c.

Ad postulandam pluuiam.

TErram tuam Domine, quam videmus nostris iniquitatibus tabescentem, cœlestibus aquis perfunde, atque irriga beneficijs gratiæ sempiternæ. ☞ Deus, à quo viuimus, mouemur, & sumus, pluuiã nobis tribue cõgruen-

gruentem, vt præsentibus subsidijs sufficienter adiuti sempiterna fiducialiùs appetamus. Per Dominum, &c.

Ad postulandam serenitatem.

AD te, Domine, clamantes dignanter exaudi, & aëris serenitatem nobis tribue supplicantibus, vt qui pro peccatis nostris iustè affligimur, misericordia tua præueniente, clementiam sentiamus. Per Dominum nostrum, &c.

QVæsumus, omnipotens Deus, clementiam tuam, vt inundantiam coerceas imbrium, & hilaritatem vultus tui nobis impertiri digneris. Per Christum Dominum nostrum, &c.

Tempore pestis & famis.

DA nobis, quæsumus, Domine, piæ, supplicationis effectum, & pestilentiam famemque propitiatus auerte; vt mortalium corda cognoscant, & te indignante talia flagella prodire, & te miserante cessare. Per Dominum. &c.

POpulum tuum, quæsumus Dñe ab ira tua ad te confugientem, paterna recipe pietate, vt qui tuæ iustitiæ flagella formidant, de tua mereãtur venia gratular. Per Christũ, &c,

Pro vitanda mortalitate.

DEus, qui pœnitentiam desideras peccatorum, populum tuum ad te reuertentem propitius respice: vt dum tibi deuotus existit, iracundiæ tuæ flagella ab eo remoueas. Per Dominum nostrum Iesum Christum, &c.

Tempore belli.

DEvs, qui conteris bella, & impugnatores in te sperantium potentia tuæ defensionis expugnas; auxiliare famulis tuis implorantibus misericordiam tuam, vt omnium inimicorum suorum feritate depressa, incessabili te gratiarum actione laudemus. Per Dominum, &c.

Tempore cuiusuis calamitatis,

DEus, cuius misericordia cœlestium quoque virtutum indigent potestates, & in cuius conspectu nullus est hominum absque sorde, & pœna peccati; delicta populi tui, quæsumus, propitiatus auerte, vt quos propriæ conscientiæ reatus accusat, bonitatis tuę patientia faciat veniam promereri. Per Dominum nostrum, &c.

Pro infirmis.

Deus

DEus infirmitatis humanæ singulare præsidium, auxilij tui super infirmos famulos tuos ostende virtutem, vt ope misericordiæ tuæ adiuti, Ecclesiæ tuæ sanctæ incolumes repræsentari mereantur. Per Dominum, &c.

Pro sponso, & sponsa recens cōiunctis.

QVæsumus omnipotēs Deus, instituta prouidētiæ tuæ pio fauore comitare, & quos legitima societate connectis, longæua pietate custodi. per Dominum, &c.

Pro iter agentibus.

ADesto Domine supplicationibus nostris & viam famulorum tuorum in salutis tuę prosperitate dispone, vt inter omnes viæ, & vitæ huius varietates, tuo semper protegamur auxilio. Per Dominum, &c.

Pro parentibus, & consanguineis.

DOmine Deus, qui secundum te, patrem, & matrem honorare, & pro eorum incolumi vita, & fortunis, vt æquum est, orare præcepisti; da parentibus meis, omnibusque fratribus sororibus, consanguineis, & amicis, omnibusque domesticis nostris salutem & pacem, conserua eos in fidei tuæ pietate, custodi eos ab omni corporis, animæq; incom-

modo, largire gratiam tuam, ne vnquam à te separentur, sed propitium te semper Patrem, & Deum experiantur. Per Dominum, &c.

Pro præceptoribus aut superioribus suis.

BEnedictionem tuam, Domine famulus tuus Præceptor noster accipiat, qua corpore saluus, & mente, congruam tibi semper exhibeat seruitutem, & propitiationis tuæ beneficia semper inueniat. Per Dominum nostrum, &c.

Pro discipulis, aut subditis, aut filiis suis.

DEus, qui iustificas impium, & nō vis mortem peccatorum; maiestatem tuam suppliciter deprecamur; vt famulos tuos, meæ curæ commissos, de tua misericordia confidentes, cœlesti protegas benignus auxilio, & assidua protectione conserues; vt tibi iugiter famulentur, & nullis tentationibus à te separentur. Per Dominum; &c.

Pro deuotis amicis,

DEus qui caritatis dona, per gratiam sancti Spiritus, tuorum cordibus fidelium infudisti; da famulis & famulabus tuis, pro quibus tuam deprecamur clementiam, salutem mentis, & corporis; vt te tota virtute diligant,

& quæ tibi placita sunt perficiant. Per Dominum nostrum, &c.

Pro quouis amico, & familiari.

Deus auctor pacis. & amator caritatis, quẽ nosse viuere, cui seruire regnare est; da famulo tuo, pro quo misericordiam tuam supplices deprecamur, in tua fide, & famulatu constantiam, vt in caritate Diuina firmatus, nullis tentationibus ab eius integritate auellatur. Per Dominum, &c.

Pro inimicis.

DEus pacis caritatisque amator & custos; da omnibus inimicis nostris pacem, caritatemque veram, cunctorũq; eis remissionẽ tribue peccatorũ nosq; ab eorũ insidijs potenter eripe. Per Dominum, &c.

Pro quibuscunque pijs Confratribus.

DEus qui diligentibus te facis cuncta prodesse: da cordibus nostris inuiolabilem tuæ caritatis affectum, vt desideria de tua inspiratione concepta, nulla possint tentatione mutari. Per Dominum.

Pro viuis & defunctis.

OMnipotens sempiterne Deus, qui viuorum dominaris simul & mortuorũ; om-

niumq; misereris, quos tuos fide, & opere futuros esse prænoscis; te supplices exoramus; vt pro quibus effundere preces decreuimus; quosque vel præsens adhuc seculum in carne retinet, vel futurum iam exutos corpore suscepit, intercedentibus omnibus Sanctis tuis, pietatis tuæ clementia, omnium delictorum suorum veniam consequantur. Per Dominum nostrum, &c.

Obseruandum est denique has orationes, quæ pro pluribus, numero multitudinis funduntur, posse numero singulari efferri, si pro vno tātùm offerantur. Exēpli gratia, si pro vnico duntaxat infirmo supplicare Deo vis, vbi habetur (super infirmos famulos tuos) *dices* (super infirmum famulum tuum) *& sic de cæteris plurales numeros in singulares commutatis.*

Itinerarium siue Orationes Itinerantium.

Dicuntur orationes sequentes, in ipso itineris, ingressu. Si solus fuerit, qui iter facit, dicat quæ sequuntur post Canticum, in singulari; si cum socijs in plurali.

Ant. In viam pacis. Benedictus Dominus Deus Israel; quia visitauit & fecit redemptionem plebis suæ.

Et erexit cornu salutis nobis: in domo Dauid pueri sui.

Sicut locutus est per os sanctorum: qui à sæculo sunt prophetarum eius.

Salutem ex inimicis nostris: & de manu omnium qui oderunt nos.

Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris: & memorari testamenti sui sancti.

Iusiurandum quod iurauit ad Abraham patrem nostrum: daturum se nobis.

Vt sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati: seruiamus illi.

In sanctitate & iustitia coram ipso: omnibus diebus nostris.

Et tu puer, propheta altissimi vocaberis: præibis enim ante faciem Domini, parare vias eius.

Ad dandam scientiam salutis plebi eius: in remissionem peccatorum eorum.

Per viscera misericordiæ Dei nostri: in quibus visitauit nos oriens ex alto.

Illuminare his, q in tenebris & vmbra mortis sedēt: ad dirigēdos pedes nostros in viā pacis.

Gloria patri, &c. Sicut erat, &c.

In viam pacis & prosperitatis dirigat nos omnipotens & misericors Dominus: & Angelus Raphael comitetur nobiscum in via, vt cum pace, salute, & gaudio reuertamur ad propria. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo.

℣: Saluos fac seruos tuos.
℟. Deus meus sperantes in te.
℣. Mitte nobis Domine auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere nos.
℣. Esto nobis Domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Nihil proficiat inimicus in nobis.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.
℣. Benedictus Dominus die quotidie.
℟. Prosperum iter faciat nobis Deus salutarium nostrorum.
℣. Vias tuas Domine demonstra nobis.
℟. Et semitas tuas edoce nos.
℣. Vtinam dirigantur viæ nostræ.
℟. Ad custodiendas iustificationes tuas.
℣. Erunt praua in directa.
℟. Et aspera in vias planas.
℣. Angelis suis Deus mandauit de te.
℟. Vt custodiant te in omnibus vijs tuis.

℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus qui filios Iſraël per maris medium ſicco veſtigio ire feciſti, quique tribus Magis iter ad te, ſtella duce pandiſti: tribue nobis, quæſumus, iter proſperum, tempuſq; tranquillum: vt Angelo tuo ſancto comite, ad eum quo pergimus locum, ac demum ad æternæ ſalutis portum peruenire fœliciter valeamus.

DEus qui Abraham, puerum tuum de Vr Chaldæorum eductum, per omnes ſuæ peregrinationis vias illæſum cuſtodiſti: quæſumus, vt nos famulos tuos cuſtodire digneris. Eſto nobis Domine, in procinctu ſuffragium, in via ſolatium, in æſtu vmbraculum, & in pluuia & frigore tegumentum, in laſsitudine vehiculum, in aduerſitate præſidium, in lubrico baculus, in naufragio portus: vt te duce quò tendimus, proſperè perueniamus, & demum incolumes ad propria redeamus.

ADeſto, quæſumus Domine, ſupplicationibus noſtris, & viam famulorum tuorum in ſalutis tuæ proſperitate diſpone: vt inter

omnes viæ & vitæ huius varietates tuo semper protegamur auxilio.

PRæsta quæsumus, omnipotens Deus, vt familia tua per viam salutis incedat: & beati Ioannis præcursoris tui hortamenta sectando, ad eum, quem prædixit, secura perueniat Dominum nostrum, ℟. Amen.

℣. Procedamus in pace.

℟. In nomine Domini. Amen.

Orationes in afflictione vel quocunq; graui periculo.

Oratio ad Christum deuotißima.

O Dulcissime Domine Iesu Christe, verus Deus, qui de sinu summi patris omnipotentis missus es in mundum peccata relaxare, afflictos redimere, in carcere positos soluere, dispersos congregare, peregrinos in suam patriam reducere, contritis corde misereri, dolentes & lugentes consolari: Dignare Domine Iesu Christe absoluere, & liberare me famulum tuum de afflictione, & tribulatione, in qua positus sum: & tu, Domine qui genus humanum in quantum homo, à Deo patre omnipotente in custodiam recepisti: & ex pi-

ex pietate tua, crudeli passione, nobis paradisum precioso sanguine tuo mirabiliter mercatus es: & inter Angelos & homines pacem fecisti: Tu Domine Iesu Christe, digneris inter me, & inimicos meos stabilire, & confirmare concordiam, & pacem, & gratiam tuam super me ostendere: & infundere misericordiam tuam, & omne odium & iracundiam inimicorum meorum, quod contra me habent, digneris extinguere, & mitigare: sicut iracundiam & odium Esau abstulisti, quod habebat aduersus Iacob fratrem suum: ita Domine Iesu Christe super me famulum tuum brachium tuum, & gratiam tuam extendere, & me liberare digneris ab omnibus te odientibus.

Et tu Domine Iesu Christe, sicut liberasti Abraham de manibus Chaldæorum, & filium eius Isaac de immolatione sacrificij cum ariete, & Iacob de manu Esau fratris sui, & Ioseph de manu fratrum suorum, Noë per arcam diluuij, & Loth de ciuitate Sodomorum, famulos tuos Moysen & Aaron, & populum Israelem de manu Pharaonis, & de seruitute Ægypti: Dauid Regem de manu Saulis, & Goliæ gigantis: Susannam de falso crimine, & testimonio: Iudith de manu Holofernis: Danielem de lacu leonum: tres pueros Sidrach Misach, & Abdenago, de camino ignis ardentis;

Ionam de ventre Ceti; & filiam Cananeæ quę erat tormentata per diabolum : & Adam de profundo puteo inferni, pretiosissimo sanguine tuo : & Petrum de mari, & Paulum de vinculis : ita me famulum tuum, dulcissime Domine Iesu Christe, fili Dei viui, liberare digneris de omnibus inimicis meis, & succurrere in adiutorium meum, per sancta beneficia tua, per sanctam incarnationem tuam, quam accepisti vt homo, de virgine Maria, per sanctam natiuitatem tuam, per famem, per sitim, per frigus, per calores, per labores & afflictiones, per sputa, per alapas, per flagella, per clauos, per lanceam, per spineam coronam, per potationem fellis & aceti, per sæuissimā mortem crucis, per septem verba quæ pendens in cruce dixisti, scilicet Deo Patri omnipotenti : Ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt: Dixisti Domine latroni in cruce pendēti. Amen amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso, Dixisti Domine Patri tuo : Eli, Eli, lamazabathani, quod est interpretatum : Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Dixisti Domine matri tuæ : Mulier, ecce filius tuus: Deinde discipulo : Ecce mater tua : ostendens curam habere tuorum amicorū, Dixisti Domine : Sitio, scilicet salutem animarum sanctarum, quæ in limbo fuerunt & no-

ſtram cupiendo, Dixiſti Domine patri tuo : In manus tuas commendo ſpiritum meum, Dixiſti Domine : Conſummatum eſt, ſignificans labores & dolores, quos pro nobis miſeris ſuſcepiſti, iam finiri.

Propter hos etiam rogo te, redemptor Domine Ieſu Chriſte, vt me famulum tuum cuſtodias ab hoſte maligno, & ab omni periculo hic in præſenti, & in futuro. Defende me per deſcenſionem tuam ad inferos, per ſanctam reſurrectionem tuam, per frequentem diſcipulorum tuorum conſolationem, per admirabilem aſcenſionem tuam, per aduentum Spiritus ſancti paracliti, per diem tremendi iudicij : per hæc omnia exaudi me Domine.

Et per cuncta beneficia tua, & etiam pro cunctis beneficijs tuis mihi famulo tuo collatis : quia tu me feciſti ex nihilo, tu produxiſti me, tu ad fidem ſanctam tuam perduxiſti me, & contra diaboli tentationem me præmuniuiſti, Vitam æternam promittendo. Propter iſta, & alia omnia, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit : rogo te dulciſsime Domine Ieſu Chriſte, vt ab omnibus periculis animæ & corporis pro tua pietate & miſericordia, me famulum tuum, nunc & ſemper liberare digneris. Et poſt huius vitæ curſum, ad te Deum viuum & ve-

rum me perducere digneris. Qui viuis & regnas in sæcula seculorum. Amen.

Psalmus 90. in Tribulatione dicendus, & in omni præsenti periculo.

QVI habitat in adiutorio altißimi: in protectione Dei cœli commorabitur.

Dicet Domino, susceptor meus es tu: & refugium meum, Deus meus sperabo in eum.

Quoniam ipse liberabit me de laqueo venantium: & à verbo aspero.

Scapulis suis obumbrabit tibi: & sub penis eius sperabis.

Scuto circumdabit te veritas eius: non timebis à timore nocturno,

A sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris: ab incursu, & dæmonio meridiano.

Cadent à latere tuo mille. & decem millia à dextris tuis: ad te autem non appropinquabit.

Veruntamen oculis tuis considerabis: & retributionem peccatorum videbis.

Quoniam tu es Domine spes mea: altißimum posuisti refugium tuum.

Non accedet ad te malum: : & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

Quo-

Quoniam Angelis ſuis mandauit de te: vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis.

In manibus portabunt te: ne fortè offendas ad lapidem pedem tuam.

Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis: & conculcabis leonem & draconem.

Quoniam in me ſperauit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognouit nomen meum,

Clamauit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum,

Longitudine dierum replebo eum: & oſtendam illi ſalutare meum. Gloria, &c,

Oratio.

DEus, qui contritorum non deſpicis gemitum, & mærentium non ſpernis affectũ, adeſto precibus noſtris, quas tibi pro tribulatione noſtra effundimus, eaſque clementer exaudi: vt quicquid contra nos diabolicæ atque humanæ moliuntur aduerſitates, ad nihilum redigatur, & conſilio tuæ pietatis allidatur: quatenus nullis tentationibus læſi, ſed de omni tribulatione, & anguſtia erepti, in Eccleſia tua tibi gratias referamus, Dimitte Domine peccata noſtra, & tribue nobis miſericordiam tuam, quam precamur: vt humili-

tatem nostram attendas, vincula soluas, delicta deleas, tribulationem inspicias, aduersitatem repellas: effectumque petitionis nostrę largiens supplices tuos clementer exaudias. Per Dominum nostrum, &c.

Symbolum Athanasii, quod vtiliter in omni periculo recitatur vt & quodvis aliud fidei Symbolum siue Apostolorum, siue Nicænum ad fidei fiduciam in nobis excitandam.

QVicunque vult saluus esse: ante omnia opus est, vt teneat Catholicam fidem.

Quam nisi quisque, integram, inuiolatamque seruauerit: absque dubio in æternum peribit.

Fides autem Catholica hæc est, vt vnum Deum in Trinitate: & trinitatem in vnitate veneremur.

Neque confundentes personas, neque substantiam separantes.

Alia est enim persona Patris, alia Filij, alia Spiritus Sancti.

Sed Patris, & Filij, & Spiritus sancti vna est diuinitas: æqualis gloria, coæterna maiestas.

Qualis pater, talis filius. talis Spiritus S.

Increatus pater, increatus filius: increatus Spiritus ſanctus.

Immenſus Pater, immēſus Filius: im̄enſus Spiritus ſanctus.

Æternus Pater, æternus Filius: æternus Spiritus ſanctus.

Et tamen non tres æterni: ſed vnus æternus.

Sicut non tres increati, nec tres immenſi: ſed Vnus increatus, & vnus immenſus.

Similiter omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus ſanctus.

Et tamen non tres omnipotentes: ſed vnus omnipotens.

Ita Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus S.

Et tamen non tres Dij: ſed vnus eſt Deus

Ita Dominus Pater. Dominus Filius, Dominus Spiritus ſanctus.

Et tamen non tres Domini: ſed vnus eſt Dominus.

Quia ſicut ſigillatim vnamquamq; perſonam, Deum, ac Dominum confiteri Christiana veritate compellimur: ita tres Deos aut Dominos dicere Catholica religione prohibemur.

Pater à nullo eſt factus: nec creatus, nec genitus.

Filius à Patre ſolo eſt: non factus, nec creatus, ſed genitus.

Spiritus sanctus à Patre, & filio: non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens.

Vnus ergo pater, non tres patres; vnus filius, non tres filij: vnus Spiritus sanctus, non tres Spiritus sancti.

Et in hac Trinitate nihil priùs, aut posteriùs, nihil maius aut minus: sed totæ tres personæ coæternæ sibi sunt, & coæquales.

Ita vt per omnia, sicut iam suprà dictum est, & vnitas in Trinitate, & Trinitas in vnitate veneranda sit.

Qui vult ergo saluus esse: ita de Trinitate sentiat.

Sed necessarium est ad æternam salutem: vt incarnationem quoque Domini nostri Iesu Christi, fideliter credat.

Est ergo fides recta, vt credamus & confiteamur: quia Dominus noster Iesus Christus. Dei filius, Deus & homo est.

Deus est ex substantia patris ante secula genitus: & homo est ex substantia matris in seculo natus.

Perfectus Deus, perfectus homo: ex anima rationali & humana carne subsistens.

Æqualis patri secundùm diuinitatem: minor patre secundùm humanitatem.

Qui licet Deus sit & homo: non duo tamen sed vnus est Christus.

Vnus autem non conuersione diuinitatis in carnem: sed assumptione humanitatis in Deum.

Vnus omninò non confusione substantiæ: sed vnitate personæ.

Nam sicut anima rationalis, & caro vnus est homo: ita Deus & homo vnus est Christus.

Qui passus est pro salute nostra, descendit ad inferos, tertia die resurrexit à mortuis,

Ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis: inde venturus est iudicare viuos & mortuos.

Ad cuius aduentum omnes homines resurgere habent cum corporibus suis: & redditurì sunt de factis proprijs rationem.

Et qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam: qui verò mala, in ignem æternum.

Hæc est fides Catholica, quam nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit, saluus esse non poterit.

Initium S. Euangelij secundùm Ioannem, piis hominibus commẽdatißimum, & in omni periculo piè vsurpari solitum, propter expressam in eo Diuinitatis Christi, & Incarnationis professionem.

IN principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt. In ipſo vita erat, & vita erat lux hominum: & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt.

Fuit homo miſſus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in teſtimonium, vt teſtimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum. Non erat ille lux: ſed vt teſtimonium perhiberet de lumine.

Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & mundus per ipſum factus eſt: & mundus eum non cognouit. In propria venit, & ſui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.

Et Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis (Et vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre) plenum gratiæ & veritatis. *Deo gratias.*

✠

Orati-

ORATIONES, QVAS DICERE Infirmi, maximè moribundi, & quę pro illis etiam ab aliis dici possunt.

Oratio ægroti, ad reparationem vitæ anteactæ.

DOmine Iesu Christe, reparator meus es tu, instaura ergo quæso, quæ ego destruxi in meipso abutendo donis tuis ingratissime cōtra te; & in proximis malo exemplo verbis & actionibus meis ipsum offendens. Reputa quæso detrimenta vitæ meæ, quam heu nimis inutiliter & malè transegi, amittendo dona tua, & omittendo quæ agere ad profectum meum, & proximorum debui: sed tu de thesauro tuo inexhausto resarcire potes omnia hæc damna. Supple etiam amantissime Domine IESV imperfectionem actionum mearum, quæ propter tepiditatem meam, & admixtionem vanitatis, & aliarum mearum imperfectionum, ex parte mea exigui sunt valoris, & meriti, nisi de tua plenitudine earum defectum suppleueris. Coniunge obsecro indignissimum obsequium meum, cum omnibus quæ egisti, & passus es, ex tam perfecta caritate & obedientia, & cum diuitijs satisfactionum,

onum, & meritorum dilectionis tuæ Patri æterno illud offerre digneris, vt de tua plenitudine paupertas mea ditetur coram diuina iustitia, & bonitate. Amen.

Precatio alia ægroti, fidē suam protestātis, & se Deo resignantis.

DOmine Iesu Christe, credo quod Deus meus, & redemptor meus es tu; & quicquid per S. Ecclesiam Catholicam proponis credendum, fideliter, & firmiter credo, & in ea fide protestor me velle viuere, & mori. Doleo ex animo quòd te bonitatem summam offenderim; peto mihi humiliter condonari per sanguinem, & Vitam tuam, quam pro mea salute profudisti, quicquid contra te Creatorem & redemptorem meum, quicquid cōtra SS. Matris meæ Ecclesiæ decreta & mandata, tam per comissionem, quàm per omissionem perpetraui. Et si quid vel oblitus sum, vel non cognosco, quod offenderit maiestatem tuam, de eo illuminari cupio, & pœnitere & conteri, & interim de omnibus veniam peto, cum firmissimo proposito ab ijs deinceps abstinendi. Omnibus qui me offenderunt ex corde. & libenter offensas omnes propter te dimitto; Et si quem ego offendi,

precor etiam mihi veniam dari; & ſi quid alicuius eſt apud me, quantum teneor, & facultates meæ ſe extendunt, volo ſatisfieri omnibus, quibus debeo. Spero in diuina tua miſericordia, & in hoc ſanguine, quem pro me effudiſti tanta cum caritate, quod me, licèt indignum, ſaluum facies, & adimplebis me lætitia cum vultu tuo; & vt id facias, per ſanctã paſsionem, & mortem tuam deprecor. In manus tuas, Domine, commendo ſpiritum meum; reſigno in eis voluntatem meã, & ſubijcio illam tuę ſanctiſsimæ voluntati, vt de vita, & morte mea facias ſecundum beneplacitum tuum; tantùm effice & dona, vt ego toto te corde & tota mente diligam, laudem, & benedicam in æternum.

Precatio ad Virginem Deiparam, Sodalium Congre. propria.

SVb tuum præſidium confugimus, ſancta Dei genitrix, noſtras deprecationes ne deſpicias in neceſsitatibus, ſed à cunctis periculis libera nos ſemper virgo glorioſa, & benedicta. Alumnus ego fui tuus, ô benedicta mater, Sodalitatis familiæq; tibi ſacræ filius extiti; ſed noui admiſſas in boni Sodalis officio negligentias meas, quas mihi condonari à tua benigna pietate rogo; ſuſcipe me, ſi nõ filium,

seruum certè tuum; ac cæterorum Sodalium, vniuersæque per orbem familiæ meritis, precibus, suffragijs placata, admitte meas preces, quas in sinum misericordiæ tuæ effundo; & felicem liberumq; ab hostibus exitum dona, vt te aliquando cum Angelis, sanctisq; omnibus benignissimam Dei matrem, reginamq; colere, & videre æternum possim, Amen.

Maria mater gratiæ, mater misericordię, &c.

Ad S. Michaelem, & omnes Angelos.

SAncte Michaël Archangele, defende me in prælio, vt non peream in tremendo iudicio. Precor vos omnes SS. Angeli, & Archangeli, vt vestra intercessione mihi detur auxilium, & patientia, vt nullus mihi inimicus noceat. Amen.

Angele Dei, qui mei es custos, me tibi commissum pietate superna, in mortis hora illumina, custodi, rege & guberna, Amen.

Ad Patronum.

O Sancte N. in te spem, & confidentiam mihi apud Deum patrocinandi collocaui; nunc maximè tuo mihi opus est auxilio; succurre igitur in hoc extremæ necessitatis meæ articulo.

PRECATIONES PRO INFIRMO.

DEus, in cuius libro sunt vocabula notata mortalium, concede, quęsumus, famulo tuo N. veniam delictorum omnium, & præsta, vt quem immensus languor excruciat, tua miseratio reparet ad medelam: & sicut admissio piaculi adduxit dolorem, adducat etiam confessio salutaris optabilem sanitatē. Per Ch.

Respice, quæsumus Domine, famulum tuum N. infirmitate corporis laborantem, & animam refoue, quam creasti, vt castigationibus emundata, continuò se sentiat tua medicina saluatam. Per Christum Dn̄m nostrū, Am̄

Pro Agonizante.

DEus misericordiæ, Deus clemens, qui secundum multitudinem miserationū tuarum, peccata pœnitentium deles, & præteritorum criminum culpas, venia remissionis euacuas; respice propitius super hunc famulum tuum, & remissionem sibi omnium peccatorum suorum tota cordis confessione poscentem, deprecatus exaudi. Renoua in eo, pijssime pater, quicquid terrena fragilitate corruptum, vel quicquid diabolica fraude violatum est, & vnitati corporis Ecclesiæ membrū redemptionis adnecte. Miserere Domine gemituum, miserere lachrymarum eius. & non haben-

habentem fiduciam, nisi in tua misericordia, ad tuæ Sacramentum reconciliationis admitte. Per Christum, &c.

Sub exitum animæ de corpore.

ASCendant ad te Domine preces nostræ, & animam famuli tui N. gaudia æterna suscipiant; vt quem fecisti adoptionis participem, iubeas hæreditatis tuæ esse consortem. Per Dominum nostrum, &c.

QVÆ CARITAS ET SIBI, ET ALIIS INfirmis christianè exercẽda sit?

NVlla maior exercendæ caritatis vel sibi, vel aliis, imposita est Christiano homini necessitas, quàm in graui aliqua infirmitate corporis, vt animæ benè & maturè consulatur.

1. Cura circa ægrotum, est animæ salus.

Prima ergo cura versari debet circa animæ statum, vt scilicet ægrotus toto corde se conuertat ad Deum, agnoscatq; immissum morbum, tanquam salutare quoddam pharmacũ, contra peccata omnia præteritæ vitę, tanquam symbolum aliquod mortis aliquando subeundæ, signum fragilitatis humanæ, &c. proptereà patienter & libenter tanquam donum Dei, non sine gratiarum actione accipiendum. Habeat ergo ægrotus curam magnam institu-

endæ integræ confeſsionis: cogitet num facienda aliqua vel famæ, vel pecuniarum, vel aliarum rerum reſtitutio; num reconciliandus ſit abs ſe læſus, & id genus alia ad ſalutem pertinentia expendat. Quibus peractis præparet ſe ad digne ſumendum venerabile ſacramẽtũ cũ ſumma humilitate, fide, ſpe, & dilectione.

2. *Eſt bonorum diſpoſitio.*

Secunda cura eſt; vt ſi ingraueſcit morbus, & periculum aliquod vitæ deſerendæ immineat; curentur maturè ea, quæ ad corporis & bonorum diſpoſitionem ſpectant: hæc enim omnia ad ſalutem, & quietem animæ faciunt. Itaq; (ſi coniugatus ſit) vxori, liberis, conſanguineis, & ijs quorum curam ſuſcepit, familiæque ſuæ prouideat, eaq; expediat quæ ad officium ſuum, vel adminiſtrationẽ pertinent. Deinde cogitet, quæ ad ſepulturam, vel exequias ſpectent, vt ea omnia abſq; pompa ad decentem moderationem reuocentur. Tum vero de bonis diſponat (ſi antè non fecerit) per juſtum & pium teſtamentum,

Si præter bona, quæ creditoribus (quibus primùm ſatisfieri debet) & hæredibus debentur, ſupperat facultas ad faciendum aliqua pia legata, non deſit infirmus officio ſuo, quandoquidem ea conferant ad maiorem ſatisfactio-

ctionem pro pœnis, & maius meritum beatitudinis; si modò referantur ad bonum finem, ad Dei gloriam, & proximorum salutem, non in aliquam vanam sui memoriam. Ea porrò legata in primis ægroto cordi sint, quæ sunt maioris charitatis, quæq; ad proximos iuuandos videntur magis opportuna. Videlicet.

Quę spectant ad animarum in purgatorio subuentionem;

Vel, ad religiosorum, paupertatem patientium subsidium;

Vel, ad pauperum, qui honestè mendicare non possunt, auxilium;

Vel, ad studiosorum egentium leuandam penuriam;

Vel, ad captiuorum redemptionem;

Vel, ad pauperum puellarum dotationem;

Vel, ad orphanorum, viduarumque sustentationem;

Vel, ad pauperum propter debita carceribus inclusorum, liberationem.

Vel denique, ad libellorum piorum ac spiritualium disseminationem, ad hospitalium, aliorumque piorum locorum, aut operum subleuationem spectant.

3. *Cura est de Sacr: Extremæ Vnctionis.*

3. Adhæc curandum seriò & diligenter, vt

sacræ

sacræ Vnctionis sacramento muniatur infirmus, idque maturè fiat, priusquam in delirium, vel sensuum hebetudinem incidat.

4. Iuuandus infirmus in ijs quæ pertinent ad exercitationem fidei, &c.

PRætereà debet præ cæteris iuuari ægrotus in his, quæ pertinent ad exercitationem fidei, spei, caritatis, virtutisq; patientiæ. Subinde ergo erit illi recitandum Symbolum, repetendaque fidei suæ protestatio. Excitandus erit in spem maximam diuinæ misericordiæ. Sed inflammandus ad caritatem, vt Deum super omnia amet; illi sese totum donet, & permittat, suamque omnem voluntatem cum diuina conformet, corpus & animã in manus eius resignet, &c. Et quicquid est in morbo doloris, vel pœnarum, generosè, fortiter, & patienter sustineat: nihil per impatientiam dicat. aut faciat, ne meritum patientiæ, quod est maximum, perdat; sed potius cum gratiarum actione dolores omnes, tanquam flagellum quoddam paternum excipiat, ad præteritarum culparum satisfactionem, maioremque gloriæ suæ coronam. Nec omittat virtutẽ obedientię exercere; (in qua, & cum qua, inclinato capite, Christus mortuus est) cùm erga medicos corporales, & eos,

qui illi adſunt, iuuant, & curant; tùm erga ſpirituales medicos, quorum dicto in omnibus auſcultet.

5. *Debet ægrotus crucifixi Ieſu ſemper eſſe memor.*

SEd & ægrotus frequenter oculos ſuos in effigiem Christi crucifixi, quæ ſemper illi debebat eſſe propoſita, conuertat, ab eo patientiæ, & cæterarum virtutum perſeuerantiam implorer, felicemque egreſſum ex hoc mundo merito paſsionis eius impetret. Inuocet etiam crebrò B. Virginẽ in auxilium, recitando ſæpè verſiculum; Maria mater gratiæ, &c. Inuocet quoque S. Michaëlem Archangelum, Angelum cuſtodem, Sanctum ſuum Patronũ, & alios, in quibus habere deuotionem eſt ſolitus, & demùm SS. omnes, vt intercedant pro eo, eumque adiuuent ſuis ſuffragijs, & meritis. Habeat & aquam luſtralem, qua aſpergatur, & cætera precum adminicula, quibus excitetur.

6. *Quæ agonizantem iuuent.*

AGonizantem iuuant in primis oratio Sacerdotis.

2. Orationes aliorum præſentium.

3. Eleëmoſinæ, vota, ieiunia, afflictiones, &

Missarum præcipuè sacrificia, quibus omnibus petatur, vt Dominus infirmo sit propitius; & vel ei restituere dignetur sanitatem; si ad melius seruiendum ei expedit: vel si ex hoc seculo transferre in aliud volet, ipsum bene disponat ad æternæ fœlicitatis consecutionem.

4. Aqua benedicta, cereus sacer, imago crucifixi.

5. Commendatio animæ secundùm communem Ecclesiæ ritum.

6. Remotio ab agonizantis aspectu eorum omnium, qui bonam eius præparationem ad moriendum impedire possunt vt esse solent persæpè filij, & vxor, qui potius humanos affectus quàm spirituales prouocarent: secus, si essent spirituales, & ad iuuandum infirmum idonei crederentur. Sed & tempore morbi, non debet permitti, vt amici, consanguinei, & affines, cum infirmo de rebus huius mundi agant, quando potissimùm testamentum, voluntatemque suam vltimam constituit, & declarauit.

Precationes & suffragia pro defunctis.

Cum primum ægrotus expirauit.

Psalmus Miserere, & De profundis, quo finito: Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleyson.

Pater noster, &c. Et ne nos inducas, &c.

℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animas eorum.

℣. Credo videre bona Domini. ℟. In terra viuentium.

℣. Ne tradas Domine bestijs animas confitentium tibi,

℟. Et animas pauperum tuorum, ne obliuiscaris in finem,

Requiem æternam, &c. Et lux &c.

Domine exaudi, &c. Et clamor, &c.

Oremus, COmmendamus tibi Domine animam famuli tui N. vt defunctus seculo tibi viuat, & quæ per fragilitatem humanæ cōuersationis admisit, tu venia misericordissimæ pietatis absterge. Per Christum, &c.

Omnipotens sempiterne Deus, cui nunquam sine spe misericordiæ supplicatur, propitiare animæ famuli tui N. vt qui de hac vita in tui nominis confessione decessit, sanctorum tuorum numero facias aggregari. Per Christum, &c.

Huc pertinet, 7. Psalmos pœnitentiales pro defunctis recitare, quos supra l. 4.

cap. 9, inuenies, vel officium defunctorum, vel similes alias preces, itemq́ alia suffragia, de quibus paulò post.

Quòd Misericordia vita defunctis meritò impendenda sit.

EA duobus officiis continetur: oratione & precibus, alijsq́; subsidijs pro salute animæ præstandis; & obsequio, quod deferendo corpori ad sacram sepulturam debetur, vtrumq́; munus, magnæ caritatis & misericordiæ officium est; Sodalibus, alijsque, Christianis, non propinquis tantum & notis, sed externis quoque, & ignotis, non omittendum; id potissimum, quod animæ defertur, quæ eo amplius aliorum auxilijs opus habet, quo minus se iuuare potest: & quo grauior & terribilior est ignis, ad quem non omninò expurgatæ animæ mandantur, donec persoluerint vel per sese patiendo, vel per alios satisfaciendo vsque ad vltimum quadrantem. Qualis, quantusque sit ignis purgatorius, beatus Augustinus docet. (Enarrat in Ps. 37.) *grauior*, inquit, *erit ille ignis, quàm quidquid potest homo pati in hac vita.* Et alio loco: De vera & falsa pœnitentia. *Hic ignis etsi*

æter-

æternus non sit, miro tamen modo est grauis, Excellit enim omnem pœnam, qua vnquam passus est aliquis in hoc mundo, Idem cum D. August. sentiunt D. Gregorius, SS: Beda, Anselmus, Bernardus, & alij.

Quocirca manifestum euadit, nullam maiorem vlli mortalium præstari posse misericordiam, quàm animabus in eo igne agentibus. Non ignorabat id B. Christina, vulgo mirabilis dicta; quæ è viuis ablata, cum deducta ab Angelis fuisset ad locum tenebrosum, ac horrendum, animabus hominum plenum, ibiq́ue tormenta vidisset horrenda, terribilia, narrationem omnem superantia, accepissetq́ue purgatorium esse; tandem deducta ad Christum, oblationem factam videt vel beatitudine iam perfruendi, vel resumpto corpore, per opera pœnitentiæ satisfaciendi pro animabus à se in purgatorio visis. Respondit ergo velle se eius rei causa, corpori restitui: quod & factum est. Vidisses ergo illam nunc in ardentes fornaces sese proijcere, nũc in ignem, nunc in cacabos grandes bullienti aqua plenos; nunc sub aquis gelu constrictis multos dies continuos hærere; nunc in mortuorum ingredi sepulchra, ibique diù iacere; nunc in patibulis inter latrones dies aliquot dependere; nunc alia id genus pœnitẽtiæ ex-

ere opera in quibus omnibus tantos persen-
tiebat dolores, vt inclamaret aliquando altis-
imè & parturientis instar eiularet: sed tamen
llæsa semper, & ad nouos dolores integra, ex
igne, & incendijs emergebat.

Septem suffragiorum genera, quibus defunctorum animæ iuuantur.

Primum, lachrymæ.

2. Oratio, quæ duo quàm prosint ægrotis, fi-
dem faciunt exempla plurima. S. Odilo Ab-
as Cluniacensis cùm auditas in quibusdam
iciliæ montibus, & speluncis animarum vo-
iferationes accepisset, à se, religiosisque sui
rdinis querulis lamentationibus opem im-
orantium; decreto generali constituit, vt per
a omnia monasteria, postridie SS. omnium;
nimarum in Christo quiescentium memo-
fieret. Quam quidem misericordiæ plenis-
mam constitutionem comprobauit postea
omana Ecclesia, & vbique locorum fixam
se, ratamque voluit.

Hac verò ætate P. Franciscus Xauerius, (vt
eius vita scribitur) singulari cura & pietate
nimas defunctorum prosecutus est. Itaque
Malacæ cùm esset, quod est nobile Indiarum
emporium, post Solis occasum vrbem obiēs,
incolas tintinnabulo excitatos solemni car-

mine. siue cantu admonebat, vt pro crucia purgatorio igne animis, proque hominib in peccato mortali existentibus diuinam cl mentiam implorarent. Illo abeunte ad ali Insulas Indiarum, promulgandi Euange causa, ciuitas Malacensis, instituti, desider jsque Sancti viri memor certum constitu hominem, qui altera manu laternam, alte tintinnabulum gerens, idipsum primis ten bris faceret. Quod institutum ab vrbe Mal ca in Indiæ, Moluci, vltimique orientis vrb atque oppida manauit, hodieque viget, m gno mortuorum, viuorumque bono.

3. Suffragium sunt ieiunia, & corporis asp ritates. S. Dominicus singulis noctibus t catena ferrea in dorsum suũ sæuiebat; prim quidem pro seipso; tum pro peccatoribus i mundo degentibus; tertio pro animabus pœ nas in purgatorio luentibus.

4. Vigiliæ.

5. Eleëmosynæ.

6. Restitutiones, piaque legata, quæ à mo rientibus fiunt.

7. Missæ sacrificium, quo nihil præsentius.

FINIS PRIMÆ PARTIS THESAVRI.

APPENDIX,

Ad libri 6. *c.* 3. *pag.* 448. *inserenda, post hymnum.* Aue Maris stella.

ALII HYMNI ECCLESIÆ de B. Virgine.

Ad Matutinum de B. Virgine.

QVem terra, pontus, æthera,
Colunt, adorant, prædicant,
Trinam regentem machinam
Claustrum Mariæ baiulat,
Cui Luna, Sol & omnia
Deseruiunt per tempora,
Perfusa cœli gratia,
Gestant puellæ viscera.
Beata, mater munere,
Cuius supernus artifex,
Mundum pugillo continens,
Ventris sub arca clausus est.
Beata cœli nuncio,
Fecunda sancto Spiritu,
Desideratus gentibus,
Cuius per aluum fusus est.
Gloria tibi Domine,
Qui natus es de Virgine,
Cum patre & sancto Spiritu,
In sempiterna secula, Amen.

Ad Laudes de B. Virgine.

O Gloriosa Domina,
Excelsa super sidera,
Qui te creauit prouidè,
Lactasti sacro vbere.
Quod Eua tristis abstulit,
Tu reddis almo germine:
Intrent vt astra flebiles,
Cœli fenestra facta es.
Tu regis alti ianua,
Et porta lucis fulgida:
Vitam datam per virginem
Gentes redemptæ plaudite.
Gloria tibi Domine,
Qui natus es de Virgine,
Cum Patre & sancto Spiritu,
In sempiterna secula, Amen.

Ad Horas, de B. Virgine.

MEmento salutis auctor,
Quod nostri quondam corporis,
Ex illibata virgine
Nascendo formam sumpseris,
Maria mater gratiæ;
Mater misericordiæ:
Tu nos ab hoste protege,
Et hora mortis, suscipe.

Gloria tibi Domine,
Qui natus es de virgine.
Cum Patre & sancto Spiritu,
In sempiterna secula, Amen.

Hymnus alius de B. Virgine mire deuotus:

Qvem S. Casimirus princeps, (cuius festum in 4. Martij incidit) filius Regis Poloniæ Casimiri Iagellonij, & Reginæ Elizabethæ Austriacæ, filiæ Alberti secundi Cæsaris, & composuit ipse, & quotidiè recitare solitus fuit, (vt ex ipso eius initio apparet) & tanta deuotione coluit, vt etiam sepeliri secum voluerit: prout anno 1604. quando sancti illius sepulchrum renouatum fuit, supra pectus ipsius repertus fuit.

Omni die dic Mariæ,
Mea laudes anima,
Eius festa, eius gesta,
Cole deuotissima.
Contemplare & mirare
Eius celsitudinem.
Dic felicem Genitricem,
Dic beatam Virginem.

Ipſam cole vt de mole
Te criminum liberet,
Hanc appella ne procella
Viciorum ſuperet.
Hæc perſona nobis dona
Contulit cæleſtia;
Hæc Regina, nos diuina
Illuſtrauit gratia.
Lingua mea dic trophæa
Virginis puerperæ:
Quæ inflictum maledictum
Miro transfert germine.
Sine fine dic Reginæ
Mundi, laudum cantica,
Eius bona ſemper ſona
Semper illa prædica.
Omnes mei ſenſus, ei
Perſonate gloriam,
Frequentate tam beatę
Virginis memoriam.
Nullus certè tam diſertæ
Extat eloquentiæ,
Qui condignos promat Hymnos
Eius excellentiæ.
Omnes laudent vnde gaudent
Matrem Dei Virginem,
Nullus fingat, quod attingat
Eius celſitudinem.

Sed necesse (quod prodesse
Pijs constat mentibus)
Vt intendam quod impendam
Me ipsius laudibus.
Quamuis sciam quod Mariam
Nemo digne prædicet:
Tamen vanus & insanus profana
Est qui illam reticet.
Cuius vita erudita
Disciplina cœlica,
Argumenta & figmenta,
Destruxit hæretica.
Huius mores tanquam flores
Exornant Ecclesiam,
Actiones & sermones,
Miram præstant gratiam.
Euæ crimen nobis limen
Paradisi clauserat,
Hæc dum credit, & obedit,
Cœli claustra reserat.
Propter Euam, homo sæuam
Accepit sententiam:
Per Mariam habet viam
Quæ ducit ad patriam.
Hæc amanda & laudanda,
Cunctis specialiter:
Venerari, prædicari
Eam decet iugiter.

Ipsa donet, vt quod monet,
Natus eius, faciam:
Vt finita carnis vita,
Lætus hunc aspiciam.

SECVNDA PARS.

O Cunctarum fœminarum,
Decus atque gloria:
Quàm electam & euectam
Scimus super omnia.
Clemens audi, Tuæ laudi,
Quos instantes conspicis:
Munda reos, & fac eos,
Donis dignos cœlicis.
Virga Iesse, spes oppressę
Mentis, & refugium:
Decus mundi, lux profundi,
Domini sacrarium.
Vitæ forma, morum norma,
Plenitudo gratiæ.
Dei templum & exemplum
Totius iusticiæ.
Virgo salue per quam valuæ
Cœli patent miseris.
Quam non flexit, nec allexit
Fraus serpentis veteris.
Generosa & formosa
Dauid Regis filia,

Quam elegit Rex, qui regit
Et creauit omnia.
Gemma decens, rosa recens,
Castitatis Lilium.
Castum chorum ad polorum,
Quæ perducis gaudium.
Actionis & sermonis
Facultatem tribue:
Vt tuorum meritorum,
Laudes promam strenuè.
Opto nimis vt inprimis,
Des mihi memoriam,
Vt decenter & frequenter
Tuam cantem gloriam.
Quamuis muta & polluta
Mea sciam labia.
Præsumendum nec silendum
Est de tua gloria.
Virgo gaude, omni laude
Digna & preconio.
Quæ damnatis, libertatis
Facta es occasio.
Semper munda & fœcunda,
Virgo tu puerpera,
Mater alma, velut palma
Florens & fructifera.
Eius flore & odore,
Recreari cupimus.

Cuius fructu nos à luctu
Liberari credimus.
Pulchra tota, ſine nota
Cuiuſcunque maculæ;
Fac nos mundos & iocundos,
Te laudare ſedulè,
O beata, per quam data
Noua mundo gaudia,
Et aperta, fide certa,
Regna ſunt cœleſtia.
Per te mundus lætabundus,
Nouo fulget lumine:
Antiquarum tenebrarum
Exutus caligine.
Nunc potentes ſunt egentes,
Sicut olim dixeras.
Et egeni, fiunt pleni,
Vt tu prophetaueras.
Per te morum nunc prauorum,
Delinquuntur deuia.
Doctrinarum peruerſarum,
Pulſa ſunt præſtigia.
Mundi, luxus, atque fluxus,
Docuiſti ſpernere,
Deum quæri, carnem teri,
Vicijs reſiſtere.
Mentis curſum, tendi ſurſum
Pietatis ſtudio.

Corpus angi, motus frangi,
pro cœlesti prӕmio.
Tu portasti, inter casti
Ventris claustra Dominum
Redemptorem, ad honorem,
Nos formans pristinum,
Mater facta, sed intacta
Genuisti filium,
Regem Regum atque regum
Creatorem omnium.
Benedicta, per quam victa
Mortis est versutia,
Destitutis Spe salutis
Datur indulgentia.
Benedictus Rex inuictus:
Cuius mater crederis.
Qui creatus ex te natus,
Nostri salus generis.

TERTIA PARS:

REparatrix, consolatrix
Desperantis animæ
A pressura, quæ ventura
Malis est, nos redime.
Pro me pete, vt quiete
Sempiterna perfruar,
Ne tormentis combu[illegible]
Stagni miser obrua[illegible].

Quod requiro, quod ſuſpiro,
Mea ſana vulnera.
Et da menti te poſcenti,
Gratiarum munera,
Vt ſim caſtus, & modeſtus,
Dulcis, blandus, ſobrius,
Pius, rectus, circumſpectus,
Simultatis neſcius.
Eruditus & munitus,
Diuinis eloquijs,
Timoratus & ornatus
Sacris exercitijs.
Conſtans grauis, & ſuauis,
Benignus, amabilis,
Simplex, purus, & maturus,
Patiens & humilis.
Corde prudens, ore ſtudens
Veritatem dicere.
Malum nolens, Deum colens,
Pio ſemper opere.
Eſto turrix & adiutrix
Chriſtiani Populi.
Pacem præſta, ne moleſta
Nos perturbent ſeculi.
[illegible]lutaris Stella maris,
Summis digna laudibus.
Quæ præcellis, cunctis ſtellis,
Atque luminaribus.

Tua dulci prece fulci,
Supplices & refoue.
Quicquid grauat, vel deprauat,
Mentes nostras, remoue.
Virgo gaude, quod de fraude
Dæmonum nos liberas,
Dum in vera, & sincera
Deum carne generas.
Illibata & dotata,
cœlesti progenie,
Grauidata, nec priuata
Flore pudicitiæ.
Nam quod eras, perseueras,
Dum intacta generas,
Illum tractans atque lactans,
Per quem facta fueras.
Commendare me dignare,
Christo tuo filio.
Vt non cadam, sed euadam,
De mundi naufragio.
Fac me mitem, pelle litem,
Compesce lasciuiam.
Contra crimen da munimen
Et mentis constantiam,
Non me liget, nec fatiget,
Seculi cupiditas,
Quæ indurat & obscurat
Mentes sibi subdi

Nun[illegible] [illegible]am ira, nunquam dira
[illegible] vincat elatio,
[illegible]ultorum sit malorum
[illegible] [illegible]uenter occasio.
Ora Deum, vt cor meum,
Sua seruet gratia.
Ne antiquus inimicus,
Seminet zizania.
Da leuamen, & iuuamen
Tuum illis iugiter:
Tua festa, siue gesta:
Qui colunt alcariter.

Ex Libris [illegible]

[illegible]

Z